

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de casibus conscientiae

Astesanus <de Ast>

[Straßburg], nicht nach 9. Mai 1474

Incipit secundus liber

[urn:nbn:de:bsz:31-316099](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-316099)

¶ Isti sunt tituli scđi libri qui est de virtutibus et vicijs.

- ¶ De voluntario et inuoluntario. i.
- ¶ De bonitate et malicia actuum humanorum in communi. ij.
- ¶ De bonitate et malicia interioris actus voluntatis. iij.
- ¶ De bonitate et malicia quantum ad actus exteriores. iiij.
- ¶ De merito et demerito actus humane. v.
- ¶ De vicijs et peccatis in communi. vi.
- ¶ In qua potentia anime est peccatum. viij.
- ¶ De causa peccati secundum quod unum peccatum dicitur esse causa alterius. viij.
- ¶ De virtutibus in communi. ix.
- ¶ De prudentia et eius principibus et vicijs oppositis. x.
- ¶ De iusticia et iniusticia. xi.
- ¶ De speciebus iusticie que sunt iusticia distributiva et commutativa. xij.
- ¶ De acceptione personarum. xiiij.
- ¶ De contumelia iudicio et improperio. xiiij.
- ¶ De detractioe et infamacione. xv.
- ¶ De usurpatione. xvj.
- ¶ De denisione siue illusione et sublatione. xvij.
- ¶ De maledictione. xviiij.
- ¶ De multiloquio et obositate siue linguositate et tacurnitate. xix.
- ¶ De principibus iusticie que sunt declinare a malo et facere bonum et de vicijs oppositis. xx.
- ¶ De virtutibus annexis iusticie in communi. xxj.
- ¶ De dulcia. xxij.
- ¶ De obedientia. xxiiij.
- ¶ De gratitudine et in gratitudine. xxiiij.
- ¶ De vindicatione. xxv.
- ¶ De veritate et virtute. xxvj.
- ¶ De procrisi et simulatione. xxvij.
- ¶ De iactantia et prouicia. xxviiij.
- ¶ De amicitia et adulatione et litigio. xxix.
- ¶ De largitate auaricia et prodigalitate. xxx.
- ¶ De epphebeia. xxxi.
- ¶ De passionibus anime. xxxij.
- ¶ De fortitudine virtute et eius actu principali scilicet martirio. xxxiiij.
- ¶ De timore in timiditate et audacia. xxxiiij.
- ¶ De principibus fortitudinis in communi. xxxv.
- ¶ De magnanimitate et vicijs oppositis. xxxviij.
- ¶ De magnificentia et puificencia. xxxviij.
- ¶ De paciencia et loganimitate. xxxviij.
- ¶ De perseuerantia et constantia et vicijs oppositis. xxxix.
- ¶ De trancia et intrepidantia et sensualitate. xl.
- ¶ De principibus trancie in communi. xli.
- ¶ De continencia et gula. xliij.
- ¶ De sobrietate et ebrietate. xliij.
- ¶ De castitate. xliij.
- ¶ De virginitate. xlv.
- ¶ De luxuria et eius speciebus. xlviij.
- ¶ De adulterio et lenocinio. xlviij.
- ¶ De continencia et incontinentia. xlviij.
- ¶ De clemencia et mansuetudine et vicijs oppositis. xlix.
- ¶ De modestia et eius speciebus in communi. l.
- ¶ De humilitate et supbia. li.
- ¶ De studiositate et curiositate. liij.

- ¶ De modestia in exterioribus membris corporis. liij.
- ¶ De modestia in apparatu exteriori. liij.
- ¶ De fide et articulis eius. lv.
- ¶ De infidelitate et infidelibus communiter. lvj.
- ¶ De iudeis et saracenis. lvij.
- ¶ De hereticis. lvij.
- ¶ De apostasia a fide. lix.
- ¶ De blasphemijs. lx.
- ¶ De spe desperatoe et presumptioe. lxj.
- ¶ De caritate et odio. lxij.
- ¶ De gaudio accidia et inuidia. lxiiij.
- ¶ De pace et vicijs oppositis. lxiiij.
- ¶ De misericordia. lxv.
- ¶ De beneficencia. lxvi.
- ¶ De correctioe fraterna. lxviij.
- ¶ De offensione et scandalo. lxviij.
- ¶ De pplexitatibus conscientie. lxix.

¶ Incipit scđs liber. De voluntario et inuoluntario actibus primus.

¶ Expediunt per dei gratiam in libris precedentibus his que pertinent ad diuinitatem preceptorum consideratione. consequenter dicendum est in hoc secundo libro de his que pertinent ad considerationem virtutum et viciorum. et primo in communi secundo in speciali.

¶ Circa primam sciendum quod illud dicitur in homine voluntarium cuius homo habet in se plenam dominium sicut est de actu interiori que est velle et alijis virtutibus imperare. sed non habet dominium plenam de actu exteriori membrorum que est facere. Et ex his patet quod non tantum est voluntarium cum actu sed et sine actu et quicquid sine actu exteriori cum actu interiori vel cum vult non agere. Nota tamen quod omittitur actus interioris vel exterioris non dicitur in homine voluntarium nisi quando scit potest et dicitur velle vel impare. sicut si navis pereat propter absentiam eius que non potest vel nescit vel non debet ea regere. non dicitur submersio eius voluntaria in illo sed in eo que potest et scit et dicitur. Qualiter attendendum est quod non velle dicitur dupliciter secundum theodoricum. uno modo potest sumitur in vi unius dictoris scilicet nolle. unde sicut dicitur nolo legere. sensus est nolo non legere. sic in hoc quod est non velle legere. signatur velle non legere et sic non velle causat voluntarium. Alio modo in vi oratoris et tunc non affirmatur actus voluntatis. et homo non velle causat inuoluntarium.

¶ Circa secundum sciendum quod inuoluntarium contingit vicia et ignorantia. unde philosophus. iij. ethicorum. c. j. dicitur

quod inuoluntariū est quod violentia uel ignorantia factū est licet igitur violentia non possit inferri voluntati quantum ad primū eius actū qui ab ipsa immediate elicitur scilicet uelle potest tamen quantum ad actus qui ab ea imperantur. ut ambulare et loqui in quantum per violentiam impediri possunt membra exteriora ne uoluntatis imperium exequatur. Causat igitur uolentia inuoluntariū quod directe opponitur uoluntario cum uoluntariū sit a principio intrinseco. uolentū uero ab extrinseco. et sic est contra uoluntatem et per omnes inuoluntariū Ignorantia autem cōtra inuoluntariū ea ratione qua priuat cognitionē quod perigitur ad uoluntariū. uoluntariū enim scilicet quod dicitur philosophus in ethicis. iij. et damianus. iij. li. est cuius principium est in se ipso cognoscere singula et quod oportet operari. i. cuius gratia oportet. Non tamen quod libet ignorantia priuat cognitionem homini. Ignorantia enim triplex se habet ad actū uoluntarium scilicet concomitantem consequentem et antecedentem. concomitantem quoniam ignorantia est de eo quod agit et tamen etiam si sciret non ageret. et talis ignorantia non facit inuoluntariū ut dicit philosophus. quod non cōtra aliquid repugnans uoluntati. sed facit non uoluntariū. quod non potest esse actu uoluntati quod est ignoratum. Consequentem autem se habet ignorantia ad uoluntatem in quantum ipsa est uoluntaria. et hoc contingit dupliciter. uno modo quoniam actus uoluntatis refertur in ignorantiam ut habeat excusationem peccati uel non retrahatur a peccato. et hoc dicitur ignorantia affectata. Alio modo dicitur ignorantia uoluntaria est quod quis scire potest et dicitur sic autem non agere et non uelle dicitur uoluntariū ut supra dictum est. Hoc autem modo dicitur ignorantia dupliciter. uno modo cum quis non considerat quod considerare dicitur quod est ignorantia male electiois ex passione uel habitu ueniens. de quo potest intelligi illud per xxxiij. erant qui operantur iniquitatem. Alio modo cum quis nouitiam quam dicitur habere non curat acquirere. et sic ignorantia iuris quam quis scire tenetur uoluntaria dicitur quasi ex negligentia ueniens et de hac intelligitur illud i. corinthios. xiiij. ignorans ignorabit. et his modis ignorantia non potest care inuoluntariū. cōtra enim scilicet quod inuoluntariū in quantum prius procedit motū uoluntatis ad agendum. quod non est scientia existens. Antecedentem se habet ad uoluntatem ignorantia quod non est uoluntaria. et tamen est cōtra uolentiam hoc quod aliquis non uellet. sic cum homo ignorat aliquam circumstantiam actus quam non tenebat scire et ex hoc aliquid quod agit quod non ageret si eam sciret. ut cum quis diligentia adhibita nesciens aliquam transire per uiam proijcit sagittam quod interficit transientes. et talis ignorantia cōtra inuoluntariū simpliciter. hoc dicitur philosophus. c. iij. quod dicitur metu. occupatio. ira. ebrietate. nunc quod hoc causant inuoluntariū. hoc quod non. metu enim non causat imo ut dicitur in ethicis. c. iij. et idem uult gregorius nazianzenus. li. de homine. operatioes quod metu fiunt per se sunt uoluntarie per se inuoluntarie. i. mixte. magis tamen imo quasi simpliciter sunt uoluntarie quod patet sic. unum quod iudicandum est scilicet illud quod est quoniam est in actu. non scilicet illud quod in apprehensione consideratis est. quod autem metu fiunt cum sunt in actu uoluntarie fiunt. quod uoluntas mouet organa ut dicitur ibidem. inuoluntaria autem sunt ex apprehensione damni. ut patet in eo quod proijcit merces in mare. et hec est sententia philosophi. et ratio sua ibidem. Nec etiam occupatio cōtra inuoluntariū. ut uult philosophus. iij. ethicis. c. iij. quod occupatio

est principium mouens intrinsecum non extrinsecum non inferens uolentiam sed alliciens per delectationem Et multo minus cōtra inuoluntariū ira quod est passio magis uoluntaria cum sit minus a natura quam occupatio. unde gregorius nazianzenus. li. de homine. c. xxiij. iratus et ebrius malū uoluntarie agit. De ebrietate tamen distigue quod si homo sit causa eius non facit inuoluntariū. si uero homo non sit causa eius facit inuoluntariū. Aliquis enim inextinguibilem uirtutem uini uolens inbibere si sciret eam non biberet si tunc biberit et ebrius. puto quod opus sequens homini ebrietate iudicandum sit inuoluntariū. hec Gual.

De bonitate et malicia actuum humanorum in omni u. sedus.

3737
Einde considerandum est de bonitate et malicia actuum humanorum. et primo in omni. secundo in speciali de bonitate et malicia actuum exteriorum. tertio de bonitate et malicia actuum interiorum. quarto de his quod consequuntur bonitatem uel maliciam actuum humanorum. Circa primū est uidentur uerum bonū et malū sint dicitur et quales dicitur actuum humanorum. et utrum aliquis actus sit indifferens. Sciendum igitur quod actuum ipsorum hominis quidam sunt non morales ut illi qui non procedunt ab homine per actum libere uoluntatis. et isti sunt dupliciter considerari. uno modo in quantum sunt quedam essentie nature. Alio modo in quantum sunt morales. et hoc secundo modo non primo diuiduntur per bonū et malū morale tanquam per duas essentiales et specificas sicut etiam artificialium in quantum sunt homini sunt aliquid dicitur essentiales quod tamen ratione materie de quo sunt eis sunt accidentales. Est autem triplex differentia boni moralis et scilicet mali. quoddam enim est bonū scilicet se ut diligere deum. quoddam est bonū ex circumstantia ut occidere hominem propter iustitiam. Et bonū ex genere non quod proprie sit genus sed quod est conformis generi quod sic genus dicitur ens in potentia ad ens completum. quod potentia completum et specificatum per actum dicitur. sic actus transiens super materiam dicitur bita est bonū moris tamen imperfectum. quod est indifferens ad hoc quod bene fiat uel male. et cum per circumstantias determinat quodammodo specificat et completum. ut cum aliquis dicit dare elemosinam propter deum. Sic est triplex malū moris. scilicet malū scilicet se ut odire deum. malū ex circumstantia ut dare elemosinam propter uanā gloriam. et malū ex genere ut occidere hominem. Inter hec autem omnia est respire media. Nam inter bonū et malū scilicet se sunt quasi media illa que nec sunt bona scilicet se nec mala scilicet se. ut sunt bona uel mala ex genere uel ex circumstantia. Inter bonū etiam et malū ex circumstantia sunt media tam indifferens tam bona quam mala ex genere. que omnia indifferenter fieri possunt bona uel mala ex circumstantia. Inter bonū autem et malū ex genere cadit mediū indifferens simpliciter ut comedere uel festucam leuare quod non dicuntur bonitatem uel maliciam moris. et sic patet quod diuisio actionis per bonam et malam quantum ad genus operis siue actus non est per immediatam et in hoc conueniunt cōtra omnes. Ex predictis patet per loquendum de actibus quod ad genus operis seu actionis.

aliqui actus sunt indifferentes. qui scilicet mediū tenet iter bonū et malū. vñ nō sūt moralr boni nec mali. Et alio mō possum⁹ loq̄ de actōe quantū scilicet ad modū agēis. et h̄ dupl. qz qdā e actio hoīs n̄ ut rōnal. q̄ e actio nature ut natura. vt bibē et comedere et h̄mōi. et h̄ de se e indrns et p̄t eē idrns i agēte ut cū nec actu nec habitu deliberat q̄re h̄mōi debent agi qz sūt act⁹ nature n̄ ut e deliberatā. Alia vo e actio hoīs ut e rōnal. et deliberatū ut loq̄ disputare. facta exteriora l̄ res ordiare. et h̄ act⁹ de se in gnali loquēdo sūt indrntes. Quid cū tñ aliq̄ q̄ sūt i exercitio vl̄ i hoie actu agēte n̄ sūt indrntes. op̄tūt em̄ ei ut e delibe ratū. et iō si tales act⁹ sūt respectu obiecti debiti et cū debitis circūstāijs et ad debitū finē relati sūt moralr boni. si at aliq̄d horz defuerit sūt moralr mali. et iō dicit dñs Mat̄ 23. p̄ de oī verbo ocioso reddet hō rōez i die iudicij et p̄ dñs de oī ope ocioso. sup̄ q̄ d̄bo dicit greg⁹ q̄ ociosū verbū e qd caret rōe iuste necessitatis vl̄ pie vtilitatis. h̄ Gual. et h̄ est opi. Gual. et d̄bo. Et videt̄ rōnabilior scdm rich. Alij dicūt q̄ est aliq̄ opatio siue iterior siue exteriōr q̄ nec e moralr bona nec mala. Nā actio p̄cedēs a volūtate deliberatā aut e ad deū ordiata aut nō. et h̄ est diuisio p̄ im mediata si sic e bona et meritoia vite eterne vl̄ merito odigni si fiat ex caritate. vel merito ogrui si fiat ex caritate. Si n̄ e ordiata ad deū. aut h̄ e p̄ inordinatā d̄uersionē ad creaturā. et sic e mala ex d̄uersionē. aut p̄ opātis negligētiā. et sic e mala ex omiſsiōe. aut p̄ opantis ifirmitatē et miserā. et h̄ neutro mō e mala s̄ est indrns. De q̄ tñ ex sua pietate de creuit p̄pter n̄iaz ifirmitatē multas opatōes n̄ imputare nobis neqz ad meritū nec ad demeritū. et ex dñi tales actōes respectu n̄ri n̄ p̄ident̄ bone moralr nec male. vt cū q̄s loq̄t̄ alicui ex naturali pietate vel aliuz salutat ex vrb̄anitate vel facit aliq̄d ex idigētia nature vt qz abulat ut recreet̄ l̄ comedit ut reficiat̄ nec tñ h̄o refert i deū. tales em̄ actōes n̄ sūt meritozie. qz ad deū n̄ referunt̄. dicere vo q̄ essent demeritozie dux videt̄ cū n̄ fiat p̄pter iordiatā d̄uersionē ad creaturā. nec omittūt̄ ad deū referri p̄pter loquētiā negligētiā sed tñ p̄pter qndā ifirmitatē q̄ e in nobis ex corpe corruptibili agguate aiaz. h̄ finē e bonū. li. ij. di. xlj. vbi optime tractat̄ q̄stionē istaz. Hinc etiā opi. concordare videt̄ hiero⁹ in epl̄a qdā ad aug. q̄ est i numero epl̄az ei⁹. xvj. dicit q̄ abulare digere aīno stercoza p̄p̄ere. p̄p̄ere sputū nec bonū nec malū est. Si obiciat̄ illd. i. cor. x. siue māducatis siue v̄bitis siue aliq̄d aliud faciatis oia in gl̄az dei facite. Dicūt q̄ illd e d̄silii n̄ p̄ceptū. et ideo illd omittēre n̄ e sp̄ peccatū. Ad illd qd dicit̄ p̄ p̄ma opi. de d̄bo dñi p̄t dicit̄ q̄ act⁹ q̄ n̄ referet̄ ad bonū finē e ociosus. sed n̄ sp̄ optet̄ q̄ referat̄ explicite ad finē q̄ e de⁹ ad h̄ q̄ n̄ sit ociosus. s̄ sufficit q̄ referat̄ ad aliq̄e bonū finē ciuile l̄ corpis honestā recreatōz nec tñ ois tal act⁹ e remuneratōe dign⁹. hec rich.

X... ..

Et nuq̄d vn⁹ et idē act⁹ p̄t esse bon⁹ et mal⁹. Rndet̄ Gual. q̄ duplex e act⁹ scilicet iterior simplex et diuisibil̄ statim trāsies. et exteriōr d̄anu⁹ et diuisibil̄ diu manēs. prim⁹ n̄ p̄t sil esse bon⁹ et mal⁹ s̄m morē cū sit diuisibilis scd̄s at̄ p̄t qz i sui inicio p̄t eē bon⁹ et in fine mal⁹. H̄mōi tñ act⁹ licz sit vn⁹ s̄m naturā n̄ e tñ vn⁹ s̄m morē. s̄ sūt due opatōes moralē ut cū quis incepit p̄dicare p̄pter deum. et p̄pter vanā gloriā finit.

De bonitate et malicia interioris act⁹ volūtatis titul⁹ tercius.

Ostea considerand⁹ e de bonitate et malicia interioris act⁹ volūtatis. et primo i se. scd̄o i opatōe ad d̄sciaz. terciō i opatione ad volūtate diuinā. Circa primū pl̄a q̄rūt̄ scilicet quid facit volūtate bonā. s̄m an̄s. de gra et li. ar. c. xj. triplex e volūtas. prima est instr̄m siue potētia aie. et h̄ e bona ex habitu bono l̄ v̄tute. sic paries e alb⁹ albedie. bonū em̄ e qd h̄z q̄litate bonā vt d̄. i. topi. Scda e habit⁹ et dispositio siue affecto volūtatis de relicta ex actu volūtatis siue vsu. et h̄ volūtas e bona ex bona actōe et mala ex mala. qz q̄les sūt act⁹ tales gnant̄ habit⁹ vel dispositōes ex. iij. eth. c. iij. Tercia e act⁹ volūtatis potētie. et h̄ p̄ter naturalē boitatē quā h̄z eo q̄ e quedā actio h̄z totā boitatē ex ei⁹ ordine sufficiētī ad debitū finē. Ad h̄mōi at̄ ordinez alie act⁹ requirunt̄ quoz scilicet duo ex p̄te finis primū e ut illd qd q̄s appetit vl̄ vult ut finez sit i se bonū. qz et p̄pter finē opat̄ q̄s n̄ qz fis s̄z qz bonū. et iō d̄. iij. phi. q̄ bonū et fis sūt idē. Scdm e q̄ n̄ sit tñ i se bonū s̄ etiā meli⁹ his q̄ appetūt̄ p̄pter ip̄m. et iō d̄. aug. vj. d̄. ci. dei. c. iij. q̄ laudat̄ deuz p̄pter pecuniā n̄ h̄z bonū finē neqz bonā volūtate. Terciu⁹ est ex p̄te eoz q̄ ordinant̄ i finē. s. q̄ sint s̄m rationē rectā ordiabilia et apta ad talē finē assequēdū. Quartū e ex p̄te ordinatis scilicet q̄ volūtas rōe regulata ordinet vl̄ velit bona in gñe vl̄ in differētia ad bonū finē. His q̄tuoꝝ d̄currētib⁹ volūtas q̄ e act⁹ e bōa. et si aliq̄d horz defuerit n̄ e bona. qz ut dicit d̄p̄. iij. c. de diuis noib⁹. bonū est ex tota sua cā. hec Gual. et bonū. Vt vn⁹ bone volūtatis sit vn⁹ sol⁹ fis. s̄ q̄ sic scilicet fis p̄ncipalis. p̄pter qd̄ itelligend⁹ q̄ actū h̄re pl̄es fines p̄t eē tripliciter. vno ita q̄ vn⁹ sit sub altero et p̄pter illū. Scd̄o q̄ vn⁹ finis sit p̄ncipal̄. et alter n̄ p̄ncipal̄. ita tñ q̄ fis n̄ p̄ncipalis n̄ referet̄ ad p̄ncipalē actū. terciō ita q̄ vterqz sit p̄ncipalis. Exēplū de eo q̄ vad̄ ad ecl̄az p̄ distribu tōib⁹. a em̄ p̄ncipalr̄ intēdit̄ dei honozem. et cū h̄ sil̄ intēdit̄ h̄re pecuniā vt eā ad honozes dei paupib⁹ distribuat̄ l̄ i alios vsus licitos d̄uertat. aut intēdit̄ dei honozē et cū h̄ sil̄ intē dit acq̄rere pecuniā. ita tñ q̄ acq̄sitōez illā n̄ redegerit ad dei gl̄am. nec tñ pecuniā illam finē p̄ncipalem statuit qz eā p̄pter se nō diligit. Aut intēdit̄ deo placere et sil̄ etiā pecuniā acq̄rere. ut possit thesaurz suū augere et i eo delectari. diuersos fines statuere. primo mō p̄inet ad bonā volūtate et est meritozi.

p̄ncipalr̄

scdo modo nō ē bone volūtatis loquēdo for-
maliter. nō tñ ei sic repugnat quin in ea stare
possit. est em̄ ibi peccatū veiale n̄ mortale. h̄
vult dicē aug⁹ li. d̄fel. cū dicit min⁹ te amat
q̄ tecū aliqd̄ amat qd̄ n̄ ppter te amat. 3° mō ē
ōtra bonā volūtate. tal̄ em̄ vult duob⁹ dñis
seruire qd̄ est ipossibile. vt d̄z M. vj. cū em̄ sit
vnū solū et vnz bonū qd̄ q̄tat hūanū deside-
riū. optz q̄ voluntas ad h̄ q̄ sit bona et recta
statuat sibi vnū finē vlamū. h̄ bonū. Vnz
boitas actual̄ volūtatis addat aliquā boita-
tē sup boitatē ip̄i⁹ h̄itus gr̄e. h̄ d̄xēt qd̄az
q̄ nullā addit bonitatē a deo remunerabilē.
quātū ad p̄miū substāiale. sed quātū ad acci-
dentale sic. S; contra h̄ ē qd̄ bñ. in li. de li. ar-
q̄si i fine dic⁹ q̄ ad p̄merend̄ coronā de⁹ fac⁹
hoi coadiuuatōez cū facit volētē. h̄ ē volūta-
ti sue d̄sentientē. itaqz volūtas i auxiliū repu-
tat⁹ i meritū. Cōstat at̄ q̄ loqu⁹ de actu volū-
tatis. Pre. act⁹ ē finis habit⁹ et nobilioz eo-
vn̄ et h̄itus gl̄e ordina⁹ ad actū gl̄e. si g^o ali-
qd̄ de p̄mio substāiali r̄ndet habitū gl̄e. vñ
det⁹ q̄ etiā aliqd̄ de p̄mio illo r̄ndeat actuali
volūtati iteriozi p̄ graz elicite. Ido videt⁹ sine
p̄iudicio dicend̄ h̄m nich. q̄ actualis volūtas
elicitā a volūtate potēna p̄ graz. addit habitū
gr̄e boitatē aliquā a deo remunerabilē q̄
tū ad p̄miū substāiale. ita q̄ p̄miū substāia-
le habitū gr̄e et actib⁹ iteriozib⁹ volūtatis
p̄ gr̄e hitū elicitiū correspōdet. vñ ppter d̄f
act⁹ pl⁹ h̄bit de p̄mio substāiali q̄ si sine
ip̄is a corpe decessisset.

Ira scdm̄ q̄runē pl̄a. f. vnz ad h^o q̄ vo-
lūtal sit bona necesse sit q̄ se d̄formet d̄scie
recte et h̄ ē idē q̄rere. Vnz ois d̄scia recta li-
get ad faciend̄ qd̄ d̄ctat. h̄ q̄ sic. tūc em̄ cō-
scia ē recta qñ ē recta h̄m lege diuinā scriptā
nobis p̄ regl̄a datā. et iō sic ad h̄ q̄ volūtas
sit bona necesse ē q̄ se d̄formet legi diuine. ita ec̄
necesse ē q̄ se d̄formet d̄scie recte. qz sic lex diui-
na ita et d̄scia recta ligat volūtate ad facien-
dū ea q̄ i diuina lege p̄cipiunt⁹ et ad vitand̄ ea
q̄ ibi phibent⁹. et ad approband̄ d̄silia infor-
matōes et exhortatōes q̄ ibi ponūt⁹. Nō tam̄
volūtal cū sit libera. ligat⁹ violētia l̄ necitate
aliq̄ absoluta s; ordinata qz si velit p̄miū h̄re
et suppliciu vitare necesse h̄z seq̄ ducatu cōscie
recte. vñ hiero. di⁹ q̄ d̄scia sit dux aie. et h̄m
dam. iij. li. c. xiiij. ē lex itellect⁹ n̄r. Vnz
volūtas discordans a d̄scia erzonea sit mala.
sine vnz d̄scia erzonea liget. h̄ q̄ sic. cōscia
em̄ ut d̄ctū ē. ē lex itellect⁹ n̄r. i. aie hūane
et iō sicut d̄scia recta q̄ ē lex iusta ligat volū-
tate l̄ hoiez p̄ formā quā h̄z. ita etiā erzonea
q̄ ē lex iniusta apphensa tñ vel credita ec̄ iusta
et recta ligat volūtate et obligat q̄diu talis
videt⁹. hec Gual. in questioib⁹ disputatis.

Vnz d̄scia erzonea liget ad erzozē deponē-
dū vñ ad faciend̄ qd̄ d̄ctat. h̄ d̄sciaz erzozē
d̄tigit dupl̄r scz d̄ctādo aliqd̄ indrns eē p̄ce-
ptū vel phibitū vt leuare festucā esse mortā-
le peccatū. vñ d̄ctādo aliqd̄ ōtra dei p̄ceptū
vel phibitōez vt occidere patrē eē licitū. di-
co g^o ad q̄stionē q̄ i primo cau ligat ad faciē-

dū q̄diu durat. In scdo n̄ ligat ad faciend̄ s; ad
deponend̄ qz nihil p̄t ligare hoiez i his q̄
sūt ōtra deū. et h̄ videt⁹ eē opi. bon. in. ij. se-
di. xxxix. q. iij. Alj vñ d̄cedūt p̄miū d̄ctū et
negat scdm̄ attēdetes q̄ erzonea d̄scia etiā in
his q̄ sūt ōtra dū d̄ctās. ligat⁹ ad faciend̄ s; p̄
accūs et h̄m qd̄ n̄ p̄ se et simp^r sic recta d̄scia
p̄ accidēs iquā qz n̄ ligat ad faciend̄ inquatū
erzonea. s; inquatū credit⁹ recta et iusta. h̄m
qd̄ inquatū. qz n̄ ligat sp̄ et i oēm euētū s; q̄diu
durat. i. videt⁹ h̄nti recta eē. Ad deponend̄ at̄
se n̄ ligat. qz nec h̄ d̄ctat. et h̄ vñ eē opi. pe-
in scdo suo. Cōcordādo vñ d̄cti p̄t h̄m Gual.
q̄ erzonea d̄scia duo icludit scz erzozē et cō-
sciam. rōe p̄miū ligat ad deponend̄ eā vincu-
lo diuini p̄cepti. vñ ad eph. iij. deponite ve-
terē hoiem q̄ corripit⁹ h̄m desideria erzozis.
rōe vñ scdi ligat vinculo d̄scie ad faciend̄ qd̄
d̄ctat. nec tñ simpl̄r ē p̄plex⁹ qz p̄t et d̄z de-
ponere illā. et iō simpl̄r ligat⁹. et p̄ p̄ri⁹ et ma-
gis ad deponend̄ q̄ ad faciend̄. et si de illa p̄
se nesciat iudicare. d̄z p̄tiores d̄sulere vñ vbi
deest sibi hūanū d̄siliū d̄z se p̄ozatōz ad deū
quertere. h̄ac q̄stionē iter q̄stiones suas opt̄e
et plenissime tractat Gual. s; ego de ea breui-
ter transeo gr̄a breuitatis. Vnz d̄scia erzo-
nea peccatū excuset. h̄ lex iniqua suū d̄dita
rē a peccato nō excusat s; pot⁹ d̄demnat h̄m
illd̄ p̄sa. iij. vñ qui d̄dūt leges iniq̄as d̄scia
aut erzonea ē lex iniqua ab eo cui⁹ est d̄dita
et ido simpl̄r nō excusat s; magis peccatū fa-
cit l̄ agguat. Ad cui⁹ euidētia nota q̄ tripli-
citer erzat d̄scia. primo indr̄ia iudicās eē p̄ce-
pta vñ phibita. scdo ecōuerso p̄cepta l̄ phib-
ita iudicās esse indr̄ia. tercio iudicās p̄cep-
ta esse phibitōes l̄ ecōuerso. In primo casu n̄
excusat s; illaq̄at et d̄denat. in scdo et tercio
nota q̄ d̄scia erzonea icludit duo scz d̄sciam
putatiuā et erzozē. ex primo excusat⁹ peccatū
p̄ tanto qz min⁹ d̄tēnit qñ fornicari putat et
nō credit esse p̄ceptū et iō fornicat⁹. s; p̄ tan-
to agguat qz libidinosis⁹ et securi⁹ peccat. vñ
hiere. iij. sapiētes sunt vt faciant mala. Quo
ad scdm̄ distiguit⁹. cū em̄ ois erzans sit igno-
rās. vt dicit aug⁹ i ench. xvij. Triplex autē ē
erzoz sic et ignorātia. prima ē ignorātia nega-
tionis q̄ d̄r simplex nesciētia mandatorū. et d̄
hac dicit aug⁹ li. de gr̄a et li. ar. q̄ excusat s;
nō sic excusat vt sempiterno igne nō ardeat.
si p̄trea nō credidit qz nō audiuit sed forte
vt min⁹ ardeat. et sic patz q̄ nō excusat a pec-
cato mortali. s; forte vt min⁹ sit et min⁹ p̄-
niat⁹. forte dicit qz licet min⁹ d̄tēminat p̄pter
d̄sciam. tamē libidinosis⁹ et securi⁹ ex h̄ pec-
cato se imergit. et iō tñ nocet ex p̄te vna qñ
tū excusat ex altera. Scda ē ignorātia p̄iua-
tōis qz p̄iuaat d̄gnitōem eoz. que sciri debēt
et est eoz. qui scire nolūt. et hec non excusat
sed accusat. vnde glo. luce. xij. sup illd̄. seru⁹
qui d̄gnouerit zc. qui scire nolūt et possunt n̄
ignorantes sed cōreptozes iudicant⁹. Ter-
cia est ignorātia dispositōis scz quādo q̄s nō
tñ nescit nec scire vult. sed etiā dispositōez
vel habitū scienue inducit qua veritatem

impugnat. de quibus iob .xiiij. ipsi rebelles
sunt lumi nesciunt vias eius. et h' ignorancia e' ppe
in d'cia erzonea qz dicitur extra p'hibitōes et
p'cepta. d' q' .j. cor. .xiiij. scribo vobis dñi mā
data. si q's at' ignorat ignorabit' glo. reproba
bit'. et hec ignorancia adhuc min' excusat et
pl' agguat. et iō d'cia erzonea simpl'r nō ex
cusat. In alijs tñ magis agguat scz quo ad cō
tēptū discēdi et libidinē dlectādī. hec Gual.

Utr' pl' ligz p'ceptū diuinū q' erzonea cō
scia dicitur dicitur. i. utz mag' peccet faciēs
extra dei p'ceptū q' faciēs extra d'ciaz i' h' casu
i' h' p' sic. pl' em' ligat d'cia recta q' erzone
qz ut dicitur e' sup' recta p' se ligat et simpl'r. er
ronea vō p' accūs et h'm qd' d'cia at' recta est
qñ dei p'cepto d'cordat. Simpl'r ergo ligat dī
p'ceptū pl' q' d'cia erzonea. Utr' d'cia er
ronea pl' liget q' p'ceptū plati de idr'nab' q'
p'cipe p't. Rñdet Gual. q' obediēs plato extra
d'ciaz ā captiuat d'cie iudiciū affectu l' effe
ctu ut subdēs se p'cepto plati. Aut facit extra
d'ciaz et affectū volūtatis. obediēs plato ti
more ai l' amore deordinato. In primo cāu fa
ciēs extra d'ciaz nō peccat s' mere'. licz nō possit
deponē d'ciaz. v' nō deponat. sic nō potēs rñ
dere rōib' extra fidem. volūtatez tñ captiuas
ille obediēs dō mere'. i. cor. .iiij. captiuatēf
oēz i'lectū i' obsequiū fidī. In scdo cāu pec
cat s' min' q' si facit extra plati p'ceptūz pmo
qz agēs extra plati p'ceptū mag' dēneret deū
qz dēnēs plati. nō at' dēnēs d'ciaz erzoneā
dēnit deū. vñ bñ. d' dispē. et p. c. ix. de' coe' q'
ri et qd'ammō reputat platoz reuerētiā et cō
tēptū. d'cētās eis. qui vos audit me audit. et
q' vos sper. zc. Si dicit q' hoc e' v'z qñ d'cia
subditā scit p'ceptū plati esse h'm deū qd' nescit
erzās. Rñdet bñ. qd'qd' hō vice dei p'cepit qd'
nō sit certū dō displicere. haud sec' oio accipi
enduz q' si de' p'cipet. Scdo qz tal' platiū imo
totū collegiū mag' offēdit et scandalizat q' si
extra d'ciaz faciat. Tercio qz se mag' ad malū
dispoit. s' ad inobediētiā et ad rebellionē et
ad sequēdū p'p'riū sensū et ad p'uertend' verita
tis iudiciū. de q' v'fa. ix. ve q' sapiētes estis i
oculis v'ris. hec Gual.

Irca terciū querit' v'z boitas volūtatis
hūane depēdeat ex d'formitate volūtatis
diuine. i' h' p' sic. i' em' qd' e' p'mū i' quolibz gñe
e' mēfura et rō oim q' sunt illi' gñis. vñ qd'qz
at' rectū et bonū e' in p'p'riū at'igit ad p'p'riā mēfū
rā. et iō ad h' q' volūtās hoīs sit bona req'it'
q' d'formē volūtati diuine tanq' p'p'rie mēfure
cū ipa sit prima et sūma volūtās. Et h' d'formi
tas at'cedi' i' volūto scz ut hō velit illd' qd' ip'e
scit deū velle qd' ip'e h' velit. Sciēd' at' q' de'
qd'qd' vult sub rōe boni vult et p' dñs sciēd'.
q' ip'e vult hoīez velle qd'qd' vult sub rōe boī
et iō q'cūqz vult aliqd' sub q'licūqz rōe boī h'z
volūtate d'formē diuine volūtati p'p'riū ad rōez
volūti. S' i' p'culari nescim' qd' de' velit. et
q'p' ad h' nō tenem' d'formare volūtate n'iam
volūtati diuine. In statu tñ gl'e oim' sciēt dei
volūtate nō tñ i' d'muni s' etiā in p'culari. et
iō d'formabūt volūtate suā volūtati diuine. n'

tñ i' d'muni s' etiā i' sp'eali. hec tho. Notād'
vō q' h'm aliquos necē e' d'formare voluntatē
n'iaz volūtati diuine solū q'p' ad illa r'clita
nobis exprimūt' a deo signo p'cepti explicite
vel implicite. et hoc sufficit ad salutē cū x'ps
dicat Mat. xix. si vis ad vitā ingredi serua mā
data. q'p' at' ad illa q' nobis exprimūt' signo
d'fili'. e' d'gruū nō necessariū. et p' hac op'i. v'z
facere qd' dicit aug' i' ench. c. lx. aliqn bona
volūtate vult hō qd' nō vult de'. sicut bonuf
hō vult patrē suū viuere quē de' nō vult viuere.
De. de' vult aliquos hoīes dānari null'z
at' tene' velle dēnari. Alij dicūt q' volūtate
d'liberatiā tenem' velle absolute et oib'z p'fā
tis qd'qd' scim' deuz velle volūtate absolute
oib'z pensatis dū tñ nobis d'gruat i' d' velle. et
dicūt h' implicari i' radice decalogi q' e' amor
dei. et p' hac op'i. vide' facere glo. sup' i' d' p's.
nō adhesit mihi cor p'rauiū. i. cor. cor. qd' h'z
hō q' nō vult oia q' de' vult. S' q' vult p'p'riā
op'i. tenere p't ad illā glo. rñdere q' loqui' de
volūtate p'cepti et nō signi. Qui vō vult tene
re sc'dam op'i. rñdere p't ad autoritatē aug'. q'
loqui' d' his q' velle nobis nō d'grunt. Ad illd'
vō qd' d'z q' null'z tene' velle dānatōez. p't d'ic
ci q' h' est v'z. qz h' velle nō d'gruit hoī. Qui
dā tñ dicūt q' licz nō tene' velle h'ndo reser
ctuz ad suā naturā et absolute. te' tñ h' velle
sub d'itōe hac. s' si decedat in mortali. h' p'e
Vel p't d'ici h'm tho. q' de' nō vult alicui' dā
natōez l' mortē nisi sub rōe iusti. vñ sufficit i
talib'z q' hō velit iusticiā dei et ordinē natu
re seruari. S' nūquid tenem' d'formare vo
lūtate n'iaz volūtati diuine i' forma volēdi. s' i
caritate. Ad hoc rñdet alex. lomb. q' hō nō te
net' ad hoc absolute. qz si hō diligit nō ex car
ritate s' ex beniuolētiā naturali nō peccat. s'
tene' d'ditionaliter scz si vult mereri vitā eter
nam et d'similiter respōdet p'e.

De bonitate et malicia quantū ad act'z
exteriores ti. iij.

Emde d'siderand' e' de bonitate et ma
licia q'p' ad act'z exteriores. circa qd'

d'siderandū e' v'z bonitas et malicia p' p'p'riū
sit in actu volūtatis interiori q' in actu exte
riori. Ad cui'z euidētiā sciēd' q' aliqui actus
exteriores p'nt d'ici boni vel mali dupl'r. vñ o
mō ex ordie eoz ad finē. ut dare elemosināz
p'pter deū d'z eē bonū. et dare e'lam p'pter va
nā gloriā d'z eē malū. et hec boitas vel mali
cia p' p'p'riū iuenit' in actu interiori volūtatis c'z
p'p'riū obiectū e' finis et ex eo deriuat' ad actū
exteriore. h' at' boitas vel malicia actus exte
rioris tota depēdet ex volūtate. Est etiā oimō
eadē circūstantia act'z volūtatis interioris et
act'z exterioris qñ d'z bon' vel malus solū ex
ordie ad finē. sic potio amara ex h' solo e' bōa
qd' e' sanatiua. vñ eadē e' bonitas sanitatis et
potionis. vñ aug' dicit li. reetra. q' volūtās e'
qua peccat' et qua recte viuūt. Alia bonitas
vel malicia actuum exteriorū est quā habent
sc'dm se scilicet sc'dm genus suū. et sc'dm cir
cūstantias in ipsis consideratas ut dare ele
mosinā seruatis debitis circūstantijs dicit'

esse bonū. et hec bonitas l malicia n̄ deriuat
nec depēdet a volūtate s; a rōne. ex q̄ etiā de
pendet bonitas volūtatis scd; qd̄ in ipam re-
fert vñ si cōsiderat bonitas exterioris act⁹ se-
cundū qd̄ ē i ordiatōe et appbēsiōe rōis. est
prior q̄ bonitas act⁹ volūtatis. scdm̄ tñ qd̄ ē
i executōe opis sequit bonitatē volūtatis q̄ ē
principiū ei⁹. et hāc bonitatē l maliciā qñ ē
actus exterior h; tūc alia ē bonitas actus ex-
terioris. et alia ē bonitas volūtatis q̄ ē ex fi-
ne. ita q̄ bonitas finis ex volūtate redūdat i
actū exteriorē. et boitas act⁹ exterioris scd; se
redūdat i actū volūtatis. vt dictū ē. et idē ē
d malicia sic medicina saporosa p̄ter h qd̄ ē sa-
natiua h; rōz delectabil̄ si g° volūtas ē bona
ex obiecto et ex fine exterior act⁹ ē bon⁹. s; si
volūtas sit mala ex itētiōe finis l ex actu voli-
to act⁹ exterior erit mal⁹. qz vt dic̄ d̄p̄o de
diuis noib⁹. bonū ē ex tota cā. malū ex d̄ctū
p̄tis. h̄ tho. Sciendū aut q̄ licz qñqz sit alia
et alia bonitas vel malicia interioris act⁹ vo-
lūtatis et act⁹ exterioris vterqz tñ act⁹ put
cōsiderat i genere moris sūt vn⁹ act⁹. vñ act⁹
exterior mal⁹ ē vnū et idē peccatū formaliter
cū illo actu volūtatis interiori a q° causa qz a
ctus exterior n̄ ē moralis nisi p̄ opatōz ad a-
ctū volūtatis et rōis. si em̄ p̄fecte furios⁹ cū
p̄fecta furiosa carnaliter copulet ille act⁹ n̄
erit in genere moris. vñ n̄ erit moralr bonus
nec malus. h̄ rich. S; nunq̄d exterior act⁹
addit i bonitate et malicia sup actū interiorē
h̄ p̄ n̄ loquēdo de bonitate et malicia exte-
rioris actus quā h; ex volūtate finis. Et hoc
dico nisi cōgat ipsaz volūtate scd; se fieri ma-
liozē i bonis vl peyorē in malis. qd̄ vi⁹ posse
cōgēre triplr. vno mō scd; numerz vt cū q̄s
vult facere aliqd̄ bono fine vel malo et tūc n̄
facit. postea vō vult et facit. duplicat act⁹ vo-
lūtatis et sic fit duplex bonū l duplex maluz
Alio q̄tū ad extētiōem vt cū q̄s aliqd̄ facere
vult bono fine l malo et p̄pter aliqd̄ impedi-
mētū desistit. alius aut volūtatis motū cōtinu-
at quousqz ope p̄ficiat. maifestū ē q̄ volūtas
h; ē diuturnior in bono l malo et scdm̄ h̄ pe-
yor vel melior. tercio q̄tū ad intētiōem sunt
em̄ quidā act⁹ exteriores qui in p̄tū sunt dele-
ctabiles l penales nate sūt intēdere vl remi-
tere volūtate. cōgūt aut q̄ p̄to volūtas intē-
sus tēdit in bonū l malū tāto ē peyor vl me-
lioz. loquēdo aut de bonitate l malicia act⁹
exterioris quā h; scd; materiā et circūstātiā
sic opa ad volūtate vt termin⁹ et finis. et sic
addit ad bonitatē et maliciā volūtatis qz ois
inclinatio vel mot⁹ p̄ficiat in hoc qd̄ sequit fi-
nē vl attingit terminū. Vñ n̄ ē p̄fecta volūtas
nisi sit t̄lis q̄ oportunitate hita ope. si vō pos-
sibilitas desit volūtate ex̄te p̄fecta ita q̄ o-
pare si posset defect⁹ p̄fectōis q̄ ē ex actu ex-
teriori ē simplr qd̄ inuolūtariū. Inuolūtariuz
aut sic n̄ mere penā l p̄miū in opando bonū
et malū. ita ec̄ n̄ tollit aliqd̄ de p̄mio l pena
si deficiat simplr inuolūtariē ad faciend̄ bo-
nū l malū. h̄ tho. Vñ nota scd; Gual. in ij.
et alex. an. in tercio et sumūt ab aug⁹ sup ge-

nes. et deordāt cū p̄missis q̄ duplex ē volūtas
mala sc; incōpleta vel semiplena q̄ n̄ exit i o-
pus malū ec̄ si habeat facultatē t̄pis. et loci
oportunitatē. et opleta siue plena q̄ exit in o-
pus malū si t̄pis habeat et locū. Ad primā ad-
dit op⁹ malū qz auget cōsensū et cōtemptū Ad
scdā addit op⁹ malū qz auget libidinē quā
tū ad gen⁹ peccati carnalr. et qñqz ec̄ inferit
nocumētū maxie q̄tū ad peccatū qd̄ omittit
i primū. talis em̄ n̄ min⁹ cōtēnit deū intēsiue
sola volūtate q̄ volūtate et ope sc; extēsiue.
Intēsiue tñ ē libido maior executōe. De volū-
tate prio dicta intelligi glo. sup i° p̄. Ap-
pone iniquitatē sup iniq. eoz. q̄ opus addit vo-
lūtatē. iniquitatē addit iniquitatē. S; de volūtate
scdō mō dicta intelligi glo. sup i° p̄. et em̄
in corde iniquitates opa. in terra. si vis inqt
et n̄ potes de⁹ reputat factum. h̄ Gual. de h̄
bon. optie loquit li. ij. d. xlij. q. ij. Nunq̄d
euētus sequēs addit ad bonitatē et maliciam
actus exterioris. h̄ euētus sequēs addit ē p̄co-
gitat⁹ aut nō si sic addit. cū em̄ q̄s cogitat q̄
ex ope suo multa mala sequi p̄nt. nec p̄pter h̄
dimitit ex hoc apparz q̄ ei⁹ volūtas ē deoz-
dinata. si vō n̄ sit p̄cogitat⁹ aut p̄ se sequi et
vt i p̄tib⁹. et tūc addit. cōstat em̄ actū esse me-
liozē ex genere suo ex q° sequi p̄nt p̄la bona
et peyorē ex quo sunt nata seq̄ p̄la mala. Auc
seq̄ p̄ accūs et vt in paucioribus et tūc n̄ ad-
dit. n̄ em̄ iudicat de re aliq̄ scdm̄ illud qd̄ ē p̄
accūs sed tñ scd; illud qd̄ ē p̄ se. h̄ tho.

De merito et demerito actionis humane ti. v.
Ostea cōsiderandū ē de his q̄ cōsequunt
act⁹ humanos rōe bonitatis l malicie
Circa qd̄ breuiter tenēd q̄ act⁹ bon⁹
vel mal⁹ h; rationē culpabilis et laudabilis
scd; qd̄ ē in p̄tate volūtatis rōz vō recti tudis
nis et peccatū scd; ordinē ad finē qñ em̄ act⁹
hois icēdit in finē debitū scdm̄ ordinem rōis
et legis eterne tūc ē rect⁹. qñ vō deuiat ab il-
lo ordine tūc h; rōz peccatū. h; etiā act⁹ bo-
n⁹ l mal⁹ rōz meriti l demeriti. et h; scd; rōez
iusticie i opatōe ad alterz sc; ad deū. Aliter
seq̄r q̄ de⁹ n̄ habet curā de actib⁹ hūanis
Ihis igit p̄suppositis q̄runt p̄la de actib⁹ bo-
nis et malis p̄ opatōz ad meritū et demeritū
sc; vtz act⁹ exterior bona intētiōe fact⁹ sic
meritori⁹. h̄ itētiō p̄ esse mot⁹ siue motū
uū volūtatis ordinātis actū exteriorē i finem
Et sic ois actus exterior bona intētiōe fact⁹ ē
meritori⁹ qz ille mot⁹ nunq̄ ē bonus nisi sit
ordo rect⁹. Et ad h̄ q̄ sit ordo rectus req̄rit
q̄ sit actus ordiabilis et q̄ voluntas sit ordi-
nans et q̄ sit finis bon⁹ et i se et i rōe finiedū
hoc ē q̄ sit melior his q̄ sūt ad finē et t̄lis ad
q̄ act⁹ d; dirigi s̄m rectū iudiciū rōis. Alio
mō intētiō p̄ dicere finē intētiū et sic n̄ ois a-
ctus exterior bona intētiōe fact⁹ ē meritori⁹
sed tñ ille act⁹ qui sunt de genere bonozum
vl illi qui de se sūt indrntes qui qñqz p̄nt esse
meritori⁹ rōne finis intēti. Vñ dicit p̄bus. j.
ethicoz. c. vi. q̄ queda; mox noiata duoluca
sunt cū malicia et post subdit non ē igit circa
h̄ dirigere sed semp peccare hec rich. et bon.

Vex agens tm mereat qtu intedit mereri
p bonitate sui acti. hē agere tm mereri qtu
itēdit dupl r pt intelligi. Vno ita q acti tm
valeat ad meritū quantū agēs credit valere
ipm et sic n ē vex. Alio q pta ē bonitas a:
ctus intēdis tm acti exterior valeat ad meri
tū. et h ē vex. Ipsa aut intēdis sepe maior ē i
bonitate i eo q suū actū n tm credit valere p
tū i illo q suū actū mag credit valere. Si er
go obicia glo. sup i mat. xij. bono hō de bo
no the. f. 2c. q dicit tm boni qd facit qtu intē
dit dicendū q sic d3 intelligi scd3 qd bono ē
acti icendēdi tm ē bono acti exterior elicit
ex illa intēdis qz p intēdis ē bonitas moral
i eo. h rich. Insup nota q pūtas intēdis tri
pliciter pt intēdi. vno qtu ad pūtatē vā fer
uorē affecti intēdis. Et sic pūtas intēdis
mēsurat meritū. qz ex quāto affectu caritatis
opus bonū facis tm mereris qz meritū pensā
penes caritatē. Alio quantū ad pūtatē opif
intēdi. et sic n mēsurat. qz tūc diues auar dāl
denariū pluz mereret q liberalis habēs car
tatē dās centū dena. 3o qtu ad pūtatē finis
sic etiā n mēsurat. qz de q oim merentū finis
plūm q n ē aliqū maior aliqū minor. Scdm
aut bon. hec glo. f. quātū qd icendit tm facit
ē duplex ex eo q li tm et qtu pnt eē aduerbia
vel noia. si em sunt aduerbia dicūt pūtatē
acti icendēdi et faciēdi. et tūc ē locutō gene
raliter vera siue respectu bonoz. siue maloz.
qz quātū actus icendēdi ē intēsus in bonitate
vel malicia tm opatio exterior ē bona l mala
Omne em meritū l demeritū reducit ad actū
volūtatē licet aliqū mō circūstātie exterior
res faciāt ad maiorē volūtatē dānatōnē. Si
aut sint noia dicūt pūtatē ex pte icēdi et opas
ti. et tūc n ē generaliter vera. qz op exterior
factū n sp dmenurat. icēto sepe em icendit
hō facere bonū magnū et facit puū qz puū m
bz caritatē. Est tm aliqūō vera in malis. f. icē
dendo n diminuēdo. et scd3 qd tm et qtu di
cūt quādā opatōez pportionalitatis n d mēsu
ratōz eqūlitatis. vñ qui intēdit multū peccare
multū peccat qlecūqz opus faciat n tm q par
intēdit par. peccat. maxie si op multū dfoz
me fuerit. Et pdictis parz quō itelligit glo.
sup illud luc. xij. bono hō de bono the. f. pū
in qe bonū intēdis tm facis. Vex vltra bone
intēdis meritū addat aliqd meritū exterior a
ctus. hē ad pūtas possum loqui de merito du
pliciter. f. respectu pūtij subālis vā accēntalis
Respectu pūtij accēntalis exteriores acti ali
quā rōz meritū addūt icētozi intēdis vñ glo.
sup illud ad gal. vj. tpe suo metem. dicit q
quātū seminam in opibz tm metem in fru
ctibz. Respectu aut pūtij subāntialis vñ q a
ctus exteriores n addāt ali p rōem meritū nisi
dispositiōe scz in qtu elemosine multiplicāt i
tercessores p dāte thob. xij. elemosina a mor
te liberat et puer. xij. redemptio aie diuitis
diuitie ei. Et in pūtij exteriores acti excitant
actū volūtatē interiorē ad bonū et p dseqūis
valēt ad grē radicātōz et dseruatōnē quibus
scz gratie habitui et icētozibz actibz ei pzo

miū substāntiale debe. h rich. De hac mate
ria optime et copiose tractat bon. in scdo suo
di. xl. i tribz qstionibz vltimis. Vex peccāf
plus demereat p actū volūtatē interiorē inoz
dinatū et p actū exteriorē simul q p actū ite
riorē tm. hē si volūtatē actus interior sit eq
intēsus in deoordinatōe sua sine actu exteriori
sic cū ipō. n magis demeret peccās p vtrūqz
eoz simul q p interiorē tm quē o pe dplere n
pt. Et hoc dico loquēdo de demerito intēsiue
qz tūc nō est maior dtempē i vtrūqz simul q
in interiori p se. Dicūt tm aliq q mal acti ex
terior addit demeritū malo acti interiori re
spectu alicui pene accēntis saltē loquēdo de
actu exteriori q ē mal ex genere ppter trāsi
tū ei sup obiectū idebitū. Vñ in dānatō pl
remurmurabit dscia dtra eū q voluit innocē
tē occidere et occidit q dtra eū q voluit inoz
centē occidere et n potuit supposito q fuerit
pares i mala volūtatē. Si aut loqmur de de
merito extēsiue pl demeret hō p vtrūqz siml
q p interiorē tm qz pluribz nocet. et pla ma
la infert et plus delectat peccantē. h rich.
Vex sola intēdis recta sine ope exteriori suf
ficiat ad meritū. hē aut hō h3 fa cultatē faciē
di opus exteri qd pceptū ei aut n si sic plena
volūtas ponit effectū si assit facultas al si n
ponit cū possit nō vult. plene h3 semiplene et
pigre sic piger q vult et n vult. Et dic gre.
in quādā omel. q nemo d bona volūtatē sibi
blandia pmo de dilectōe dei mōs lingua ec
man9 reqrat. Distingue tm qz aut ei occurrit
tēs et loc9 necessario implēdi pceptū puta qz
vult elemosinaz dare et occurret ei aliqz cui
videt necessitatē extremā pabiliter iminere
nisi subueniat ei. et tūc sola intēdis n sufficit
ad meritū imo etiā talis trāsgredi mādatum
Aut n occurrit ei tēs necessitatis h3 indi gēt e
rōnabilis et dgruitatis. et tūc etiā intēdis so
la ei n valz ad meritū. liberat tm eū a trāsgres
sione qz pcepta affirmatiua n obligāt nisi p
tpe necessitatis. Si aut hō n habeat facultatē
opandi tūc sola bona intēdis sine ope exteri
ri sufficit ad meritū substāntialis pūtij n autēz
accēntis. de9 em neminē obligat ad impossibile
et de tali pt itelligi ill9 gre. in quādā omel. n
est man9 vacua a munere si cordis archa re
pleta fuerit bona volūtatē. h rich. Vex ad
meritū sufficiat intēdis scd3 habitū. hē intēdis
scdm habitū pt itelligi tripl r. vno ita q dsi
stat in solo habitu respectu pūcij opatōis
et dūuatōis ei9 vsqz in fine. Et h nō sufficit
ad meritū qz n ē ipsi9 opatōis pūcij nō
ita q illa intēdis sit actualis respectu pūcij
opatōis n tm respectu totū dūuatōis ei9 vñ
qz i finē. Et sic dicūt quādā qz tota opatio ē me
ritoria in virtute actus ipsi9 intēdis p quaz
illa opatio fuit incepta. 3o mō ita q sit i actu
respectu pūcij opatōis explicite. ita q ex
plicitē icendat opatoz incipē et dplere. S3 re
spectu totū dūuatōis n manz intēdis i actu
explicite h3 iplicitē sic hō i volēdo quid qd ē
ad finē actualiter. implicite tamē vult ipsum
finē et sic dicūt quidā esse necariū ad h3 q to

ea opaco sit meritoria q̄ illa intētio sit i actu
explicite l̄ iplicite p̄ totā opaco a p̄nci. vsqz
ad fr. h. rich. Sedz ac bon. a d h q̄ aliq̄ opaco
sit meritoria sufficit r̄lacō ei⁹ h̄icualis i deū
Et p̄r dici hec relacō h̄icual dup̄ vno q̄ q̄s
opaco aliq̄ r̄fert ad deū actualiter in p̄nci
illi⁹ opacois vel ec̄ alteri⁹ ad q̄ illa cōsequē
ter se habet. Si aut̄ operacionem alterius ge
neris icipet opoterz qd̄ intēcōz renouaret ad
h̄ q̄ esset meritoria. Alio d̄ h̄ relacō siue in
tēcō h̄icualis q̄ nō p̄cogito aliq̄d de deo vt
cum ex sola cōsideratiōe boi op̄is ip̄a caritas
p̄mpta vel aliq̄ alia vt caritate iformata ad
illd̄ op̄o iclinat vt cum vir religiosus obedit
plato sibi p̄cipiēti etiā si nichil cogitat d̄ deo
h̄ t̄m cōsiderat obediētie bonū ec̄ bonū h̄ bonū.

De vicijs et p̄ctis i cōi a. vj.

Einde cōsiderand̄ ē d̄ h̄icib⁹ malis h̄ ē
de vicijs et p̄ctis i cōi. et ē h̄ic⁹ put d̄
eo h̄ loq̄mur q̄litas difficile mobilis.

Est aut̄ aliq̄s h̄ic⁹ bon⁹. aliq̄s mal⁹. h̄ic⁹ bo
n⁹ dicit q̄ dispōit ad actū dueniētem nature
sicut act⁹ v̄cutū h̄uane nature dueniūt qz sūt
scd̄z rōem. Actus v̄o viciōz humane nature
discōueniūt. qz sunt cōtra ratiōez. Dicendū aut̄
ē p̄rio h̄ic de vicijs et peccatis in cōmuni. in
speciali v̄o cōsiderabi⁹ de eis ifra cū tractabi⁹
de virtutib⁹ in speciali. vbi. iuxta vnāquāqz
virtutem specialem agetur de speciali of̄ficio
sibi opposito p̄o eo q̄ opposita iuxta se po
sita magis elucescūt. Circa vicia aut̄ et pec
cata in cōmuni cōsiderandū. p̄rio de ip̄is. scd̄o
de subiecto peccati. 3o de cā eius. Circa p̄ri
mū p̄rio videndū ē quid sit peccat⁹. scd̄o de
diuisione peccati. 3o de opaco peccatoz ad
inuicē. Quantū ad p̄rium sciendū qz scd̄m
aug. xxiij. li. cōtra faultū peccatū ē dictū vt fa
ctū vt cōcupitū cōtra legē dei. Et sic hec diffō
ē peccati actual̄ mortalis. qz ē peccati actua
lis d̄z ibi qd̄ ē dictū l̄ factū vel cōcupitū scd̄z
actū triplicis potētie scz iterptatiue opatiue
et affectiue. qz v̄o ē mortalis d̄z ibi q̄ ē cōtra
legē dei. peccatū em̄ veniale d̄z peccatū scd̄z
rōez ip̄fectā et in cōdine ad p̄ctm̄ ad mortale
n̄ em̄ ē cōtra legē dei. qz venialiter peccās nō
facit qd̄ lex p̄hibz nec ec̄ p̄termittit i⁹ ad qd̄
lex obligat p̄ p̄ceptū sed facit p̄ter legē. qz n̄
obseruat modū rōis que intēdit. Tene⁹. au
tē ibi li vel distiūctiue s̄z mēbzū v̄lāmū itelli
gi⁹ p̄ctis. reliqua v̄o mime. Vn̄ sensus ē q̄ om̄e
p̄ctm̄ aut̄ ē dictū aut̄ cōcupitū aut̄ factū aut
factū et cōcupitū aut̄ cōcupitum em̄. Intelli
git aut̄ dicta diffō de p̄ctō cōmissionis n̄ de p̄ctō
omissionis. l̄ sum⁹ ibi factū cōmunit̄ put ex
tendit ad opacoz et ad cessatōz ab ope scd̄m
qz mod̄ hō nichil op̄as req̄sit qd̄ faciat r̄ndz
se quiescere. h̄ rich. Potest aut̄ h̄ic q̄ri v̄t
om̄e p̄ctm̄ sit volūtariū. h̄ q̄ sic. v̄n̄ aug. li.
j. retrac. c. xij. et li. de vera reli. peccatū in q̄t
ē adeo volūtariū q̄ si n̄ sit volūtariū n̄ ē p̄ctm̄
h̄ aug. Nā peccatū originale ē volūtariū vol
ūtate aliena scz ade. p̄ctm̄ v̄o actuale morta
le ē volūtariū volūtate p̄p̄a scz peccatis. Ven
male v̄o qd̄dam ē volūtariū voluntate p̄p̄a et

simp̄l̄ vt illd̄ qd̄ sit ex deliberatōe. sic mēda
cū iocōsū. Quoddā ē volūtariū medio mō. s̄
p̄am volūtate scz ade. qui illud deliberatiue
voluit ex quo corruptio secuta ē ex q̄ i nobis
oriunt̄ mōz iordinati q̄ d̄nr esse p̄ctā venia
lia. p̄am volūtate p̄p̄a. vt illud qd̄ cōsurgit ex
repugnātia carnis ad sp̄m̄ vel corruptōis vi
riū aie tale em̄ peccatū et si n̄ sit a volūtate p̄
p̄ia ancedēte ori⁹ t̄n̄ a volūtate cōmitate et
n̄ p̄hibēte vel n̄ p̄cauēte cū possit cauere l̄ p̄
hibere. licet em̄ sit status aliq̄s in quo neces
se ē aliq̄e i aliq̄d peccatū determinatū cade
re. potuit t̄n̄ illū statū p̄cauere et iō si n̄ p̄ca
uit ip̄tat⁹ ei⁹ volūtati licet illd̄ t̄n̄ p̄hibere
n̄ possit iō d̄z volūtariū qd̄amō siue iterptatiue
Et scd̄z aug. qd̄amō tenz rōz culpe. q̄ iamō pe
ne. v̄n̄ dicit qz qz hō peccatū vitare nō voluit
dū potuit inflic̄tā ē ei vt cū vult vitare n̄ pos
sit. Si obicia⁹ qd̄ sup̄ illud p̄uer. xxiiij. septi
es i die cadit iust⁹. dicit glo. singulis dieb⁹
p̄ necessitatē vel fragilitatē carnis vel volen
tes vel iuici peccam⁹. Dicendū qz ibi d̄z inui
tus aliq̄s peccare n̄ p̄ oiodam voluntatis p̄i
uationē s̄z p̄ priuatōz volūtatis plene siue cō
placētē. sepe em̄ displicet nobis qz sic iordi
nate mouemur. loqui⁹ ec̄ de necessitate venia
liū generaliter q̄tū ad oia venialia n̄ q̄tū ad
h̄ l̄ illud determinate vt ec̄ ad aliq̄d gen⁹ ven
malis vt in iuvene fori q̄ n̄ p̄t oio vitare mo
tus carnis. licz vitare posset hac hora vt illa
et h̄ic motū vel illū. h̄ bonū. i scd̄o suo di. xli.
Exemplū h̄⁹ ē i naue ex̄te in mari p̄forata in
plurib⁹ locis cui⁹ quidē nauta p̄t qd̄libz fo
ramen sibi demonstratū obturare. n̄ oia simul
et iō licz posset p̄hibere itroitu aq̄ p̄ vnū fora
mē non tamen om̄ez aq̄ itroitu. qz dū vnū ob
turat aq̄ p̄ aliud intrat. Dicit aut̄ om̄e pecca
tū volūtariū. qz causalr sol⁹ act⁹ volūtatis
q̄ ē velle ē peccatū. formaliter t̄n̄ et q̄si essen
tialiter ē peccatū n̄ t̄m̄ act⁹ volūtatis s̄z etiā
aliaz viriū aie q̄ p̄nt elicere p̄ habitū vicij in
se ex̄te actū viciōsū. Instrumentaliter v̄o et ma
terialr act⁹ organoz. et act⁹ i materia recep
ti vt homicidiū. fornicatio sūt peccata. Ratio
h̄⁹ ē qz peccatū ē auersio a deo et auersio de
ordinata ad creaturā. v̄n̄ aug. dicit li. d̄ libe
ar. p̄ peccatū ē sp̄eto icōmutabili bono mu
tabilib⁹ reb⁹ ad h̄ere. Nō solū aut̄ volūtas s̄z
etiā intellect⁹ p̄ actū suū puta. discreddēdo a
uertit se a deo et auertit se ad creaturā iordi
nate. s̄l̄r irascibilis et cōcupiscibilis licz scd̄z
se n̄ auertit se a deo. qz deū scd̄m qd̄ sūt v̄res
sensitiue n̄ at̄ngūt. t̄n̄ inq̄tū a volūtate mo
uent̄ et in p̄tū aliq̄d cōtra dei p̄ceptū at̄ngūt
q̄si in alio et p̄ ali⁹ s̄z a deo auertit. h̄ Gual.

Ad h̄ nota qz assignari p̄t d̄ra inter viciū
peccatū culpā. et demeritū licet sepe vnuz p̄
alio sumat. viciū em̄ ē carentia habitualis
dispositōis dueniētis nature rei. v̄n̄ d̄ aug.
iiij. de li. ar. qd̄ p̄fecte nature d̄ esse p̄spereris
voca viciū. Peccatū v̄o ē carētia act⁹ debiti
quo ad peccatū omissionis vel carentia recti
tudinis i actu ex eo qd̄ declinat a regula sua.
Culpa aut̄ ē i actu n̄ recto inq̄tum ē in p̄tate

voluntatis. demeritum vero est culpa p opatio nem ad retributionem.

Equi² videre de scdo scz de diuisione pec cati Circa qd e sciend q mgr sniaz l. ij. di. xlij. inuit vij. diuisiones pcti szm ei² opatio ne septeplice. pt em opari pctm prio ad cam ex qua hz ortu et sic diuidit i originale et actu ale. Scdo ad pena ad qua termiat. et sic diui di² in mortale et veniale. qn em qs peccado ab vlamo fine auerit qtu e ex natura pcti et vir tute peccatis irrepabiliter labit qz pncipiuz vite subtrahit. et io ille dz peccare mortaliter eternaliter puiend. qui vo peccat citra auer sione a deo ex ipa rde pcti repabiliter deordi nat. qz pncipiuz vite saluat. io dz peccare ve nialiter. qz scz no ita peccat q pena iterabi le mereat Vn au. sup jo. crimē e qd dānatōz meret veniale aut e qd no meret dānatōz. cri mē noiat pctm mortale. Opponit i mortale et veniale sic repabile et irrepabile. hoc dico p pncipiū iteri no aut p opatōz ad diuiam virtutē q reparare pt omēz ifirmitatē. tercio cō patur pctm ad motiū et sic diuidit i pctm ex amoze male inflāmāte et pctm ex timoze ma le huiliante. q diuifio ponit ab aug. sup illd ps. incensa igni et suffossa. vtrūqz tñ hoz re ducti ad amoze sui. Ideo em hō vel bona ap petit vel mala refugit qz se diligit. vñ d² au. xiiij. de ci. dei. c. vlūo q ciuitate babilois fa amoze sui vsqz in contemptū dei. qrtō oparat ad actū substratū et sic diuiditur i pctm cordis oris et opis szm hiero. sup ecc. v. opat ad p sonā offesam et sic e diuifio pcti i deū in se et in pximū vt habe e ab psid. in li. de sū. bo. sexto opat ad pceptū cui opponit et sic diui dit i delictū et omissum siue i pctm omissiois et omissiois. primū e ctra pceptū affirmatm. sedz ctra negatiū. Et e delictū carētia actus debiti. Cōmissū vo est carētia boni debiti i ali quo actu voluntatis. vñ nō oportet q delictuz materialiter dsistat i aliquo actu. qz nō oportet q carētia actū debiti dsistat i aliquo actu substrato illi carētie. Nec ec szm rich. delictū psupponit nctio vel icludit aliqūe actū tan p sui cam vel occasiōz. Sz obi² ctra hoc qz de lictū e pctm actuale. g^o dsistat i aliquo actu. pterea omē pctm e voluntariū. g^o dsistat in ali quo actu voluntatis. sz peccatū actuale scdz qd diuidit ctra originale nō est tñ actus de formatiōis sz etiā omissio actū debiti p tpe quo debet. Volūtariū ec nō tñ dz actū voluntatis sz etiā illd qd e in potētia nra vt fiat vl nō fi at. ex iij. et h. c. viij. vñ ipm velle dici pt volū tariū in pntum est in potestate voluntatis vel le et nō velle. septio opat pctm ad vicia que oriūtur ex ipō et sic diuidit in septē vicia ca pitalia. de qbus reqre infra vbi agetur de cā peccati szm qd vnū pctm e cā alteri. Inue niūt etiā et alie diones q tñ ad hāc pnt redu ci vt illa qua diuidit. j. jo. can. In occupatōe am carnis. occupiam oculoꝝ. et supbiaz vite. reducit ad illā q est ex pte motiui. Silr illa q psid. diuidit peccatū in peccatū ex malicia ex infirmitate. et ex pigricia de quibz ifra dicet

111
Illa vo diuifio qua greg. xxi. moralium diuidit peccatū i pctā carnalia et spūalia reducit ad illā que sumit penes actū substratos. Et scdm qd dicit i de grego. septē capitaliū vicōz qui qz sūt spūalia et duo carnalia. peccata quidez spūalia dicūt q pficiūt i delectatōne spūali. carnalia vo q i carnali vt gula et luxuria. vñ .j. cor. vij. mūdem² nos ab oi inqnamto car nis et spūs. Silr ad gal. v. vbi dz manifesta sūt opa carnis zc. Caro szm glo. ibidē sumitur p hoie carnaliter viuēte et io illa dicūt opa carnis qz sūt a carnali hoie. Dicit aut spēali ter de luxuria. j. cor. vij. q fornicat in corpul suū peccat. qz etiā in hō pctō quedā iniuria fit corpi dū mozdiate maculat. Auaricia vo que cū peccatis carnalibz numerat ad eph. v. ac cupit in pntū res i qua delectat auar² e corpa lis. sed ipa delectatio pūnet ad spiritū. et io scdm grego. est spūale peccatum.

Equi² videre de 3° scz de opatōe pctōz ad inuicē. Circa qd nō q vnū pctm dicit mai² l² gūius alio. xij. modis. prio cālitare vt pctm dyaboli cui² iuidia mors itroiuic in or bem terre. 2° gūalitate vt pctm ade qd in omīs hoies se diffudit. 3° enozmitate vt pctm iude qrtō ingritudie vt pctm ei² q pla grax dona recepit. v. piculofitate vt pctm ignozātie. sex^o insepabilitate vt auaricia q vicijs alijs cū ho mie dsenescētibz sola iuuenescit. septio imoz tuitate vt supbia q etiā qnz ex hois opibus cō surgit. octauo pūitate vt luxuria. ix. maiori gratie ipugnatōe vt pctm i spm sanctū. decio offese magnitudie vt pdolatia. xi. maiori re sistēdi facultate vt pctm ade. xij. maiori im p bitate et libidie et sic pctm cui² libet gūis fie ri pt altero mai². Et hi modi dsueuerūt a do ctōribz assignari vt dicit bon. pt etiā addi p dictis q vnū pctm dz graui² alio ceteris pari bus. vno mō rde obiecti pncipaliozis. Inueni unt tñ et alij mōi sz isti sufficiāt ad pns tā p magis dsueti grā breuitatis Obicit at ctra hō qd dictū e in. viij. mō scz q luxuria e pctm gūi² pūitate qz ggo. d² i moza. q peccata car nalia sūt mioris culpe q spūalia. nō g^o luxu ria e graui² pctm q peccata spūalia. Ad hō di cenū q verbū gg. nō dz itelligi q qdlibet pec catū spūale sit maioris clpe quolibz pctō car nali. sz qz dsiderata sola dētia spūalitatē et carnalitatis grauiora sūt peccata spūalia ce teris paribz cui² rō e qz qnto e vehemēt² im pulsiū tāto hō min² peccat. pctm aut carna le hz vehemēt² impulsū. i. occupiam carnis nobis innatā. et io in pntū huiōi e mioris cul pe. qd aut dictū est q luxuria e grauius pctm pūitate itelligit nō q effesa sit gūioz sz qz ppter maiorē pūitate e ibi pugna maior et p ois culpa mior vt dictū est Qd vero dz. iij. et h. q peccata incpanāe sūt maxie expzabi lia puta gula et luxuria. h p tāto dz qz sūt cir ca delectatōes illas q sūt dūnes nobis et bru tis vñ qdāmō hō p h pctā reddit brutal et in de est q sic ut dicit gregozius sunt maioris in famie.

In qua potētia aie e peccatū ti. vij.

Questa consideranda e d subiecto peccati
Circa qd sciend q in pcto tria pnt dsi
derari / primu e ipe actus vl omissio ius
de. Scdm e ipi actus vl omissiois deordinatio.
Terciu e culpabilitatis ipi deordinatio / r o
hic em accipim pctm p culpa. Quatu ad pri
mu hox triu ille potete sut subiectu peccati
p qd elicit ille actus q est pctm. qtu ad secud
ide e dicend h excepto q actus deordinat e i il
la potetia a qua elicit sic i subiecto immediato
et mediate ipo actu e i potetia sic i subiecto.
qtu ad terciu ome pctm e i sola volutate vt i
subiecto. Et sic d' aug. i li. de duab' aiab' p
no n volutate peccat. hz tn malus actus roem
culpe no inptu e i volutate. hz inptu e a volu
tate. vn aug. j. de li. ar. culpa e malu qd faci
pena vo malu qd patim'. hec rich. **Q**uid de
deordinato motu sensualitatis. nuqd e in sensu
alitate sic i subiecto. hz sensualitas pt dup
siderari. vno mo scdz se et sic no e subiectum
peccati. qz sic e dms nobis et brutis. Alio mo
in ordiatoe ad roz sez inptu e a rone psuasibi
lis. et sic pt esse pctm in ea. **S**ciend aut p ior
dinato sensualitatis qnz e sine omi culpa cum
ec qnz vitari no possit vt qn volutas no e ca il
lius deordinatois nec omittere nec omittere
nec antecederet nec omittere. Qnz at e cul
pa veialis materialiter i sensualitate. formaliter
aut nuq sed i volutate. Et hoc e qn isurge
iordinato in sensualitate p negligetia voluta
tis tuc em imputat volutate p culpa veniali
ppter difficultate refrenadi sensualitate et re
gendi. Et sic d' mgr sen. li. ij. di. xxij. p si in
motu sensualitatis tm illecebra peccati tenea
tur veniale ac leuissimu pctm e Qnz ec inordi
dinato sensualitatis imputat volutate p cul
pa mortali. qn sez e oera actu phibitu. vt isur
ges ex volutatis impio deliberato. Semp em
inordinato volutatis i nobis e vicium et pctm
scdz qd pctm distinguit oera culpa et demerit
tu. Et hz d' aug. li. de li. ar. sut quedam fa
cta d necitate impbada vt vult ho facere re
cte et no pt. Quo aut d'ant pctm et culpa di
ctu e sup ti. pcedeti in si. pmi art. hec rich. vn
aliq breuiter sic distinguit sez q motus carnis
oringere pt vl ex calefactoe corporis sine aliq
apprehensione metis sic dangit i dormiedo. et
sic non est culpa. vel ex apprehensione mentis
et sic e culpa. hec pe. **S**ciend aut p pctm ta
spuale q carnale pt esse in rde absqz h q oria
a sensualitate. vn aug. xiiij. de ci. dei. c. j. dicit
q q oia aie mala putat ex corpe accidisse sunt
in errore. hec aug. pt em ho eligere actu gu
le et luxurie no mceat aliqua passioe. frequer
tn peccata carnalia oriut ex sensualitate.
vn cu aug. xij. de tri. c. xij. in pgressu pcti op
at sensualitate serpenti. inferioro roz mulieri et
superiore roz viro no loquit n de pcto qd ori
ex passioe. **I**lla vo glo. q dic sup i^o ps. altaria
tua do. vir. nullo mo oriri pt aliq mala suasio
in te nisi carnis tue desideriu o mouerit. Intel
ligit de pcto carnali et de suo mo oriendi vt in
plibus. **S**uperior ec portio romis pt sine inferiori
peccare ta morta q veialiter. ta pcto carnali

Sensu ad 20

q spuali. Et samit h ro put apprehendit intelle
ctu et volutate. hec oia nich. **S**z nuqd pt ee
pctm mortale in inferiori portioe romis sine d sen
su superior. hz q no sine d sensu in p expssio l in
terptatio. vn aug. xij. de tri. c. vij. dicit q si il
lecebra pcti sola cogitatiois dlectatoe tenea
superioris romis aucte d silij mebra reueat et n
exhibeant arma iniquitatis pcto sic habend est
vt velut cibū vetitum mulier sola omedat. Ex
his p3 q nuqua p sola opatois portiois inferio
ris exhibent mebra iniquitatis arma peccato.
qd facit qz cu mortaliter peccat. hz aut sic de
clarat hz bon. peccatu mortale d' deordina
toz a deo q est cu otemptu et d sensu. talis em
deordinato est p auersioz. Et hec e pris supio
ris. ei em e auerti cui est ouera. d sentire vo
eius e. cui e iudicare et regere. hz aut e pris
eaa superioris. Et io no pt aliqd pctm mortale
esse i nobis qd no superioru pu iputet et in quo
ipa no deordine pt tn inferior portioe sine su
piori sic mulier sine viro omedere. i. delectari
Et hz p3 in pgressu teptatois et dlectatois car
nalis qn incipit a sensualitate. tuc em prio de
lectabile offert sine pcepto. Secdo delectato
aduerit hz in id ad qd delectato trahit d sen
tu. Delectabile pcepto est sensualitatis. de
lectatoz aduertere e inferioris pris romis q hz di
iudicare inferiores motus qd no est pris sentie
Distinere at an delectatio sit amplexada l re
futada est superioris portiois. Contingit igit de
lectari ad apprehensione dlectabilis ante ad
uersionem delectatois. et hoc est sensualita
tis et est peccatum veniale. Contingit itez de
lectari post aduersioz delectatois ante tn ple
nu d sensum deliberatois. Et hoc e inferioris
pris. Et aliqn e veiale aliqn mortale et tuc de
o medere sola mulier. Contingit itez delecta
ri post aduersione delectatois et post plenu
d sensum deliberatois. Et tunc dicit o medere
vir et est peccatu mortale in his peccatis quo
ru actus e in phibitoe. vn satis difficile vid
tur discernere qn sit huiodi delectato mortalis
qn veialis. pt tn sic discerni. Quia aut illa de
lectato statim repellit et tuc e veniale pctm
aut retinet et hoc pt esse tripli. qz aut placet
ipa delectato et opis dsumato si facultas ad
esset et tuc o medit tam vir q mulier et tuc est
plen d sensus romis superioris. et e peccatu moz
tale. hoc dico i his generib' peccatoz q sut
ex genere suo mortalia. Aut placet delectato
sed displicet peccati dsumatio et tuc e d sen
sus simplen' et tunc dicit hz bon. et alex.
an. sola mulier māducasit. est tn ibi peccatu
mortale. qz no tm ro inferior sed etia supior d
sentit in illa delectatione. Aut vtrūqz displicet
sez ipa interior delectatio et opis dsumatio.
Et tuc aut no aduertit piculu delectatois nec
repellit ea et tuc peccat hz no mortaliter. gra
uius tn peccat q si statim vmliter repulisset.
Aut piculu aduertit nec illa delectatoz repel
lit sed reuolui mente in huiodi cogitatioib' fi
nit. Et tunc scdm mgr os peccat mortaliter. qz
licet ibi no sit d sensus expssus. est tn interpra
tu et o medit sola mulier scdm bon. Peccatu

in illud imputat^r viro. i. supiozi portio. qz cu
 ea opescere teneret no opescuit. Aliqui tam
 negat in illa opescendi negligetia esse mortale
 peccatu quatuorqz qz aduertat piculu. Quid
 qd tm sit de hoc via tutior est tenenda. Et si ali
 cui hoc contingat sanu est consilium qz de ipso sic
 de mortali peniteat. No loqmur aut hic de de
 lectatõe quacuqz vt de illa qz qz delectat^r co
 gitado de pulcritudie mulieris s; de illa qz co
 surgit ex cogitatõe carnalis opis. Ex pdictis
 pz qz mulier comedere pt sine viro qz vir dz tm
 tuc comedere qn plen⁹ adest consensu. Et tuc
 dicu^r arma iniquitatis pstar pto qn totus ho
 ibi incuruat^r ad peccatu siue sit pctm carnalis
 siue spūs. Peccare tm no pt mortali^r sine viro
 qz no pt esse peccatu sine consensu viri vero vel
 interpretatio. Datet etiā qz consensu i delecta
 tõe attribuit mulieri qz e consensu semiplenus
 consensu vero in op⁹ attribuit viro qz e consen
 sus plen⁹. Si aut pctm consisteret i sola delecta
 tõe tuc consensu i delectatõe pt esse plenarius
 consensu. Nec tuc e supiozis pus tm s; e infe
 rioris. vñ no tm dz vir consensu qz mouet exte
 riora mebra s; qz mouet voluntate plenaria. Et
 hac circulo qz aug. p hoc qz dicit viru comedere
 re cu iniquitatis arma pbent^r peccato. h bon.
 Ad hoc nota hm rich. qz si voluntas tamdiu
 mozet^r in coplacetia cogitate delectatõis ior
 dinate qz eque p illā morositate deordinat^r ac
 si statū consensisset i actu tuc portio supioz co
 sentit interpretatiue qz tarta negligetia equialz
 tuc consensu exp̄sso si aut portio supioz consentiat
 qz coplear^r i ope iordinatio cogitata tuc consen
 tit exp̄sso. Illa ergo iordinatio cogitata aut est
 de genere suo venialis vt e verbu iocosum et
 huiõ. Et tuc siue portio supioz consentiat inter
 pratiue siue exp̄sso no ppter hoc peccat mortale
 liter. Aut est de genere suo mortalis vt est for
 nicari. occidere cā vindicte et huiõ. Et tuc si
 ue consentiat ex deliberatõe interpretatiue siue
 exp̄sso est pctm mortale qn taliter et tm dele
 ctat^r i illa cogitatõe qz aia tm deordinat^r p il
 lam qtu deordinat^r consentiẽdo ex deliberatõe
 tra aliqd de diuis pceptis. Coplacetia vero
 illa anteqz rō supioz consentiat exp̄sso vt inter
 pratiue est pctm inferioris portiois scdm se et
 est veniale. Et qz aug. xij. de tri. c. xij. vult qz si
 sola mulier. i. portio inferior comedat de re il
 licita. totus homo damnat^r. Intelligit qn muli
 er comedit cu consensu viri interpretatiue. hec
 rib. Ex pdictis pz qz consensu in delectatõem
 alicui⁹ actus qz ex genere suo sit pctm mortale
 est pctm mortale hm bon. Et idē etiā vult
 rich. et alex. an. Tho. aut d^r qz circa hoc aliq
 sunt diuersimode opiat. quidā em dixerūt qz
 consensu i delectatõe est tm pctm veniale. Alij
 vero qd est pctm mortale. Et hec opinio vt
 ipse d^r est diuoz et verioz. Concordare aut vo
 lens dicit qz aliqz cogitans de fornicatõe pt d
 lectari de duob⁹ scz vel de ipa cogitatõe vel
 de fornicatõe cogitata. delectatõ aut de ipa
 cogitatõe sequit^r inclinatõ affectus in ipam
 cogitatõe. qz si qdē scdm se no est pctm mortale
 s; qn tm e veniale. vt cu qz iualiter cogitat

de ea. Qn aut sine pto cio vt cu qz vtiliter
 cogitat de ea vt cu vult de ea pdicare l dispa
 tare. Et iõ p dñs affect⁹ vel delectatõ qz e de
 cogitatõe fornicatõis no est de genere morta
 lis pcti s; qn est veiale qn nullū vñ nec con
 sensu i talē delectatõe est pctm mortale. Et
 hm s; est vera opinio prima qz aut aliqz cogitat
 de fornicatõe delectet^r in ipa vel in ipo actu
 cogitato. hoc contingit ex hoc qz affectio ei⁹ e
 inclinata i hunc actū. vñ qz aliqz consentiat in
 huiõ delectatõe hoc nihil aliud e qz eū consen
 tire i hoc scz qz ei⁹ affectus sit inclin⁹ in for
 nicatõe. null⁹ em delectat^r n in eo qd e ofor
 me ei⁹ appetitui. qz aut aliqz deliberate eli
 git qz eius affect⁹ oformet^r his qz hm se sunt
 peccata mortalia est pctm mortale. vñ talis
 consensu i delectatõe pcti mortal^r e pctm morta
 le vt scda opi. poit. Et his concordat aug. xij.
 de tri. dices tot⁹ ho danabit^r n h qz sine volūta
 te opadi. tm cu volūtae talib⁹ aim oblectan
 di solū cogitatõis sentiūt^r esse pctā p media
 toris gram remittat^r. Ex his pz qz tho. et bon.
 dueniūt i pposita qõe. Ad h cu imediate sic
 habitū sup de iordinatu motu sensualitatis pe
 hic qri de primis motib⁹ qz sūt inordinati mo
 tus vtz sint pctā. Ad cui⁹ maiorē euidetiaz
 prio vidend e qd sit prim⁹ mot⁹. Est aut scdm
 alex. an. mot⁹ sensualitatis hm impulsū fomi
 tis ipetuose tendēs ad fructõz creature dele
 ctabilis. p hoc qz dicit^r sensualitatis tangitur
 subiectū in q^o e prim⁹ mot⁹. No tm qz sensua
 litas mouet^r aliqn scdm regimē rōis ad sustē
 tatõe nature. et tal^r mot⁹ no e inordinat⁹. Ali
 qn hm impulsū foitit et ille e prim⁹ mot⁹ de
 quo nūc loqmur. et e inordinat⁹. Et iõ addit^r
 scd⁹ impulsū foitit. et itellige qz sic se hz se
 sus ad rōz hm viāz cognitūā. ita se habz sen
 sualitas ad volūtatē hm viā motūā. vñ sic co
 gnitio scdm sensū pcedit cognitõz hm rōez. sic
 mot⁹ sensualitatis e prior motu volūtatē. et
 iõ hñ dz qz prim⁹ motus e mot⁹ sensualitatis
 Ad qõnem vero ppositā. rñdent aliqui distin
 guẽdo inter motu prio primū et ille e qz prio i
 surgit et no e pctm. et inter motū 2° primū qui
 scz postea prio occurrit. et ille e pctm. qz de
 bet reprimi ex quo sentit^r prio primus. Alij di
 cunt qz ois mot⁹ primus e pctm. s; no dz prim⁹
 mot⁹ quo usqz volūtatē attingit. vñ meli⁹ pos
 set dicit scz qz delectatõ inordinata siue libidio
 sa qz pcedit a sensualitate inq̄tū est p peccatū
 originale corrupta dz prim⁹ motus et e pctm
 qz deberet esse subdita rōi. et mouet^r debito
 mō pter rōem. Et attingit^r aliquo mō a rōe no
 faciete sed pmittere vel eius radicē no copri
 mente. S; obicit^r qz sup illō ps. irascimi et
 nolite pecca. dicit glo. qz primus mot⁹ no est
 in ptate nra s; null⁹ peccat in eo qz vitare no
 pt vt d^r aug. li. de cor. et gra. ergo prim⁹ mo
 tus no est peccatū. Et qz bene est in ptate nra
 vitare istū motū et illū sed n omēz nisi essz gre
 spēal. Et nota qz et si quelibz vis motiua aie
 peccet aliqn scdm surzeptõz veniali^r rōe cor
 ruptõis. prim⁹ tm mot⁹ ppter scdm qd de eo h
 loqmur est tm in sensualitate sic patet ex eius

Spina motu

E. H.

descriptōne supradicta. hec alexā. an. in 2°.
De causa peccati scdm qd vnu peccatū dicit
esse causa alterius ti. viij.

Emde considerandū ē dē cā pēti scz hūm qd
vnu pētm dē esse cā alteri⁹ pēti inq̄tuz
dispoit et inclināt ad ip̄z. qz vt d^r au⁹
pētm qd p̄ p̄niam nō diluit^r mox suo pondere
ad ali⁹ trahit. hui⁹ at sūt cupiditas supbia
capitalia vicia ignorātia infirmitas et malicia
De his igit^r videndū est et p̄tio de cupiditate
2° de supbia. 3° de vicijs capitalibus. q̄rto de
ignorātia infirmitate et malicia. Dicendū ē inq̄
de oibus f̄dictis ad p̄ns put sunt cāe alioz
pētm. Circa primū igit^r sciendū est qd cupi-
ditas vt dē p̄ma tibi. vlt. ē radix oim maloz.
Dicit^r autē multip^r scdm aliquos. vno mō dē i
ordinatus appetitus diuitiaz. et sic est sp̄iale
pētm. Alio mō dē inordinat⁹ appetitus cui⁹
libet boni t̄p̄alis. et sic ē gen⁹ ois pēti. qz in
oim pētm est inordinata ouersio ad omutabile
bonū vt dicit^r ē sup^r Tercio mō dē quedā incli-
natō nature corrupte ad bona corruptibilia i
ordinate appetēda. et sic dicit^r aliq̄ cupidita-
tem esse radicē oim pētm. qz sic radix arboris
ex terra trahit alimentū. sic ex amore rerum
t̄p̄aliū p̄cedit oim pētm. hec aut sūt vera hūm
Gual. et t̄ho. nō scdm intētōz apl̄i qui maife-
ste loquit^r ibid⁹ de cupiditate scd⁹ qd ē appeti-
tus inordinat⁹ diuitiaz. et hūm h̄ cupiditas dē
radix oim pētm ad similitudiez radicis q̄ p̄bet
toti arbori alimentū. quia per diuitias potest
omitti qdlibz pētm ecc. x. pecunie obediūt oia

Sciendū at scdm bonū. qd radix aliq̄ sumit^r ge-
neralissime sic dē libido siue cupiditas eē radix
oim maloz q̄n̄z generaliter sic dē esse duplex
radix scz amor male accendēs respectu boi et
timor male huilians respectu mali q̄n̄z min⁹
gna^r sic dē qd triplex ē radix scz ocpia carnis
oepia oculoz. et supbia vite p̄ opatōnez ad
triplex bonū scz inferi⁹ interius et exterius

Equit^r videre de 2° scz de supbia vbi sciē
dū qd ip̄a ē mictū ois pēti vt dē ecc. x. Di-
cit^r autē supbia quatuoz mōis. vno mō dē dē
ptus societatis aliquoz nō p̄pter naturā sed
p̄pter vitā vel mores. vñ hiero. ad eustochiū.
discē scām supbiā scito te illis meliorē. 2° dē i
ordinat⁹ excellētie p̄pe appetit⁹ et sic ē sp̄iale
pētm. 3° dē actualis d̄temp⁹ dei. i. nō velle
subesse p̄cepto dei. Et sic ē ḡnalis d̄ditō oim
mortalis pēti. q̄rto dē inclinātō ex corruptōe
ad hui⁹ d̄temp⁹ et sic dē inicitū ois pēti. Et
differt sic a cupiditate qz illa ē i pētm ex pte
ouersiois. et iō dē radix pēti qz ex delctātōe ha-
bita in ouersione ad omutabile bonū fouē^r et
nutrit^r peccatū. Supbia vero est ex pte auersi-
onis. et iō dē ois pēti inicitū. qz i auersione a
deo inicit^r oim malū. Licet autē hec sint vera
qz tñ eccl̄iasticus ibi loquitur de supbia scdo
mō dicta. vñ sequit^r ibid⁹. sedes ducū supboz
subuertit^r. p̄t dicit^r eē qd sic ē inicitū ois peccati
hec Gual. Nota eē qd inicitū pēti trip^r p̄
sumi scz aut put d^r recessus a lege maiestatis.
Et sic dē supbia siue d̄temp⁹. Aut a lege veri-
tatis sic dē error. Aut a lege boitatis sic dē in-

sp̄ientia qz d̄trariat^r sapie. Et sic dicit cris⁹.
sup illud ps. a facie insipientie mee. qd inicitū
omnis peccati est insipientia. hec bonū.

Equit^r videre de 3° scz dē capitalibz vicijs
circa qd sciendū qd hec sūt septē scz inanis
gl̄a. inuidia. ira. accidia siue tristitia. qz scd⁹
damas. li. ij. c. xij. accidia ē tristitia aggrauā^r
Auaricia. v̄tr̄is igluuies siue gula siue castri-
margia q̄i castitate mergēs Et luxuria. Et d̄nr
capitalia qz sic caput ifluit motū in alia mem-
bra. ita ip̄a qdāmō influēt motum i alia vicia
dū scz ducūt et mouent ad ea. Et h̄ p̄ illa ad q̄
natura hūana ē p̄na ex sui corruptōe p̄maria
et iō multiplicat^r scd⁹ ea. Ois at p̄ntas est re-
spectu appetētis boi. iō 8° bonū aut respicit
sp̄m hūm se aut sp̄m i carne. p^o mō p̄t esse qd̄u^r
scdm q̄tuoz d̄ditōes ad quas ē p̄n⁹ appetitus
n̄r. Appetit^r eī q̄s bonū sub rōne dignitatis. et h̄
p̄ supbiā. l̄ sub rōne p̄petatis et h̄ p̄ inuidiā. vel
sub rōne securitatis et h̄ p̄ irā. l̄ sub rōne q̄etis
et h̄ p̄ accidia. si vō sit respectu boi qd̄ ifpicit
sp̄m in carne hoc p̄t eē trip^r hūm tres d̄ditōes
sub quibz sp̄s carnalis appetit bonū. l̄ suffi-
ciēs et sic est auaricia l̄ d̄mulcēs sic ē luxuria
vl̄ ifficiēs sic ē gula. h̄ bonū. Sciendū at qd hūm
bonū. inanis gl̄a vno mō dicit appetitū digni-
tatis et excellētie. et sic ē idem cū supbia et ē
viciū capitale qz anim⁹ directe mouet^r ad di-
gnitatem et excellētū appetendā. Alio mō dē
appetitū laudis et sic est filia supbie.

Equit^r videre de quarto scz de ignorātia
infirmitate et malicia. Circa qd sciendū
qz h̄ sūt aliquo mō pētm et qdāmō cāe pētm
p̄pter qd dē qd pētm est triplex scz pētm ex ig^o
rancia pētm ex infirmitate et pētm ex malicia.
Est igit^r ignorātia cā actualis pēti sic remo-
tio p̄hibētis. qz ē p̄uātō scie p̄ficiētis rōz q̄
p̄hibet actū pēti inq̄tū dirigē actū hūanos.
Infirmitas vō hic itelligit^r passio appetit⁹ sen-
sitiui vñ tull⁹ li. iij. de tuscū. q. passioes ai-
me vocat egritudies. vñ cū dē pētm ex infir-
tate hec magis refert^r ad infirmitatē aie q̄ cor-
pis. Dicit^r tñ et ip̄a infirmitas aie infirmitas
carnis inq̄tū ex d̄ditōe carnis passiones aie
insurgūt in nobis. eo qd appetit⁹ sensitiuus ē
virtus vtēs organo corpali. Dicit^r autē hui⁹
passio infirmitas qz sic infirmitas corpalis ipe-
dit corpus boi i executōe p̄pe opatōnis. Ita
passio aie debilitat l̄ impedit aiam i p̄pa ova-
tōe dū scz appetit⁹ sensitiu⁹ aliqua passioe af-
fectus ē rebellis ordini rōis. licz em appetit⁹
sensitive inclinēt q̄n̄z volūtate sine q̄ pētm nō
p̄ficiēt nō tñ n̄cīo et sufficiētē qz in p̄tate vō
lūtatis ē d̄sentire l̄ d̄sentire his ad q̄ iclinat^r
Et iō dē gen. iij. Sub te erit appetit⁹ tuus et
tu d̄naberis illi⁹. Dicit^r igit^r pētm ex infirmi-
tate illud pētm ad qd̄ inclināt appetit⁹ sensi-
tiuus affect⁹ aliq̄ passione. Malicia at ex qua
dicit^r q̄s peccare p̄t intelligi malicia habitua-
lis. et sic dicit^r q̄s peccare ex malicia qz pec-
cat ex inclinātōe habitus. p̄t etiā intelligi ma-
licia actualis siue ip̄a mali electio dicit^r ma-
licia et sic dē aliq̄s peccare ex malicia inq̄tuz
peccat ex electōe mali. siue eē malicia dicit^r

aliqua pcedēs culpa ex qua orit̄ sequēs cōpa
 ut cū aliquis impugnat fraternā grām ex inui
 dia. et tūc act⁹ interior ē cā actus exterioris.
 Peccat aut̄ grauius q̄ peccat ex certa malicia
 ceteris parib⁹ q̄ q̄ peccat ex passiōe qz ibi mo
 uet̄ volūtas i malū ex seip̄a. hic aut̄ ex passio
 ne q̄i ex quodā intrinseco ipulsa. Graui⁹ eē pec
 cat q̄ peccat ex passione q̄ q̄ peccat ex ignorā
 tia. qz ignorātia diminuit de rōe volūtarij nō
 aut̄ passio ut dictū fuit supra. Sciendū eē q̄ li
 cet om̄e pctm̄ sit cōtra totā trinitatē. loquēdo
 tñ appriate pctm̄ ex infirmitate dē eē cōtra pa
 trē. pctm̄ ex ignorātia cōtra filiū. pctm̄ ex cer
 ta malicia cōtra sp̄m̄ctm̄. Sūt aut̄ sex peccata
 pprie in sp̄m̄ctm̄ scz desperatō p̄sumptō obsti
 natio inuidia fraterne gracie. impugnatō veri
 tatis agniti. et finalis impenitētia.

De virtutibus in cōmuni ti. ix.

Ostea cōsiderandū ē de habit⁹ bonis scz d
 virtutib⁹. Et p̄cio in cōi ubi p̄cio dicē
 dū est qd̄ sic virtus et i quas p̄tes diui

dit̄. 2o de virtutib⁹ moralibus in cōi. Circa
 p̄mū sciendū q̄ virtus ē bona q̄litas mētis q̄
 recte viuī. quā de⁹ i nobis sine nobis opa. Et
 colligit̄ hec definitio ex verbis aug. et p̄ci
 pue in. ij. de li. ar. et dūenit em̄ virtutibus infu
 sis. Si vero auferat̄ hec clausula vltia scz quā
 de⁹ i nobis sine nobis opa. dūenit eē virtutib⁹
 ifusis et acq̄sitis. dē aut̄ virtus bona qz ea ē ali
 qd̄ bonū. Et sumi⁹ ibi bonū nō p̄ bono cōi qd̄
 ouera. cū ente et ē in pl⁹ q̄ q̄litas. scz p̄ bono
 rōis s̄m̄ qd̄ d. d̄p̄o. iij. c. d. di. no. q̄ bonū aie
 ē s̄m̄ rōz eē. Notandū vō q̄ ali q̄s male p̄t vti
 virtute sic obiecto ut cū male sentit d̄ ea l̄ odit
 eā vel sup̄bit de ea. Non aut̄ male p̄t vti vtu
 te sic p̄cipio vsus ita scz q̄ virtutis act⁹ sit ma
 lus. Diuidit̄ aut̄ virtus s̄m̄ qd̄ de ea nūc inten
 dim⁹ in virtutes morales et theologicas q̄ di
 stinguūt̄ ab inuicē penes obiectū. qz obiectū
 moralū est creatū. obiectū aut̄ theologicas
 est ens icreatū sub aliqua rōe sub qua ē supra
 nām naturalē facultatē. Moralib⁹ ordinatur
 hō ad seipm̄ et ad p̄ximū. Theologicis ad de
 um ut videbit̄ infra. Dicendū est aut̄ p̄cio de
 moralib⁹. postea de theologias. Et sic p̄ceda
 tur gradatū ascēdendo de virtutib⁹ inferiorib⁹
 ad virtutes superiores et digniores. Et de mora
 libus p̄mo in cōi postea in speciali.

Equit̄ ergo videre de scdo scz de virtutib⁹
 bus moralib⁹ in cōi. Et p̄cio de duplici
 genere ip̄az. scdo de subiecto ip̄az. tercio d
 numero. quarto de noiatione. Circa p̄mū
 sciendū q̄ virtutes morales sūt in duplici ge
 nere. quedā em̄ nos ordināt ad ciuitatē super
 nā scdm̄ illud ep̄b. ij. estis ciues sc̄i d̄x. ordi
 nant inq̄ eleuādo ad opa meritoria ciuitatis
 sup̄ne. et he sūt tñ a dei grā et ideo dicunt̄ eē
 sunt gratuite. quedā vero habilitāt ad opera
 em̄ moralia. nō aut̄ ad meritoria et ille radica
 liter sūt a natura. Et sic d. d̄am. li. iij. c. xij.
 q̄ virtutes sūt naturales. Cōpletue vō sūt ab
 opm̄ frequentia ut vult p̄lus. ij. eth. c. ij. Et h⁹
 mō sūt politice. De moralib⁹ ḡtuitis tractat
 et intēdit theologus de politicijs p̄lus. Sunt

aut̄ virtutes morales acq̄sice et infuse s̄m̄ ali
 quos diuerse i sp̄e cū ordinēt ad diueria ut vi
 sū ē et hui⁹ snie fuit tho. et rich. s̄m̄ aliquos
 vero sūt eedē vñ si in hoie p̄zistat habitus vtu
 tū moralū an̄ grām illi ijdē i aduētū ḡe gra
 tificat̄. et h⁹ snie fuit bon. Circa s̄m̄ sciendū
 q̄ om̄es virtutes morales sūt in p̄te rōnali aie
 ut d̄phendit et intellectū et volūtate. h̄ ei vult
 aug. xij. de tri. c. xij. Oportz eē dicere p̄ expi
 entā aliquos habit⁹ esse in appetitū irascibi
 li. p̄ quos facile obediāt rōi quos optet dicē
 h̄re qualēcunqz rōz virtutis. qz dicit p̄lus. iij.
 eth. c. xij. de fortitudine et t̄pantia q̄ videt̄ eē
 irōnabiliū p̄ciū scz irascibilis et d̄cupiscibil
 et h̄ in p̄tū p̄cipāt aliquo mō rōz p̄ hoc q̄ na
 te sūt ei obedire. Circa terciū sciendū q̄ vtu
 tes morales sūt q̄tuor ut habet̄ s̄p̄. viij. p̄ vir
 tutes em̄ morales ordinat̄ et regulat̄ hō re
 spectu p̄imi et sui. respectu p̄imi p̄ iusticiā
 respectu sui regulat̄ p̄ prudentiā in actib⁹ ra
 tōis p̄ t̄pantiā i actib⁹ siue passiōib⁹ d̄cupi
 scibilis p̄ fortitudinē in actib⁹ siue passiōib⁹
 irascibilis. Circa q̄rtū sciendū q̄ p̄dicte vtu
 tes dicūt̄ virtutes morales qz habilitāt ad mo
 res bonos recte rōi dūenietes. Dicūt̄ etiā cō
 suetudiales. qz acq̄runt̄ ex frequentī bene age
 re. Dicūt̄ politice. qz reddūt̄ hoīem bñ ordia
 tū inter hoies. a polis q̄ ē p̄litas. Dicūt̄ eē
 p̄cipales. qz om̄es alie virtutes ad has redu
 cūt̄. Dicūt̄ cardinales a cardine. qz sic om̄is
 motus hostij ē circa cardinē sic eē tota vita a
 ctua hois viuētis s̄m̄ rōz rectā circa has vir
 tutes versat̄. Dicūt̄ etiā gnales scz ad om̄es
 virtutes morales. qz i qualibet alia virtute mo
 rali est aliqua p̄cipatio alicui⁹ eaz.

De prudentia et eius p̄tibus et vicijs op
 politis titulus decimus

¶ **O**stea cōsiderandū ē de vnaqz virtutum
 moralū i sp̄ali. et p̄cio de prudentia q̄
 sic d. bñ. ad eugenū nō em̄ virt⁹ sed
 eē auriga virtutū. 2o de iusticiā. 3o de fortitu
 dine. q̄rto de t̄pantia. Dicēdo aut̄ de prudentia
 sil̄ dicem⁹ de vicijs sibi oppositis. d. autē
 aug. iij. cōtra iulianū q̄ oibus virtutib⁹ nō em̄
 sūt vicia maiesta discretōe cōtraria ut p̄u dē
 tie temeritas. s̄ eē vicia nō i veritate s̄ quadā
 specie fallēte sil̄ia ut prudentie astucia. ¶ Cir
 ca prudentiā ḡo dicendū ē p̄cio de ip̄a. 2o de p̄ti
 bus eius. 3o de vicijs. q̄rto de negligētia q̄ op
 ponit̄ sollicitudi que p̄inet ad prudentiā. qui
 to de vicijs q̄ falsam habēt sil̄itudinē cū p̄u
 dentia. ¶ Circa p̄mū sciendū q̄ prudentia s̄m̄
 qd̄ d. p̄lus. vj. eth. est recta rō agibiliū. Aug.
 aut̄ dicit li. de morib⁹ ecc. q̄ prudentia ē amor
 circa ea q̄bus adiuuam⁹ ab eis quib⁹ impedi
 mur sagaciter eligens s̄ h̄ nō intelligit̄ essen
 tialit̄ s̄ cāliter scz inq̄tū amor mouet ad actū
 prudentie. ¶ Act⁹ aut̄ prudentie ē triplex scz d̄sili
 ari. de d̄siliatis et iuentis iudicare. d̄siliata et
 iudicata ad op⁹ applicari p̄cip̄e. Et iste terci⁹
 actus est p̄cipalis act⁹ prudentie. qz alij duo
 ordināt̄ ad istū. vñ p̄lus d. vj. eth. q̄ prudentia
 est p̄ceptiua. Illā aut̄ applicatōz facere nō p̄t
 intellect⁹ p̄ prudentiam nisi motus a volūtate

De p̄fecto p̄tenti

¶ sunt p̄tes morales

ut p̄tus

ut abui possit

ut p̄tus

recta vñ hec applicatio est ipsius recte volūta-
tis vt mouētis. Et est rōis p prudentiā vt for-
mant^r itell^r actualiter pceptū de faciēdo appli-
catōz p dicitā. vñ qz pceptū actus prudentie est
circa agēda de pōsiliatis et iudicatis pcepte-
re. ideo ad eā pcepte pñet sollicitudo. qz vt d^r
psi. ethi. li. sollicit^r dē quasi solers cit^r. scz i p^r
tū aliqz ex quadā ai solertia est velox ad p^r
quēd ea q sūt agēda. vñ pbs. vi. eth. d^r. opret
opari velociter dōsiliata. dōsiliari aut tarde. Est
aut prudentia gēuita in oibus hñabus grāz qz
quicūqz hz gram habz caritatē et p dñs omēs
alias vtutes ppter dñxonē eaz. **Dic** eē gg.
.ij. mō. p cetere vtutes n ea q appet. t pūde-
ter agāt vtutes esse nō pñt. **Notand** tñ q du-
plex est industria vna q ē sufficiens ad ea q sūt
de necessitate salutis. Et hec ē in oib^r grām hñ-
tibus et etiā i indigentib^r regi dōsilio alieno q
falte sciūt hoc dōsulare sibi vt aliquos dōsulant
et bona dōsilia a malis discernāt. Est eē in pue-
ris baptisatis sūm habitū s nō sūm actū. Alia ē
industria plenior p quā aliqz sibi et alijs scie
puidere nō tñ de necessarijs ad salutē s eē d
quibuscūqz ad hūanā vitā pñeūb^r. Et h nō
est in oib^r hñab^r grām. In pētōib^r aut nō ē
vera et pfecta prudentia q scz ad bonū finez to-
ti^r recte vite dōsiliatur iudicat et pceptit q sola
dē prudentia simp^r. et si q in eis eē videat^r pru-
dentia vel falsa vñ falte ē ipfecta vñ pbs d^r. vi.
ethi. impossibile ē prudentē eē et n entē bonū.
Qirca scdm sciend^r q ptes prudentie ponit
tres tull^r i rethō. sua scz memoriā itelli-
gentiā et puidentiā. Macrobi^r aut sūm sūm
ploranū attribuit prudentie sex ptes scz rēz itel-
lectū cūspēctōz. puidentiā. docilitatē. et cau-
tionē. **Grist**. aut. vi. ethi. d^r ad prudentiā pñe-
re eubuliā. sūnesim et gnomi. facit eē mēdēz
circa prudentiaz de eudoria siue eustochia so-
lerta sensu intellectu. **Quidā** aut pbs grec^r
d^r p ad prudentiā pñēt. x. scz eubulia. soler-
tia. puidētia. regnatiua. militaris. politica.
pconomica. rethozica. pbsica. s ille tres vltie
sūt ptes prudentie samēdo ppe prudentiā p scia
vñ de eis nihil ad pñs. **Predictaz** aut vtutū
qdā sūt ptes q integras prudentie. qdā sūt p
tes subiectiue. quedā sūt ptes potētionales.
Illa dicūt^r eē q ptes integras alicui^r vtutis
q oportz dcurrere ad pfectū actū ei^r. Et tales
ptes prudentie sūt octo quaz quiqz pñēt ad
eā sūm qd ē dgnitiā et tres sūm qd ē pceptiua.
Circa vō dgnitōz dōsiderantur tria. primo ipa
dgnitio q si sit pteritorz ē memoria. si pñtiū ē
intellect^r siue itelligētia siue sensus qz sensus
prudentie quē poit pbs. vi. eth. idē est cū intel-
lectū. vñ d^r ibidē hoz. igit^r hñe oportet intel-
lectū. h oio est sensus. 2° dgnitōis acqsiō q
si fiat p disciplinā dē docilitas. si p iuentōem
dē eustochia ab eu qd ē bonū et stochos qd ē
directuratio q bona directuratio. huiōi aut p
vt dē. vi. ethi. ē solertia que est vera mediū die-
cturatio vt dē. i. posterior. 3° vsus dgnitōis
scz sūm qd ex cognitis aliquis pcedit ad alia
cognoscēda et h pñet ad rōz. **Rō** aut ad hoc
q recte pceptiat tria dē hñe. pōio vt ordinet ali-

quid accōmodū ad finē qd pñet ad puiden-
tiā. 2° vt attēdat circūstantias negocij. 3° pñ-
net ad circūspēctōz. 3° vt vitet ipedimēta qd
pñet ad cautōz. Illa vō dicūt^r ptes subiecti-
ue alicui^r vtutis q sūt ei^r spēs diuerse. Et sic
ptes prudentie sūt quiqz scz monastica p quam
qz regit scipz. pconomica p quā qz regit vnaz
domū vñ familiā. Militaris p quā qz regit ex-
ercitū. politica architectoica siue regnatiua
legis positia p quā qz regit ciuitatē l regnū.
politica scz simp^r dicta subditōz p quā bñ se
hñt ad dseruatoz policie bñ ordinate. **He** aut
prudentie dñt spēs sūm sūm pbs. vi. eth. c. ix. et
.ij. poli. c. ij. **Partes** aut potētionales alicui^r
vtutis dicūt^r vtutes adiūctē q ordinantur
ad aliquos secundarios act^r vel materias q si
nō habētēs totā potētiā principalis vtutis
Et sūm hoc ponūt^r ptes prudentie Eubulia que
scz ē bene dōsiliatiua. Sinesis q est de inuentis
p dōsiliū bene iudicatiua sūm ea q dicitur accidē
Et gnomi q scz est bene iudicatiua eoz. in q
b^r oportet aliquādo a dmi lege rcedere. Pru-
dētia vero ē circa principale actū q ē pcepte.
Equit^r videre de 3° scz de vicijs q maie-
ste sūt dtraria prudentie q sūt imprudentia
et vicia sub ea dēta. **Sciend** igit^r q imprude-
tia p sumi pūatē et dtrarie. negatiue em nō
dē pcepte ita scz q dicat tñ carentia prudentie
que p eē sine pētō hec tñ carentia prudentie
cui^r libet vtutis includit^r in carentia iusticie
originalis que totā psciebat aiām et scdm h
omēs alij defect^r vtutū reduci pñt ad caigi-
nale peccatū. pūatē aut dē imprudentia in p-
tū aliqz caret prudentia quā nat^r est et dē hñe
Et sic est peccatū rōe negligētie qua nō habe-
tur studiū ad prudentiaz hñdam. **Cōtrarie** vero
sumit^r imprudentia sūm qd rō dtrario mō moue-
t^r l agit prudentie. vt si recta rō dōsiliādo agit
et imprudēs dōsiliū spernat. et sic de alijs ser-
uādis in actu prudentis. et sic ē pētū scōz p-
bilis scz grē et oleū in hitaculo iusti. et hō m
prudēs dissipabit illō. **Nō** em hō dtrario p-
dētia agit nisi diuerēs se a regulis quib^r ratio
prudentie rectificat^r. Et si hoc dtingat p auer-
sionē a regulis diuis ē peccatū mortale. **Si** vō
ppter eas agit sine dtemptu et dtrimitō eoz.
que sūt de necessitate salutis ē veniale. **Licet** aut
imprudētia sit spēale peccatū sic et prudentia
cui^r opponit^r est virtus spēalis. est tñ peccatū
generale qdāmodo scz p pceptōz in pntū scz
in quolibet peccato ē defectus i aliquo actu
rōis dirigētis qd pñet ad prudentiā sic cō
prudentia pceptat^r in oibus virtutibus ali-
quo mō in pntū est eaz directiua. Est aut imp-
dētia generale peccatū respectu quorūdam
peccatoz que sūt spēs eius quaz quedā sū-
mūt^r sūm ptes ei^r potētionales. et hoc scdm
tres actus rōis qtrū em ad defectū dōsiliū cca
qd est eubulia ē pceptiatio siue temeritas. **Di-
cit^r** em hec pceptiatio in etate qua scz aliqz p
impētū volūtatis vel passionis fert^r ad aliqz
agendum ptransitis gradibus medijs p quos
oportet ordinate descendere recte dōsiliādo.

Hi aut gradus sunt memoria pteritorum. intelligencia pntiu. solertia i considerado futuros eventus. ro dferes vnu cu alio. et docilitas p qua quis acqescit sententis aliorum. Sub precipitatioe aut dicitur temeritas. dicitur em illa temere fieri que roe no regit qd quide dup dtingere potest. vno modo ex impetu voluntatis vl passiois. Alio mo ex contemptu regule dirigetis. Et hoc sedm pprie importat temeritas. precipitatio aut se habz ad veruz licz magis respiciat pntia. Quatu vero ad defectu iudicij eca qd sunt synesis et gnomo. est inconsiderato qua scz i recte iudicado deficit ex h qd dtemnit vl negligie accedere ea ex quibz rectu iudiciu pcedit. Quantu aut ad ipm pceptu qd e pmo act9 prudentie est incostantia et negligetia. Ex hoc em aliquis dz esse incostans et negliges q ratio deficit i picipiendo ea que sunt dtiliata et iudicata. Sz dznt qz incostans deficit i picipiendo q ab alio impedit9. Negliges aut p defectuz pmpre voluntatis. Itz negligetia dstitit i defectu alicui9 actus iteriois ad que pnet electio. Dicit em negliges q nec eliges vt dicit pti. et h. Pignicia vero et torpor magis pntet ad executoz. ita tm q pigricia dicit tarditatez ad exequedu torpor vero remissione in executione et sibr desidia. vl desidia dicit cessatoz ab executione. vn dicit a desinedo. **¶** Queda vero spes imprudentie sumut p oppositioez ad ptes q integales prudentie sz qz omes ille ordinat ad dirigend tres pdictos act9 rois. hinc e q omes defect9 oppositi reducunt ad quoz pdictas ptes vt incautela et icircuspectio ad inconsideratoz. defect9 aut docilitatis memorie vl rois ad precipitatoz. defect9 vero puidetie itel ligentie et solertie. ad negligetia et incostantia. Oriut autem pdicta vicia ex luxuria vt dicit gregorius. xxi. mor.

¶ Equit videre de qrtio scz de negligentia circa qua sciendu q negligetia puet ex quadam remissione voluntatis p quam dtingit q ratio no sollicitat vt picipiat q debet vel quo debet. hoc aut pt dtingere dupliciter. vno mo ex pte ei9 qd p negligetia ptermittit. qd si sit de necessitate salutis erit peccatu mortale. Alio mo ex pte cause si em voluntas sit in tm remissa circa ea q fat dei p totaliter a dei caritate deficiat. talis negligetia e mortalis. Et hoc maxime dtingit q negligetia e ex dteptu. Si vero negligetia dstitit i ptermissione alicui9 actus vel circustatie q no sit d necessitate salutis. nec hoc fiat ex dteptu sz ex aliquo defectu feruoris qui qnzq impedit p aliqd veniale tuc est negligetia venialis. **¶** Ad h nota q magna negligetia e culpa. ff. de v. sig. magna. Et dissoluta negligetia ppe doli est. ff. mandati. si fideiuss. rñ. j. Et similitet negligetia crassa est ppe doli. ff. dpositi q verna. Et hec negligetia crassa scie comparatur. ff. de re. dubi. cum lex. Securitas parit negligetia et negligetia parit offesam. de pe. di. j. si ex his ombz. ppter negligetia remouit9 e prelatu. ex. de offi. culto. c. j. qd intellige de negligentia crassa sm glo. ibide. **¶** Notabilia nisi

specialiter notent neglecta esse vident. ff. de iniurijs. Item apud labioz. Item negligetia q in ppijs rebus e culpanda. in alienis est vituperanda. C. mandati in re mandata.

¶ Equit videre de quinto scz de vicijs que similitudine hnt cu prudentia scz prudentia carnis. astucia doli et fraus. Sciendu i qit q circa prudentia carnis prudens dicit aliqd dup. vno mo simp scz in ordine ad fine totius humane vite. Alio mo scdz quid scz in ordine ad fine aliqre particulari. sic dz prudens aliquis i negotiatoe vel alio huiodi. Si ergo prudentia carnis sumat sm roem absolutam prudentie ita scz q in cura carnis dstituat finis totius vite sic est pctm mortale. qz p hoc auertit homo a deo cum impossibile sit esse ples vltimos fines. Et sic dicit Ro. viij. prudentia carnis est inimica deo. Si vero sumatur sm ratoez particularis prudentie sic est peccatu veniale. contigit em aliqn aliqre affici inordinate ad aliqd delelectabile carnis sine auersione a deo. vn non dstituit fine totius vite in delectatoe carnis. Et sic adhibere studiu ad illa delectatoez nudam est pctm veniale. Si vero aliqs act9 carnis referat in fine honestu vt cuz quis studet vntioni ppter sustentatoz corpis no dz prudentia carnis. qz sic homo vnt cura carnis ad sustentatoz corpis vt ad finez. **¶** Sciend at q aliqd pctm pt hre flam similitudine cu prudentia dup. vno mo in ptu studiu rois ordinatur ad fine qui no est vere bonus sz apparēs. Et h pntet ad prudentia carnis. Alio mo in ptu aliqs ad dsequedu aliqre finez bonu vel malu vnt vns no veris sz simulatis et apparētibz. Et hoc pntet ad astucia doli et fraudez. sz ad astucia pprie quo ad excogitatoz huiodi vnt. Ad doli aut et fraude pprie quo ad executoz opis. sz doli dstitit i verbis et factis. fraus pprie in factis. Sic tm vt dicit aug. iij. dtra iulianu. prudentia qnz sumit in malo abusiue. ita et astucia qnz in bono. Et hoc ppter silitudine vni9 ad alterz. pprie tm accipit in malo. Accipit etia doli abusiue i bono sensu. **¶** Sz qd de sollicitudine rex rpaliu. nuquid e licita. sz sollicitudo hec pt esse triplex. prima e anxietatis et auancie et hec e mala. scda e necessitatis et prudentie et hec e bona. tertia e dubietatis et diffidētie et hec etiaz est mala. Prima est suffocās/scda ad bonu ordinās. tertia impediens. dñs ergo. **¶** v. rj. dices. nolite solliciti esse in crastinu no pbihet sollicitudiez secundam sz primā et tertiā. Et q homo no confidat plus de se q d deo vnde dicit glo. inter linearis non labor et prudentia damnat. sz sollicitudo mente suffocās. Oriuntur autē pdicta vicia ex auaricia vnde grego. xxi. moza. ponit fraudem esse filiam auaricie.

¶ De iusticia et iniusticia ti. xj. **¶** Consequenter dconsiderandū est de iusticia. Et primo de ipa in se. 2º de pti9 eius. Circa primū pzo dicendū est quot modis dz iusticia. 2º qd e iusticia. 3º de actu ei9. qrtº de vicio sibi oppo ito. **¶** Circa primū scienduz q iusticia trip pt accipi. primo p ipo iure. vn

quibus dicunt homines de suo iure quod est sua iusticia
secundo per actu reddendi unicuique quod suum est. 3° per
habitu inclinante determinate voluntate ad red-
dendum unicuique quod suum est. et gaudendum de ope
iusti. quod ut dicit philosophus. i. ebi. c. xi. neque iustus ali-
quis diceret non gaudere operante iusta. primo
modo iusticia non est virtus sed est obiectum iusticie
virtutis. 2° modo est actus virtutis. 3° modo est virtus.

Nota tamen quod iusticia secundum quod est habitus virtutis
potest accipi quinque modis secundum richardum. vno modo dicitur
sime secundum quod qualibet rectitudine animi. et sic quelibet
virtus est iusticia quedam. Et sic forte sumit an-
selmus de veritate dicens. c. xi. iusticia est rectitudo
voluntatis propter se seruata. Alio modo per rectitu-
dine per quam homo iustificatur in conspectu dei et sic
sumit per caritatem. et sic sumit augustinus. li. lxxxiij.
q. q. vij. dicens quod iusticia que per cetera diffunditur
est dilectio dei et proxiimi. 3° per qualibet virtute or-
dinata per iusticiam legale ad bonum dicitur. et sic
est idem cum qualibet virtute dicitur tamen secundum rationem. quod
per habitum determinante voluntatem ad firmiter
volendum seruare rectitudinem debitam in operatio-
nibus que sunt ad alterum. Et hec potest esse triplex. Vno
modo ad alterum que est persona singularis. et sic est
iusticia particularis distincta per essentiam a virtuti-
bus alijs nec dicitur virtus generalis. Alio modo
ad alterum quod est ciuitas. Et sic est iusticia legalis
Et hec est omni virtuti generalis in partem proprie o-
pera exteriora cuiuslibet virtutis ad bonum dicitur
referri secundum quod vult philosophus. v. eth. c. ix. Est tamen
vna virtus specialis distincta in essentia a virtutibus
alijs. vnde non est generalis alijs per predicatos sed per virtute.

Equitur videre de 2° scilicet quod est iusticia. Diffi-
nitur autem iusticia secundum quod consistit in operatio-
nibus ad alterum. sic enim proprie sumitur. sic est hic de ea
intendimus a iurisperitis sic. Iusticia est iustas et pro-
pria voluntas ius suum unicuique tribuens. Volun-
tas ibi notat actum non potentiam solent habitus diffi-
niri per actus. per etiam designat ibi quod ad rationem ius-
ticie requiritur quod homo habeat proprium perpetuo et in
omnibus iusticiam obseruandi. Costas vero designat
quod oportet quod in homini proprio firmiter perseueret
ius suum unicuique tribuens designat actum iusti-
cie per operationem ad propriam materiam et obiectum. a
liquo enim ponitur nomen actus per habitum qui per
actum specificatur. habitus enim dicitur ad actum. obiectum
enim iusticie est ibi dicitur enim philosophus. li. eth. ius di-
ctum est quod est iustum. Iustum autem est obiectum iusticie vnde
philosophus. v. eth. omnes talem habitum volunt dicere
iusticiam a quo sunt operati iustorum. Sciendum autem
quod hoc nomen ius est proprio impositum ad significandam
dum re iustam dicitur et derivatum ad sciendum quod agno-
scitur quod iustum. dicitur autem ad significandum locum in quo ius
redditur ut cum dicitur quis operari in iure. Vltimum illud
ius dicitur quod redditur ab eo ad quem pertinet facere
iusticiam. In diffinitione vero predicta sumitur ius per
re iusta. Siquis autem predicta diffinitiones vellet
reducere in debitam formam dicere possit quod iusti-
cia est habitus secundum quem aliquis dicitur et perpetua
voluntate ius suum unicuique tribuit. Et quod est ead-
em illa quam ponit philosophus. v. eth. dicens quod iusticia
est habitus secundum quem dicitur aliquis operari secundum electio-
nem iusti. licet autem iusticia proprie dicta non sit nisi
vnde homo ad alterum. metaphorice tamen dicitur iusti-

cia esse in vno et eodem homine secundum quod ratio imperat
irascibili et concupiscibili et ille obediunt rationi. et
vnde secundum quod unicuique parti hominis attribuitur quod sibi
conuenit. vnde philosophus. v. eth. hanc iusticiam dicitur metha-
phorice.

Equitur videre de 3° scilicet de actu iusticie. cir-
ca quod non quod proprie actus iusticie ut dictum est
est reddere unicuique quod suum est. Et hoc est dicitur ambro-
sius. li. i. de officiis. Est enim actus iusticie iudicium siue
iudicare. et primum proprie pertinet ad iusticiam in ex-
equendo. scilicet in insinuando. Iudicium enim proprie no-
minat actum iudicis in partem iudex. iudex autem dicitur
quod ius dicitur. Ius autem est obiectum iusticie. Et ideo
iudicium secundum primam notionem impositam importat rectam
diffinitionem iusti siue iuris. quod autem aliquis bene diffi-
niat aliquid in operibus virtutis procedit ex habitu vir-
tutis et ideo iudicium proprie pertinet ad iusticiam. vnde
philosophus. v. eth. dicitur quod homines confugiunt ad iniucem sicut
ad quandam iusticiam aiatam. Vltimum est iudicium no-
mine ampliatum ad significandum rectam determinan-
tibus in quibuslibet. In omnibus autem ad rectum iudicium
duo requiruntur. vnum est virtus proferens iudicium. et sic
iudicium est actus rationis. secundum est dispositio iudicantis
ex qua est idoneus ad recte iudicandum. et sic in his
quod pertinet ad iusticiam procedit iudicium ex iusticia.
Sic ergo iudicium est quodammodo actus iusticie sicut inclinans
ad recte iudicandum. prudentie vero sicut iudicium
proferens. Spualia autem iudicant omnia. i. cor. ii. quod
ex habitu caritatis inclinatur ad iudicandum recte
de omnibus secundum regulas diuinas ex quibus pronun-
ciat iudicium per sapientiam donum sicut iustus per virtutes pru-
dentie. iudicium pronunciat secundum regulas iuris. hec
thomas. Accipitur autem nomen iudicij multi. primo
per causam fortuito ut cum dicitur hoc euenit diuino iudi-
cicio. i. causa fortuito. 2° per discretione animi ut cum
dicitur per in pueris non est iudicium. 3° per vltima voluntate
testatoris. quod tunc per actum. vnde iudicium fallit her-
eticum de. i. actum. quito per iustitiam siue ordinationem
causae facte coram iudice inter actorem et reum. Et
secundum hoc iudicium est actus humanus tunc personarum scilicet a-
ctoris rei et iudicis. Et secundum hanc acceptio iudi-
cium aliud est civile ut 1° quod proponitur de pecunia et
re alia. Aliud criminale ut 1° quod agit de criminibus
puniendis siue penis inferendis. sexto sequitur
iudicium per sententiam iudicis et sic est actus iusticie ut
supra dictum est.

Equitur de quarto scilicet de vicio opposito iusticie
scilicet de iniusticia. Circa quod sciendum quod duplex
est iniusticia vna illegalis opposita iusticie
legali. Et hoc secundum essentiam est viciu speciale in partem re-
spicit obiectum speciale. scilicet bonum commune quod dicitur
sed quo ad occasiones est viciu generale quod per contem-
ptum boni communis potest homo ad omnia peccata deduci. sic
etiam omnia vicia in partem sunt contra bonum commune rationem
hanc iniusticie que ab iniusticia derivata sicut est supra
dictum est de iusticia. Alio modo dicitur iniusticia secundum in-
equalitatem quadam ad alterum. potest scilicet homo vult
habere plus de bonis ut de diuitijs et honoribus
et minus de malis ut de laboribus et damnis. Et sic
habet materiam speciale et est viciu speciale siue particu-
lare oppositum particulari iusticie. Est autem facere
iniustum ex genere suo peccatum mortale quod infert non
cummetu alteri quod de se repugnat caritati. quod autem
facit iniustum ignorans non facit iniustum nisi per accensum

Tuista 100 1/2

qz facit pter intentōz et ideo meret' veniā. Et hoc dico loquedo de ignorantia facti nō autē de ignorantia iuris. qz illa non excusat Vnde p'bus de agentibus iniusta loquens. n. ethi. dicit q'cūqz ppter ignorantiam peccant venia sunt. ille etiā qui iniusticiā facit i paruis deficit a pfecta rōne ei' qd ē iustū facere. in quantū reputari potest nō esse oio contra voluntatem ei' qui hoc patitur vt siquis auferat alicui pomū vnū l' aliqd tale de quo sit p'basibile q' inde nō ledatur nec displiceat sibi. h' tho.

De speciebus iusticie que sunt iusticia distri-
butiua et omutatiua ti. xij.

Einde considerandū ē de p'bus iusticie. Et primo de p'bus ei' subiectiuis. 2° q' de p'bus integlib'. 3° de p'bus q' p' rationabilib'. Circa primū p'io d' ipis p'bus. 2° de vicijis oppositis. Circa primū sciendū q' p' res subiectie sū spēs iusticie sūt due vt vult p'hs. v. ethi. scz iusticia distributiua et omutatiua Est em ordo vni' p'riuate p'sone ad aliā quē dirigit omutatiua iusticia q' consistit i his que mutuo sūt inter duas p'sonas ad inuicē. Et est ordo eius qd est dūe ad singulas p'sonas quē dirigit iusticia distributiua diuim s'm p'portio nalitatem.

De acceptōe p'sonaz ti. xij.

Einde considerandū est de vicijis opposi-
tis p'dictis sp'ibus iusticie. Et p'io de vicio qd opponit' iusticie distributiue scz de p'sonaz acceptōe Secdo de vicijis oppo-
sitis iusticie omutatiue. Circa primū querūt' p'la scz v'z p'sonaz acceptō sit p'ctm. s' q' sic deu. j. nō accipietis p'sonā cui' q' p'sonaz aut acceptō opponit' iusticie distributiue cui' quidē equalitas consistit i hoc q' p'ois diuersis diuersa tribuūt s'm p'portōz ad dignitates p'sonaz. si ergo aliq's consideret illaz p'rietatem p'sone et p' dñs illd qd d'fert' ei ē ei debitū. nō erit acceptō p'sone s'z cause. vñ glo. sup illud eph. vj. nō ē p'sonaz acceptō apud deuz dicit q' iustus iudex discernit cas nō p'sonas vt si q' p'moueat aliq' ad magisteriū ppter sufficiētiā scie hic attendit debitā caz nō p'sonā. Si vō consideret tm h' q' ē ille hō scz petrus vel conr. erit acceptō p'sone. Ad p'sonaz em fert' q'libet consideratio nō faciēs ad cam ppter quā sit dignus hoc dono. vt siq's p'moueat aliq' ad p'latōz vel magisteriū qz est diues vl eius ofanguine'. Sic igit' p'z p' acceptō p'sonaz ē peccatū cū iusticie distributiue opponat' in h' p' p'portōz agit'. Nihil em nisi p'ctm virtuti opponit' vñ acceptō p'sone s'm alex. an. est iusticia qua p'fert' p'sona p'sone ppter indebitam cam Sed obicit' qz deus videt' p'sonas accipere. qz qñz de numero duoz hoim vni' additiōnis vnū p' g'ram assumit et alterz i peccato relinqt s'm illud M. xxij. duo erunt in lecto vnus assume' et alter relinquet'. 8° zc. s'z duplex est datio vna p'tinens ad iusticiā qua scz aliquis dat alicui qd debet' ei et circa tales datōnes attendit' acceptō p'sonaz. Alia est p'tinens ad liberalitatē qua scz gratis alicui da-

tur qd sibi nō debet' et talis ē collatō munerz g'ie. p' que peccatores a deo assumūt'. Et i hac donatōe nō habet locū acceptō p'sonaz qz q'libet p't sine iniusticia de suo dare quantū vult et cui vult s'm i' d' M. x. an nō licz mibi qd volo facere tolle qd tuū est zc hec tho. et ouenit cū eo alex. an. V'z acceptō p'sonaz habet locū in dispelatōe spūaliū. s' q' sic. vñ jac. ij. nolite in p'sonaz acceptōe h're fidem dñi nñ ihū xp'i dicit. glo. aug. quis ferat siq's diuicē eligat ad sedē honoris ecclie d'cepto pau' p'ere instructioze et sanctioze sic em dictū est acceptō p'sonaz in p'tū talis d'triat' iusticie quāto aut aliq's in maiorib' iusticiā trāsgreditur tāto graui' peccat vñ cuz spūalia sint t'p'alibus potioza graui' est peccatū accipere p'sonas in dispelatōe spūalium q' t'p'alium. Quia vero p'sonaz acceptō est cū aliqd attribuitur p'sone p'ter p'portōz dignitatis. ideo considerandū est q' dignitas alicui' p'sone dup' p't attendi. vno mō simpliciter et s'm se et sic maioris dignitatis ē qui magis abūdat in spūalibus donis g'ie. Alio mō p' d'paratōz ad bonū dūe. Contingit em qñz q' ille q' est min' sciens magis d'ferre p't ad bonū dūe. ppter potētiā vl industriā secularē vel ppter aliqd aliud hui'ōi Et qz hui'ōi dispelatōes spūaliū ordinant' p'ri cipalibus ad vtilitatem dūe s'm illud. j. cor. xij. vnicuiqz dat' manifestatio spūs ad vtilitatem. iō qñz sine acceptōe p'sonaz in dispensatōe spūaliū illi q' sūt simp' min' boni meliozibus p'ferunt'. sic etiā gratias gratis datas deus qñz minus bonis d'cedit. vñ quilibz eligere tenet' q'tum ad d'ciam eligēus meliozes l' simpliciter vel in d'paratōe ad bonū dūe. Et qz ille q' de gremio ecclie assumit' vt in p'lib' esse solet vtilioz q'tum ad bonū dūe qz magis diligit eccliam i qua est nutrit'. Ideo s'm statuta ecclie ē aliquis de gremio ecclie eligēdus q'tum ad hoc q' electō impugnari nō possit. In foro iudiciali sufficit eligere bonū nec oportet eligere meliozē. qz sic ois electio calumniā pati posset. Sed obicit' qz p'lati ecclie solent ad ecclesiasticas dignitates siue beneficia p'cipue ofanguineos p'mouere qd videretur ad acceptōz p'sonaz panere. s'z circa ofanguineos p'lati distinguendū ē qz qñz sūt minus digni et simpliciter et p' r'spectū ad bonū dūe. Et si tales digniozib' p'ferunt' ē peccatū acceptōis p'sonaz in dispensatōe spūaliū quoz p'lati nō est dñs vt ea dare possit p' libitu sed dispensatoz s'm i' d' cor. iij. sic nos existi. hō vt mi. xp'i et dispen. mi. dei. Qñz vero ofanguinei p'lati sūt eque digni sic alij. Et sic licite potest sine acceptōe personaz aliquis suos ofanguineos p'ferre. qz saltem in hoc p'minent q' de ipis magis d'fidere potest scz p' secum vnanimiter ecclie negocia tractent. hoc tñ esset ppter scandalū dimitteudū si ex hoc aliqui assumerēt exemplū dandi bona ecclie ofanguineis etiā indignis. Obicitur itez qz facili' dispensat' cuz diuitibus et potentibus q' d'rabant matrimoniū in gradu p'hibitu q' cū alijs ergo zc. s'z q' dispensatio

Dignitas alicui' p'sone

matrimonij detrahendi principaliter fieri con-
suevit propter fedus pacis seruandū quod quidē est
magis necessariū dūm vtilitati cōtra personas ex-
cellētes. Ideo facilius cū eis dispensatur sine
peccato acceptōis personarū. hec tho. et dicit
cū eo in oibus p̄dictis in solutiōe p̄nū q̄nōis
alex. an. in. ij. li. sūme sue. ¶ Ad hoc breuiter
nota s̄m alex. an. ibidē q̄ beneficiū si sit pu-
re sp̄ale licet d̄ferre d̄ sanguineo si sit bonū ex
intētiōe d̄ sanguinitatis. Si vero sit annexū spi-
rituali licet ei d̄ferre ex intētiōe d̄ sanguini-
tatis nō quidē p̄cipaliter sed sedario vt sc̄z
nō egeat sed nō ita vt luxuriet. Si vero sit spi-
rituale d̄z t̄m attendi rō sp̄ualis. Item solet di-
stingui q̄ aliud ē in maiori dignitate aliud in
minoribus beneficijs. Et aliud cū eligit̄ aliq̄s
de gremio illi⁹ ecclesie. Et aliud cū eligit̄ de
gremio alteri⁹ ecclesie siue postulat̄. Cūz ergo
ep̄us eligit̄ requirit̄ q̄ s̄m d̄sciam vtilior eli-
gatur. in maiori vero beneficiō sufficit q̄ bonū
Si vero postulatio fiat maiori diligentia req̄ri-
tur. Vñ si nō s̄m d̄sciam vel credulitatem eli-
gat meliorem et vtiliorem peccare videt̄. h̄ alex.
an. ¶ Vtq̄ acceptio personarū habeat locū i ex-
hibitiōe honorū. ¶ Honor nihil ali⁹ esse vide-
tur q̄ quedā reuerētia i testimoniū virtutis a
licui exhibita. vt patet p̄ p̄m. j. et h̄. Et iō vir-
tus sola est honoris debita cā. Aliquis t̄m ho-
norari potest nō t̄m p̄pter virtutē p̄p̄iaz sed ec̄
p̄pter virtutē alteri⁹ sic p̄ncip̄s et p̄lati. ho-
norant̄ etiā si sint mali in p̄t̄m gerūt personam
de et d̄uitatis cui p̄ficiūt̄ et in p̄t̄m a deo h̄nt
p̄t̄atem sc̄dm alex. an. Et s̄m p̄t̄es et d̄ni si
sint mali p̄pter p̄cipatōz diuie dignitatis q̄
est oim pater et d̄ns. vñ exo. xx. honora pa. et
ma. t. et. j. thi. vj. dicit̄ quicūq̄ sunt sub iugo
serui d̄nos suos oim honore dignos arbitren-
tur. Senes aut̄ honorādi sunt p̄pter signū v̄tu-
tis qd̄ ē senect̄. vñ leui. xix. Corā cano capi-
te surge et honora p̄sonā senis. hoc t̄m signūz
q̄n̄z deficit. vñ sapie. iij. senectus em̄ honora-
bilis est nō diuturna neq̄ numero ānoz. com-
putata. cano em̄ sūt sensus hominis et etas sen-
ctutis vita imaculata. Diuites etiā sūt hono-
randi p̄ eo q̄ in d̄uitatibus maiorez obtinent
locū. si vero solo intuitu diuitiarū honorent̄
sc̄z vt credant̄ meliores qz diuiores vel etiam
honoribus ecclesiasticis digniores s̄m aug. ē
peccatū acceptiōis personarū. vnde dicitur in
glo. jaco. ij. quicūq̄ diuitē p̄pter diuitias ho-
norat peccat. hec tho. et alex. an. Secus est si
diues honoret̄ vt sc̄dālum eius et aliorū eui-
tetur. ita t̄m q̄ pauper nō d̄temnat̄ nec diues
in peccato suo foueat̄. ¶ Verum peccatū acce-
ptiōis personarū habeat in iudicio locum. ¶ H̄
q̄ sic. vnde puer. xvij. dicit̄. Accipere p̄sonā
in iudicio non est bonū. Intantū em̄ est actus
iusticie p̄out iudex ad equalitatem iusticie
reducit ea que inequalitatem oppositam face-
re possunt. Acceptio em̄ personarū quandam
inequalitatem habet in p̄t̄m aliquid attribui-
tur alicui persone preter suam p̄portionem in
qua equalitas iusticie consistit. Et ideo mani-
festum est q̄ p̄ acceptiōem personarū corrū-

pitur iudicium. ¶ Sed obicitur quia ec̄. iij.
dicitur in iudicio pupillis esto misericors. Et
hic videtur accipere personam pauperis. er-
go acceptio persone in iudicio non est peccatū
¶ H̄ q̄ homo in iudicio debet pauperi subueni-
re quantum potest fieri tamen sine lesione iu-
dicij. alioquin locū habet illud exo. xxiij. pau-
peris non misereberis in iudicio. hec tho. sic
ergo equitas in iudicio debet esse vt a verita-
te non declinetur occasione hui⁹ vel illius p̄-
sone. Nec obstat illud ec̄. iij. sc̄z esto ec̄. quia
intelligit̄ q̄ iudex debet tueri miserabiles p̄-
sonas ab oppressiōe diuitū et potentū. Et si
amore vel timore eorū vel sola rōne paupe-
tis deficiunt persone que sunt necesse ad instru-
ctiōem cause pauperis vel persone miserabilis
iudex ex officio subuenire tenetur in veritate
autem sententię neutri p̄i debet parcere. hec
alex. an.

**De contumelia iudicio et impe-
rio auctus. xij.**

Ostea d̄siderandū ē de vicijis oppositijs
iusticie d̄mutatiue. P̄iorū aut̄ quedam
d̄mittūtur circa d̄mutatiōes inuolunta-
rias puta p̄ hoc q̄ aliq̄d nocuentū infertur
p̄imo d̄tra voluntatem eius qd̄ quidem fieri
p̄t̄ dupliciter sc̄z verbo et facto. facto cū p̄xi-
mus ledit̄ in p̄sona vel in rebus. Et de his q̄
sic d̄mittunt̄ dictū est supra li. j. de p̄ceptis.
Verbo aut̄ leditur p̄ximus et extra iudiciū et
in iudicio. Et quid de p̄xi mi lesione in
et in iudicio habitū est supra li. j. vbi agit̄
de octauo p̄cepto. De illa vero que est et in
iudicio hic dicendū est. Et primo de contumelia
sc̄dō de detractiōe. tercio de usuratiōe. q̄rto
de derisione. quinto de maledictiōe. sexto gr̄a
hui⁹ materie de multiloq̄o. septio qz oze n̄ t̄m
peccat̄ in loquendo sed etiā in tacendo dicit̄
dum est de tacturnitate. ¶ Circa primū que
runt̄ p̄la sc̄z quid sit cōtumelia et vtrū d̄sistat
in verbis. ¶ H̄ q̄ sic p̄pe loquēdo importat de
honoratōz alicui⁹ sc̄z illā que cōsistit in hoc
q̄ aliquis illud qd̄ est cōtra honore alicuius
deducit in noticiā eius et aliorū qd̄ quidēz fit
p̄ aliqua signa. verba aut̄ vt dicit̄ aug. ij. de
doct. xp̄iana. inter hoies obtinent p̄ncipatū
significandi. Et ideo contumelia p̄p̄ie loquēdo
consistit in verbo. vnde p̄sidorus libro ethi.
contumeliosus inquit dicitur aliquis quia ve-
lox est. et tumet verbis iniurie. vnde contu-
melia sc̄dum alexand̄m an. est peccatum ex
improperio sermonis manifesto tendēs ad no-
cumentum p̄ximi. Quia tamē etiam p̄ facta
aliqua significatur aliquid. ideo extenso no-
mine contumelia etiam in factis dicitur esse.
Vnde sup̄ illud Ro. j. contumeliosus sup̄ b̄ca
dicit̄ glo. q̄ cōtumeliosi sunt qui dictis vel fa-
ctis cōtumelias et turpia inferūt. Est aut̄ con-
tumelia maiori siquis alicui dicat eius dese-
ctum eozam multis q̄ si dicat sibi soli. hoc em̄
cedit i detrimētū honoris sui vel reuerētie sibi
ab alijs exhibende. Et t̄m etiā si sibi soli dicat
contumelia ē in p̄t̄m fa⁹ d̄tra reuerētiā auditijs

honoratōz qz

hec s^m tho. et alex. an. Quod ueniunt et dif-
ferunt hec tria. s. uiciu imp^operiu et otume-
lia. h^o in hoc ueniunt qⁱ uerbis p^rincipa-
liter dⁱstunt q^z per illa omnia representatur
aliq^s defectus alic^o indetrimetum honoris e-
ius. huiusmodi aut^e defect^o est triplex scz de-
fect^o culpe qui representat^r per uiciu. q^a
uiciu dⁱci consueuit non tantu aie sed etiaz
corporis. vnd^e si quis iniuriuse dicat alicui eu
esse cecū conuiciu dicit. sed non otumeliam
Si aut^e dicat q^d sit fur nō tantu conuiciu sed
etia otumelia infer^t. Sed defect^o est mino-
rationis siue indigētie qui etia derogat hono-
ri quacūq^z excellēciam consequēti. et hic rep-
sentat^r p^r uerbu imp^opij qd^o p^rie ē qn aliq^s
iniuriuse reducit alicui ad memoriaz auxiliu
qd^o tulit ei necessitate patienti vnde eccl. xx.
exigua dabit et multa imp^operabit. quando
q^z tamē unū istoz ponit^r p^ro alio s^m tho. et
alex. an. Potest etia recō dⁱci q^d conuiciu dⁱ-
cit^r racōne materie. s. eo q^d uiciu vel quasi
uiciu imponit^r. otumelia uero racōne motiui
eo q^d cum quodā timore p^rgredit^r s^m alex.
Vt^o otumelia vel uiciu sit peccatū mor-
tale h^o uerba s^m essentia. i. inquantū sunt qⁱ
dam soni audibiles nulli inferūt nocumētuz
nisi forte gūando auditum. ut cū quis nimis
alte loquit^r. Inquantū uero sunt signa rep^r-
sentantia aliquid in notitiā alioz multa dā-
na possunt inferre inter que ē unum q^d homo
dānificat^r quantū ad detrimentū sui honoris
vel reuerētie sibi exhibēde ab alijs. hec aut^e
significatio ex interiori procedit affectu. Et
ideo in peccatis uerboz maxime dⁱderādūz
uidet^r ex quo affectu aliq^s p^rferat uerba. Cuz
igitur uiciu siue otumelia de sui racōne im-
portat quādā dehonozationē. si intēcō p^rfe-
rentis ad hoc ferat^r. ut per uerba que p^rferit
honozem alterius auferat. hoc p^rie et per se
est dicere uiciu et cōtumeliaz. Et hoc ē pec-
catum mortale non min^o q^d furtū vel rapina.
non em homo min^o amat honozē suam q^d rez
possessaz. vñ meret^r penā inferni s^m illd^o M^o.
n. qui dixerit fratri suo fatue re^o erit gehēne
ignis. Si uo aliq^s obum conuicij vel otume-
lie dixerit alteri non tam animo dehonozādi
s^z forte p^rter eoz rectiōz vel p^rter aliqd^o huōi
n^o dⁱ uiciu l^o otueliā formaliter p^r se s^z p^r ac-
cidēs et materialiter iquātū. s. dⁱ qd^o p^r esse
uiciu et otumelia. vnde hoc p^r qnq^z esse abf-
q^z omni peccato. vnde domi^o dixit apostolis
luc. iij. O stulti et tardi corde. zc. qnq^z uero
potest esse cū peccato ueniali ut si sit leue cō-
uiciu non multū hominē dehonozāst et p^r-
ferat^r ex aliqua lenitate animi vel ex ira leui
sine firmo p^rposito aliq^{uē} dehonozādi. ut cuz
aliquis iutedit p^r huiusmodi uerbu aliq^{uē} le-
uiter d^ristare. vñ requiritur discretio. ut hō
modeste utat^r hōmⁱ uerbis. quia poss^z esse ita
grauē conuiciu q^d per incautelā platur hono-
rez ei^o d^rtra que diceret auferret. et tūc homo
mortaliter peccare poss^z etia si dehonozatio
nem alterius non intenderet. sicut etia si quis
aliquē incaute ex ludo percutiens grauit^r

sedat culpa non caret. ideo dicit augustinus
de ser. do. in mō. raro et ex magna necessita-
te obiurgationes sunt adhibende in quibus
non nobis sed ut d^o seruiat^r mitem^o. Sed
obicit^r quia conuiciari secūdm philosophū
t^oij. etbi. est actus uirtutis scilicet eutrapelie
non ergo est peccatum h^o ad eutrapeliam p^r-
tinet dicere aliquod conuiciū leue non ad de-
honozationem vel contristationem eius con-
tra quem dicitur sed magis ad iocum et dele-
ctationem. Et hoc sine peccato potest esse si
feruentur debite circumstantie. Si uero aliq^s
non formidet contristare eum contra quem p^r-
fertur huiusmodi conuiciu iocosum ut exci-
tet in alijs risum hoc est uiciosum ut patet i-
bidem. hec tho. et conuenit cum eo alex. an.
Vtrum aliquis debeat contumelias sibi il-
latas sustinere h^o q^d sic quandoq^z. tenemur e-
nim habere paratum animum ad contumeli-
as tolerandas si expediens fuerit. Non tamē
tenemur hoc semper actu facere ut haberi po-
t^o est ex uerbis augustinⁱ li. de sermone d^oni in
mō. quandoq^z oportet iniuriam illataz repel-
lere. cum p^rter bonum otumeliantis. s. ut ei^o
audacia reprimatur et de cetero huiusmodi
non attemptet secūdm illud p^rouer. xxv. re-
sponde stulto iuxta stulticiā. s. ne sibi. sa. uⁱ.
tum p^rpter bonum multozum quozum p^ro-
fect^o impeditur per contumelias nobis illa-
tas. quam racōne tangit gregor. 9. super eze-
omel. ix. Et oportet repellere moderate. s. ex
officō caritatis non ex cupiditate p^riuati ho-
noris. vnde p^rouer. xxv. ne respondeas stul-
to iuxta stulticiāz su. ne ei similis effi. h^o tho.
Attendēde etiam sunt conditiones conuiciā-
tis et conuiciati. et secundum hoc oportet cō-
uiciu sustinere vel non sustinere. Si enim cō-
uiciu dicatur a p^rouocato. persone pari vel
inferiori vel etiam superiori ubi non est iniu-
ria officij et p^rsumitur de medicina morbi si-
ue intempantie p^ro sustinentia sustinendum ē
et est meritorium. Si uero dicatur superiori in-
iniuriam officij vel alij coraz ipso et de reme-
dio temperantie nihil p^rsumatur si sustinea-
tur non est sustinendum. hoc autem difficile
est cognoscere cum inferatur conuiciu pari.
Quando autem inferatur a superiori siue des-
linquens sic inferior siue non sustinere est o-
portunum. Dre. aliud est arguere vel corripe-
re tempore quo conuicians est i furore quia
tunc non competit non enim est tunc ap^o ad
recipiendum. Et aliud est iam sedato aliquan-
tulum furore quia tunc est sibi p^roficuum. se-
cundum illud eccl. xx. qm bonum arguere q^d
irasci. zc. de primo dicitur eccl. viij. non incen-
das carbones peccatozū arguens eos scili-
cet tempore quo ira eis dominatur. hec alex.
an. Vtrum contumelia oriatur ex ira h^o q^d
sic ut dⁱ greg. xxj. mo. otumelia em magnā
bz p^rinqtatē ad finē ire qⁱ est uindicta. Nllā
em uindicta ē irato magⁱ p^remptu q^d iferze otu-
melia. Et ideo otumelia maxie oriatur ex ira tā-
q^d ex principio proximo. Nichilomin^o tamen
nasci potest ex superbia p^ropter dispositionē

concomitatem. qui em̄ superbi sunt estimant
alios inferiores se. vñd ex indignatione cōtu
melias infligunt. Sic ergo motuū cōtumelie
potest esse vñ appetit⁹ vindicte scz cū se p hō
estimat vindicari. et sic reducitur ad iram. vñ
cōceptus inferioris l̄ q̄si inferioris et sic ad sup
biā. h̄ alex. an. Vñ meli⁹ fiat vidicta vñ sa
tisfactō siledo l̄ dicitur rñdendo. h̄ si fiat
compacō i genere meli⁹ ē silere q̄ rñdere ad
victoriā obtinēdā. pl⁹ em̄ ē vincere viciz q̄
p̄sonā. s̄m illd̄ puer. xvj. melior ē sapiēs viro
forti et qui dominat⁹ aio suo expug. vrbium.
Si vñ fiat opatio s̄m dicitur p̄sona melius
potest esse in caū rñdere q̄ silere. In iudice ei
est laudabile q̄ imponat stulto silētiū tollit⁹
em̄ sibi aliqñ p̄sumptio sapie p̄ respōsionē vt
s̄. sua stulticiā recognoscat. h̄ alex. an. Si quis
tñ hoc aio taceret vt cōtumeliātem puocaret
ad iracundiā hō ad vindictā p̄nerz s̄ si quis
taceat vt det locū ire h̄ ē laudabile. vñ ec̄.
viii. nō litiges cū hōie linguato et nō strues
in ignē illi⁹ ligna h̄ tho. Vñ aliq̄s vincit
possit in dicitur ab alio nisi p̄rio vincat⁹ a se
ipō. h̄ simpliciter q̄ nō. vincit⁹ em̄ q̄s a se mlti
pliciter. p̄rio cū delinqt et p h̄ est cā dicitur
sc̄o si deliquit tñ dolz de dicitur p̄pter se nō
p̄ter dicitur. 3. cū impotētes estimat se ad
vincēdū. si vñ nullo hōz. modoz. a se vicat⁹
nō p̄t ab alio vici licz vici⁹ estimat. vñ crisō
fit aliq̄s vir mirabilis et magn⁹ et om̄s vocēt
eū farez et huiusmodi. ille vñ n̄ molestat⁹ nec
fit sibi dicitur aliq̄ talis licz multi de eo tales
habuerit opionē. nō ē dicitur passus s̄ illi se
ipos d̄fuderūt ille aut n̄ ē d̄fus. h̄ alex. an.

Vñ cōtumelia fit gūoz adulationē. h̄ quā
tū ad h̄ q̄ cōtumelia dicit bonū malū ē gūoz
q̄ntū vñ ad hoc q̄ cōtumelia magis ordiat cō
gnitiā i bonū faciēdū vñ ad malū declinād
est mi⁹ gūis. adulatio em̄ claudit oculū cor
dis ne malū videat. cōtumelia vñ occasionaliter
apit vt videat⁹ malū et caueat⁹ h̄ alex. an.
Vñ cōtumelia fit gūoz detractōe. h̄ gūoz
est q̄ntū ad hō q̄ plib⁹ in ea publicat⁹ maluz
quantū vero ad h̄ ē mi⁹ gūis qz magis caue
ri p̄t malū qd̄ accidit ex cōtumelia q̄ qd̄ acci
dit ex detractōe h̄ alex. an. Qua p̄a puniri
d̄z dicitur f̄is. h̄ pena pecūiaria facta est
matioe iniurie arbitrio iudicis s̄m q̄litate et
q̄ntitate iniurie et hō si civiliter agat⁹. si autez
criminaliter exordiana p̄a officio iudicis ifer
t⁹ in s̄. de iniur. §. in sum. Siq̄s aut cōtumeliā
aut dicitur intulerit ep̄o mor depositus curie
tradat⁹. xj. q. i. siq̄s sacerdotū. Idē ē s̄m hosti.
si ep̄m dñm suū publice denegauerit vt ibidē
videt⁹. vñ si ei auxiliū nō p̄buerit et occidi p̄
miserit l̄ i eū mā⁹ violētās inecerit. ff. d̄ re iu.
om̄e d̄lictū. §. i. et si. h̄ ho. ti. d̄ cle. maledico.

De detractōe et infamatōe ti. xv.

Emde d̄siderandū ē de detractōe. Et
p̄rio de ip̄a. 2. de ei⁹ pena. Circa p̄ri
mū q̄rūt p̄la. s̄. qd̄ ē detractio. h̄ de
tractio ē aliene fame p̄ occulta vba denigatio
qui em̄ p̄fert vba cōtra aliq̄m in occulto quā
tuz in se ē audietes facit habere malā opionē

de eo cōtra quē loq̄tur. hoc em̄ intēdere videt⁹
et ad hoc conat⁹ detrahēs vt vñb̄is ei⁹ credat⁹
tur. vñ d̄z detrahēre q̄i subtrahēre. s̄. de fama
ei⁹. qd̄ fit q̄nqz d̄recte vt cū q̄s falsuz alij im
pōit l̄ peccatū augz vñb̄is. l̄ reuelat occultum
vñ i⁹ qd̄ ē bonū d̄ic intēcōe mala factū. q̄nqz
vñ id̄irecte. s̄. cū bonū alteri⁹ negat l̄ malici
ose tacz. vñ p̄z q̄ detractō differt a contūelia
qz cōtumeliosus loq̄tur cōtra aliq̄m maifeste d̄
tractoz occulte. Et q̄ntū ad finem intētū siue
nocumētū illatuz qz ille derogat honoz d̄
tractoz fame. h̄ tho. et alex. an. pleni⁹. Vñ
trū detractō sit peccatū mortale. h̄ vt dicitur
ē s̄ peccata vñb̄oz maxie sūt ex itēcōe d̄ictis
iudicāda. detractō aut s̄m sui rōnē ordiatur
ad denigrādū famā alic⁹. vñ ille p se loquen
do detrahīt q̄ ad h̄ de aliquo obloqui⁹ eo ab
sente vt denigret famā ei⁹ auferze aut alicui
famā ē valde gūe qz inter res r̄pales videtur
fama p̄ciosior esse p̄ cui⁹ defectū hō impedit⁹
a multis bñ agēdis. p̄pter qd̄ dicit⁹ ec̄. xij.
curā habe de noie bono hoc em̄ magis p̄mae
bit tibi q̄ mille thesauri magni et p̄ciosi. et i
deo detractio p se loquēdo ē peccatū mortas
le vñ ad ro. i. d̄z detractozes d̄o odibiles. qd̄
ideo dicit⁹ vt dicit glo. ne leue putet⁹ p̄pter h̄
qz d̄sistit in vñb̄is. Cōtingit tñ q̄nqz q̄ aliq̄s di
cit aliq̄ vba p̄ q̄ diminuit⁹ fama alic⁹ nō iten
dēs h̄ s̄ aliquid aliud hoc aut nō est detrahe
re p se et formaliter loq̄ndo. s̄ tñ materialiter
et q̄i p accēs. Et si qd̄ vba p̄ q̄ fama alic⁹
diminuit⁹ p̄ferat p̄pter aliq̄d bonū vñ necessa
riū. debitis circūstātijs s̄uatis nō peccat nec
p̄t dicit detractio. si aut p̄ferat ex animi leui
tate vñ p̄pter aliq̄d aliud nō necessarium non
peccat mortaliter nisi forte vñb̄z qd̄ d̄i nota
biliter famā alic⁹ ledat. et p̄cipue in honesta
te vite. qz hō ex ipō genere verborū rationem
h̄z peccati mortalis et tenet⁹ aliq̄s ad restituz
tiōz faciēdam sicut ad restitutiōz cuiuslibz rei
subtrahēre h̄ tho. Nota s̄m alex. an. qz reuel
lare malū p̄xiimi ei q̄ p̄t et vult p̄desse et eo
ordine quo d̄z et quo sine oportet cū alijs cir
cūstātijs debitis ad ei⁹ cōrectionē vñ nos
cumētū qd̄ ibidē p̄t accidere vitaciōz ē bonum
si vñ debite cōditiones desint malū. Et si quis
d̄ d̄icat⁹ ex leuitate nec fit volūtas nocendi
nec aggrauet⁹ ex circūstātijs ē p̄ctm̄ vitale. si
aut ex deliberacōe in nocumētuz p̄xiimi ē mortale.
Ad h̄ etiā nota glo. sup̄ illd̄ puer. xxiii.
cū detractozib⁹ ne d̄miscerit. h̄ inq̄t sp̄aliter
vicō piclitar⁹ fere totū gen⁹ hūanū. h̄ iō d̄ic⁹
tū qz pauci p̄ viā salutis ābulāt. tū qz pauci l̄
nulli sunt q̄ nō aliqñ ex animi leuitate aliq̄d
dicāt vñ in aliquo vñ leuiter fama alteri⁹ mi
norat⁹. Vñ hiero. d̄i. raro inueies q̄ ira irrepz
h̄sibile velit exhibere vitā suā vt nō libeter
rephēdat alienā. Itē nota s̄m ray. qz detra
ctio siue infamatio q̄nqz fit verbis planis. q̄n
qz verbis artificiosis. i. artificiose excogita
tus siue cātilenis. q̄nqz nutib⁹ et signis. q̄nqz
etiā scriptis q̄ dicitur libelli famosi vt cū q̄s
scribit cartam in iniuriam et in infamiam al
teri⁹ et p̄roicit occulte i ecclesia vñ in platea

vel domo ut inueta et lecta alius infametur et talis mortaliter peccat. Et contra affectus talium libelloz. necno et contra inuenciones et non statim destruentes sed dolose manifestates pene gravissime sunt illicitate tam secundum leges quam secundum canones ut flagellatio et excommunicatio secundum can. v. q. i. q. m. alterius et. c. h. i. qui. Et si ostendat quod fecerit pro accusari et deponi cum sit grue peccatum et accusatio dignissima et condempnatio. ordi. xv. nuc. aut. Et de capitacione secundum leges. C. d. famo. libell. l. vna. et. v. q. i. si quis famosus In foro aut penitentie tenet ad restitutionem damni danti sed si alias absque homini infamacione non incurrit illud damnum. Tenet etiam ad restitutionem fame si forte propter hoc alius est infamatus quod fiet hoc modo. s. ut ubi publice dixit vobis l. cautelis p se vel pro alio. vel etiam ubi piecit libellum famosum necno et alijs locis ubi intelligit illud contra que hec acta sunt infamatum sed est occasio sui dicti vel facti l. signi. publice similiter recognoscat errorem suum et culpam. p se si audet. vel pro alio si non audet p se. Et pro posse remoueat vel saltem alleuiet infamiam. tenet etiam seculo opponere et de iniuria humiliter veniam postulare in propria persona si audet. vel pro alio si non audet p se tacito nomine. Probatur b. xiiij. q. vj. si tes. et. v. q. ij. quidam b. nich. secundum tunc hosti. si ille qui diffamauit ex recognitione erroris sui magis infamaret infamatum non dicat ego de tali facto infamaueram sed dicat sic. ego infamaueram tale de eo de quo est inter nos infamatus bene scitis quod est illud sciat quod ego tanquam maliciosus et malus. b. ad inueni. et medatum est quicquid dixi. et non dicat falsum sed medatum. quod contra metum dicebat proximum infamado. et tunc verum pro esse quod dicebat. Sed quid si de diuersis infamatus et a diuersis. Nam tunc necesse est ut specificet sic videtur. Rndz hosti. q. faciat b. ad arbitrium infamati. l. si griter arbitrarer. ad arbitrium iudicis debet se purgare ar. et. de iureiur. veiens. et. c. qntauall. et d. arbitris. c. ij. De hac etiam materia. s. de restitutione fame vide infra l. v. u. d. restitutione. arti. ij. q. iij. Quid est griter peccatum. s. contumelia vel detractio. h. q. contumelia in quantum habet maiorem proximi lesione sic et rapia est griter peccatum quod fursum ut dictum est supra. Ex quo vicio precipue citur detractio. h. ex inuidia quod nunc quilibet cumq. minuire gloria proximi. Vnde audies toleras detrabere griter peccet h. q. sic videtur cum d. sentire detractorem. vñ sit princeps peccati ei. Et si inducat eum ad detrabendum l. saltem placeat ei detractio propter odium eius cui detrabit non minus peccat qui detrabes. et quicquid mag. vñ bern. detrabere aut detrabere audire quod horum d. nabilis sit non facile dixerim. Et hiero. non minus auribus quam lingua fugias detractioem si vobis non placeat ei peccatum sed ex timore vel negligentia vel etiam verecundia quod omittat repellere detrabere peccat quid sed multo magis qui detrabes et plerumque veialiter. quicquid etiam b. pro esse peccatum mortale l. propter hoc quod alicui ex officio incumbit corripere detrabentem l. propter aliquid peccatum sequens. vel propter radicem quod timor humanus pro esse quicquid peccatum mortale ut habet infra. Non

tenet d. alius resistere detractori arguendo eum d. falso maxie si sciat esse verum. quod dicit sed debet eum verbis redarguere de hoc quod peccat fratri detrabendo. vel saltem ostendere quod ei detractio displiceat per trilliam faciei quia ut dicit puer. xxi. v. et aquilo dissipat pluuias et facies tristis lingua detrabere. Et hiero. si in nobis esset diligentia ne passim obrectatores credere iam cum detrabere timeret. hec thob. et cum eo uenit alex.

Equit. videre de scdo. s. de peccato detractoris. Circa quod sciendum quod detractor secundum quod notat g. fit in factis. et ab ecclesia punicitur. vj. q. i. deterioris. Item punicitur et homicida ut videtur et de pe. di. i. homicidio. Non quod detrabere sit crime ita grue sic occidere. sed quod punicitur peccato eterna sic occidere sic dicitur. v. q. di. perit. s. suo racha. re. erit gehene ignis.

De susurratione titul. xvj. Ostea considerandum est de susurratione. circa quam quodammodo placet. s. v. utrum sit peccatum distinctum a detractioe. h. q. dicitur quod dicitur detractioe in materia et modo loquendi quod vterque dicitur de primo malum oculis propter quod aliquando vnum ponitur pro alio. vñ ecc. v. no appelleris susurro. susurrones vobis amicitiam nituntur separe. vñ super ro. i. susurrones detractores. glo. susurro. nes inter aicos discordiam semiantes. detractores autem aliorum bona negant l. minuat. Criminator autem differt ab utroque quod criminator est qui publice crimina alijs imponit. s. accusando vel cuius dicitur susurro. susurro enim nituntur amicos ab invicem separe. ideo ad eos duabus vultus lingue dicitur vni malum de alio. id dicitur puer. xx. s. furro et bili. maledictus. multos enim turbauit pacem habentes. Vnde susurratio sit griter peccatum detractioe. h. q. sic. quod aicus preminet inter exteros ra h. ecc. vj. aico fidelis nulla est opatio. quod et optia fama quod detractioem tollit ad hanc maxime necessaria est ut homo pdoneus ad amicitiam habeat. Est etiam maius peccatum quam contumelia quod melior est amicus quam honor et amari quam honorari ut dicitur. vñ. ethi. Vñ bene ostendit griter huius peccati puer. vj. vbi dicitur ex sunt quod dicitur de et septimum detestatur aia eius. et h. vlamuz ponit eum qui semiat discordiam inter fratres.

De derisione siue ilusione et subsannatione. titul. xvij. Einde considerandum est de derisione. Et circa hoc queruntur plura. s. v. utrum derisio sit speciale peccatum distinctum ab alijs peccatis quibus per verba proximo leditur. h. q. sic. quod finis eius est distinctus ab alijs quod est confusio et erubescencia illius qui deridet. sicut enim dicitur ans intedit deffione et detrabes infamiam. et susurra discordiam sic derides erubescencia. In h. aut. s. fine dicitur. s. cum subsannatione sed differt in modo quod irrisio fit ore. i. verbo cackino subsannatio autem naso rugato ut dicitur glo. super illud ps. q. habitat in celis iridebit et s. Talis enim differentia non diuersificat specie vtriusque enim differt a contumelia sic erubescencia a dehonoratione est enim erubescencia timor de honoratione

ut dicitur dān. Vt dicitur sic aliqui peccatus
mortale. Sic q sic. cū em alijs malū vñ dicitur
ctū pōit in ludū l' rīfuz q' h'm se ē puū malū. ē
veiale et leue pētū h'm gen' suū h'm t'ho. Do
tēt etiā eē veiale peccatū cū quis deridz ali
quē ex leuitate nec vellet e. malū h'm alex.
an. Cū aut accipit' quasi puū rōne p'one sic
defect' p'uerorū et stultorū parū pōderare so
lem'. aliquē sic illudere vñ deridere ē eū oio
p'cipēdere et eū tā vilē estimare vt nō sit de e
ius malo curādū. s' q' p' ludo h'ndū. et sic est
peccatū mortale et ē gūi' q' d'uelia. qz d'us
meliosus videt' accipere seriose. illuso' aut i
ludū et ita videt' esse maior d'cept' et d'hono
racō. Est aut illusio siue derisio pētū tāto gra
uius qnto maior reuerētia debet' p'one q' irri
det'. vñ gūe pētū ē deridere iustos qz hoc ml
tos retrahit a bono job. xij. deridet' iusti sim
plicitas. Et gūi' ē deridere p'entes puer. xxx.
ocul' q' sublannat p'ez et despiciat' p'ū matris
sue effodiāt eū corui d' torrens'. Et gūissimū
est irridere deū et q' sunt d'ei. h'm i' p'sa. xxi.
Cui exproballi et sequitur ad sanctum isrl'. s.
deum. h' t'ho.

De maledictiōe ti. xvij.

Ostea d'siderādū est d' maledictiōe. Et
ēca h' q'runē p'la. s. vtrū maledicere sic
sp' malū. Sic maledictio fieri p't l' respe
ctu ei' q' dign' ē b'ndictiōe vel cui d'petit be
n' d'ictō. p't etiā fieri zelo iusticie vñ vidicte.
Ab illo etiā fieri p't cui d'uenit ex officio vñ n'
d'petit. Si ergo fiat maledictio respectu eius
qui meret' maledictionem cū alijs debitis cir
cūstātijs. erit maledictio bonū licet sit malū
ei q' maledicit' si vero fiat illi q' nō meret' ma
ledictiōe vñ desint aliq' debite circūstātie er
it maledictio malū. h' alex. an. Vt maledictio
d'ictio sic idem q' blasphemia. Sic maledictio
creature i quātuz creatura ē redūdāt in deū
et sic p' accūs h' rōnez blasphemie. Et sic i ca
nonica iude accipi' blasphemie p' maledicti
one vt dicit glo. cū inq't michael archāgelus
cū d'p'aholo disputās al'ricaret' d' moyfi cor
pore nō ē ausus iu. inferre blasphemie. Et ea
dē racō est de detractore. h' t'ho. et d'ueit cum
eo alex. an. Vt liceat aliquē maledicere
sic q' sic q'qz. si em aliq's imprecet' vñ optet
malū alic' sub racōe malū h' ē inq'tū est ma
lū intendens ipsum malū. et sic nō licet. Et h'
est maledicere p'pe loquēdo. et sic p'cipit apo
stol' Ro. vij. b'ndicite et nolite maledicere.
Si aut sub rōe boni intēdēdo. s. bonū sic licet
Nec ē maledicere p'pe loquēdo s' p' accūs q'a
p'cipal' intētio d'ictū nō fert' ad malū s' ad
bonū. h' aut d'igie dupliciter q'qz sub rōe iusti
et sic iudex licet maledi' illū cui p'cip' iustā
penā i'ferri. sic etiā ecclesia maledicit' anathe
matizādo. sic etiā p'p'ete imp'cabant' mala
peccatorib' q' d'formātes volūtate suā d'ine
iusticie. licet h'moi imp'catiōs possint intelli
gi p' modū p'nūciaciōis. Q'qz vñ dicit' aliq'd
malū sub rōe vñ vt cū q's optat aliquē pecca
torē pati aliq'd impedimētuz vñ vt ipe melioz
efficiat' vñ vt salte ab alioz nocumēto cesset

Dicere aut malū alteri' p' modū. nūciaciōis
sic aliq'd exprimit' mō mdicaciō p'inet ad de
tractiōz. h' t'ho. et d'ueit cū eo alex. angl'.
Vt liceat creaturaz irracōnalē maledicere
sic maledictio ad illō p'pe p'inet cui p't aliq'd
vñ bñ l' male cōringere. s. rōnali creature. s.
lij's aut dicit' bonū l' malū d'ringere i ordie
ad creaturā rōnalē. Ordinat' aut aliq'd ad e
am tripliciter. p'io p' modū subueienus. et sic
gen'. iij. dixit d' hōi maledicta terza in ope
tuo. vt. s. p' ei' sterilitatē puniret' hō. 2. p' mo
dū d'ringens. s. r'pis vñ loci. Et sic job maledixit
diei natiuitatis sue p'pter culpam originalem
quā nascēdo d'raxit. et p'pter d'tractas p'ali
tates. et vtroqz mō p't intelligi dauid maledi
xisse mōtib' gelboe. ij. reg. i. tercia p' modum
significatiōis et sic d'us maledixit ficulnee i si
gnificatiōe iudeorū. maledicere vñ eis h'm
se d'sideratū ē ociosū et vanū et p' d'ns illicitū
h' t'ho. et alex. an. Vt maledicere sic pētū
mortale. Sic q' sic ex genere suo cū h'm se cari
tati repugnet q' diligim' p'rimū vñ. i. cor. vj.
neqz maledici neqz rapaces regnū dei posside
būt. et ē peccatū tāto graui' quanto p'sonam
cui maledicimus magis amare et reuereri de
bem'. vñ leui. xx. q' maledixer' p'ri suo et ma
tri morte moriat'. Cōting' tñ vñ maledictio
nis placū esse pētū veiale. l' p'pter malū p'uis
tate q'd q's alteri imp'cat'. l' etiā p'pter affectū
p'ferētis maledictiōis vba dū ex leui motu l'
ludo. vñ ex surprētiōe aliq' talia p'fert. qz pec
cata vboz maxie ex affectu p'elant' vt supra
d'ictū ē. Et sic aug' i omel'. d' purgatorio pōit
iter alia p'ctā facile l' temerarie maledicere.
Dicit' tñ alex. an. q' si talia ducāt' i d'suetudi
nē p'nt esse mortalia p'pter cōtēptū. h' t'ho. et
alex. an. Vt maledictio sic graui' pētū
q' detractio. Sic q' nō dicere em malū culpe
p' modū enūciaciōis q'd p'inet ad quoz vicia
p'missia est pētū. inq'tū ex h' p'rio infer' ali
q'd nocumētū. gūi' aut pētū ē nocumētum i
ferre q' d'siderare ceteris parib'. vñ d'etra
ctio h'm cōsem rōne est graui' peccatū q' ma
ledictio h'm d'siderium exprimens. Maledi
ctio vñ q' fit p' modū i'perij cū habeat rōne
cāe p't esse detractiōe gūioz si mai' nocumen
tū i'ferat q' sit denigratio fame vñ etiā leuior
si mi'. Et h' accipi debet h'm p'netia p' se ad
hec vicia. Q'nt etiā et alia p' accūs d'siderari q'
d'icta vicia augēt l' minuūt. h' t'ho. De hac
materia hosti. ti. d' clerico maledico notat q'
maledicoz alij maledicūt siue blasphemare
presumūt deum. alij hoies, alij facta hōim.
Et dicūtur maledici q' maledicetes. Genera
liter etiā p't dici maledic' i' q' obloq'tur d' ali
quo hōie ei d'etrabēdo l' eū d'peimēdo ex. e.
c. i. Itēz siq's maledixerit ecclesiastico p'cipi
dicēdo publice aliq' vba i d'ep'ssiōe sui offi
cij l' b'nficij si sit cleric' d'z arbitrarie p' iudicēz
suū puniri ita q' exēplo ei' ceteri terzū d'etra
romanā eccl'iaz n' p'rupāt ex. e. c. i. Et idē cred'
hosti. d' laico. vt. xxij. q. i. tñ vt notat gof. e.
ti. papa id d'icē p't sic d'ic' ipator d' eo q' maledi
xi' sibi. s. q' si h' ex leuitate p'cessit d'nenēd' est

ff. ad. l. iuli. maie. famosi. si ex insania. misere-
randum. si ex iniuria remittendum. C. si quis
male impe. l. vna. Item de pena maledicorum
quere infra. li. v. ti. de canobus penitencialis

**De multiloquo et vobositate siue ligua-
tate et taciturnitate ti. xix.**

¶ **E**inde considerad e d multiloquo simul et
taciturnitate. Et pzo de multiloquo. ca-
ca qd sciendu h m alex. an. q multiloquus d h ve
e multatudo locuciois cu supfluitate vl pter
utilitate vl necessitate. Et h m h in multiloquo
est pctm. vn puer. x. i multiloquo peccatu non
deere. No aut accipit h i sua generalitate in
q pt fieri bn et male oportz ei mltis hmoibz
vt in difficilibz declaradis. Sciend aut q a
liud e ppe loquedo multiloquum et aliud vbo-
sitas siue linguositas. vobositas em soat i dte
ptu pueiente ex consuetudie supflue et iordina-
te locuciois multiloqu vo n determinat tm qua-
ru linguositas h stat i genere. Et io licz mltis
loquz sit aliqn veiale pctm. s. put e citra lina-
guositate ppter qd aug. loquens d minutis pec-
catis iter alia poit id quones loqtur qs plus
q oportet. Nichilomi aut vobositas siue lina-
guositas pt esse mortale pctm. vn job. xj. nus
qd vir vobosus iustificabi q dicat non.

¶ **E**quit vide de taciturnitate. Circa qd
sciendu q tacere aliqn e actus virtutis. vnd
gg. dicit os discretu et o gruo tpe vox apit-
et rursus o gruo tpe taciturnitas claudit. Ali-
qn vo e nom vicij. vn gg. imoderatu silenti-
si culpa n est; ppha no dixiss ve mibi qz tacui
¶ **¶** vo qrat i quo genere pcti sit. s. delicti l o
missi dicendu q i genere delicti. tacere enim
nihil aliud e q n loq in eo q pt loq p tpe et
loco et alijs circustantjs vn cu tenet loq et n
loqtur peccat peccato delicti. sic si tene lo-
qui p loco et tpe et alijs circustantjs et n lo-
quit trāsgredi. Est aut taciturnitas aliqn pec-
catu veiale aliqn mortale. i his em q tenetur
bo loq tacere e pctm mortale vbi gra cum te-
bo ppm peccatu dferi p tpe debito et alijs
circustantjs et mederi prio h mone medicina-
li p tpe debito et alijs circustantjs i his e pec-
catu mortale. cu aut n tenet h exped. l. decz
e veiale. Qn aut h e et qn n determinare de sin-
gulis e difficile. h ipa vinctio docet q n pmit-
tit hoiez sibi adherete de facili errare. Qd ac-
dicit greg. q corrigere n valet increpare n desu-
nat ne le pncipe delinqntiu ex dnfensu taciturni-
tatis addicat. Intelligit de illo q tenet ex
officio corrigere et mederi alijs i vbo correcti-
onis. i talibz em si fiat omisio p tpe debito e
peccatu mortale. ¶ **¶** pt qri p tpe illud ecc-
xx. ho sapiel taceb vsqz ad tpe. qd sit id tpe
¶ **¶** q illd tpe e qn e oportunitas ex pte audie-
ntu qn. s. aliqui ex eis libeter audiunt. sic em di-
cit apl. ij. thi. vltio. pdica vbu instā. opoz-
ipoz. glo. optune qntu ad eos qb placz. im-
portune qntu ad eos qb no placz. Et h dico
qz et si n placz aliqbz du audiat pdesse nich-
ilomi impostertu pt. si aut n assint auditorz
aliq qbz audire placeat. aut credit tales ee
congruibile et tuc etiā instare dz pdicator

peccati. ne. si aut credatur oio esse incongruibile
dz a pdicatione cessare h m illd. M. vij. nolite
scdm dare canibz nec marga. xi. ante porcos

De pnbz iusticie q sunt declinare a ma-
lo et facere bonu et d vicijs opposita. xx
Ostea consideradu e de pnbz qz ite gra-
tibz iusticie q sunt facere bonu et decli-
nare a malo. Et de vicijs eis oppositis

f. de trāsgressioe et commissioe Circa primu sci-
endu q duo pdicta sunt ptes iusticie. vn au-
de cor. et gra. poit ad iusticia legis illa duo p-
tinere. si em loqmur de bono et malo i omni
pdicta duo pnt ad omne vtute. Et h m hcc
no pnt pti ptes iusticie nisi forte iusticia acci-
piat put e ois vtus licz iusticia sic accepta re-
picat qndā specialē ratioz boi put. s. e dibi-
tu i ordie ad diuinā l humanā legē. h iusticia
h m qd e vtus specialis respicit bonu sub rōe
debiti ad pximu. Et h m h ad iusticia specialē
ptinet facere bonu sub rōe debiti i opatione
ad pximu et v. tae malū oppoitu. s. qd e prio-
nociuū. Ad iusticia vo generalē pntet fa-
cere bonu debitū i ordie ad pximu l ad deuz
et vitare malū oppoitu. Dicunt aut hec duo
ptes iusticie generalis l spalis qz integrales
qz vtrūqz eoz reqrit ad pfectū actū iusticie
Ad iusticia em pntet eq̄litate dstituerē et cō-
suetudine dseruare. Constituit aut aliqs eq̄litate
iusticie faciēdo bonū. i. reddēdo alteri qd de-
bet sibi. Cōsuat aut eq̄litate iusticie iā dstitu-
te declinando a malo. i. nullū nocumētū infer-
rendo pximo Ad h nota q h duo pntur
ptes iusticie s. m aliqua pparz rōz boni et mali
vt dictum e. No aut ponūt ptes alie alie
vt virtutis moralis. qz alie vtutes moralis cō-
sistūt circa passiones in qbz bonū facere e ad
mediū venire qd e ab extremis qsi a malis de-
cliare. Et sic redit in idem in alijs vtutibz bo-
nū facere et a malo decliare. h iusticia dstitit
circa opatiōs et res exteriores in qbz aliud
e eq̄litate facere et aliud factā n corrumpere

Nota etiā q facere bonū e actus dpletus ius-
ticie et qz ps ei pncipal. decliare vo a ma-
lo est actus impfectus et secundaria pte ei. Et idē
est qz ps ei material sine qua n pt ee ps forz
malis dpletua. S; obicit qz sup id psal. di-
uerse a malo et fac bonū dicit glo. illd vitat
culpā hoc meret vitā et palmā. Sed quelibz
ps virtutis meret vitā et palmā g. rē. h q d
cliare a malo h m qd ponit ps iusticie nō im-
portat negacōz purā qd nō est facere malum
hoc em nō meret palmā s; tm vitat penā. Im-
portat ac motū voluntatis repudiāns malū ve-
re rōn delicti oī. Et h e meritoziū pncipue
cū aliq ipugnet vt malū faciat et rēstit. h tho

¶ **¶** Irca scdm qrun p la. f. v. trāsgressio
sic spale peccatu. h q sic nomē em trāsg-
ressiois deriuatū est a motibz corporalibz ad
actus morales. dicitur autē aliquis h m motū
corporalē trāsgredi quia gradit vltra pefi-
xuz terminū sibi Moraliter vero qz graditur
vltra terminū qui sibi pefigit per pceptū ne-
gatiuū. Et idēo trāsgressio pncipue dz qn aliqs
agit cōtra pceptū negatiuū q qdē materialiter

pt ee cōe oib? speteb? pētōz. q? p qualibet
spēs pētī trāsgredi? hō pceptū aliqd dimū. Si
vō sumat? formaliter. s. hō illā rōz spālē q est
facere cōtra pceptū negatm sic est spālē pētū
dup? vno? hō qd oppoīt? generib? pētōz. a
lijs vōtib? oppoītis. sic em ad ppaz rōz iusti
cie pīnet atcedere debitū pceptū ita ad ppaz
rōz trāsgressōis pīnz atcedere cōceptū pceptū
Alio? hō qd diltiguit? ab omīssōe q cōtraria?
pcepto affirmatio. Est aut sciēdū q sic iusti
cia legal ē oīs vō? subiectie et qī materialiter.
ita etiā iusticia legal ē materialiter omīe
pētū. Et sic diffinit ab eo. pētū. s. rōz iusti
cie legal dicit? pētū ē trāsgressio leg dīne
hec tho. Vt? omīssio sit spālē pētū hō q
sic. pportat em ptermīssionē debitū hōi qd qdē
pīnet ad iusticiāz ppe. Ad generalē qdē si su
mat? debitū i ordie ad legē dīmā l? huānā. Ad
specialē vō si i ordie ad pīmū. vñ eo mō quo
iusticia ē vō? spētāl vō supra dētū ē. est et oī
m. s. spālē diltictū pētū a pētīs oppoītīs v
tutib? alijs. Eo vō mō q? facere bonū cui op
ponit? omīssio ē qdā spālīs pō iusticie diltin?
ēta a declīnāōe mali cui oppoīt? trāsgressio
diltiguit? etiā omīssio a trāsgressōe. Est aut o
mīssio pētū actuale pū negacō act? reduc?
ad gen? actus. Ad hō nota q? qz null? tenet?
ad ipossibile iō nll? omittit n? faciēdo qd nō
pēt. Et hō dico si sit ipocēs pter suā culpā. si vō
sit ipocēs ppter ei? culpā pcedere vō cū qz in
ebriant se de sero et n? pē surgere ad matutīā
vō d? ē pētū omīssōis. qd qdē icipit ei impu
tari ad culpā qn ē t? opandi ppter cāz tam
pcedere ex q? volūtaria reddi? omīssio hō tho.

Nota sūm alex. an. p tūc dē oīssio ppetrari
cū qz applicat se ad actū illicitū. impossibilē
cū illo actu ad quez t? vō si iste tenet? ire ad
matutīā et se inebriet l? i sero i colloqō ifrus
ctuofo hō hōi ppter qd n? surg? ad matu
tīās tē omittit. Si vō se applicz alicui opī bo
no ad qd tē. et ex hō lassus dormiat ppter qd
nō surgit n? omittit. Si vō sit act? indifferens
tū ipeditiu? ei? ad qd tē? omittit. Si qd si n?
surgat n? ppter aliqū cām in ipō hō tē qz uis
sensibil? est in eo legata. nūquid omittit doz
miēdo. hō q? n? tenet? em surgere cū audierit
signū. S? si nō surzerit ex cā q? fuerit i eo o
mittit cū ppetrat cām illā. Ad hō addi pēt de
ocio qd ocīū pēt dicit mltipliciter. pīo mō ē
ocīū sūm gō. qd carz rōe iuste necessitatis vō
inrencōne pīe vilitatis et sic est peccatū vel
dispositio ad ipm. Et sic dē M. xij. de oi vō o
ciolo qd locu. fu. ho. red. rōz i die iudicij. 2°
dē ocīū vacacō ab his q? sunt ppe vite actūe
sūm. d. luc. x. Maria optimā pīe ele. Et sūm hō ē
ocīū cōtēplacōis. et hō mō est bonū qn fit iusta
decā. 3° mō dē indrns sūm q? vacare ab his q?
sunt ppe vite actūe fieri pēt bono fine l? n? ho
no. Et qd ocīū sūm qd dē iproba volūtāl qescē
di ab ope iuste necessitatis l? pīe vilitatis est
peccatū veiale si qes sit ifra deū. Si vō ppoā
t? vō est mortale. Vt? trāsgressio sit guius
peccatū omīssōe hō q? sic simp? et ab olute
loquēdo. licz aliq? omīssio possit esse guioz ali

qua trāsgressōe. pēt. n? em intm ē gūe inqntū
diltat a vōtute. Cōtrarietas aut ē maxia diltan
cia vō dē. v. mecha. vñ cōtrariū magis diltat a
cōtrario q? simplex ei? negacō sic nigz magis
diltat ab albo qm simpl. x n? albū. cū ē em ni
gz ē nō albū sed nō ouerat. Transgressio au
te cōtraria. alicui vōtuti. omīssio vō importat
negatōz ei? vō i peccatū omīssionis ē siqz re
uerētiam debitā parētib? nō exhibeat. pētū
vō trāsgressōis est si iniuriā eis inferat et sic
patet ppositum. Ad hō nota q? delictū cōmū
niter sumptū significat quacūqz omīssōz. qn?
vero stricte sumit? p eo q? omittit? fieri aliqd
de his q? pīnet ad deū. vel quādo scienter et
quali cum quodā cōtemptu dēre inq? homo il
lud qd facere d?z. Et sic habet quandā grauī
tatem racōne cuius indiget expīacōne maio
ri vō patet leuitic. v. hō tho. Vt? vtrumqz
sit pētū mortale hō sicut omīssio opponitur
pcepto affirmatiuo. Ita trāsgressio pceptis ne
gatiuis. Et iō vtrumqz pīe sumendo impor
tat racōnez peccatū mortāl. Dicit et. ā vōtū?
qz cōmūter sumi ex eo q? aliqd sit pter pē
pta affirmatiua l? negatiua disponēs ad oppo
sitū ipsoz. Et sic vtrumqz eoz potest esse ve
niale peccatū. hō tho.

De vōtūb? āneris iusticie i cōmūti. xxi.

Einde cōsiderādū est d? pīb? iusticie
potētōālīb? i. d? vōtūb? ei āneris. Et
pīo q? vōtutes annectūtur iusticie. 2° d?
singulis ipfarū. Circa pīmū sciēdū q? ptes
potētōales iusticie sunt mltē. qm. vj. af
signat tullī? in scdo retho. sue que sunt reli
gio. pietas. gratia. vindicta. obf. uantia. veri
tas. Et iō ptes potētōales possunt dici qz i
aliquo cū iusticia dūeniūt et ad plenā racōnez
iultū. iē nō attingūt. Cū iusticia qdē dūeniunt
in hō p? sunt cōa opatōs ad alterum. Ad pfectā
aut racōe ei? deficiūt in hoc q? pfecta rō iusti
cie in hoc diltit. s. p alteri. reddat? qd ei de
bet? ex legis necessitate et sūm equalitatē pīdi
ctaz aut vōtūū qdam deficiūt a rōne equalis
qz p eas non reddūt? eqle. qdam aut a racōe
debitū qz et si p eas reddat? aliquo mō debitū
illō tū non ē debitū ex legis necessitate qd ē
debitū pfecte. sed ex qdam mōz. honestate.
pīe sunt religio pietas et obseruācia. p reli
gionē em reddūt hō debitū ex legis necessita
te. sed nō pēt reddere equale. In quo etiā dēoz
dat pl? v. vij. ethi. vōsus finē. Et tullī? dicit in
scdo retho. p religio ē que supioris cuiusdā
nature quā diuinā vocāt curam. certimonīaz
vō cultū affert. p pietatē vero reddūt hō pen
tib? et patrie q? est aliquo mō pīncipiū gene
racōis debitū. ex legis necessitate sed nō red
dūt eqle qz sūm plm vbi supra his honozibus
q? ad deos et pētes pīnet nllus secūdū dig
tatē aliquādo tribuet. Et de hac dicit tullius
vbi. ē. pietas est p quā sanguine iūctis patrie
qz beniuolis officiū et diligēs cultus tribu?
Der obseruāciam etiā reddūt homo vōtūtia
dignitate supra eū cōstitūtis et ipsuz inducen
tib? ad vōtūtez misterio et exēplo debitū ex le
gis necessitate. s? nō reddūt equale vō etiā vult

Ly 201

II

pl. iii. ethi. c. ix. De hac dicit tullius ubi. s. q. obsequia e p qua hoies aliq dignitate antecederet cultu quodam et honore dignatur Tres aut alie sut. f. gra. veritas. et vidicaco. p veritate ho se tale exhibz pxio i vobis et factis qlis e qd n dz pxio ex aliq legis necessitate sz ex qda mox honestate vt habe ex vobis pl. iii. ethi. c. xiiij. Et de hac die tullius ubi supra q veritas e p qua imutata ea q fuerunt aut sunt aut erut dnr. Per graz aut aliqs opesat alicui bona szm ea q recepit ab eo de hac tullius ubi. s. gra e i q aicciarū et officioz aliter memoria alteri remuneradi volutas d tunc. p vidicacoz vero defededo et vlscendo do ppulsa violētia et iniuria moderate. nō in tēdēdo malū iniuriatis sz ei emēdatioz l corhibicōz l alioz qētē ad iusticie obsequioz et dei honore. Et de hac dicit tullius ubi. s. vidicaco e p qua vis et iniuria et omē qd offutur e defededo l vlscēdo ppulsa. Aliqd vero debitu e necessariū sic dferes ad maiore bonefate sine quo tñ honestas szuari pt. qd qdē de bitū accēdne liberalitas et amicitia et alia hu iusmodi q tullius ptermittit i numeratōe pdrēta q parū hñc de debiti racōe. Obed. et a vō quā aliq ponit inter ptes iusticie icludie in obsequia quā tullius pōit qz pcellēbz psonis debet et reuerētia honoz et obedīa. Epichēpa vō quā pōit pl. v. ethi. iusticie adiūctā ptermittit a tullio qz n adiūgi iusticie p ticulari sz legali. Aliq at ponit qnqz ptes iusticie. f. obedīaz respectu supioz disciplinam respectu iferioz eqūitate respectu eqūiū. fidē et veritate respectu oim. De qb aliq nō ponitur a tullio nisi veritas. Circa qd sciēdū q obedīa icludie i obsequia quā tullius pōit psois em excellēbz debet et honoz reuerentia et obia vt pdrētm e. fides aut p quā dicta frūt icludie i veritate qntū ad obsequia pmis si veritas aut i pl se lz vt infra pateb. Disciplina vō n debet ex debito necessitatis qz iferioz iquātū e iferioz n e aliqs obligat. pt tñ supioz obligari vt pvideat iferioz szm i. v. xxiiij. fidelis suus et pzu. q. cō. do. zc. et iō ptermittit a tullio. Equalitas vō sub epichēpa siue aicicia dnter. Numerationes aliarū ptiū annexarū iusticie que a quibusdā ponuntur omitto gra breuitatis.

De dulia ti. xxiij.

Ostea dīderādū e de singul pdrictaz virtutū. Est aut supio tractatū d pceptis Et dictū de religioe i pzo ptepto et d pietate i 2o pcepto. Vñ nūc restat dicere d obsequia. gra vidicacoē veritate aicicia. liberalitate et epichēpa. De istis igit septē dicēdū e szm ordinē szm quem sunt pnumerate. Circa igit obsequia sciēdū q p eā cultus et honoz exhibet psois i dignitate constituis. Pmo em psois rōe excellēte debet honoz q est qdā recognicō excellēte alic. rōe vō officij gubernatōis debet cultus q in quodā obsequio dīstic. duz. f. aliqs eoz ipio obedie. et vice bñficijs eoz repedit. Et ideo obsequia due sūt ptes. f. dulia q exhibz supioz ho-

noz et obedīa p quam impio eoz obedie. pzo aut dicēdū e d dulia postea de obia q. o aut dulia sumit ml' pliciter et quo dicit a latina bitū e s. li. i. c. d. latia. Quātū at ad pns eū dulia exhibeat hoies supioz qnt vō honoz sit aliqd corle l spūale. sz honoz qn dā testificacoz ipoztat d excellētia alic. vñ volētes honozari testioniū sue excellētie qnt vt vult pl. viij. ethi. Testioniū at reddi debet corā dō l corā hoibz. corā dō sufficit testioiū dīstic. Et iō honoz q ad deū dīsticere pt in sclo itenoz motu cordis dū. f. aliqs recogitat l dei excellētia nē etiā alteri hois corā dō. Quātū aut ad hoies n pt aliqs testificari nisi aliqbz signis exterioribz. l vōz. f. excellētia alic. pntiādo. l factoz. f. se iclian do obuiādo l hmoi l oblationū exteriorū rez. f. exemon. l munerū aut etiā instic. f. ois r. maginū l ali. hmoi. Et szm h honoz dīstic i exterioribz signis corpālibz. Differt aut honoz a laude dupliciter. pzo qz laus tantū dīstic i signis vōz. honoz aut i quibuscūqz exterioribz signis et szm h laus icludie i honoz. Scdo qz p exhibitōz honozis testificam d excellētia hois alic. absolute. p laudē vō i ordie ad finē. laudam em hñ opantē ppter finē. honoz at e optimoz q n ordian ad finē sz iā sunt i fi. vt vult pl. i. ethi. Glā aut e effectus honozis et laudis qz ex hoc q testificamur de bōitate alic. clarescit ei bōitas i noticia plimoz. vñ glā dz qī clara vñ ad rō. i. dī. glo. abz. o. glā e clara cum laude nouicia. Differt aut honoz a reuerētia. qz ex vna pte reuerētia e picipiū motiū honozis iquātū. f. aliqs ex reuerētia quā lz ad aliqū honozat eū. Ex alia vō pte e finis honozis i qntū. f. aliqs ad hoc honozat vt ab alijs i reuerētia habeat. h. the. Ad h nota q dulia pt sumi dupliciter. vno cōter szm qd exhibz reuerētia cuiuscūqz hōi rōe cuiuscūqz excellētie. Et sic dicit sub se pietatē et obsequia et qnqz hu iusmodi vcutē q exhibz hōi reuerētia et sic lz ptes spē diuersas. Alio dulia sumit stricte put. f. szm eā seruū exhibz reuerētia dno et sic n diuidit i diuersas spēz sz e vna specie rū obsequia q tullius pōit eo q alia rōe sz reueret dnm. miles ducem dīsciplū mgrm et sic de alijs. hec the.

De obedīa ti. xxiij.

Ostea dīderādū e de obia et vicō sibi oppōito. f. inobīa. Est aut h dīderatō d obia i cōi. Nā ifra li. vj. considera bit i spāli de obia q debet p latis ecclesiasticis. Et etiā de obia religiosoz. pzo aut h cōsiderādū e d obia. 2o d inobīa. Circa vō obediam qrunz plā. f. vñ vñ hō teneat alce ri obedire. sz q sic. vñ ad heb. vltio. pcpie obedite ppoitis vāis et subiacete eis. sic em ex ordie naturalī rez dīnt instituto. inferiora in rebus naturalibz necesse habēt subicimotiū supioz ita etiā in rebz hūanis ex ordie iuris naturalī et dīnt tenent inferiozel su is supioz obedire. sz obicit qz bonum op si ex debito obedie fieret videre e minz

Handwritten notes in a smaller script, likely a marginal gloss or commentary, partially overlapping the printed text.

Colas... #...

#...

ops...

gratuitu et p dñs est m? acceptabile... qd pt iudicari gntu dup? vno? ex pte opis... qz. s. hō ad id n obligat. Alio mō ex pte opz...

bedire aut mag optet deo q hōib? Disiuguē... dū tñ hoc sm bon. cca fi. scdi q aut ptas ife...

Colas...

...

...

...

...

...

July 24

primi i qntu subtrahit et obediã debitã sibi
 ¶ **V**erã iobediã sit guissimũ pãtm hã q nã guis
 us em pãtm e dẽnere pãpiere q pceptũ .vñ
 gutoria sunt pãtã q sũt dtra psonaz pãpiere
 ut blasphemã et hõicidiũ q iobediã. Et si obi
 ciat uld .i. he. v. q i scelõ ydolatrie e nolte
 acqescere. ydolatria aut e pãtm guissimũ. g.
 zc. dicẽdũ q ibi li qsi nã e eqlitatis hã silitudis
 nis. qz iobediã redũdat i dẽpãtũ dei sic ydo
 latria sed ydolatria magis.

De gũtudiẽ et igratitudiẽ ti. xxiiij.

Quẽdã dõsiderãdũ e de grã siue gũtudi
 ne et postea dõ ingũtudiẽ. Sciẽdũ
 igit q gũtudo ut pãt ex pãdictis e dẽ
 que bñfactoribz grãz recõpẽsar hã religio est
 qdaz pãcellẽs gũtudo. vñ et gũtãz actio ad
 deũ e pãita supãa iter pãnẽtia ad religionem
 Siqz aut bñficiũ dedĩ nã ut debuit. nõ dõ oio
 recipiẽs a gũtãz actiõẽ cessare. Minõ tñ tene
 q si mõ debito dedĩ qz et bñficiũ e miõ. qz ut
 dicĩ seneca. ij. dõ bñfi. mltũ celeritas facĩ. Dõ
 aut hõ bñficiũ recõpensare statũ qntũ ad affe
 ctũ hã spõ optunũ bñfactori dõ expectare qn
 tũ ad donũ. ¶ **V**t em dicĩ seneca. iij. de bñfi. q
 felliat rñdere nã hã aim gũ hõis hã debitoris.

Dõ etiã accẽdere magis affẽctũ q donũ vñ fa
 ctũ ut vult seneca. i. dõ bñfi. Debet etiã ali
 quid magis retribuere sũm suum posse ut vult
 phũs. v. ethj.

Quẽdã dõsiderãdũ e de dõ i gũtudiẽ dõ q q
 runt pãa. s. vñ sp sit pãtm hã q sic. vñ
 ij. thj. iij. dõnumerat alijs pãtis cũ dõ ingratũ
 scclẽstũ. Ex hã em aliqõd e pãtm qz repugnat vñ
 tũ. sic aut dictũ e s. debitũ gũtudiã e qdã
 debitũ hõestãtis quã vñ reqũit. vñ pãt q ing
 titudo est sp pãtm. ¶ **V**erã ingũtudo sit pecca
 tũ spãle hã q sic hã gũtudo e dõ spãlis cui
 oppõit sũm defectũ. hã em diuersos gõdõ ses
 cudũ ordiẽz eoz q ad gũtudiẽz reqũrunt. quo
 rũ primũ e q hõ acceptũ bñficiũ rãgnoscat
 scõm e q laudes et grãas azat. terciũ e q p
 loco et tpe sũm facultatẽ suã retribuãt. Sz qa
 qd e vltimũ i generaciõẽ e primũ in resolone.
 iõ primõ gõdõ igratitudis e ut hõ bñficiũ nõ
 retribuãt. scõdõ e ut dissilet q i nõ demõstrãt se
 bñficiũ accepisse. terciõ et guissimõ e q nõ re
 cognoscat siue p obliuionẽ siue quocũqz alio
 mõ quos tres gõdõ põit seneca. iij. dõ be. Et qz
 i affirmatiõẽ oppõita itelligit negatiã iõ ad
 primũ igratitudis gõdum pãnet q aliqz retri
 buãt mala p hõis. ad scõm q bñfactorẽ vitu
 pet. ad terciũ q bñficiũ q i malefactũ reputz

¶ **N**õ hõ nota q i quolibz pãtõ e materialis in
 gũtudo ad deũ put. s. hõ aliqõd fac qd pãt ad i
 gũtudiẽ pãnere. formaliter aut ingratitudi
 dõ e qn actualiter bñficiũ dõnẽt. Et hã e spã
 le pãtm. hã tho. ¶ **V**erã igratitudo sit peccatũ
 mortale. hã ut patz ex dictis aliqz dõ ingra
 tus dupliciter. vno mõ p solã omisiõẽ ut qz
 ñ recognoscat. l. ñ laudat l. nõ retribuãt p bñ
 ficõ suscepto. et hõ nõ e sp mortale pãtm. qz ut
 s. dictũ e debitũ gũtudiã e ut hõ aliqõd et li
 beraliter tribuat ad qd ñ tenet. Et iõ si pãter
 mittĩ jõ ñ peccat mortaliter. Est tñ veiale pec

catũ. qz hõ pucit ex qdã negligẽtia l. idispõis
 tiõẽ aliq hõis ad vñtũ. Potest etiã dõnẽre q
 tal igratitudo sit mortal vñ pãter iteriõẽ cõ
 tẽptũ. pãter dõnẽtiõẽ eiõ. s. qz subtrahit qd
 ex necessitate debet bñficiõ siue simpliciter si
 ue in aliquo cau necessitate. ¶ **A**lio dõ aliqz
 igratõ qz ñ tñ pãtermittit gũtudiã implere de
 bitũ hã etiã agõ dõtrariũ. Et hã etiã sũm dõnõẽz
 eiõ qd agit qnqz e veiale. qnqz mortale. ingũ
 titudo tñ q pãter ex mortali hã pãctãz igratit
 dis rõz q vñ ex veiali ipfectã hã tho. Ad hõ nõ
 ta q dicĩ seneca. ij. dõ bñfi. hã lex bñficiõ e q als
 ter statz dõ obliuisci datũ. alter eẽ memoz ac
 ce pã. Obluisci. i. ñ iactare. ut id expõit. vij.
 de bñfi. ¶ **V**erã igrãtis sint bñficia subtrahẽda
 hã cãa igratũ duo sũt dõsiderãda. pãio qd sit
 dignõ pati et sic mere subtrahẽdõ bñficiõ. 2.
 qd optet facere bñficiũ. pãio em ñ dõ eẽ faciẽ
 ad iudiciãdõ igratudiẽz qz sepe ut dõ seneca q ñ
 reddidõ gõ e. qz forte ñ occurrit ei factas
 aut debita oportunitas reddẽdi. Scõdõ dõ ad hã
 tẽdere q d igrã faciãt gũtũ. qd si ñ pãt pãio bñ
 ficõ forte faciãt. si vñ ex bñficiõs mltiplica
 tis ingũtudiẽz augeat et pãioz fiat a bñficiõs
 cessare debet. hec tho.

De vindicatiõẽ ti. xxv.

Quẽdã dõsiderãdũ e dõ vindicatiõẽ. De q
 qntõ vñ sit licita. hã q ñ hã pãtõ e a
 deo expectãda dõ em leui. xvij. dõ ñ
 faciet vidictã electõz suõz clamãtũ ad se.
 q. d. pmo faciet. Nõ e inquã licita pãuate p
 sone leui. xix. nõ qres vltõẽz nec memoz erõ
 iniurie ciuũ tuõz. Est aut licita pãone publi
 ce. s. iudiciõ. et hã ex caritate et zelo iusticie ñ
 ex odio et libidie vidice. Ex dõsiderio correcti
 onis ñ ex desiderio afflictiõis. et hã e qd dicit
 augõ. sup. m. v. ñ phibe vidictã que fit ad
 correctiõz. hã etiã ñ dõcedi. nisi et cui pãas ex
 ordie data e et sine ira ut pãi i filiu. Ad cuiõ
 euidẽciã dõsiderãdõ q vindicatiõ sit p aliqõ ma
 lũ penale iflictũ peccãti. Est ergo i vindicati
 one accẽdẽdõ animõ vindicatiõis si em itẽtio eiõ
 ferat ad malũ eiõ dõ qd vidictã suit. et ibi qes
 scãt e oio illicitum. qz repugnat caritati. Si
 vero pãcipaliter ferat ad eiõ emẽdatiõẽ l. sal
 tẽ cohibitiõẽ et alioz qetẽ et iusticie dõseruati
 onẽ et di honozẽ. pãt eẽ vindicaciõ licita alijs e
 ciũstãciõs debitis obseruãtis. ¶ **S**z obicit qz e
 soõ. dicit sup. m. discãmõ exẽplo xpi iniurias
 nãas magnanimiter sustinere. dei aut iniurias
 nec vsqz ad auditũ sufferre. ergo zc. hã q in
 iura q ifert alicui pãone qnqz redũdat i deũ
 et ecclesiã et tũc dõ vltisci pãriã iniuriã. vñd
 heliseõ maledixit pueris iridẽtibz cũ. iij. he.
 ij. Et siluester papa exõmũicãt eos q miserũt
 eũ i exiliũ ut habeõ. xxxij. q. iij. mãntũ vñ i
 iuria illata alicui pãnet ad eiõ pãsonã. dõ si ex
 pãdiãt tolerare eã paciẽter. hõmõ em pãcepta
 paciẽtie debet itelligi sũm pãparatiõẽ ai ut dicĩ
 augustinus in libro de ser. do. m. mõ. ¶ **O**bi
 citur iterum quia super illud. Mathei. xiiij.
 finite vtraqz cresce vsqz ad mellez zc. dõ glo.
 q mltitudo nõ e exõmũicãnda nec pãnceps
 ergo nec alia vindicaciõ est licita hã qn tota

25 q 1000

habere qd n̄ habet qd nō estimet vl̄ n̄ dicat se habere qd habet. hec tho.

De ypocrisi et simulatōe ti. xxvij.

Ossea cōsiderandū ē de vicijis oppositū veritatē q̄ sunt mendaciū simulatio siue ypocrisis iactātia et vicū sibi oppositū. s. ironia. De mendacio aut̄ dictū ē sup li. j. vñ restat hic cōsiderare de reliquis et p̄tio de simulatōe siue ypocrisi. Et circa hāc querunt̄ plura scz̄ vtz̄ ypocrisis sit id̄ q̄ simulatō. h̄c sic. unde psidorus li. ethi. dicit qd ypocrita grece d̄ simulatoz latine qui cū intus malus sit se bonū palaz̄ oñdit. ypo em̄ falsum. crisi iudiciū. Est ergo ypocrisis simulatio s̄ n̄ ois simulatio sed t̄m illa qua quis simulat psonā alteri⁹ vt cū simulat psonā iusti. vñ sup illud Mt. v. sic faciūt ypocrite d̄ glo. ypocrita ē q̄ simulat qd n̄ ē representatoz alteri⁹ psonē. h̄ ē cū vult videri bon⁹ et n̄ ē. Et nascit̄ ypocrisis vt dicit gg. xxxj. moza. ex inani gloria cū ad eā vt ad finē ordinet̄. Vtz̄ geres habitū sanctitatis vel religionis n̄ t̄m h̄ns meritum pfectionis sit ypocrita. h̄c qd n̄ nam habit⁹ sanctitatis vt religionis vel clericat⁹ significat statū quo q̄s obligat̄ ad opa pfectionis. Et ideo cū q̄s habitū sanctitatis assumit intēdēt ad statū pfectionis se trāsfere si p infirmitatē deficiat n̄ ē simulatoz. vel ypocrita. qz̄ non tenet̄ manifestare suū peccatū sanctitatis habitū deponēdo. vñ greg. xxxj. moza. sūt aliq̄ qui et sanctitatis habitū tenet et pfectionis meritū exequi n̄ valēt. quos n̄ ē credendū i numero ypocritaz̄. curzere. qz̄ aliud ē infirmitas aliud malicia. Si aut̄ sanctitatis habitū q̄s asumeret vt se iustū ostēderet ypocrita esset. Et similiter si bona opa ex genere ad di seruitiū pertinentia ad inanē gloriā faceret vt eē habet̄ ex verbis greg. ibidē. Vtz̄ aliq̄s possit se simulare maluz̄. h̄c quidā dicūt qd nō qz̄ facit̄ aut opa bona p̄ q̄ nullus simulat se malū. aut opa mala et tūc ē mal⁹. Et hui⁹ positōis fuit alex. an. in suo scdo. Sed scd̄z̄ aliquos hec rō n̄ cogit. Notest̄ em̄ aliq̄s se simulare maluz̄ p opa q̄ n̄ sunt in se mala. h̄nt t̄m quādam speciem mali. S̄z̄ t̄m ipsa simulatio ē mala. tū rōe mendacij. tū ratione scādali. Et licet p̄ h̄ fiat malus n̄ t̄m sic mal⁹ illa malicia qua simulat. Et qz̄ ipa simulatio ē scd̄z̄ se mala n̄ rōe ei⁹ de q̄ ē siue sit de bono siue de malo peccatū ē et h̄ ē positio tho. Vtz̄ ypocrisis opponat̄ v̄tuti veritatis. h̄c qd sic. cū em̄ ypocrisis sit quedā simulatio q̄ quis se simulat habere psonā quā n̄ habet vt dictū ē cōsequēs ē vt formaliter et directe oppo⁹ veritati qua quis exhibet se talē vita et sermone q̄lis ē vt dicit̄. iij. ethi. Vtz̄ omnis simulatio sit peccatū. h̄c qd sic. Simulatio em̄ ipse ē mendaciū qd̄daz̄ in signis factorū exteriorū cōsistens. Non refert aut̄ vtrum quis mentiat̄ verbo vel facto vt supra dictū est. vñ cū omne mendaciū sit peccatū vt habitū est s. li. j. cōsequens ē qd omnis simulatio ē peccatū. Sed obi⁹ qz̄ nullū peccatū est vtile. sed vt dicit hiero⁹. vtilē simulatōem et in tēpore assumendā h̄peu nos docz̄ exemplū

qui sacerdotes baal interfecit se fingēs p̄dolā velle colere. iij. re. x. Et dauid immutauit faciē corā rege geth. j. re. xxj. Non ergo ois simulatio ē peccatū. h̄c hiero⁹. large vñ nomine simulationis p̄ quacūqz̄ fictione. immutatio aut̄ dauid fuit fictio figuralis vt exponit glo. in ps̄. benedicā dñm in omni tēpore. Simulationē vero h̄peu n̄ oportet excusare a peccato vl̄ mendacio qz̄ fuit malus vt pote ab ydolatria ieroboam n̄ recedēs. laudat̄ t̄m et remunerat̄ a deo t̄paliter n̄ p simulatōe s̄z̄ p zelo quo baal cultū destruxit. Ad h̄ nota qd sicut dicit̄ aug. in questionib⁹ euāgelij qñ fingimus illud qd uihil significat ē mendaciū. cū aut̄ fictio nostra aliq̄d significat n̄ ē mendaciū s̄z̄ aliqua figura veritatis sic dñs finxit se longi⁹ ire luc. vl. ad significandum qd ipse longe erat ab eoz̄ fide. vt dicit greg. Abraam ec̄ gen. xxij. dicens famulo postq̄ adozas uerimus reuertemur ad vos vt dicit ambro. pphetavit qd ignorabat qz̄ dñs p eum locut⁹ fuit. Nota ec̄ scd̄z̄ bon. in 3o suo. et alex. an. qd ē triplex simulatio. p̄tia ē cautele et hec fuit in h̄peu et dauid. scda ē instructionis hec fuit in xp̄o cum finxit se longius ire in quo erudiuit exhibendū officiū hospitis quo coegerūt eum apud se manere p qd meruerūt etiam eū cognoscere. Tercia ē duplicitatis et h̄ est in ypocritis. Et hec tertia tenet rōez̄ mendacij nō aut̄ p̄tia et scda. Et addit alex. iij. mendacium scz̄ qd ē simulatio significatōis vt cū iacob simulauit se esse esau. Vtz̄ ypocrisis sit peccatū mortale. h̄c in ypocrisi sunt duo. scz̄ defectus sanctitatis et simulatio ei⁹. si ergo ypocrita dicat̄ ille cui⁹ intētio feret̄ ad v̄tutē qz̄. s. vt nō curet sanctitatem habere sed t̄m sanctus apparere sic sumi solet i sacra scriptura sic ē peccatū mortale. Et sic d̄z̄ iob. xiiij. n̄ veni et in cōspectu eius omnis ypocrita. Si aut̄ dicat̄ ypocrita ille qui intēdit sanctitatem simulare a qua deficit p peccatū mortale. tunc liz̄ sit in peccato mortali ex quo p̄iuat̄ sanctitatem vite n̄ t̄m ipsa simulatio ē semp̄ ei peccatū mortale. s̄z̄ qñqz̄ ē veniale. h̄ aut̄ ē discernendū ex fine qui si repugnat caritati dei l̄ p̄mi erit peccatū mortale vt cū simulat sanctitatem vt disseminet falsam doctrinā vel cōsequat̄ in dignus dignitatē ecclīasticā vel qcunqz̄ alia t̄palia bona in quib⁹ cōstituit finem. Si vero finis intētus n̄ repugnet caritati erit peccatū veniale. vt cū quis in ipsa fictione delectat̄ de quo d̄z̄ iij. ethi. qd magis vñ vanus qd malus. Eadē em̄ rō ē de mendatio et simulatiōe. Cōtingit qñqz̄ qd aliquis simulat pfectionem sanctitatis qd ē de necessitate salutis et talē simulatio nec semp̄ ē peccatū mortale nec sp̄ ē cū peccato mortali. hec tho. Quid si aliq̄s simulet sanctitatem ad dei honozē et p̄rimoz̄ edificatōz̄. h̄c si faciat h̄ t̄m p̄dicta intētiōe nō peccat s̄z̄ mere⁹ si sic i caritate. vt cū aliq̄s religiosus maiorē religiositatē ostendit corā secularibus qd coram suis fratribus vt magis edificent̄. Quare dñs t̄m et totiens ypocritam detestat̄. h̄c p̄pter tria. p̄mo qz̄ illi p̄bei

h

et scribe quibus dominus loquebatur plurimum
erat ypocrite. scdo qz ypocrita e dtrari9 opi
diuino vt em dicit aug. in encl. domini9 ordi
nat malu in bonu. ypocrita aut duerit bonu
in malu. 3o qz e dtrarius toti trinitati. s. patre
vsurpat em gloriā q attribuit patri. et filio q
e veritas et vita. quid em e ypocritis nisi fal
sa vita apparēs bona et exns mala. et spūsan
cto cui bonitas attribuit qz bonis opibus ab
uitur. h alex. an. Qui sunt fructus ypocri
taz p quos cognoscunt de quibus Mt. vii. de
a fructibus eoz cognoscetis eos. hē duplex
e arbor siue intētio vel volūtas. et scdm hoc
e duplex fructus. vna e intētio generalis fa
ciendi bonu in genere. Et hui9 fructus sunt
opa bona in genere. Et ab his n pt cognosci
malicia ei9. Alia e specialis q vult videri bo
nus ppter humanu fauorē vl laudē humanā
vel questū tpalez. q quidē tria sunt ei9 fruct9
qz istis pncipaliter intēdit frui. Et ab eis co
gnoscit malicia ei9. qz postqz hec dsecut9 fu
erit vel dsequi n posse viderit. vel ea habere
desiderit ab opib9 exteriorib9 cessabit vt ha
bet sentēcialiter ex verbis aug. ibidez. et sic
tūc apparere incipit vt lup9 vel ovis fuerit
hec alex.

De iactantia et prouia ti. xxviii.

Emde dconsiderandū e de iactantia et pro
uia sibi opposita. et pno de iactantia.

Circa quā querunt plura. s. vtz iactā
tia opponat virtuti veritatis. hē q sic. scdm
plm. ij. et. iij. et. iij. et. iij. Iactantia em ppeie videt9
importare q homo se verbis extollat. que em
vult hō longe iactare eleuat in altū. tūc aut
ape se extollit qn de se supra se aliqd dicit. h
aut dtingit duplr. Quandoqz em aliqs loquit9
de se supra illud qd e in opinione hoim qd a
postol9 refugies dicit. ij. cor. xij. pso neqs
existimet me supra id qd videt in me aut audi
uit aliqd ex me. qnqz vo sup illud qd est in se
qz magis e iudicandū aliqd scdm qd est in se
ideo magis ppeie dicit iactantia qn aliqs ef
fert se sup illud qd e in se licet vtroqz mō ia
ctantia dici possit. Et iō iactantia ppeie dicta
p moduz excessus oppo9 veritati. hec tho.

Quid sit iactantia satis patet ex pdictis. pt tū
sic subscribi iactantia e ostentatio ppeie laudis
cū veritas n subsit. Et hō alio noie dē arrogā
tia cuz quis attribuit sibi qd n hz. Quandoqz
tū extenso noie dē ostentatio vana ppeie lau
dis etiā cū veritas subest. vt dicit greg. scdm
illud si accepisti quid gloriaris q n accepis
tū et hoc pt dici iactantia de eo q n e licet em
habeat bonū. a se tū n habet. h alex. Vtz
iactantia oriat9 ex supbia. hē sic frequentius.

Ex hō em q aliquis p arrogantia interi9 ele
uat9 supra se. q e spes supbie. sequit9 plerūqz
q exteri9 de se iactet qdam maiora. licz qnqz
quis se iactet n ex arrogātia sed ex quadā va
nitate et in h delecte9 qz e scdm habitū talis
Et ideo greg. xxi. moza. ponit iactantia iter
spēs supbie. Intendit aut iactator sepe vt per
sua iactantia dsequat9 gloriā. Et iō scdm gg.
xxxj. moza. orit9 ex inani gloriā scd3 rōz finis

Orit9 eē qnqz ex diuiciis occasionalr dū scz a
liquis de eis supbie. Et iō signāter puer. viij
opes dnr supbe. Orit9 eē qnqz ex eis p moduz
finis. dū scz aliqs de se iactat ea ex qbus lu
crari pt vt q e sapiēs vl medic9 vl diuin9 vt
dz. iij. et. iij. Vtz iactantia sit peccatū moza
tale. hē iactantia pt dupliciter sumi. vno9 p
ut e qdā mendaciū. et sic qnqz e mortale pec
catū vt qn aliqs iactat9 d se pfert aliqd qd
e dtra gloriā dei. iō dz ecc. xxvii. cito dixisti
de9 ego suz. l aliqd qd e dtra caritatē primi
vt cū qs se iactādo prumpit in dcmelias a
lio9 vt pharise9 luc. xviij. dicebat n sum sicut
ceteri hoim rap. iniusti. adul. velut eē h pub
lican9. qnqz e veniale vt cū aliqs de se talia
iactat q n sunt dtra deū nec dtra primū Alio
mō pt dconsiderari scdm causaz suā. Et sic si pce
dat ex supbia l inani gloriā mortal i erit. moza
talis. alioquin erit venialis. si vō ex appetitu
lucri iam pnerere vide9 ad pxiimi deceptōem
et damnū iō magis e mortalis. vñ phus iij.
et. iij. dicit q turpior e qui se iactat cā lucri q
qui cā glorie l honoris. Non tū erit sp h mō
mortalis. qz pt esse tale lucrū ex quo n erit al
teri9 damnū. h tho. Ad h nota eē scd3 tho.
q si qs se iactat dtra caritatez dei vel pxiimi
aut scdm se aut scdm cām suā e mendaciū pni
ciosum. si vō iactet se qsi h ipso delectat9 re
ducit9 ad mendaciū iocōsū. nisi forsan h dile
ctiōni dei pponeret in quo solo mēs nra qesce
re dz vt in vltimo fine. Si aut se iactet gra va
ne glorie vel lucri vt pnerere ad mēdaciū of
ficiosum dū tū h sit sine pxiimi dāno qz tūc p
tineret ad pnciosū. Scdm aut alex. an. aliqs
se iactat aut de bono qd n hz et h vel ex sur
reptōe et sic e veniale. vl ex deliberatōe rōis
et tūc vt esse mortale si hoc fit cū icentōz dā
nificādi aliū iniuste. Aut iactat se d bono qd
hz. et h l leuiter sine alter9 dēpssione et sic e
veniale. l ita q pponit laudē suā laudī diuie
et sic e mortale Vtz pfectoz sit vitare tū
iactantia siue ostentatōz. hē licz omā decliare
possint opis ostentatōz p sermonē cū tū e ostē
tatō opis p sermonē. n tū e quozūlibet h pfe
ctoz vitare vane glorie motū. Vñ gg. valde
pfectoz e sic ostēto ope autoris gloriā qrere
vt d illata laude puata nesciāt exultatōe gau
dere. Et iō opa studio occulten9 necitate pub
licē. vt eoz occultatio sit custodia ppa. et e
oz publicatō vilitas aliena. Et sic p3 q oēs
pnt et tenen9 vitare motū iactantie cū e moza
lis. nec hnt necessitatē ad motū iactantie veia
lis licz sit aliqua pntas dcupie ad ostentatō
nem sermonis. hec alex.

Circa scd3. s. prouia qran9 eē plura. s. vtz
prouia p quā qs d se fingit mioza sit pec
catū. hē q aliqs de se mioza fingat duplr cō
tingere pt. vno9 salua vitate dū scz mioza q
sūt i se tacet et qdā mioza detegit q tū i se eē
dgnoscit. et h n e prouia nec e pctm scd3 gn9
suū nisi p alicui9 circūstātie corruptōz Alio9
declinādo a vitate vt cū de se asserit aliqd vi
le qd de se n dgnoscat. aut cū negat de se ma
gnū aliqd qd tū in se esse pāpit et sic e prouia

et e semp peccatu. Vñ gg. icante se humiliat
 qui metedo se illaqant Ad h nota q amos
 vij. n mentit dices n sum ppheta. h em dicit
 qz n erat de genere ppheta. Nec sal on pu.
 xxx. vbi a do ofortat ofite se esse stultissima
 h em dicit sedz humana reputatoz qz scz mu.
 dana q hoim sapietia qrit dtenit Vñ pro.
 ma sic min p m q iactata. h vtraqz metu
 tur vel vbi l quibuscuqz extenozib signis
 circa ide scz circa oditoe m psona. vñ rōe ma.
 terie siue obiecti circa qd sunt. sūt eglia pctā
 s vt plurimū iactātia pcedit ex turpiori motu
 no. s. ex appetitu lucri vl honoris. pronia vo
 ex hoc p fugit licz iordinate p elatōz et quo
 ad i d e gūius. Et sedz h dē. iij. ethi. q iactā.
 tia e gūius peccatū pronia. Conangit tñ qñz
 qz hec minora de se fingit ex alio motuo pu.
 ta vt dolose decipiat. et tuc pronia e grauior
 Et sic dē ecē. xiiii. e qui neqter se humiliat ite
 riora aut eius plena sunt dolo

De amicitia et adulatione et litigio ti. xix

Osca osiderand e de amicitia et de vi
 cijs sibi oppositis. Et prio de ipsa ami
 citia. scdo de adulatione. tercio de lit
 gio. hec em duo opponunt virtuti amicitie.
 Circa primū sciend q p virtutē amicitie or
 dmat hō ad alios hoies in cōi dversatōe taz
 in factis q i dictis. s. vt ad quēlibz se habeat
 scdz qd decet. Dicit ec hec virt affabilitas
 cui etia act pēcipit ecē. iij. dgregatōi pau
 perz affabile te fac. loquit aut pbs. vij. ethi.
 de duplici amicitia quaz qlibet osistit p ricti
 paliter i affectu quo vn d diligit aliū. Et hec
 dsequi pē q cunqz virtutē qz qlibet vrus e cau
 sa amicitie. qz bonū oibus e amabile. vt dic
 dyo. iij. c. de di. noibus. Et sedz h dicit pbs
 viij. ethi. q amicitia pfecta e q e ppter virtu
 tē. q aut p tneant ad hāc amicitia infra dice
 cū de caritate age. Alia vo osistit in solis ex
 terioribz verbis vel factis. Et h n hz pfectaz
 amicitie rōem. sed quādā eius similitudinem
 in p tū scz quis decēter et delectabiliter se hz
 ad eos cū quibz dversat. Non quidē dversat
 tionē lasciuā quā virtus cauet sed honestā se
 eundū illud p s. ecce q bonū et q io. ha. fra.
 in vnū. Quādoqz tñ ppter aliqd bonū dsequis
 vl aliqd malū excludēs n refugiet virtuosus
 eos quibz diuinit d ristare vt dē iij. ethi. ne
 scz videat eoz peccato d sentire et peccandi
 audaciā mstrare. vñ ecē. vij. filie tibi sunt ser
 ua corp illaz et n ondas faciē tuā hplarez
 ad illas.

Equit videre de scdo. s. de adulatione. Cir
 ca quā qrunr plura. s. qd e adulatio. h
 scdm alex. an. adulatio e p m ex sermone va
 ne laudis alicui exhibite intēone placēdi.
 Sunt aut qtuoz differēte ei. vna e q bonum
 n habitū attribuit. Scda e q bonū habituz ex
 tollit pl q sit. Tercia e q malū nutrit laudā
 do et dicēdo malū bonū Quarta e q malū nu
 trit diminuēdo ipsuz. hec alex. an. Vñ a
 dulatio sit peccatū. h q sic amicitia em vbi
 oportet ppter aliqd bonū dsequendū l malū
 vitandū n veret d ristare vt supra dictuz e si

ergo aliquis in oibus velit ad delectatōez al
 teri loqui excedit modū in delectatōe. et ideo
 peccat p excessum. Esi facit h ex intēone tñ
 delectatōi dē placidus scdm p m. si aut intē
 none alicuius lucri dē blanditoz siue adula
 toz. Cōmuniter tñ nomē adulatōis attribui so
 let oibus qui supra modū vtrius volūt alios
 verbis vel factis delectari i cōmuni dversat
 tione. Ad h nota q dūngit aliqū laudare
 et bene et male scz put debite circūstantie l
 seruant vel p rermittunt. si em aliqz velit a
 liquē delectare laudādo vt ex hoc eū conso
 let ne in tribulatōe deficiat vel etiā vt in bo
 no p ficere studeat alijs debitis circūstantijs
 seruatis hoc p tnebit ad virtutē amicitie. per
 tnebit aut ad adulatōz si velit aliqū lauda
 re in quibus n e laudādos qz forte sunt mala
 scdm i d p s. laudat peccatoz in desi. ani. s. zē.
 vel qz n sunt certa scdz i d ecē. xvij. an sermo
 nē ne laudes virū. vel etiāz si timeri possit ne
 hūana laus ad vanā gloriā eū p uccet scdz il
 lud ecē. xi. an morte ne laudes hoiem. Si l r
 velle placere hoibus ppter caritatē nutriēdā
 et vt in eis spūaliter p ficere possit e laudabi
 le q aut aliquis hoibus velit placere ppter
 vanā gloriā vel ppter lucz vel etiā in malis
 h esset peccatū scdm illud p s. dñs dissipauit
 ossa eoz qui ho. placēt. hec tho. Vñ adu
 latio sit p m mortale. h sedz alex. an. multi
 plex e adulatōis gen. vnū e qd dicit malū bo
 nū fouēdo scz peccatozē in peccato. et hoc e
 peccatū mortale. Alia vo aliqz adulat aut
 intēdens alicui p desse et nulli obesse. et tuc
 e veniale. Aut alicui obesse licz alteri p s et
 tuc e mortale. vñ aut h fieri ex libidine mor
 tali Si aut n obest nec pdest h dei generat d
 temptum ppter assiduitatē tunc e mortale. Si
 vero fiat ex libidine veniali vt cum quis lau
 dat ex surprēone aliqū in bono aut quē de
 bet nec intēone placēdi ppter se. tunc e ve
 niale. Et de tali adulatione loquitur aug. in
 can. numerās eā inter peccata minuta Esto
 q aliquis p adulationē impetrauerit bñficiū
 nunquid resignare tenet ipsum. h sup h di
 uersi diuersimode rñdent. vide camē secund
 alex. an. q adulatio debeat ad munus ab ob
 sequio reduci. vnde si ei in alio non seruiret i
 digne reciperz et resignare deberet sicut ille
 qui seruit de officio turpi. Offitium turpe dē
 p pte cui e peccatū annerū. Et ad hoc facere
 videt q dicit psidorus. s. q tria sunt munera
 quibus puerū homo. s. fauoz amicitie. adula
 tio laudis. et manus rei corporalis. Ad h
 nota tria remedia contra adulationem vnū
 intra nos. s. testimōium bone consciētie que
 semp de se minus estimat. Et in agendis suis
 timet nequid reprehensibile inueniat. Reliq
 duo sunt ex nos. vnū ex pte hominis mali
 scz detractio ne in bonis extollamur. sed ma
 gis humiliemur. Alterū e arguitio boni no
 stri nequid in bonis nostris rep hensibile iue
 ueniat. primū et terciū remediū ponunt sup
 illud p s. oleū aut peccatozis zē. scdz vero po
 nit gregoz. hec tho. et alex.

laudare aliq. qm p. h. t.

adul.

adulatio veniale

Equitur videre de tercio. scz de litigio. Et de hoc querunt plura. s. vtz opponatur virtuti amicitie siue affabilitatis. h. q. sic ut vult phs. iij. ethi. litigiu em pprie in verbis consistit cu scz vnus alteri tradidit. In hac aut tradicione duo pnt attendi. qnz em dicitur tradidit ppter psona dicentis cui tradidit cens desentire recusat ppter defectu amoris a nimos vnientis. Et hoc vide ad discordiaz p tinere caritati contraria. Quandoqz rone plone qua aliquis desistere n veret. et sic fit litigiu qd opponit amicitie ad qua pnet delectabiliter alijs coniuere. vn phs dicit. iij. ethi. q. qui ad oia contrariant causa eius qd e desistere neqz qd cumqz curates. discoli. et litigiosi vocant. Vtz litigiu sit min9 peccatu q adulatio. h. de his duobus possumus dupliciter loqui. vno mo dsiderado specie vtriusqz. Et scdm h tanto graui9 e aliqd viciu qz tomagis repugnat opposite virtuti. Amicitia aut tedit principal9 ad delectandu q ad cotristandū. et io litigiosus qui supabudat i cotristando grauius peccat q adulator qui supabudat in delectado. Alio scdz aliqua exteriora motiua. Et scdm h adulatio e qnz grauior. vt qn intedit p deceptoz indebite luciz vel honore acquirere. Quandoqz litigiu e grauius vt cu quis intedit vel veritate ipugnare vel dicente in demptu adducere

De largitate auaricia et pdigalitate. rrr.

Quando dsiderand e de liberalitate siue largitate et vicijs oppositis. et primo de ipsa largitate. scdo de auaricia. 3o de pdigalitate. hec em duo opponunt largitati. Circa primu sciendu q largitas e virt9 habitas eu in quo e abutendu bn et duenieter bonis ab eo possessis ta in sumptib9 respecta sui q in dationib9 respectu primi. vn dicit phs. iij. ethi. q liberalitas vide esse quedā mediocritas circa pecunias. p pecunias itelliges oia quoz dignitas numismate mensurat vt patet ibide. dicit em ibide q consistit circa dationes et sumptus. Quia tn ad virtuosum panet n tm duenieter vti materia sua vel instrumento. s. etiā oportunitates pparare ad bn vtendu. ideo ad liberalitate pnet n tm vti pecunia sed etiā eam pparare et conseruare ad pdoneum vsum.

Equitur videre de scdo. s. de auaricia de hac querunt plura. s. vtz sit peccatu. h. q. sic. p eo q vult diuitias retinere vel acquirere supra debitū modū. vn tullius dicit q auaricia e immoderatus amor habedi. Ideo dz ad heb. vlti. sint mores sine auaricia. s. obicitur qz ea que naturaliter adueniunt nō sunt peccata. sed auaricia naturaliter desequi senectutem vt dicit. iij. ethi. ergo zc. h. inclinaciones naturales sunt regulade scdm rōnem. Et ideo licet senes ppter defectu nature auaricius subsidia rez exteriorz requirant n tamē a peccato excusant si circa diuitias debitam rōnis mensurā excedant. Vtz auaricia sit speciale peccatu. h. q. sic. s. scdz qd e immoderatus amor habedi possessiones que nomie

pecunie designant. ex qua sumit auaritie nomen. vn scdm psi. ethimo. li. auarus dicitur qua si audus er. s. i. pecunie. vn flo. j. dnumerat inter peccata specialia vbi dz repletos omni iniquitate et malicia for. auaricia zc. Vtz qz verbū habendi qd scdm primā impositionē ad possessiones panere vide deriuat ad alia mēta sicut hō dicit habere sanitate vxozē velles et huiusmōi. vt patet in pdicamentis et p cōsequens etiā nomen auaricie ampliatur e ad omnez immoderatu appetitū habendi quacungz rem. vn dicit greg. i. quadā omel. q auaricia e non tm pecunie sed etiā scientie et altitudis cuius sublimitas supra modū ambit. Et sic auaricia nō e peccatu speciale. et sic dicit aug. iij. de li. ar. auaricia q dicit phylargia. i. amor argenti n tm in argento vel nummis s. in omnibus rebus q immoderate cupiunt intelligēda e. Vtz auaricia opponat liberalitati. h. auaricia ipoztat quandā immoderāciam circa diuitias tripliciter. vno mo circa ipsam acceptionē et dseruationē eaz. s. in qz cum aliquis acquirit pecuniā vltra debitum aliena surripiendo vel retinēdo et sic opponitur iusticie. Alio mo circa affectōnes diuitiarum vt cu quis nimis amat vel desiderat diuitias aut in eis nimis delectat etiā si nolit rapere aliena. et sic opponit liberalitati q moderat affectōne hui9 vt dictū e. Scienduz autē q auaricia scdm qd opponit iusticie nō habz viciū oppositū qz auaricia consistit in pl9 habendo qz debeat scdm iusticiam. Cui opponitur minus habere. qd n habet rōem culpe sed pene. Ideo phs vult. v. ethi. q auaricia n habet viciū oppositū. scdm autē q oppo liberalitati habet viciū pdigalitates oppositū qz liberalitas est virtus media inter duo vicia vt patet ex scdo et tercio ethi. Vtrum auaricia semp sit peccatum mortale. h. q. sic scz de genere suo. et hoc scdm qd opponitur iusticie sic em ad auariciā pnet iniuste alienum accipere vl retinere. Alio mo pt sumi auaricia scdm qd opponit liberalitati. Et sic dicit inordinatū amorē diuitiarū qui si crescat tm q ppter ipm n vereat quis facere contra amorē dei et primi erit mortalis si aut infra h sistat e venialis. Ad h nota verbū basilij Est in qe panis famelici que tenes. Nudi velus quam seruas. Egētis argentū qd possides quo circa tot iniurias facis quot exhibere valeres. Loquit aut in casu quo aliqs tene ex debito legali bona sua paupibus erogare vl ppter necessitatis piculū vl ppter supfluitate bonoz. Vtz epus multa dgregare possit ad tuitōz sue ecclesie. sic rex ad tuitōne sui regni. Respondet alex. an. in scdo suo i ca. de auaricia q n e sile qz rex ad h e dstituz vt subditos i pace teneat et ab aduersarijs defendat. Et ideo pt ad h res regni dgregare et dseruare. s. ep9 dz dvertere res ecclesie in vsuz ecclesie qd facit paupib9 dando. vn n dz dgregare. Vtz auaricia sit peccatu spūale. h. q. sic vt dicit greg. rrr. moza. n em qrit circa suū obiectū delectatōz corpalem sed spūalem pnt scilicet

Auaricia sit peccatu

Auaricia sit peccatu

De auaricia

De auaricia

homo delectat in h q se diuitiaz considerat
 possessore rōe tñ obiecti qd ē corpale ē mediū
 iter peccata pure spūalia et pure carnalia qz
 illa querūt delectationē spirituale circa obie
 ctū spirituale. vt supbia circa excellentiā. et
 incipantia delectationez pure corpalem circa
 obiectū corpale. **Vt** avaricia sit viciū ca
 pitale. **Et** q sic vt habitū est supra ti. viij. Et
 filie eius sunt septē vt dicit 88. xxxi. mo. f. p
 ditio. fraus fallacia. piuriū. inquietudo. viole
 tia et obduratio cōtra misericordiam. Avaricia em̄
 excedit in retinēdo. et sic ex ea ori^r obduratō
 Et in acquirēdo scdm qd ē in affectu. et sic o
 ri^r inquietudo mētis. vel scdm qd ē in effectu
 et sic qñqz vicitur violentia. qñqz dolo qui si
 fiat in verbo simplici erit fallacia. Si aut in
 cludat iurationē erit piurium. Si vero fiat do
 lus in ope q̄tum ad res erit fraus. si quantuz
 ad psonas erit pditio. **Ad** h nota q sic libe
 ralitas ē circa mediocres pecunias ita et illi
 beralitas. Et iō tirāni qui magna p violentiā
 auferūt nō dicunt^r illiberales sed iniusti p
 ter qd dē inij. ethi. q tirannos ciuitates deso
 lātes et sacra pdantes n̄ dicim^r illiberales s̄
 auaros. **Nota** isup q avaricia scōz apostolū
 ep̄. v. e pdoloz seruitus qd dicit p tanto qz
 veraqz subicit^r quis creature exteriori n̄ tñ eo
 dem mō. quia p pdolatriā ei subicit^r exhiben
 do cultū diuinū. per avariciā vō eam imodes
 tate occupando ad vsu

Sequit^r videre de tercio. s. d pdigalitate
 de qua querunt^r plura. s. vtz opponat^r
 avaricie. **Et** q sic. vt patz ex scdo ethi. In mo
 ralibus em̄ attendit^r oppositio vicioz ad in
 vicem et ad virtutes scdm supabundantiā et
 defectū. sic aut dnt^r pdigalitas et avaricia.
 qz avarus in affectione diuitiaz supabūdat
 eas plus debito diligēdo. pdigus aut deficit
 min^r debite sollicitudinē eaz gerēdo. Circa
 vero exteriora pdigus excedit in dādo et de
 ficit in retinēdo et acquirēdo. Avarus vero
 ecōtrario deficit i dādo et excedit in acqui
 rēdo et sic patet q opponunt^r. **Vt** pdiga
 litas sit peccatū. **Et** q sic. cū mediū liberali
 tatis corūpat. Est aut minus peccatū q̄ aua
 ricia. vt vult phs inij. ethi. qd etiā patz p hoc
 q avaricia magis differt a liberalitate. mag
 em̄ pūnet ad largū dare in q̄ excedit pdig^r
 q̄ recipit l̄ retinere i quo excedit auar^r.

De epichepa.

Ostea dñderandū e de epichepa de q̄
 querunt^r plura scz vtz sit virtus. **Et** q
 actus huani de quib^r leges dan^r i cō
 tingenabus singularib^r dñstunt que modis
 infinitis variari pnt. Et iō n̄ p̄t aliqua lex in
 stitui que i nullo casu deficiat. sed legistato
 res ad illud qd in plurib^r accidit attendunt et
 scōz hoc legē ferūt. quā tñ in aliqbus casib^r
 seruare ē cōtra equitatē iusticie et cōtra bonū
 omune qd lex intendit sic lex instituit depōsi
 tū reddi et tñ gladius a furioso deposit^r non
 ē ei dum ē in furia reddendus. et ad hoc ordi
 natur epichepa que dē apud nos equitas. vñ
 patet q est virtus vt vult phs v. ethi. **Vt**

epichepa sit pars iusticie. **Et** q sic. vt em̄ di
 cit phs ibi aut ē pars subiectiua iusticie cō
 muniter dicte et p̄prie corūndet iusticie lega
 li. et qdammodo dñctur sub ea et qdammo
 excedit eaz. Si em̄ iusticia legalis dicat^r quia
 obtempat legi siue quantū ad verba legis si
 ue quantū ad intentionē latozis que ē potioz
 sic epichepa ē pars potioz iusticie legalis. Si
 vero iusticia legalis dica^r tñ que obedit ver
 bis legis sic epichepa non ē pars eius sed est
 ps iusticie omuniter dicte cōtra iusticiaz lega
 lem diuisa sic excedens ipsam. vnde p prius
 dicit^r iusticia de ea q̄ de iusticia legali quia
 iusticia legalis dirigit^r scdm epichepam. vñ
 epichepa est quasi superior regula actū hu
 manozum.

De passionibus anime ti. xxxij.

Consequenter dñderandū ē de fortitu
 dine et tempantia. **Et** autē virtutes
 et eaz ptes habent esse circa passioēs
 anime. Et ideo p̄mittenda sunt breuiter qdaz
 de passionib^r anime magis necessaria. Et pri
 mo quot et que sunt passiones anime. Sciēd^r
 igit^r q in vi occupabili anime sunt tres diuga
 tiones passionū. s. amor et odium desiderium.
 et fuga gaudiū et tristitia. Similiter in irasci
 bili sūt tres scz spes et desperatio. timor et au
 dacia et ira cui nulla passio opponit^r. Sunt er
 go om̄s passiones anime. xj. sex in occupabili
 li et quinqz in irascibili sub quibus om̄s pas
 siones anime dñentur. Passiones tñ p̄ncipi
 pales omuniter dicunt^r esse quatuoz scz gau
 dium et tristitia. spes et timor. vt vult boeti^r
 in fi. j. li. de solatione. Quarū p̄ime due dī
 cunt^r p̄ncipales quia sunt cōpletive et fina
 les simpliciter respectu omniū passionū. vñd
 sequunt^r ad omnes passiones. Timor autē et
 spes sunt p̄ncipales n̄ quidē quasi cōpletive
 et vltime simpliciter sed tñ in genere motus
 appetitiui ad aliqd. vñd sunt aliquo mō ter
 mini passionum occupabilis q̄ dñstunt i mo
 tu. Nam respectu boni incipit motus i amore
 et p̄cedit in desiderium et terminat^r in spe. re
 spectu vero mali incipit in odio et p̄cedit ad
 fugam et terminat^r in timore. Inter passiones
 aut irascibilis spes ē p̄ima respectu boni. ti
 mor respectu mali. spes em̄ p se ē respectu bo
 ni. desperatio aut p accidēs. et p̄pter aliquid
 annerum in ratione mali apprehensum. Simi
 liter et timor ē p se respectu mali audacia aut
 p accidēs. s. p̄pter victoriā vel aliquid aliud
 apprepensum in rōne boni. Ira aut ē respectu
 boni et mali simul. Obiectum aut eius ē vin
 dicta de iniuratione. appetit em̄ irat^r vindi
 ctam vt bonū et hoc de iniuriāte que apprehē
 dit vt sibi maluz. p̄supponit aut audaciam et
 spem vindicte cū nullus irasca^r p̄pter iniuriā
 illatā nisi sperans vindictā et audens iniuri
 anti resistere vt dicit auic. vj. de naturalibus
 Cum igit^r qd ē p accidēs non possit dici p̄nci
 pale sed potius illud qd ē p se desperatio et
 audacia n̄ pnt dici passiones p̄ncipales nec e
 tiā ira q̄ ē quidā effect^r audacie. vñ restat q̄
 inter passiones irascibilis spes et timor sunt

principales passiones irascibilis. Potest igitur numerus quatuor passionum sumi secundum ordinem presentis et futuri. motus enim respicit futurum sed quies est in aliquo presentis. de bono igitur presentis est gaudium. de malo presentis tristitia. de bono autem futuro est spes. de malo autem futuro timor. Omnes autem alie passiones que sunt de bono vel de malo presenti vel futuro ad has operantur reducuntur. unde etiam a quibusdam predictis quatuor passionibus dicuntur principales que sunt generales quod est verum si spes et timor designent motum appetituum communiter tendentem ad aliquod sperandum vel fugiendum Augustinus autem xiiij. de ci. loco spei ponit cupiditatem. que veritas est respectu futuri boni. Potest autem hic queri utrum aliqua passio secundum speciem suam sit moraliter bona vel mala. Hec passio considerari potest dupliciter. vel ut est in genere nature. vel in quantum est in genere moris. primo modo nulli passioni convenit secundum speciem suam esse moraliter bona vel mala. scilicet naturaliter. sic enim illa passio secundum speciem suam est bona que motui vitali convenit ut gaudium et illa mala que ei repugnat ut tristitia. de enim. iij. ethi. c. vlti. que tristitia stupefacit et corrumpit naturam habentis. Et sic de. ij. ethi. c. v. que secundum passionem non dicimur studiosi vel pravi nec secundum eas laudamur vel vitupamur. Secundo vero modo. scilicet in quantum est in genere moris quod convenit ei ex ordine ad rationem et voluntatem. sic aliqua passio est moraliter bona secundum suam speciem ut illa que est respectu debiti obiecti in operatione ad ordinem rationis. Et que per operationem ad ordinem rationis malum proximi est obiectum debiti tristitie. id est passio misericordie que est tristitia de malo proximi est moraliter bona secundum suam speciem. que etiam expectatum iustum est debiti obiectum timoris in ordine ad rationem ideo erubescencia que secundum dam. li. ij. c. xxviii. est timor expectati iusticiam est moraliter bona. unde dicit ibidem quod est optima passio. que etiam bonum proximi est indebitum obiectum tristitie per operationem ad ordinem rationis. id est invidia que est tristitia de bono proximi est secundum suam speciem moraliter mala. h. rich.

De fortitudine virtute et eius actu principalis scilicet martirio ti. xxxij.

Orde considerandus est de fortitudine et temperantia. et primo de fortitudine circa quam primo considerandum est de ipsa. secundo de vicijis oppositis. tercio de partibus eius.

Circa primum primo dicendum est de ipsa fortitudine. secundo de principio eius actu. scilicet martirio.

Circa primum sciendum est quod vera fortitudo est vera virtus. Est autem vera fortitudo ut habet ex. iij. ethi. c. ix. per quam quis mediocriter timet et audet ad hoc inclinatus ex habitu propter bonum finem qui est conservatio boni communis in periculis mortis. Aliquis autem agens licet fortiter agere videatur non tamen secundum virtutem fortiter agit. unde fortitudo eius non est vera sed apparatus. Potest autem fortitudo dupliciter sumi. uno modo secundum quod dicitur quaedam animi firmitas et sic est additio cuiuslibet virtutis. que ut de. ij. ethi. ad virtutem requiritur firmiter operari. Alio modo secundum quod dicitur firmitatem animi in sustinendis et repellendis quibusvis periculis.

lis. unde tullius in sua rethorica dicit quod fortitudo est considerata periculis susceptio et laborum propressio et sic est specialis virtus non habens determinatam materiam. Item hec virtus perficit animam ad sustinendum quocumque pericula et non sufficit dare fiduciam evadendi quocumque pericula sed habet spiritus sanctus infundit contrarium timorem excludens. et huiusmodi fiducia parat ad fortitudinem que est donum spiritus sancti. Ad hoc nota quod secundum philosophum de ce. et m. nomen virtutis refertur ad ultimam potentiam. Dicitur autem uno modo potentia naturalis secundum quam aliquis resistere potest corruptionibus. Alio modo secundum quod est principium agendi ut de. v. metha. Et que habet secundam acceptio est communior. ideo nomen virtutis secundum quod dicitur ultimam potentiam talis est commune. Virtus enim communiter sumpta nihil aliud est quam habitus quod quibusvis potest operari. Secundum autem quod dicitur ultimam potentiam primo modo dicitur quod modus est magis specialis attribuitur virtuti magis specialis scilicet fortitudini ad quam pertinet firmiter stare contra quocumque repugnantiam. unde sap. viij. ubi dicitur per sapientiam sobrietatem et prudentiam. et veritatem. pro virtute per fortitudinem. Est autem fortitudo ut de. ij. ethi. circa timores et audacias quasi cohibita timorum et moderata audaciarum. Et quidem circa timores periculosorum mortis est fortitudo simpliciter ut vult andronicus. circa vero alia est fortitudo secundum quod. Actus autem fortitudinis principalior est sustinere. id est immobili ter sistere in periculis que aggredi. ut enim de. iij. ethi. in sustinendo tristitia marie dicitur aliquis fortis.

Equi videtur de secundo scilicet de martirio. circa quod plura geruntur. scilicet verum martirium sic actus fortitudinis. Responsio quod est elicitive actus fortitudinis. scilicet geruntur. que in martirio confirmatur homo in bono operis dei. scilicet fide et iusticia non deserit propter imminentia pericula mortis. Ideo de ipsis martiribus dicitur hebr. xj. fortes facti sunt in bello. Est etiam actus iusticie in quantum in casu necessitatis sustinetur ut quando oportet fieri iudicium veritatis iusticie que est per fidem vel per sustentiam martirij predicta veritati testimonium ferre tunc est sustentia martirij est ex necessitate legis divine. Et per iusticiam que est per fidem intelligo omnem veram iusticiam que observatio omnis talis iusticie mediate vel immediate refertur ad fidem formatam. Et per fidem dirigimur ad talis iusticie observantiam. Potest igitur dici quod martirium operatur ad fidem ut ad finem quo aliquis confirmatur. Ad fortitudinem vero vel ad iusticiam vel ad veritatem sicut ut ad habitum elicentem. Ad caritatem vero ut ad impantem. ex quo etiam habet quod sit meritorium h. rich. Verum martirium sic in precepto. Hec martirium de secundum affirmatos. Et id per loco et tpe est in precepto ut cum quis impugnetur ut faciat aliquid contra fidem vel iusticiam vel cum quis videt per mortem suam per fidem vel iusticiam conservari aliter periret. Est etiam quocumque in consilio ut quando est impugnationis personalis non videtur nec timeat de subversione fidei vel iusticie. si corpore non exponatur morti. Si tamen placet ecclesie videret ex hoc per fugeret vel ex eo quod se non opponeret contra dispendium in ecclesia generari fidei vel iusticie. tunc tamen nescit se opponere et mortem se exponere ne non pastor sed mercenarius habere. sic fecit beatus etho. catuariensis. Quocumque autem nec est in consilio nec in precepto ut quando homo non videt quod ex sua morte fidei

In iusticie fructu accrescat scdm illud ps. que
valitas in sanguine meo du. Quot et q
sunt necessaria ad pfectione martirij. h. q. tria
sunt sic ex descriptoe qua omuniter ponit ma
gistri ostendit scz q. martiriu e voluntaria susti
nentia mortis p xpo. s. beat. bern. dicit p vi
tate et sumit ex glo. sup ill. ps. qm ppter te
mora. tota die. hec aut tria sut voluntas patie
di. hanc in puulis innocetib. xps p quo pas
si sunt opleuit. Actualis sustineta a mortis. Ec
debita causa. Nota tñ q. martiriu dz triplici
ter. p. mo largissime. s. patietia in passioni
bus quas pat. oia qui pie viuit in xpo. Et sic
dicit aug. in sermone de beato lauretio. omis
vita xpiani hois si scdz euangeliu viuat cruz
atqz martiriu e. scdo large scz actualis volu
tatis pparatio ad suscipiendu p xpo morte si
ue p veritate. sic accipit in illa aneth. o san
ctissima aia qua est gladi. psecutoris no ab
stulit palma tñ martirij n amisit. tercio stricte
et p. s. voluntaria sustineta mortis p xpo
sue p veritate scdm qd veritas distinguit in
vitate vite iusticie et doctrine sic sumit apoc.
xviij. vidi muliere ebria de sanguine sanctorz
et de sanguine martiru xpi hielu. Vtz tpe
legis nature et tpe legis scripture fuerut aliqui
martires. h. vt dicit bern. i quadā epla tam
bi qui secuti sunt passionē xpi. q. bi qui pcesse
runt. si p veritate mortui sunt martires fuerit
sed drnter vt em dicit bern. ibidē martiriu tē
pus cā genusqz discernūt. Nam cū martir sic
idē q. testis et testis n dicit p. nisi testi fi
cet. de re q. fuit. id n fuerut ita opetetes mar
tires veteris testamēti sicut noui. Genus etiā
sue forma discernit inter ipsa qz martires ve
teris testamēti passi sunt. vel ppter inuidiā vt
abel. vel ppter doctrinā qz redarguebāt opa
tirānoz. vt psa. hiere. et alij plures. S. mar
tires noui testamēti passi sunt qz fidē negare
noluerūt. Et qz quidā martires veteris testa
mentū dueniūt in forma cū martirib. noui te
stamēti vt sancti machabei qui passi sunt qz
deū celi et legē suā noluerūt negare et p. vari
cari idō de eis ecclesia solennizat. Vtz de
fēso rei t. palis sic iusta causa martirij. h. cir
ca huiōi t. palia tria pnt considerari scz iusticia
possidēdi et v. fruendi. Et actus possidēdi et
v. fruendi. Et iniusticia verūqz ipugnādi. Et
quidē iusticia e quid spūale. Iniusticia vō est
defect. eius. Actus aut t. palis e singulariuz
p. sonaz. Dicend ergo q. legitima causa expo
nendi se martirio e defensio iusticie ex pte su
stinentis. Et obuiatio iniusticie ex pte i. feren
tis referēdo in deū scdm ill. ecc. iij. vsqz ad
mortē certa p iusticia. hoc e v. p. p. que qñ
iusticia p. net ad ecclesiā vel rempublicā v. l.
miserabilē p. sonam sic opposuit se beat. tho.
iusticie regis. Actus vō v. fruēdi p. respici
cit singularē p. sonā q. victū aliunde p. habe
re n e ita iusta causa exponēdi corpalem vitā
Vtz aliq. possit esse martir occidēdo se. h. l.
aliquis p. tibi mortē inferre triplici motiuo.
p. mo ex desperatōe vt cū imaginat. aliq. ter
ribile sibi supuenire qd putat p mortē euades

re. scdo ex verecūdia alicui. fame quā vult p
mortē purgare. Et vtroqz mō n martiriu s. ma
gis suppliciu dz dicit. 3. ex vicij detestatōe. Et
qz talis mors p. fieri aliqñ instinctu spū. n. s.
cti. aliqñ ex illusione dyaboli. ideo dubitat.
de ipsa si tñ facta sit ex instinctu spū. sancti e
martiriu. vt patet in sampsonē iudic. xiiij. Si
aut ex illusione dyaboli eternū e suppliciu et
hec sentētia habet ex v. bis aug. p. mo de ci. dei
De timore itimiditate et audacia ti. xxxiiij.

Et inde considerand e de vicijs oppositis
fortitudini. et p. mo de timore. scdo de
itimiditate. 3. de audacia. Circa p. mo
mū scz timorē querunt plura. s. v. timor sic
peccatū h. timor inordinat. e peccatū vt qñ
appetit. p timore fugit ea q. ratio dicit esse
sustinēda siue psequeda vel desistit ab his q.
psequi dz. vñ. iij. nolite timere eos q. oc
cidunt corpus. Qui vō refugit ill. qd e scdm
rōem fugiendum non est inordinatus nec est
p. t. m. Vtz peccatū timoris opponat. for
titudini. h. timor inordinat. includit in quo
libet peccato vt auar. timet amissionē pecu
nie et int. patus amissionē voluptatis et sic de
alijs. sed timor p. cipuus e mortis. vt p. ba. iij.
ethi. et id inordinatio talis timoris oppo
titudini q. e circa picula mortū ppter qd etiā
anthonomatice dicit. timiditas opponit. for
titudini vt e. vult p. h. iij. et iij. ethi. Vtz ti
mor sic peccatū mortale. h. inordinatio timo
ris qñqz desistit tñ in appetitu sensitiuo et sic e
tñ venialis. qñqz attingit appetitū rōnalem
qui dz voluntas et tunc qñqz e mortalis vt cū
quis ppter timorē sic e disposit. vt faciat cō
tra dei p. cepta. vñ et timidus debet. pena infer
ni scdm illud apo. xxi. timidus p. erit in sta
gno ignis zc. Qñqz e venialis vt cū q. timo
re retrahit. a bono qd est de pfectione filij.
Quādoqz vō n e peccatū vt cū q. h. rōnabi
lem cām timoris scdm tho. et alex. an. Vtz
timor excuset a peccato. h. si q. ppter timorē
vt fugiat mala scdm rōem magis fugiēda. nō
refugit mala minus fugiēda n e peccatū sicut
mors corporalis magis e fugiēda q. amissio rez
rū. Siquis aut ppter timorē ecōtrario faceret
totaliter excusant a peccato n possit. qz talis
a mor inordinat. esset. peccatū tñ ei. diminuit.
qz min. e voluntariū qd ex timore agit. vñ
iij. ethi. p. h. dicit. Huiusmōi q. fuit ex timo
re sunt ex voluntario et inuoluntario mixta. vñ
j. q. j. dicit. dz q. vim passus et inuitus ab he
reticis ordinat. colorē excusatōis habz. V
terius ad pleniorē euidentiā h. materie notā
dum q. duplex e metus siue timor. vnus est ti
mor iustus siue p. habilis. alter e n. p. habilis
siue leuis. p. habilis e qui cadit i. v. d. d. t. e. z.
et aiosum et hic excusat vt metus grauis dā
ni rez. Et scdm gof. graue damnū rez. dicit.
damnū omniū rerū vel maioris p. ris ar. ff. de
excusa. tu. l. ppter licem. Et met. mortis. sciz
p. te seruitutis. cruciatus corporis. minaz. qñ
scz p. sona potens minat. magnū malū et veri
sile e q. implebit ill. Bern. tñ dicit q. reliquit.
arbitrio iudicis an mme v. l. potētia hominis

sint iusta causa timoris. ff. ex quib⁹ cau. ma. l. iij. Et met⁹ excōicatiois. ex. de resti. spo. oli. inter scdm host. Gof. vō dicit qd met⁹ excōica. tiois n̄ excusat. aut em̄ ē iniusta et sic n̄ ligat apud deū. aut ē iusta et tūc imputet sibi qd sic meruit excōicari. Lewis metus ē qd cadit in virū pusillanimē. et hic n̄ excusat in matrimonio ex. de spon. venies. Nec i voto ex qui clerici c. ultimo. In electione tñ excusaret et eā vici. at. hec gof. et bern. ex. de his qd ui. c. penl. et ex. qui clerici c. vl. Itē nota scdm gof. v. q. vj. c. j. qd metus damni excusat in dato qd repe. titur. Et i pmissio qd n̄ soluit. Et in remisso qd petit. sed n̄ excusat in cōmissio. qd ob metū dā. ni n̄ debet mortale omitti quin pot⁹ debent mala oia tolerari. xxxij. q. v. itane Insup nota qd cū quis icidit metū sine culpa subuenit sibi Et ea qd p metū facta sunt si sint pfecta re. scindunt p actionē qd me. ca. qd p bato metu restituit qd dedit. Si vō sint impfecta rescin. dunt p exceptōem qd absoluet a pmissio. ff. qd me. ca. l. metum. Si autē icidit ex culpa sua sic n̄ subuenit sibi nisi i casib⁹ de quib⁹ dictū ē s. li. j. ti. de iuramto ar. vij. q. vij. cca. fi.

Equit⁹ videre de scdo. s. de intimiditate de qua qrun⁹ plura scz vtz sit peccatū. Itē qd esse ipavidum ē viciosum siue causet⁹ ex defectu amoris. vt cū quis min⁹ debito amat vitā ppiam et ea que ordinant ad eā siue cau. set⁹ ex elatōne animi de se psumens et alios dremnentis siue causet⁹ ex stoliditate qd tamē si sit muncibilis excusat a peccato Vtz in timiditas opponat⁹ fortitudini. Itē qd sic vt dicit iij. ethi. et h̄ ppter defectū amoris in quā tū n̄ timet qd timere oportet sic timiditas op. ponit⁹ fortitudini p excessum amoris in quā tū scz timet vbi n̄ oportet.

Equit⁹ videre de tercio. s. de audacia. Cir. ca quā sciendū qd audacia ē viciosa scdm qd dicit excessum passionis qd dicit audacia. vñ eccl. vij. audacis societas dissuadet. cū auda. ce inq̄t n̄ eaf in via vñ p̄z qd oppo⁹ fortitudi qd ē circa timores et audacias vt dictū ē supra. De pibus fortitudis in omuni ti. xxxv.

Ostea considerandū ē de pibus fortitu. dinis. Et primo i omuni. scdo i spēali. Circa primū sciendū qd tullius in sua re. thozica ponit quatuor ptes fortitudis. s. ma. gnificentiā patientiā fidentiā et pseuerantiā Ad cuius euidentiā sciendū qd fortitudini se. cundū qd ē virtus spēalis n̄ pnt assignari par. tes subiectiue. qd n̄ diuidit⁹ in multas virtutes specie drites qd ē circa materiā valde spēalē Assignant⁹ autē ei ptes quasi integrales et potē. tiales. Integrales quidē scdz ea qd oportet cō. currere ad actū fortitudis. potēnales vō se. cundū ea qd fortitudo obseruat circa difficili. ma. s. mortis picula. Alique autē alie virtutes obseruat⁹ circa quāsdā alias materias minus difficiles que quidē vutes adiungunt⁹ forti. tudini sic scdarie picipali. Sicut autē dictū ē supra duplex ē actus fortitudis. s. aggredi et sustinere. Ad primū duo reqrun⁹ quoz vñ p. tinet ad pparatiōez. vt. s. aliq̄s p̄mptū hēat

animā ad aggrediendū. Sed ad opis execu. tionē scz ne deficiat in executiōe eoz qd fidu. cialiter inchoant. quātū ad primū poit tullius fidentiā p̄tū ad scdz magnificentiā. h̄ i qd duo si coartent⁹ ad picula mortis erunt q̄si p. tes integrales fortitudis. Si autē referant⁹ ad aliq̄s materias min⁹ difficiles adiungent⁹ ei sic scdarie picipali sic magnificentiā. iij. ethi. ponit⁹ circa magnos sumpt⁹. Magnanimitas autē qd vñ idē esse fidētie cca magnos honores Ad actū etiā sustinēdi duo requirunt⁹. vñ ē qd p difficultate n̄ deficiat. Altez ē ne ex di. uturnitate desistat. p̄tū ad primū ponit pati. entiam. quantū ad secundum pseuerantiā h̄ etiā duo si coerceant⁹ ad p̄tū materiā forti. tudis erūt q̄si ptes integrales ei⁹. si autē ad q̄si. cunqz materias min⁹ difficiles referant⁹ erūt virtutes a fortitudie distincte et tñ adiungen⁹ ei sicut scdarie picipali. Ad has etiā p̄dictas quatuor ptes fortitudinis reducunt⁹ alie ab alijs posite.

De magnanitate et vicijs oppositis ti. xxxvj.

Et inde considerandū ē de pibus fortitu. dis in spēali. Et p̄tio de magnanitate quā pl̄s ponit in loco fidētie. Et p̄tio de ipsa. scdo de p̄sumptōne. 3o de ambitōe. qd to de iani gloria. quito de pusillanitate. h̄ ei iij. opponunt⁹ magnanimitati Circa primū sciendū qd h̄ virt⁹ vt habe⁹. iij. ethi. ē circa ma. gnos honores. Est autē et alia virt⁹ circa ho. nores mediocres qd ē innominata Nominatur autē ex suis extremis qd sunt philothomia. i. a. mor honoris et aphilotōia. i. sine amore ho. nozis. lauda⁹ em̄ qnqz qui amat honore. qnqz autē qui n̄ curat de honore p̄t scz vtrūqz mo. derate fieri p̄t. Pertinet autē ad magnanitatē fidētia quā tullius poit. qd magnanitas ē p̄te circa spem alicui⁹ ardui. Euidicia autē ipoztat qd dā robur sp̄i puenies ex aliq̄ consideratiōe qd facit vehemēte opionez de bono aliq̄ asse. quēdo. Securitas vō qd dicit pfectā q̄tez ai a timore imediate p̄tinet ad fortitudinē. Consi. derandū tñ ē qd sic spes ē cā audacie ita timor ē cā desperatiōis. et idē sic fiducia ex cōsequēti ad fortitudinē p̄tinet in p̄tū vñ audacia. Ita et securitas ex cōsequēti p̄tinet ad magnaitatē in p̄tū repellit desperatiōem.

Equit⁹ videre de scdo. s. de p̄sumptione.

Circa quā sciendū qd oppo⁹ magnanitati p excessum vñ. ij. et. iij. ethi. dicit qd magnanita. ti p excessum oppo⁹ capm⁹ l ventosus quē di. cim⁹ p̄sumptuosū. vt em̄ dictū ē sup magnani. mitas cōsistit in medio scdz p̄portōez ad p̄tam facultatē. n̄ em̄ in maiora cedit qd ueniat si. bi p̄sumptuosus autē scdz p̄portōne sue facul. tatis excedit. Viciosus autē ē et p̄tū q̄si exns cōtra naturalē ordinē qd aliq̄s assumat ad agē. dū ea qd p̄ferunt⁹ sue vcuti qd p̄tinet ad rōem p̄sumptōis sic et ipm nomē manifestat vñ p̄z qd ē peccatū Si obicit⁹ qd p̄sumptio po⁹ spes peccatū in sp̄sanctū qd n̄ opponit⁹ magnani. mitati sed magis caritati ergo zc. Itē n̄ q̄libz p̄sumptio ponit peccatū in sp̄sanctū. s. illa qua qd diuinā iusticiā dremnit ex inordinata

confidentia diuine misericordie. Et talis presumptio rōe materie. s. inquantū p eam contemnit aliqd diuinū oppo² caritati vel potius dono timoris cui⁹ ē deū reuereri. Inquantū tñ talis contemptus excedit pportionez ppe facultatis p² opponi magnanimitati. Nota tñ q n̄ multū solet dici q⁹ presumptuosus si in aliquo modico ppeias vires excedat si tñ dicat. talis psumptio n̄ oppo² magnanimitati s; illi virtuti q̄ ē circa mediocres honores.

Equit² videre de tercio scz de ambitione circa quā sciendū q⁹ ambitio opponi² magnanimitati p excessum. Importat em̄ inordinatum appetitū honoris. hoc autē attingit tripliciter. vno mō p hoc q⁹ appetit testimoniū de excellentia quā n̄ habet. Alio mō p hoc q⁹ sibi cupit fieri honore n̄ referendo in deū. tercio^o p hoc q⁹ appetitus ei⁹ in honore quiescit n̄ referens eū ad aliorū utilitatē. Intm̄ em̄ debet testimoniū aliorū de eius excellentia placere i quantū alijs ex hoc p²desse. vñ p² q⁹ ambitio ē sp̄ peccatū qd̄ etiā patz ex h̄ q⁹ repugnat caritati scdm̄ illud. i. cor. xij. caritas non ē ambiciosa.

Equit² videre de quarto scz de inani gl'a Et circa hanc querunt² plura. s. vtz ap²petit⁹ glorie sit peccatū. h̄ appetit⁹ glorie de se n̄ noiat aliqd̄ viciosum vt em̄ dicit cullus in sua rethorica. gloria ē frequēs de aliq⁹ fama cū laude. Et ambrō. dicit q⁹ gloria ē clara cū laude noticia. Appetere autē laudabilez famā n̄ ē peccatū quinimo vñ esse laudabile scdm̄ illud eccl̄. xj. curā habe de bono noie. et flo. xij. puidentes bona n̄ solū corā deo sed etiā corā hoibus. Sciendū autē q⁹ ad pfectioz hois pūnet q⁹ ipse se cognoscat sed n̄ q⁹ recognoscat² ab alijs. Et ideo p se nō ē appetēda potest tñ appeti in p̄tū ē aliquid vtile. s. l̄ ad h̄ p alij p̄ficiāt ex bono qd̄ cognoscūt i alijs vel ad h̄ p ipse homo in bonis q in se cognoscat p testimonijs aliorū. studeat pseuerare et ad melioza p̄ficere. Et scdm̄ hoc laudabile ē q⁹ curā habeat de bono noie n̄ tñ defectetur inaniter in hominū laude. sic em̄ dicit aug. v de ci. sam⁹ videt qui laudis amore viciū esse cognoscat. Appetitus autē inanis glorie viciū importat. Nam qd̄libet vanū appetere viciosum ē scdm̄ illud psal. vt quid diligitis vani. et qri. mē. Potest at̄ dici vana gloria tripliciter. vno mō ex pte rei de qua quis gloriā qrit vt de eo qd̄ n̄ est gloria dignū sicut de aliqua re fragili et caduca. Alio mō ex pte ei⁹ a quo gloriā querit vt hois cuius iudiciū n̄ ē certū. Tercio mō ex pte eius qui gloriā appetit. qui scz appetitū glorie sue n̄ refert in debitū finē vt ad honorez dei vel salutē pximi. h̄ tho. et duenit cū eo alex. an. Vtz ianis gloria opponat² magnanimitati. h̄ q⁹ sic. vt em̄ dictū ē. gloria ē quidā effectus honoris et laudis. Ex hoc em̄ q⁹ aliq⁹ laudat² vel ei reuerētia exhibet² clar⁹ in noticia aliorū reddit². Et quia magnanimitas ē circa honores. cōsequēs ē q⁹ sit circa gloriā vt scz sic honore ita et gloria moderate vcat². et ideo inordinat² appetitus

glorie oppo² magnanimitati directe. Vtz ianis gloria sit peccatū mortale. h̄ ex h̄ aliq⁹ qd̄ peccatū ē mortale q⁹ contrariat² caritati. hoc autē peccatū scdm̄ se n̄ videt² contrariari dilectōni pximi sed p² contrariari dilectōni dei dupliciter. vno mō rōe eius de quo quis gloria² vt de aliquo qd̄ contrariat² diuine reuerētie scd̄z id̄ i. cor. xij. quid gloriaris q̄si n̄ accepis. Alio mō ex pte gloriatis qui scz in gloria tan² p̄ in ultimo fine quiescit p̄ quo etiā cōsequēdo nō p̄mittit facere etiā ea q̄ sunt cōtra deū. et vtroq³ mō ē peccatū mortale. Si autē amor humane glorie licet sit inanis neutro p̄dicto² modoz repugnet caritati ē venialis. vñ crisost⁹. dicit sup̄ Mt. q⁹ inanis gloria etiā locum h̄z in seruis xp̄i. in quib⁹ tñ nullū ē peccatū mortale. h̄ tho. Itē scdm̄ alex. an. inanis gloria erit venialis. tñ ppter surprēptōez. tñ ppter maximā cōcupie p̄nitatem. signat² em̄ p puluerē de quo dicit Mt. x. ap̄lis. excutite pul. de pe. vñ dicit greg. p̄dicatio vit sine aliqua mixtione pulueris trāsit. p̄dicans em̄ aut ad indignationē trahit² si contemnit². aut ad inanē gloriā si ab auditorib⁹ honorat². Constat autē q⁹ apostoli a p̄fectōe ppter huiōi inanē gloriāz n̄ cadebant. Quoc et q̄ sunt filie inanis glorie cū sit viciū capitale. vt habitū ē supra h̄ q⁹ sunt septē scdm̄ greg. xxxj. mora. s. inobediētia. iactantia p̄pocis cōtento. p̄tinacia. s. p̄p̄ sentētie. discordia. scz volūtatis ab alijs et nouitatū p̄sumptio. Nota q⁹ iactantia vt dictum ē supra p̄² iter species sup̄bie. quo ad interiorē eius causam q̄ ē arrogantia. Ictantia vero exterior vt dicit iij. ethi. ordinat² q̄q³ ad lucrū. s; sepius ad honore vel gloriā. Et sic orit² ex inani gloria

Equit² videre de v. s. de pusillanimitate circa quā sciendū q⁹ directe oppo² magnanimitati scdm̄ defectū qz sicut magnanimit⁹ ex animi magnitudine ad magna tendit. Ita pusillanimit⁹ a magnis ex animi puitate retrahit². Sicut autē p̄ p̄sumptōem aliq⁹ excedit pportōnem sue potētie dū nitat² ad maiora q̄ possit. Ita etiā pusillanimitas deficit a pportione sue potētie dum recusat in illud tendere qd̄ ē cōmensuratū sue potētie. Et ideo sicut p̄sumptō ē peccatū ita et pusillanimitas

De magnificētia et puificētia ti. xxvij. Oīea cōsiderandū ē de magnificētia et puificētia. Circa qd̄ sciendū q⁹ materia magnificētie sunt magni sumpt⁹ vt vult phus iij. ethi. qz intēdit ad aliqd̄ magnū opus faciendū et requirit pportionatoz sumptus. Potest etiā dici materia magnificētie ipsa pecunia qua vtit² ad faciendū magnos sumpt⁹ et amor pecunie qua magnific⁹ moderat² ne magni sumpt⁹ impediant². Opponitur autē ei puificētia scdm̄ phm scdo et q̄rto ethi. magnific⁹ em̄ vt habe² ex. iij. ethi. p̄cipaliter intēdit magnitudinē operis. et secundario magnitudinem sumptus quam vitat vt magnū faciat opus. puific⁹ autē ecōuerso p̄cipaliter intēdit ad puitatem sumpt⁹ et p̄ cōsequēs puitatē opis et sic deficit a pportione q̄

de esse scdm rōem inter sumptus et opus. et ita ē
viciosus. Paruificēte autē oppo^o viciū q̄ quis
expedit vltra debitū modū. Et de grece bo-
nauia a furno dicta. qz scz ad modū ignis q̄
ē i furno cōsumit oia. vñ laciē p̄ cōsumit dicit.
De paciētia et longanimitate ti. xxxviii.

22 918
Einde cōsiderandū ē de paciētia. Circa
quā sciendū q̄ paciētia p̄tū ad habitū
ponit virtus p̄ quā mala equo aīo tole-
ram⁹ vt dicit aug. li. de paciētia. Quantū ad
delectatōem quā hz in actu p̄o^o inter fructus
Gal. v. Et p̄cipue p̄tū ad hoc q̄ anim⁹ p̄ pa-
tiētiā p̄seruat ne tristitia obzuar⁹. p̄ hoc autē
qd̄ dicit iac. j. paciētia op⁹ p̄fectum hz. habe⁹ q̄
paciētia ē p̄fectior scdm qd̄ alijs vicijs. s. p̄
tū ad tolerantiā aduersorū. n̄ autē q̄ sit p̄fectior
simpliciter. Causa⁹ autē paciētia scdm qd̄ ē vir-
tus a caritate scdm illud. j. cor. xiii. caritas
paciēs ē. h̄ autē haberi n̄ p̄t nisi p̄ gratiā scdm
illud Ro. v. caritas dei diffu. ē in cordi. nr̄is
p̄ sp̄m sanctū q̄ dat⁹ ē nobis. vñ p̄ q̄ paciētia
sine auxilio gr̄ie n̄ habe⁹. Non ē autē paciētia
idē q̄ longanimitas. Sicut em̄ magnanimit⁹ tē-
dit i magna sic et lōganimitas tēdit i aliq̄d qd̄
dilat in longinquū. Et iō sic magnanimitas
magis respicit spem tendentē i bonū p̄ auda-
ciā vel timorē vel tristitiā q̄ respicit malū. ita
et longanimitas. vñ magis videt⁹ ducere euz
magnanimitate q̄ cū paciētia scd̄z tū q̄ sub rōe
mali cōtūctatis respectu euz ē paciētia. p̄ cō-
p̄hendi et dilatio boni sperati q̄ p̄net ad lō-
ganitatez. Et labor que sustinet hō in cōtinua-
ta executōe op̄is boni. q̄ p̄net ad cōstantiā tā
lōganitas q̄ cōstantia cōp̄hendunt⁹ sub paciē-
tia. De p̄seuerantia et cōstantia et vicijs oppositis
ti. xxxix.

Ostea cōsiderandū ē de p̄seuerantia. Et
p̄tio de ipsa. scdo de vicijs oppositis.

Circa primū sciendū q̄ p̄seuerantia ē q̄-
dā virt⁹ sp̄ialis ad q̄ p̄net in op̄ibus vicijs
si diurnitate sustinere put ē necessē. vñ dicit
tull⁹ in rethorica sua q̄ p̄seuerantia ē in rōne
bene cōsiderata stabilis et p̄petua p̄māsiō. Quā
autē dicit aug. li. de p̄seuerantia q̄ null⁹ potest
dici p̄seuerantiā habere dū viuūt nisi p̄seueret
vsqz ad mortē. sumit p̄seuerantiā p̄ actu eius
cōsumato. Conueniūt autē cōstantia et p̄seuerantia
in fine. qz ad vtrūqz p̄net i aliquo bono fir-
miter p̄sistere. Differūt autē qz p̄seuerantia p̄pe-
facit p̄sistere cōtra difficultatē q̄ p̄uenit ex di-
urnitate act⁹. cōstantia vō cōtra difficultatē
q̄ p̄uenit ex alijs impedimentis exteriorib⁹.

Querit⁹ autē vtrū p̄seuerantia indiget auxilio gr̄-
tie. h̄ p̄ sic. vñ aug. li. de p̄seuerantia dicit al-
ferimas esse donū dei p̄seuerantiā q̄ vsqz in fi-
nē p̄seuera⁹ in xp̄o. Vt em̄ p̄ p̄dictis p̄seue-
rantia dicit dupl^r. vno mō p̄ habitu p̄seuerantie
scd̄z qd̄ ē virtus et sic indiget dono habitualis
gr̄ie sicut et cetera vices infuse. Alio mō p̄
actu p̄seuerantie vsqz ad mortē durate. Et scd̄z
hoc indiget n̄ tū gratia habituali. s. etiā gra-
tuito dei auxilio cōseruatis hominē i bono vs-
qz ad finē vite. qz cum libere arbitriū de se sic
verabile et hoc n̄ collat⁹ ei p̄ gratiā habitualē

p̄nās vite n̄ subest p̄tā liberi arbitrii ec̄ p̄ gr̄-
tia iformata vt se immobil^r i bono statuāt. licz
in eius p̄tāte sic q̄ hō eligat. plerūqz em̄ ē in
p̄tāte nra electio nō autē executio. hec tho.

Equit⁹ videre de scdo scz de vicijs oppo-
sitis p̄seuerantie. s. de mollicie et p̄nacia
De mollicie igit⁹ sciendū q̄ oppo^o p̄seuerantie
vt vult p̄hs. vii. ethi. dicit autē p̄prie scdm p̄hm
molliis qui reced⁹ a bono p̄pter tristitias cau-
sacas ex defecta electionū q̄ cedēs debili mo-
uenta. S. obi⁹ qz sup illud. j. cor. vii. nec ad-
ulteri nec molles dicit glo. i. muliebria patiē-
tes. sed hō oppo^o castitati ergo rē. h̄ p̄dicta
mollicies dupl^r causa⁹. vno mō ex cōsuetudie
cū em̄ aliq̄s cōsuevit voluptatib⁹ frui difficil-
lius p̄t eis carere. Alio mō ex naturali dispo-
sitiōe qz scz hz animū min⁹ cōstantē p̄pter com-
plexionis fragilitatē et sic op̄at⁹ feia ad mas-
culos vt dicit vii. ethi. Et iō illi qui muliebria
patiunt⁹ dicunt⁹ molles q̄si effecti muliebres
p̄tio mō mollicies oppo^o p̄seuerantie. scdo mō
castitati. De p̄nacia autē sciendū q̄ oppo^o
p̄seuerantie vt vult tull⁹ i rethorica sua. sic em̄
dicit p̄sid. li. ethi. p̄nar dicit qui est imprudēter
tenēs q̄si oīo tenax. et idē dicit p̄nar. qz in suo
apposito ad victoriā p̄seuerat. p̄seuerat em̄ i p̄-
p̄ria sententia plus p̄ oportet. molliis min⁹ q̄
oportet. p̄seuerās autē quantū oportet
De t̄pantia et int̄pantia et sensualitate ti. xl.

Consequēter cōsiderandū ē de t̄pantia.
Et p̄tio de ipsa postea de p̄tibus eius.

Circa primū primo dicendū ē de t̄pantia.
scdo de vicijs oppositis. Circa primum
sciendū qd̄ nomē t̄pantie dupl^r sumi p̄t. vno
mō scd̄z cōmunitatē sue significatiōis et sic est
virtus generalis qz significat quandā tēperi-
em. i. moderatōz quā rō ponit in humanis op̄-
tibus et passionib⁹ qd̄ ē cōmune i omni mo-
rali v̄tute. Alio mō anthronomaticē scdm qd̄
refrenat appetitū ab his q̄ maxime alliaūt ip-
sum et sic ē sp̄ialis virt⁹ vt pote h̄ns materiaz
specialē. Est em̄ circa delectatōes maximas cu-
iusmodi sūt delectatōes tact⁹. s. ciborū et po-
tuum et venereorū. n̄ ē autē circa delectatōes a-
liorū sensuū p̄ncipaliter s. ex cōsequēti. s. inq̄-
tū referunt⁹ ad delectatōes tactus

Equit⁹ videre de scdo. s. de vicijs oppo-
sitis tēperantie circa qd̄ sciendū q̄ oppo^o ei
int̄pantia scdm excessam et ē viciū maxie ex p̄-
habile. vt vult p̄hs. vii. ethi. p̄ eo q̄ ē circa
delectatōes cōmunes nobis et brutis et p̄t ali-
q̄ esse p̄tū mortale aliq̄ veniale vt p̄ se p̄z
Opponit⁹ etiā ei insensibilitas scd̄z defectū vt
vult p̄hs scdo et iii. ethi. siq̄s em̄ int̄m dlecta-
tionē refugeret p̄ nēcia ad cōseruatiōz nature
iduidai l̄ species p̄mitteret peccaret q̄ re-
pugnās ordini naturali et h̄ p̄net ad viciū i
sensibilitatis. Sciendū tū p̄ ab hui⁹ dlecta-
tōibus cōsequētib⁹ hui⁹ op̄atōes q̄nqz ē lau-
dabile l̄ cō necessariū abstinere p̄pter aliq̄z
finē vt p̄pter sanitatē corp̄alē vel p̄pter aliq̄z
officij executōz. l̄ p̄pter aīe recipiendā salutē
l̄ p̄pter diuiniōz cōceptatōz nec aliq̄d p̄dictorū
p̄net ad insensibilitatē qz sūt scd̄z rēctā rōem

De p̄seuerantia h̄ qz vicijs
vicijs vicijs quoz dicit
De p̄seuerantia h̄ qz vicijs
vicijs vicijs quoz dicit

De partibus tpancie in omni ti. xli.
 Einde considerand est de partibus tpancie.
 et primo in coi. scdo in spiali. Circa
 primu sciend q tulliu in retho. ponit
 tres virtutes tpancie. scz continentia. clemetia et
 modestia. Macrobiu vo sup somniu scipionis
 ponit multo plures. scz modestia verecundia
 abstinentia castitate honestate moderatione
 parcitate sobrietate et pudicitia. Andronicu
 aut dicit q familiares tpancie sut austeritas.
 continentia humilitas simplicitas ornatu et bona
 ordinatio et p se sufficientia. hax aut virtutu
 due sut pres integrales tpancie scz verecundia
 p qua aliqs refugit turpitudine tpancie tra
 ria. v. sumat verecundia no p passione sz pro
 habitu. Et honestas p qua aliqs amat pulcri
 tudine tpancie. pres vero tpancie subiective
 sut quoru. tpancia em est circa delectatōes ta
 ctus. quaz qdam ordinant ad nutrimentu.
 et i his quantu ad cibū est abstinentia. quantu
 ad potū ē pprie sobrietas. quedā vero ordi
 nant ad generatōes. et in his quantu ad dele
 ctationē pncipale ipi coitus ē castitas. qn
 tu vero ad delectatōes circūstantes q sz sut
 in osculis tactibz et amplexibz attendit pud
 icia. Partes vo tpancie potēntiales. quedam
 refrenat appetitū in interioribz motibz aie
 qdam in exterioribz motibz corpis. quedā in
 rebz exterioribz. Præter motū aut occupiscen
 tie que moderat et refrenat tpancia tres mor
 tus inveniunt in aia tendētes in aliqd. pmo
 qdez ē motu voluntatis omote ex spe respectu
 passionis. et hūc refrenat continentia ne scz hō
 nimis vincat. Aliu ē motu spei et audacie q
 dsequit ipaz que refrenat humilitas. Terciu ē
 motu ire tendētes in vidiētā que refrenat mā
 suetudo siue clemetia. Motus aut et actz cor
 poris refrenat modestia quā andronicu diuis
 dit in tria. ad quoz pmo pntet qd et q ordi
 die sit agend et qd dimittend. et quo ad h po
 nic bona ordinatōes. Aliud ē q hō in hoc qd
 agit decentia sernet et sic poit ornatu. terciū
 ē in colloquijs amicorū v. qbuscuqz alijs ee
 sic ponit austeritatem. Circa vo exteriora du
 plex ē moderatio adhibēda. primo tra sup
 flua et sic ponit parcitas vel p se sufficientia.
 scdo tra nimis exquisita et sic ponit mode
 ratio v. simplicitas.

De continentia et gula ti. xliij.

Ossea considerand ē de singul partibus tē
 peratōe. et qdez de partibus ei integrali
 bus scz verecundia et honestate suffici
 ant dicta in ti. pcedenti. Vñ dicend ē de partibus
 ei subiectivis. et pzo de abstinentia. scdo de
 sobrietate. terciu de castitate. Circa pmo pzo
 dicend ē de abstinentia. scdo de vicio sibi oppo
 sito scz de gula. De ieiunio vo q ē actz ei age
 tur ifra tractatu de penitētia. Circa primū
 sciend q nomē abstinentie ipoztat subtractōz
 ciborū. h aut szm qd considerat absolute signi
 ficat qddā mdris. szm aut qd ē rōe regulata
 significat virtutis habitū l actū et hō signat. ij.
 pe. j. vbi dicitur mstrate in scia abstinentia. h em
 ostendit ut hō a cibis abstinere put optet. v.

szm qd dicit aug⁹ h^o faciat p congruetia hoim
 cū quibz vivit et plone sue. et p valitudine
 sue necessitate.

Sequit^r videre de scdo scz de gula. Et cir
 ca hac qrun^t pl^a scz vtz gula sit pētū
 sz q sic qz reddit appetitū ededi et bibēdi
 iordinatū szm qd ab ordie rōis recedit ut di
 greg. xx. moz. q ad oflicū spūal agonis nō
 assurgit nisi pzi hostis itra nos positus scz
 gula deuincat. **V**tz sit pētū mortale. sz
 si sit tāta iordinatio ei q hō sit paratū facere
 tra dei pceptū ppter hmoi delectatōez erit
 pētū mortale. Et sic di^r greg. xxx. moz. qnqz
 dnante gula omē qd hoies foriter egerūt p
 dūt. Si vo ei iordinatio sit ifra deū ut qz l
 cet nimis occupiscat qz ciborū delectatōz nō
 tū ppter h aliqd faceret tra dei legē ē pētū
 veiale. Et sic di^r aug. i sermōe d purgatorio.
 quoties aliqs in cibo et potu plus accipit q
 necesse sit ad pētā minuta noueis pūnere.

Quot et q sut spēs gule. sz q sut qnqz vt
 di^r greg. xxx. moz. et hnt de dsec. di. v. et cō
 tiner^t i hō v. ppropere laute nimis ardēter
 studiose. ppropere. i. an debita horā. laute. i.
 quantu ad pncipalitē cibi. nimis. i. in quāta
 te. ardēter. i. nimis aude et gulose. studiose.
 scz qtu ad nimia curā pparatōis. Et he vdi
 tōes imoderatōis attendunt cōir in cibo et in
 potu. **S**z qn i dictis spēs gule ē pētū ve
 niale et qn mortale. sz in pzia specie scz pze
 ppere. nō ē pētū nisi voluptas cibi sit in cā.
 si em sit ex aliq nccitate ifirmitatis l iuueria
 vel hmoi nullū est peccatū. Et etiā qn volup
 tas est in cā adhuc nō ē peccatū mortale nisi
 appetitū esset adeo immoderatū q hō se qret
 eū etiā si esset tra dei v. ecclesie pceptū. In
 scda specie scz lauta pparatōe si fiat ex nccita
 te ifirmitatis v. pntine dsuetudis nō ē pec
 catū. cū hoc aug⁹ in regula sua dcedat. alia
 peccatū esset. sz si immoderātia appetitū eē
 causa ei esset peccatū nō tū mortale. nisi ap
 petitus adeo esset effrenatū. vt etiā tra dei
 v. eccie pceptū cibis illicitis sine nccitate l
 dispētatōe tpe ieiunij vesceret. In terciā spe
 cie nō est peccatū si nō sūmat scienter vltra
 pportionē sumētis. In qtra specie si sit ex sola
 natura nullū ē peccatū. si vo tali delectatōi
 rō pl^a q optet ihereat ē pētū veiale. si at ta
 lis delectatio omibz alijs pponat sicut esau
 ppter escā vendidit primogēita ppter qd re
 pbat fuit hebre. xij. est pētū mortale. In quī
 ta vo specie ē peccatū mortale qn totū aim⁹
 ē deditus tali cure. Cura vo hec est peccatū
 veniale vel etiā nullū peccatū cū scz hoc re
 qrit infirmitas v. dsuetudo v. honestas siue
 dignitas alicui. **V**tz gula sit viciū capi
 tale. sz q sic quia ei hnt sut quqz vt vul
 greg. xxxi. moz. scz inepa leticia scurilitate.
 id ē iocularitas qdaz puenēs ex defectu ra
 tōis. Immūdicia q pt attendi szm iordinatā
 emissionē qru libet supfluitatū. v. specialiter
 quantu ad emissionē seminis. vnde sup illud
 ephe. v. fornicatio autē et omnis immūdicia
 sc. glo. id ē incontinentia pūnens ad libidine

quocūq; mō. multiloquiū et ebetudo mentis
circa intelligentiam scz ppter fumositates ci
borū pcurbantes caput.

De sobrietate et ebrietate ti. xliij.

Einde cōsiderandū est de sobrietate. et
p̄mo de ip̄a. sc̄do de vicio sibi oppo
sito scz ebrietate. Circa p̄mū nota

q̄ oīa que ad t̄pantiā p̄p̄ie p̄tinent sūt neces
saria vite p̄n̄ti et excessus eorū nocēt. et ideo
in omnib⁹ necessariū est habere mensurā qd̄
p̄tinet ad sobrietatem. vñ dicit⁹ sobri⁹ quasi
briam. i. mensurā seruās. ideo noīe sobrieta
tis t̄pantiā significat⁹. Sed modicus excessus
in potu scz q̄ p̄t inebriare pl⁹ nocet q̄ in alijs
et ideo ebrietas ē sp̄cialiter circa potū. Re
quirit⁹ aut̄ hec virtus in aliq̄ib⁹ duplici ra
tōe. vno mō qz sunt p̄n̄iores ad d̄cupiscētiās
vt iuuenes p̄pter feruorē etatis. et mulieres
p̄pter fragilitatē mētis. vñ s̄m maximū vale
riū mulieres apud romanos nō bibebāt anti
quitus vinū. Alio mō qz est magis necessaria
eis ad p̄p̄iā op̄ationē ip̄orū. Vinū aut̄ immo
derate sumptū p̄cipue impedit rōis vsū. Et iō
in senib⁹ in quib⁹ ratio vigere debet ad eru
ditiōnem aliorū et in ep̄is et in alijs ecclesie
ministris qui deuota mēte debēt insistere spi
ritualib⁹ officijs. et regib⁹ qui p̄ sapientiam
debent subditos gubernare. specialiter d̄z in
eis sobrietas esse. Ideo d̄z ad t̄ptū. ij. exhorta
re senes ut sint sobrii. et. j. t̄bi. iij. optet ep̄m
sobriū eē. et p̄. xxxj. noli regib⁹ dare vinū.

Equit⁹ videre de sc̄do scz d̄ ebrietate. cir
ca qd̄ sciendū q̄ ebrietas dupl⁹ p̄t sumi.
vno mō p̄ defectū q̄ puenit ex nimia vini po
tatione. et sic ē pena d̄sequēs ex culpa. Alio
mō p̄ actū quo quis incidit in illū defectū.
et ille actus dicit⁹ causare dupl⁹ ebrietatē.
vno mō ex vini fortitudine p̄ter opinionē bi
bens et sic p̄t esse sine peccato. Alio mō ex
iōrdinata d̄cupiscētia et vsu vini et sic ē pec
catū. Est aut̄ qn̄q; peccatū mortale vt cū quis
bene aduertit q̄ potus est potēs inebriare et
talis p̄p̄ie d̄z ebrius. qn̄ vero nō aduertit tūc
p̄t esse cū peccato veniali. Nota tñ q̄ cū ali
quis multū comedit et bibit s̄m medicie d̄si
liū ad vomitū puocandū. nō ē reputand⁹ su
p̄flū⁹ potus uel cib⁹. potus tñ aque etiā tes
pide causat vomitū et iō p̄pter illā nō excusa
ret⁹ ab ebrietate. Querit⁹ vñ ebrietas ex
cusat a peccato. s̄c̄ in ebrietate duo attēdun
tur. scz defectus d̄sequēs et actus p̄cedens.
Primū excusat peccatū inquātū inuolūtariū
causat⁹ p̄ ignorantia. Circa sc̄dm vō distigūe
q̄ si ex actu illo secuta sit ebrietas sine pecca
to. tūc peccatū sequēs a culpa totaliter excu
sat⁹. vt forte accidit in loth. q̄ excusat⁹ ab in
cestu p̄pter ebrietatē eo q̄ nō discreuit q̄ es
sent filie sue. vt dicit aug. xxiij. li. c̄tra faustū
Si aut̄ actus p̄cedens fuit culpabil⁹ sic excusa
sat⁹ nō a toto peccatū sequēs p̄ eo qd̄ reddi
tū volūtariū ex volūtate act⁹ p̄cedētis. s̄z a tāto
qz diminuit⁹ ibi rō volūtarij. Quia tñ ex ebri
etate respublica multū d̄anificat⁹. Ideo etiā
s̄m aliq̄s leges positiuas facientes aliq̄ tur

pia ex ebrietate puniunt⁹. Et qz tales oī pec
cato se exponūt. iō alicubi magis puniūt⁹ q̄
si nō essent ebrii vt magis solite ab ebrieta
te caueant. et credit nich. q̄ ebrius occidens
hominē est irregularis.

De castitate ti. xliiij.

Ostea cōsiderandū ē de castitate. et p̄
mo de ip̄a. sc̄do de v̄ginitate q̄ est p̄
castitatis. tercio de luxuria q̄ opponi
t⁹ sibi. Circa p̄mū sciendū q̄ nomē castitatis su
mit⁹ ex h̄o q̄ p̄ rōem d̄cupiscētia castigat⁹ q̄ ē
ad modū pueri refrenāda. vt patz p̄ pl̄m. iij.
ethi. vñ castitas inquātū ē s̄m rōez op̄antis
ē v̄tus. Inquātū vō habz delectatōez in actu
suo d̄numerat⁹ iter fruct⁹ gal. v. Potest autē
castitas sumi dupl⁹ scz p̄p̄ie et sic ē specialis
v̄tus h̄is sp̄cialē materia. s̄. delectatōez vene
reas. et methaphorice et sic ē castitas sp̄ual
q̄ ē qn̄ mens hoīs delectabiliter diūgit⁹ deo.
s̄m i. i. cor. xj. despōdi vos vni viro v̄gi
ca. xxi. xpo Si aut̄ delectabiliter c̄tra debitū
ordis diuini diūgat⁹ q̄buslibet reb⁹ alijs di
cet⁹ fornicatio sp̄ualis. s̄m illud hiere. iij. tu
āt fornicata es cū ama. ml. Sc̄do mō accipiē
do castitatē ē virt⁹ general⁹ qz p̄ quālibet v̄
tutē mēs retrahit⁹ ne reb⁹ illicitis delectabi
liter diūgat⁹ p̄cipaliter tñ h̄mōi castitatis
rō d̄sistit i v̄tutib⁹ theologics q̄b⁹ mēs diū
git⁹ deo. S̄z quō se h̄z pudicitia ad castita
tē. s̄c̄ pudicitia d̄z a pudore in quo verecun
dia significat⁹. Et iō optet q̄ pudicitia p̄p̄ie
sit circa illa de q̄b⁹ hoies magis verecūdat⁹
vt de venereis. int̄m etiā ut dicit⁹ aug. q̄ vere
cūdia nō careat d̄cupiscētia diūgal. Et h̄o qz mo
tus illoz mēbzorū nō subdit⁹ imperio rōis.
Verecūdat⁹ aut̄ h̄o nō tñ de mixtōe venerea s̄z
etiā de q̄buslibet signis ei⁹ ut di⁹ pl̄bus i. ij.
retho. vt sūt aspect⁹ impudici. tact⁹. oscula.
Et qz h̄ solēt magis rephēdi. iō pudicitia ma
gis respicit h̄mōi signa exteriora. castitas aut̄
magis ip̄az d̄mixtionē. et iō pudicitia ad cas
titatē ordinat⁹ n̄ q̄si v̄t⁹ ab ea distincta s̄z sic q̄
dā circūstantia ei⁹. qn̄z tñ vnū p̄ alio poni.

De virginitate ti. xlv.

Ostea dicendū ē de v̄ginitate. et p̄
mo de ei⁹ essentia et q̄dditate scz qd̄ est et
vñ d̄z. sc̄do de ei⁹ amissione. tercio de
p̄mo aureole virginitati debite. q̄rto de vir
ginū d̄secratōe. Circa p̄mū sciendū q̄ s̄m
rich. v̄ginitas p̄t dupl⁹ sumi. vno mō impp̄ie
p̄ integritate carnis. et sic q̄libet mulier nati
uit⁹ virgo. et sic nō ē virt⁹ qz tota essentia cu
iuslibet v̄tutis ē in aīa s̄m aug. j. de ci. dei. c
xviij. Alio mō p̄t virgitas sumi p̄ habitū quo
nisi rōnabil⁹ n̄citas assit vacādi copl̄e carna
li. determinat⁹ volūtas ad respuendū p̄mptē
et faciliter oēm delectatōez venereā etiā lici
tā. ut mēs liberius sp̄ualib⁹ vacet. qz ut dicit
tur. j. cor. viij. virgo cogitat q̄ d̄ni sunt ut sit
sancta corpore et spiritu. Et sic dicit aug. li.
de nuptijs et d̄cu. q̄ virginitas ē in carne cor
rupabili incorruptōnis p̄petua meditatio. p̄
meditatōez itelligit⁹ p̄positū rōis q̄ d̄z eē p̄pe
tua qz ad h̄o q̄ sit v̄t⁹ v̄go d̄z h̄ gerē i p̄posita

corrupta sit. s; si p fide ad martiriū p̄tinebit
vñ beata lucia dixit si me iniuriā violare fece-
ris mihi castitas duplicabit ad coronā. Intel-
ligēs q̄ ex hoc duplex p̄miū reportaret. vnū
p̄ virginitate seruata. aliud p̄ iniuria illata
his concordat aug⁹. j. de ci. dei. c. xix. dicens de
vi. lenter corruptis q̄ p̄posito animi manēte
p̄ qd̄ etiā corp⁹ sanctificari meruisset. nō au-
fert ip̄i corp̄i sanctitate violētia libidīs alie-
ne quā seruat p̄seuerātia sue d̄nitie. Sic em̄
integritatē mētis de⁹ restaurare p̄t mētis cor-
rupte penitētia. licz nō possit facere quin fue-
rit corrupta. ita integritatē carnis de⁹ restau-
rare p̄t licz facē n̄ possit quin fuerit corrupta
quāuis integritas carnis ad illd̄ qd̄ ē de essen-
tia virginitatis nō sit necessaria. hec rich.

Quid de illa q̄ fuit corrupta t̄m mēte s; nō
carne. h̄c talis ut etiā tactū est in q̄stione p̄-
cedētū p̄ verā penitentiā ad plenū recupabit
in corruptione mētis. et si in tali p̄posito i f̄ie
vite fuerit aureolā habebit. qd̄ em̄ d̄ virgini-
tas meditatio p̄petue icorruptōis. refert̄ ad
finalē icorruptiōnē ex p̄te mētis. Ex p̄te vō
carnis optet esse p̄petuā icorruptiōnē quātuz
est de volūtate mētis hec alex. an.

Equit̄ videre de tercio scz de aureola v̄-
ginitatis scz qd̄ ē et cui debet̄. Circa qd̄
sciendū q̄ aureola est qd̄dā p̄miū p̄uilegiatū
respōdens victorie p̄uilegiatē. Et ideo s̄m
qd̄ sūt tres victorie p̄uilegiatē eo q̄ sint ce-
teris alijs excellētiōres. In trib⁹ pugnis im-
minētib⁹ cuiuslibet homini sic sumunt̄ tres au-
reole. Nam potissimā victoriā obtinet virgo
c̄tra carnē. martir̄ c̄tra mundū. doctoz c̄tra
dyabolū. dū nō tantū a se sed etiā ab alijs re-
mouet ip̄m. Et ideo his tribus aureola p̄prie
dicta debet̄. Debet̄ aut̄ aureola t̄m illis vir-
ginib⁹ q̄ p̄positū seruādi p̄petuo virginitatē
habuerint. et hoc s̄m rich. siue p̄positū illud
firmauerit voto siue nō. licz illd̄ p̄positū aliū
de fuerit interruptū integritate tamē carnis
manēte. dūmō in tali p̄posito inueniat̄ in fi-
ne vite. Tho. vero videt̄ velle q̄ optet illud
p̄positū esse voto firmatū vt patz̄ ex dictis in
p̄mo articulo in solutiōe argumētū ibi positū
vñ debet̄ corruptis sola mēte dūmō vere pe-
nituerint et in tali p̄posito reperiant̄ in fine
Debet̄ etiā violēter vel nō volūtariē corrup-
tis sola carne nō mēte vt etiā patet ex dictis
in scdo articulo. Debet̄ etiā s̄m rich. his q̄
sūt virgines ex necessitate vt sunt naturaliter
frigidi et eunuchi si volūtate habuerint i cor-
ruptionē p̄petuo seruādi etiā si facultas ad-
esset coeundi.

Equit̄ videre de q̄rto scz de c̄secratione
virginū. Et circa h̄ q̄runt̄ pl̄a. scz quare
sol⁹ ep̄us c̄secrat et virgines velat. h̄c sic p̄
matrimonii carnale representat̄ matrimoniu
sp̄uale inter xp̄m et ecclesiā quantū ad fecun-
ditatē. Ita p̄ virgineā velationē representat̄ ma-
trimoniū sp̄uale quantū ad ei⁹ integritatē vt
patet p̄ oia q̄ ibi gerunt̄ et p̄ferunt̄. Et iō so-
lus ep̄s cui ecclesie cura c̄mittit̄ v̄gines ve-
lādo despōsat. nō sibi s; xp̄o q̄ si paranimph⁹

et amic⁹ sp̄osi. S; q̄re sole v̄gines et nō vi-
due c̄secrant̄. h̄c qz in d̄nitia virginali p̄t
esse integritatis significatio plena. s; i vidua
li est semiplena. Ideo viduis dat̄ aliqd̄ velū
sed nō cum illa solennitate cū qua virginib⁹
dat̄. Quo tempore sunt virgines c̄secrāde
de h̄o quere infra li. vi. ti. de tpe et loco quo
debent ordines c̄ferri. Vt in c̄secratione
virginū gratia detur. h̄c s̄m tho. iij. sen. di.
xxviii. q̄ sic. sicut in v̄nitione regum et alijs
h̄mōi benedictiōib⁹ nisi sit impedimentū ex
p̄te recipientis. S; tamen nō dicunt̄ sacramē-
ta qz nō sūt ad curationē morbi peccati sicut
alia sacramenta instituta. Vt occulte cor-
rupte debeāt c̄secrari p̄pter vitatiōnē sc̄dali.
li. h̄c in c̄secratione illa fiūt et dicunt̄ aliq̄
que p̄tinent ad eius substantiā vt verba q̄ ex-
primūt virginitatē. et benedictō veli s̄m for-
mā c̄secrationis et modū velandi. Et aliqua
que p̄tinent ad eius solennitatē. vt accensio
candelarū. denudatio capitis et come cū p̄-
ducunt̄. Dicūt ergo c̄muniter omnes q̄ in ve-
lando occulte corruptas siue a viro siue alio
modo nullo mō licet simulare vel vere face-
re vel dicere ea q̄ sūt de substantia c̄secratio-
nis. cum qz circa ecclesie sacramēta vel sacra-
mentalīa nulla debet interuenire scienter fal-
sitas vel simulatio qz fieret iniuria sacramen-
to. tū quia esset c̄tra decretū. xxj. q. j. de iuris
Circa vero ea que p̄tinent ad solennitates
c̄secratiois adhiberi p̄t caucela p̄pter vitatiō-
nem sc̄dali et infamie s̄m aliquos et h̄o per
ep̄m cui mulier debz̄ secrete dicere suū statū.
poterit em̄ disponē q̄ talia fiāt et caute sub-
ticere verba q̄ sūt de substantia c̄secratiois ve-
li et nomē virginitatis in nomē castitatis mu-
tare. Alij dicūt q̄ tales corrupte nullo modo
debet̄ se sociare sacris virginib⁹. in c̄secratio-
ne etiā quantū ad ea que sūt de solennitate cū
talē sanctitatē simulare sit ypocrisis maria
Possūt aut̄ suā infamiā vitare aut se humiliā-
re dicendo se nō esse dignas tali c̄secratione
p̄pter periculū infirmitatis hūane ne i poste-
rū c̄secratio c̄tamineat̄. Et sic magis honorat̄
q̄ infamet̄. qz omnes si vellent se sic excusa-
re possent. aut tpe c̄secrationis sumendo ne-
gociū aliqd̄ impediēs c̄secrationē. Aut etiā
tūc infirmitatē simulādo iacēdo in lecto vel
aliqd̄ simile saluo meliori iudicio v̄traqz opi-
nio est satis tolerabilis. sed sc̄da videtur esse
tutior. Quid de violenter oppressis. h̄c qz
loca genitaliū sūt valde neruosa. Ideo tact⁹
eorū titulationē causat. et p̄sequens ad vo-
luptatē inclināt. hoc aut̄ alliciat ad c̄sensum.
vel ad min⁹ impedit ne homo totaliter conē-
ad c̄terariū. Et ideo cū de pleno dissensu c̄sta-
re nō possit ecclesie statutū est vt tales humi-
liter abstineāt a c̄secratioe. xxij. q. v. ille fa-
milie. et. xv. q. j. si quis nō iratus.

Circa vero ea que p̄tinent ad solennitates

c̄secratiois adhiberi p̄t caucela p̄pter vitatiō-
nem sc̄dali et infamie s̄m aliquos et h̄o per
ep̄m cui mulier debz̄ secrete dicere suū statū.
poterit em̄ disponē q̄ talia fiāt et caute sub-
ticere verba q̄ sūt de substantia c̄secratiois ve-
li et nomē virginitatis in nomē castitatis mu-
tare. Alij dicūt q̄ tales corrupte nullo modo
debet̄ se sociare sacris virginib⁹. in c̄secratio-
ne etiā quantū ad ea que sūt de solennitate cū
talē sanctitatē simulare sit ypocrisis maria
Possūt aut̄ suā infamiā vitare aut se humiliā-
re dicendo se nō esse dignas tali c̄secratione
p̄pter periculū infirmitatis hūane ne i poste-
rū c̄secratio c̄tamineat̄. Et sic magis honorat̄
q̄ infamet̄. qz omnes si vellent se sic excusa-
re possent. aut tpe c̄secrationis sumendo ne-
gociū aliqd̄ impediēs c̄secrationē. Aut etiā
tūc infirmitatē simulādo iacēdo in lecto vel
aliqd̄ simile saluo meliori iudicio v̄traqz opi-
nio est satis tolerabilis. sed sc̄da videtur esse
tutior. Quid de violenter oppressis. h̄c qz
loca genitaliū sūt valde neruosa. Ideo tact⁹
eorū titulationē causat. et p̄sequens ad vo-
luptatē inclināt. hoc aut̄ alliciat ad c̄sensum.
vel ad min⁹ impedit ne homo totaliter conē-
ad c̄terariū. Et ideo cū de pleno dissensu c̄sta-
re nō possit ecclesie statutū est vt tales humi-
liter abstineāt a c̄secratioe. xxij. q. v. ille fa-
milie. et. xv. q. j. si quis nō iratus.

De luxuria et eius sp̄ib⁹ ti. xlvj.

Ostea dicendū est de luxuria. et primo
de ip̄a. sc̄do d̄ adulterio qd̄ ē qd̄dā ei⁹
species de quo pl̄ix⁹ dicet̄ p̄ d̄ alijs
specieb⁹ eius. vñ de ip̄o erit titul⁹ specialis

Circa primū primo dicendū ē de luxuria et de spēb⁹ ei⁹ in cōi. scdo in spēali de simplici fornicatōe. Tercio d stupro q̄rto de raptu. q̄nto de icestu. sexto de saclegio. septio de vicio contra naturā. **C**irca primū sciendū sic dicit p̄li. l. et h. luxuriosus dicit aliq̄s q̄si solutus in voluptates. voluptates autē maxime veneree soluit animū hoīs. et iō luxuria ē p̄cipaliter in eis. sedario at̄ d̄ esse in q̄busdā alijs p̄tinetib⁹ ad excessū. vñ ad gal. v. di. glo. q̄ luxuria ē quedā supfluitas. p̄tinet autē ad rationē ei⁹ ut excedat circa venerea ordinē rationis et ideo ē p̄t̄m. Est at̄ luxuria viciū capitale. ut dicit greg. xxxi. mor. ut habitū ē supra. Et s̄m eundē ibidē ex ea oriunt⁹ octo filie. s. cecitas mēt̄is. incōsideratio. incōstantia. p̄cipitatio. amor sui. odiū dei. affectio p̄t̄is secl̄i. horroz siue desperatio futurū. Scdm̄ vō p̄sid. ex ea oriunt⁹ q̄tuor. s. turpiloq̄a. scurzilias. ludicra. et stultiloq̄a. que q̄tuor nascunt⁹ ex p̄ter sermonis. sermo em̄ d̄ esse decens contra qd̄ est turpiloquiū. Licet⁹ contra qd̄ ē scurzilias. Ex pedēs contra qd̄ ē ludicra. Et sale sc̄z sapiētie dicitur contra qd̄ ē stultiloquiū. Spēs at̄ luxurie sūt sex. ut habet⁹ xxxvi. q. j. sc̄z fornicatio simplex. adulteriū. incest⁹. stuprū. raptus. et viciū contra naturā. **Q**uid autē sit vniq̄d̄q̄ istoz habitū ē sup li. j. a. xxxi. et habetur in sequētib⁹ articulis.

Equit⁹ videre de scdo sc̄z de fornicatōe simplici. Circa qd̄ firmiter tenendū q̄ fornicatio simplex ē peccatū mortale. qd̄ patz p̄ h̄ qd̄ ap̄lus ad gal. v. p̄missa fornicatōe et q̄ busdā alijs vicijs subd̄t q̄ q̄ talia agūt regna dei nō possidebūt. Ab hoc autē nihil excludit nisi peccatū mortale. **S**ciendū at̄ q̄ fornicatio q̄nq̄ sumit⁹ ḡnāliter p̄ quocūq̄ peccato mortali. ut i psal. p̄didisti oēs q̄ forni. abs te. Aliq̄n p̄ peccato carnis. ut. j. cor. v. fugite fornicationē. q̄nq̄ spēaliter p̄ coitu soluti cū soluta. et sic diuidit⁹ contra alias spēs luxurie. q̄nq̄ p̄ sc̄dis nuptijs. et sic dicit crisostomus q̄ accipe vxorē sc̄daz ē fornicatio. s̄z h̄ vltio mō nō ē peccatū s̄z incōtinētie signū. **S**z qd̄ de tactib⁹. amplexib⁹. osculis et h̄mōi illecebris alijs nūq̄d̄ ē ibi peccatū mortale. **S**z ali qd̄ dicit⁹ esse peccatū mortale dupl̄r. vno mō s̄m spēm suā. et sic talia s̄m rōem suā nō sune peccata mortalia. possūt em̄ fieri sine libidine vel p̄pter patrie dsuetudinē vel p̄pter necessitate aliquā vel p̄pter eam rōnabile. Alio mō ex sua causa ut cū q̄s dat elemosinā ut aliquē in heresim iducat mortalr peccat p̄pter incōtinētiōē corruptā. dictū ē at̄ sup q̄ dsensus n̄ t̄m in actū s̄z etiā in delectationē peccati ē peccatū mortale. Et ideo cū fornicatio est peccatū mortale. dsensus est q̄ dsensus i delectationē ei⁹ ē mortal. Et iō cū p̄dicta fiūt p̄pter delectatōē h̄mōi sūt peccata mortalia. et sic t̄m dicunt⁹ libidinosā. Dre. ipe etiā aspectus libidinosus ē mortal. s̄m illd̄. Math. v. q̄ viderit muli. ad occupi. eā iā mecha. ē eā in corde suo. vñ aug. ipudicus ocul⁹ impudici cordis est nūcius. ergo multomagis alia q̄ sunt

illi actui p̄p̄inquoza sunt mortalia. **N**ota s̄m aug. nō ait q̄ occupauerit s̄z qui viderit ad occupandū. i. ut occupat qd̄ ē plene libidini dsentare. Est em̄ occupare dupl̄r. s. ex motu subito sine deliberatōe vel incōtinētiōe perficiendi. et hoc ē veniale. et cū deliberatōe et incōtinētiōe pficiendi et hoc ē mortale. qui mortus sc̄dus meli⁹ exprimit⁹ p̄ ad occupandū. Sumit autē visū nō t̄m p̄ sensu exteriori s̄z etiā interiori. Et qd̄ dicit de muliere intelligit de quacūq̄ alia re cui⁹ abusus ē contra dei p̄ceptū. qd̄ ergo dicit greg. nō licet incueri qd̄ nō licet occupari. est vñ q̄ visū diūgit⁹ incōtinētiōe siue dsensus. et p̄ visū intelligit etiā alios sensus. Incueri em̄ est inc̄tueri vel inc̄tēdere. et hoc est peccatū mortale.

Equit⁹ videre de tercio sc̄z de stupro. Circa qd̄ sciendū q̄ stuprū ē illicita defloratio virginū sub cura parentū existentū. s̄z nūmeri. v. vbi d̄ si latet adulteriū et testib⁹ argui nō p̄t. q̄ nō ē inuēta in stupro r̄c. stuprū sumi⁹ cōiter p̄ om̄i coitu viri diūgati cū alia muliere q̄ cū vxore. Inuariat⁹ autē stuprator et virginē et patri eius et ideo satisfacere tenet⁹ utrobiz. ut habet⁹ exo. xxi. et deutro. xxi. **Q**uid de illo q̄ deflorat virginē solutā nūquid ducere vel maritare tenet⁹ eā s̄m qd̄ dicitur a videt⁹ ex de adult. c. j. s̄z s̄m rōd. si deflorat eā volūtate nō tenet⁹. si autē inuitā aut dolo inductā ad dsensū. inuēndū ē ei in foro penitētie q̄ ei satisfaciatur vñ cū ea dponat. ad penā aut illi⁹ decre. nō tenet⁹ in foro ciuili. Et exponit⁹ eā glo. de raptore q̄ a domo p̄ris virginē seducit. i. seorsū ducit et vi extrahit. Accusat⁹ autē stuprū infra quinquenniū q̄ sine vi est omissū. si autē vi sit oppressus mascul⁹ p̄ femina sine p̄finitōe t̄pis accusat⁹. ff. e. marit. q̄ quinquenniū. et. s. vlt. Puniet⁹ quoq̄ stuprator si sit honest⁹ s̄m leges punitione meretricis bonoz suoz. huilis vō religat⁹ et i corpore coerct⁹. Insti. de publi. s. ite lex mltū de adult. et hoc q̄ sine vi q̄s opprimet⁹. si autē vi decapitat⁹. ut patz ibid. s̄z s̄m at̄ p̄ vim. Idē fit q̄n amittit⁹ etiā sine vi in puez. C. e. cū vir. Itē si tutor stuprauerit eā cui⁹ ē tutor deportat⁹ et ei⁹ bona publicant⁹. C. e. si quis eā. Scdm̄ vero can. stuprator puellā dotabit. C. de dote cau. nō nu. l. ij. et eā ducet in vxorē si pater dsenserit. si autē pater rēnuerit subaudi. et puella alias contra. ex. de adult. et stu. c. pen. t. r̄nso. j. Tenet⁹ dote assignare s̄m modū s̄m quē virgines solēt accipe. ex. d. adult. c. j. sc̄z dsiderata dsuetudie regionis et facultate assignatis et dignitate virginis ad arbitriū boni viri. ar. xxx. q. v. nullus. Si eā vero vxorem accipe renuit verberat⁹ excōicatus. sc̄z quo ad cōionē sacramtoz quousq̄ videbitur iudici reuocādus. et in monasteriū ad agendam penitentiā p̄petuo detrudend⁹. ex. de adult. puenit.

Equit⁹ videre de q̄rto sc̄z de raptu. Circa qd̄ sciendū q̄ rapt⁹ put nūc de eo loquimur q̄nq̄ in idem coincidit cū stupro ut cum quis virginē violenter deflorat q̄ violentia

guyth 620

pluc hupin

quod inferitur et virgini et patri. quod patri
tamen. Item puella quod de domo parentum violenter
educitur et violenter corrumpitur. quod violenter edu-
cta volenter corrumpitur vel fornicarie vel ma-
rimonialiter. Et utrobique est raptus. quod etiam in-
uenitur raptus sine stupro et quod stuprum sine rap-
tu ut per se patet. Sed cui rapte restituentur. Item
si sint alij desponsate. sunt sponsis restituende. si
non sint desponsate sunt primo patri restituende. et tunc
de voluntate parentum possunt eas uxores accipere
aliter matrimonium illicitum contrahi non tamen iam contractum
dirimitur. Vnde illud de iurisdictione meliores placuit ubi
vult dici contrarium est abrogatum. Quid si quis vio-
lenter sponsam suam de domo parentum auferat et car-
naliter cognoscat. Item sponsus ius aliquod habet in
sponsa sua ex desponsatione et ideo licet peccet violen-
tiam inferendo excusatur tamen a crimine raptus.

Que est pena raptoris. Item secundum leges decapi-
tatur. et est substantia rapte applicata. si foris iu-
diciali. et si si rapiat mulierem honestam. secundum
si meretricem. ff. de furt. l. nullum. Secundum est si ra-
piat ancillam vel libertam quod tunc tamen decapitatur. Et
si et plura alia habentur. C. de raptu virginum. l. 1. hac
pena puniuntur comites raptorum. Et quod alii dant eis
auxilium. Serui autem et ancille habent facti culpabiles
obvium. et condemnato appellatio denegatur. ut
patet ibidem. Hoc autem delictum videtur per
reus rapte. sanguine. tutores. et curatores.
et forte comites eorum. Idem forte est et si feia rap-
uerit virginem. Nec potest per remittere iuriam istam. C. e-
l. quod parentibus. quod est verum propter hoc. sic secundum
host. e. ti. Nec potest rapta desortum raptoris eli-
gere. et si hoc fecerit. raptoris subam a lege sibi
data potest. i. autem. de rap. nu. quod rap. nu. col. ix.
Sed secundum canonem. raptor fit seruus nisi se velit
redime. xxxv. q. 1. de rap. d. 3. etiam cum suis fau-
toribus excorcarum. e. q. c. 1. et. iij. si rapta ve-
lit potest cum raptore contrahi. et. e. accedens. licet et
pentes contrahat. Nec ex hoc potest dominum reus
raptoris. quod lex supradicta abrogata est. et. de
scdis nup. d. n. Raptores autem puerorum. cum abus-
sus ex quibus penis capitalibus puniuntur secundum leges.
C. ad. l. iul. de adult. l. cum vir. Si vero per
ceps committat ecclesiastico iudici punitionem ta-
lium contra mortem vel membrum truncationem vel sanguis ef-
fusionem sed enormem poterit iurare tale iurare
rari vel flagellari vel pecunia multari. et hoc est
verum secundum host. si non accusatur. si autem accusatur non
potest diminuire penam. et ideo dicitur ea principi re-
seruare. et. e. in archiepiscopatu.

Equit videtur de. v. sed de incestu Circa quod
sciendum quod sanguineum et affinium abusus
athonomatice dicitur incestus per priuatores sed castita-
tis. Sed pone quod deficeret genus humanum sic tpe
noe. nuquid tunc si supstitutes essent frater et soror li-
cite copularentur. Respondet alex. an. in. ij. quod si non
liceret eis facere autoritate propria quod hoc prohibet
lege diuina. sed hoc fieret eis licitum dispensatione di-
uina. Punire autem incestus si committatur contra leges
scieter eadem pena secundum leges quod adulterium. Si vero
per ignorantiam iuris a viro committitur pena mitiga-
tur. et sic exaudiri debet quod dicitur puniendi corre-
ptione incestus excusari. ff. e. si adulterium. Si autem
committatur a feia per ignorantiam iuris naturalis vel

genitum punire ut masculus Si vero per ignorantiam iu-
ris civilis excusatur in totum. Et idem est de morte ut
dicitur ibidem. Sed et si distrahatur illicita coniunctio
antequam accusetur hac pena non tenetur ut ibidem
Et hoc placitum quinquenium ut in lenocinio. ff. e-
l. mariti. Secundum autem canonem. quod macula incestus est pol-
luta est infamis et etiam quilibet consentiens sibi. ij. q.
iij. Et hoc infamia per penitentiam non deletur. xxxv. q.
vj. si duo. Et dum stat in crimine usque ad missam ca-
thecumorum. i. usque ad sursum corda tamen in ecclesia
admittitur. et cum eo nec cibum sumi dicitur xxxv. q. iij.
de his. et hoc dicta sufficiat ad penam dicitur quod
de ipso infra l. viij. de impedimento criminis
aliqua dicuntur.

Equit videtur de. vij. sed de sacrilegio. cir-
ca quod sciendum quod committitur in re sacra. Res autem
sacra est vel persona sacra que occupatur ad occu-
pationem. et sic pertinet ad luxuriam vel que occupatur
ad possidendum. et sic pertinet ad iniuriam Potest
etiam sacrilegium pertinere ad iram. ut si quis iniuriam
ex ira sacre persone. vel si cibum sacrum assumat ga-
lose sacrilegium committit. Specialiter autem sacrilegium
luxurie attribuitur que castitati opponitur. Ad hoc
observantiam aliquam personam specialiter consecratam. Non
ponitur tamen sacrilegium inter species luxurie. xxxv. q.
1. quod ibi numeratur illa que sunt species luxurie secundum se
ipsas. sacrilegium autem est species luxurie secundum quod ordinatur
ad finem alterius vicij. Et potest decurrere cum diuisis
specibus luxurie. Si quis enim abutatur persona sibi com-
munita secundum spirituale designationem committit sacrilegium
ad modum incestus. Si virginem deo sacra que iquatur
est christi sponsa est sacrilegium ad modum adulterij. In quo
tamen hoc est sub cura spiritualis penam est quod dicitur spirituale
stuprum. Et si vis inferat est spiritualis raptus. quod etiam
secundum leges grauius puniuntur alius raptus.

Equit videtur de. vij. sed de vicio contra na-
turam. Circa quod sciendum quod hoc potest multipliciter con-
gere. uno modo si in se polluitur. peccatur. et sic dicitur
immundicia vel mollicies Alio modo per coitum ad re-
alterius speciei et dicitur bestialitas Tercio ad re eius
de speciei debiti sexus et dicitur sodomia. quarto si non
seruet naturalis modus coeundi. vel quantum ad instru-
mentum non debitum vel quantum ad monstruosos de-
voti modos. Peccat autem hoc habet faciendum magis cum
uxore quam cum meretrice. quod magis tenetur cauere ma-
lum uxoris quam alterius mulieris. Est autem vicij con-
tra naturam maximum inter species luxurie ut vult
augustinus li. de adulterinis coniugijs. post hoc incestus
vnde adulterium vicij ab incestu ut dicitur augustinus. quod
est verum accipiendum utrumque in suo summo. Maius est
enim peccatum coire cum matre quam cum alterius uxore
Adulterium vero est genus stuprum et utrumque aggrauatur
per violentiam. ideo raptus virginis est genus peccatum stu-
pro. Et raptus uxoris adulterio. hoc etiam vicia
omnia aggrauantur secundum rationem sacrilegij. Infimum vero
peccatum inter species luxurie est fornicatio simplex que
committitur sine iniuria alterius persone Inter vicia
vero contra naturam infimum est peccatum immundicie. gra-
uissimum autem est bestialitas. post hoc autem est sodomia
deinde est peccatum in quo non seruatur coeundi de-
bitus modus. Magis autem si non sit vas debitum
quam si sit inordinatio secundum aliquam aliam pertinentiam
ad coeundi modum. Punire autem fuit hoc pec-
catum ante legem incendio. gen. xix. Et in lege

Ly 21 28

veteri gladio iudic. xix. Ergo multomagis
 mo tpe gratie in quo assumpta est humana na-
 tura a filio dei. et hmoi viciu igne et gladio
 est puniendu. imo etiā omni genere tormen-
 torū exterminandū a seculari potestate q̄ nō
 sine causa gladiū portat ro. xij. Ab ecclesia
 stica vero potestate omni genere coertōis et
 abiectōis ab ecclesia velut putridissimi sunt
 tales a corpe abscidendi vñ tales nō tm̄ q̄ fa-
 ciunt. sed etiā qui suadent sodomiam h̄m leges
 capite puniunt. Sacri vero canones sub silē-
 tio transeūt in detestationē tāti criminis et fla-
 gicij qd̄ nō debeat noian. d̄z tñ iudex eccle-
 siasticus ip̄m pena gūiozi q̄ scelera punire.

De adulterio et lenocinio ti. xlvij.
 Einde cōsiderandū est de adulterio. et
 primo qd̄ est et vnde dicit. scdo de pu-
 nitōne adulteri. tercio de lenocinio.

De his vero q̄ p̄ninent ad accusatiōne adul-
 terij sufficiat illa q̄ dicent̄ infra li. viij. ti. xxxv
 cetera vero relinquunt̄ iurisp̄critis. Circa
 primū sciendū qd̄ adulteriū ē alieni thoz̄i vio-
 latio. xxxij. q. v. nō mechaberis uel sui thoz̄i
 decurpato. qñqz em̄ dmittit̄ adulteriū respec-
 tu viri et mulieris. qñqz respectu viri tantū
 quādoqz respectu mulieris tantū. p̄prie tamē
 loquendo adulteriū in nupta dmittit̄. ff. e. l.
 inter liberas. §. lex iulia. Extenso etiā voca-
 bulo dicit̄ adulteriū aliquādo cū p̄pria vxoz̄
 re. et hoc h̄m quāda iuris interpretationem.
 h̄m illud hiero. ardentior amator vxoz̄is est
 adulter. ut qñdo ita diligit vxoz̄ē qd̄ eā igno-
 sceret etiā si alteri vxoz̄ esset. Dicit̄ aut̄ adul-
 teriū quasi accessus ad alteri thoz̄. vñ p̄prie
 dicit̄ ut dictū est qñ accedit̄ ad coniugata.

Equit̄ videre de scdo. Circa qd̄ sciendū
 qd̄ p̄ adulterio h̄m leges imponit̄ pena
 mortis. C. e. l. quāuis femina aut̄ a viro ver-
 berata in monasterio includit̄ quā itra bienn-
 niū viro recipere licet. biennio vero trāfacto
 vel viro mortuo anteq̄ vxoz̄ē de monasterio
 educat adultera tonsa monastico habitu sus-
 cepto. ibi dū viuit maneat. duabus partibz
 p̄prie substantie liberis applicādis et tercia
 monasterio. Si aut̄ liberos nō habeat paren-
 tibus eius peccato nō cōsentientibz applicet̄
 p̄ tercia. et due monasterio parentibz at̄ nō
 extantibz tota substantia applicabit̄ monaste-
 rio pactis dotaliuz instrumentoz̄ omni casu
 seruatis. ut in autētica ut nulli iudic. §. mani-
 festa coll. ix. et ponit̄ in. C. de adult. §. hoc
 die si vir in p̄bādo deficiat tenet̄ ad rationē
 ut ibidē. §. adult. §. h̄m h̄ vir volēs ab vxoz̄ē
 separari indirecte cōsequi poterit qd̄ directe nō
 p̄t. accusabit̄ em̄ vxoz̄ē de adulterio calūnio-
 se etsi deficiet in p̄batōe in monasteriū detru-
 det̄. Et sic indirecte ab vxoz̄ē sepabit̄. h̄m nō
 tūc h̄ fiet h̄m autē. h̄ aliter vir puniet̄ scz vñ
 in bonis suis vel castigādo aliter l̄ aliter nō
 cōsequet̄. qz erit in voluntate mulieris sibi re-
 cōciliare viruz ut p̄dictū est sup̄ etiā de viro.
 scdm̄ aut̄ vetus testamentū. mulier de adul-
 terio coniecta lapidabatur nō autē vir. xxxij. q. v.
 huius imago. Scdm̄ vero can. in foro ecclesia

stico agi ad separationē. et de pcur. tue. Et ad
 dotis uel donationis amissionem. et de dote
 post diuoz. resti. plerūqz. Scdm̄ vero can. cle-
 ricus adulter deponit̄. et laicus excoica d̄i.
 lxxxj. si q̄s clericus. ar. vj. q. j. illi q̄. Ad h̄ no-
 ta qd̄ ea q̄ ministrat in cāpo nō p̄t accusari de
 adulterio. C. e. l. qui adulteriū. Et h̄o qz p̄so-
 nas h̄moi vite vilitas nō credit legū obserua-
 tione dignas. ut dicit̄ ibidē. qd̄ h̄m can. non
 p̄cedit ut dicit̄ gōf.

Equit̄ videre de tercio scz de lenocinio.
 Circa qd̄ sciendū leno est qui adulteriū l̄
 adulteriū subicit vñ p̄ operto stupro pecuniā
 accipit vñ damnatā de adulterio accipit siue
 ducit. vel questū de adulterio vxoz̄is facit. l̄
 dephensam adulteriū reanet. Secus est si ha-
 beat eā suspectā et p̄textu incredulitatis igno-
 rantia valeat obūbzare. Sed et pena lenonis
 tenet̄ is cuius ope uel auxilio vel cōsilio dolo
 malo factū est ut dephensi in adulterio se pe-
 cunia redimeret vel interuenire alia pacte de
 C. e. l. ij. et. l. castitati. Est at̄ eadē pena leno-
 nis q̄ est adulteri. ff. de micribz auxiliū.

De continentia et incōtinētia ti. xlvij.
 Oītea cōsiderandū ē de p̄tibz potēciali-
 bus t̄pantie. Et primo de continentia
 scdo de clementia. tercio de modestia
 Circa primū videndū primo de ip̄a cōtinētia.
 scdo de incōtinētia sibi opposita. Circa pri-
 mū sciendū qd̄ nomē cōtinētie dupl̄ sumitur
 a diuersis. quidā em̄ cōtinētia noiant p̄ quā
 aliquis abstinet ab omni delectatōe venerea
 vnde ap̄lus ad gal. v. eam castitatem coniungit.
 et sic cōtinētia p̄fecta et principalis est virgi-
 nitas et scdaria viduitas. Vnde h̄m h̄ eadem
 ratio est de cōtinētia q̄ de virginitate qd̄ sic vir-
 tus. vñ et andronicus sic loquēs de cōtinētia
 dicit qd̄ est habitus inuictus a delectatōe. Alij
 dicūt cōtinētia esse p̄ quā resistit aliq̄s cōcupi-
 scentijs p̄auis q̄ in eo vehementer existūt. et
 sic accipit̄. vij. eth. et in collatōibz pat̄z. et
 hoc modo cōtinētia habet aliqd̄ de rōe vir-
 tutis inquantū scz ratio firmata est p̄ eā cōtra
 passiones ne deducatur ab eis. Nō tamē attingit
 ad p̄fectā rationē virtutis moralis. scdm̄
 quā etiā appetitus sensitiuus subdit̄ rōi. sic ut
 in eo nō insurgāt vehemētes passiones cōtra-
 rie rationi. et ideo dicit̄. ij. ethi. qd̄ cōtinētia
 nō est virtus sed quedam mixta scz inquantū
 habet aliquid de virtute et in aliquo deficiet
 a virtute. et in septimo cōdiuidit̄ virtuti scz
 inquantū deficiet a virtute. Large tamen acci-
 piendo virtutē p̄ quolibet p̄cipio laudabi-
 liū operū dici p̄t cōtinētia virtus. Est autem
 cōtinētia p̄prie circa cōcupiscentias delecta-
 tionū tactus. Est em̄ circa eadē circa q̄ ē t̄pan-
 tia. ut dicit̄. vij. ethi. In his em̄ est optimū et
 difficilimū cōtinere. cōmuniter autē et h̄m qd̄
 p̄t dici in quacūqz alia materia.

Equit̄ vidē de scdo scz d̄ incōtinētia. de
 qua q̄rit̄ an sit peccatū. Et incōtinētia
 potest accedi circa aliquid dupl̄. vno modo
 p̄prie et simpliciter. et sic est circa cōcupiscentias
 delectationū tactus. et sic ē p̄ctm̄ duplici

ratione. sicut dicitur vij. ethi. q. incontinentia vituperatur non tantum sicut peccatum quod scilicet est per recessum a ratione. sed sicut malicia quedam scilicet inquam sequitur occupacionem pravam. Alio modo incontinentia dicitur circa aliquod appetitum in quantum homo recedit ab eo quod est secundum rationem sed non simpliciter. ut cum aliquis non servat modum rationis in occupacione honoris divitiarum et aliorum huiusmodi que secundum se videntur esse bona. Circa que non est continentia simpliciter sed secundum quid. sicut supradictum est de continentia et sic incontinentia est peccatum non quidem ex eo quod aliquis ingerat se occupacionibus pravibus sed ex eo quod non servat modum debitum rationis in occupacione et rebus appetendis.

De clementia et mansuetudine et vicij oppositis titulus xliij.

Et inde considerandum est de clementia et mansuetudine. et primo de ipsis. scilicet de

de crudelitate que opponitur clementie. tertio de ira que opponitur mansuetudini. Circa primum sciendum quod ex passione ire provocatur aliquis ut graviores inferat penas. Ad clementiam autem pertinet directe quod sit diminutio penarum quod impeditur non potest per excessum ire. Et ideo mansuetudo in quantum refrenat impetum ire occurrit in eundem effectum cum clementia. differunt tamen in quantum clementia est moderata exterioris punitionis. Mansuetudo autem proprie diminuit passionem ire. et inde sequitur alia differentia quam ponit seneca. ij. li. de clementia scilicet quod clementia est lenitas superioris ad inferiores scilicet in constitutione penis. mansuetudo autem est cuiuslibet ad quemlibet. Nota etiam quod misericordia et pietas cum his conveniunt in quantum in eundem effectum occurrit qui scilicet est prohibere mala proximorum. sed differunt quantum ad motum. quia pietas hoc facit ex reverentia quam habet ad aliquem superiorem scilicet deum vel parentem. Misericordia vero hoc facit ex amicitia quam habet cum proximis. mansuetudo in quantum remouet iram incitantem ad vindictam. Clementia vero hoc facit ex animi lenitate in quantum iudicat equum esse ut quis amplius non puniat. Dominus autem mansuetudo siue mitis inter beatitudines Math. v. Et inter fructus ad gal. v. Nam beatitudines sunt actus virtutum fructus autem sunt delectationes de actibus virtutum. Et ideo nihil prohibet mansuetudinem poni et beatitudinem et fructus. secundum quod nomen eius diuersimode sumi potest.

Equitur videre de secundo scilicet de crudelitate circa quam sciendum quod hoc nomen sumptum esse videtur a cruditate. sicut autem ea que sunt decocta et digesta solent habere dulcem et suavem saporem. ita cruda habent asperum et acrem. dictum est autem supra quod clementia dicitur quando animi lenitate siue dulcedine per quam quis est diminutio penarum. et sic crudelitas directe opponitur clementie. Nomen autem seuitie et feritatis a similitudine ferarum sumitur. que etiam seue dicuntur. et ideo proprie loquendo feritas vel seuitia dicitur secundum quam quis in cruciatu alicuius delectatur et sic sub bestialitate continetur. talis enim delectatio non est humana sed bestialis. Crudelitas vero

culpa in eo que puniatur attendit. sed in puniendo modum excedit. et ideo differt a seuitia sic malicia humana a bestialitate. ut dicitur vij. ethi. unde seuitia non opponitur directe clementie sed excellentiori virtuti quam philosophus vocat heroicam vel diuinam. et secundum nos dicitur per directe opponitur dono pietatis. Seuerus autem dicitur quasi seuus et verus ut dicitur psalms li. ethi. que sine pietate iusticiam tenet.

Equitur videre de tertio scilicet de ira. et circa hoc queruntur plura scilicet vtrum ira sit peccatum. hanc ira ut dictum est supra est proprie quedam passio. passio autem appetitus sensitui in quantum est bona in quantum rationem regulatur. si autem ordinem rationis excludit est mala. Ordo autem rationis in ira potest attendi quantum ad duo. primo quantum ad appetibile in quod tendit quod est vindicta. unde si quis appetit quod secundum ordinem rationis vindicta fiat. laudabilis est appetitus ire. et dicitur ira per zelum. Si autem appetat quod fiat vindicta quilibet. quia contra ordinem rationis est ira per vicium. Alio modo attenditur quantum ad modum irascendi ut scilicet motus ire non immoderate feruescat interiorius vel exteriorius quod si permittatur non erit ira sine peccato. etiam si quis appetat iustam vindictam.

Vtrum omnis ira sit mortalis. hanc quod non. unde super illud psalms. Irascimini et non peccet. dicitur glossa. venialis est ira que non producit ad effectum. motus enim ire potest esse peccatum dupliciter videtur dictum est. vno modo ex parte appetibilis. ut cum quis appetit vindictam et sic ex genere suo est mortalis quia detrahatur iusticie et caritati. possit tamen talis appetitus esse venialis propter imperfectionem actus. et hoc vel ex parte appetentis ut cum actus ire peruenit iudicio rationis. vel ex parte appetibilis. ut cum quis appetit se in aliquo modico vindicare quod etiam si inferatur non erit mortale. ut si quis parum trahit aliquem puerum per capillos et huiusmodi. Alio modo quantum ad modum irascendi et sic secundum se non est ex genere suo mortalis. posset tamen esse mortalis puta si ex vehementia ire excidat a dilectione dei vel proximi. Verum Math. v. dominus ponat agrum tres modos vel gradus ire. hanc illi gradus ire non pertinent ad diuersas species ire. sed accipiuntur secundum processum actus humani in quo primo aliquis corde decipitur. et sic dicitur qui irascitur fratri suo. et loquitur de illo qui vult graviter proximo nocere. talis enim ira est mortalis. Si vero motus leuis esset cui ratio non consentiret venialis esset. Secundo per aliqua signa manifestatur exteriorius etiam antequam prouincat in effectum. et sic dicitur qui dixerit fratri suo racha. quod est interiectio irascens. tertio peccatum interius conceptum producat ad effectum. Est autem effectus ire nocentum alterius sub ratione vindictae minimum autem nocentum est quod fit solo verbo et secundum hoc dicitur qui dixerit fratri suo facie. et sic per quod secundum addit supra primum. et tertium super verumque. unde si primum est mortale peccatum in casu in quo loquitur dominus ut dictum est multo magis alia. Et ideo singularis eorum ponuntur correspondencia aliqua pertinentia ad condemnationem. sed in primo ponitur iudicium quod est minimum

q: ut dicit aug⁹. in iudicio adhuc dat^r defen-
 sionis locus. In scdo ponit^r consiliu in quo iu-
 dices inter se cōferūt qua pena sit puniend⁹.
 In terciō ponit^r gehēna ignis q̄ ē odemvato
 certa. Nota q̄ h̄ d̄ p̄ q̄ndā similitudinē. cum
 em̄ q̄s dicit^r de delicto iudex eū iudicat eē
 puniend⁹. et h̄ est illi magna pena scz q̄ scit se
 ad penā iudicand⁹. h̄ vltim⁹ ē sibi ḡuioz pena
 q̄n̄ scit sibi determinatā esse penā. h̄ adhuc ē
 et grauior pena q̄n̄ fert^r penē sentētia. primū
 vocat^r iudiciū. scdm̄ consiliū. terciū gehēna. qz
 tūc est pena ḡuissima. et sicut gradatim h̄m̄ h̄
 tria crescit pena. Ita ire h̄m̄ illas tres d̄ias
 maior et mior debet^r pena. et h̄ oia habent^r ex
 glo. sup^r M^o. v. Vt ira sit viciū capitale.
 h̄ q̄ sic ut vult greg. xxx. mor. Sciend⁹ tū q̄
 de ira possim⁹ loq̄ dup^r. vno mō p̄ accūs scz
 inquat^r impedit iudiciū rōis p̄ qd̄ h̄o retrar-
 hit^r a malis. et sic p̄t esse p̄cipiū peccatoz.
 vñ sup̄ illud puer. xix. vir iracūduz puocat
 iras. dicit glo. Iamua oim̄ vicioz ē iracūdia.
 Alio mō directe et p̄ se et sic est cā aliquoz
 specialit̄ p̄ctōz q̄ sūt filie eius. Et he sūt sex
 h̄m̄ greg. xxx. mor. scz rixa. tumor mētis. ota-
 melia. clamor. indignatio et blasphemia. Sa-
 mie at̄ hic tumor mētis nō p̄ supbia h̄ p̄ quō
 dā conatu seu audacia hois mētantis viciū
 ctā. blasphemia vō i quā aliq̄s ex ai omōtōe
 prūpit ex ira p̄cedit. blasphemia vō in quā
 q̄s deliberate prūpit ex supbia hois se otra
 deū erigētis p̄cedit. Odiū vō et si nascat^r ex
 ira h̄z tū aliquā potiorē cāz ex q̄ directe p̄ce-
 dit uel ozit^r scz tristitia. sic ecōtrario amor na-
 scit^r ex delectatōe. Ex tristitia aut̄ illata q̄n̄q̄
 in irā q̄n̄q̄ i odiū aliq̄s mouet^r. vñ dueient⁹
 fuit odiū ponere oziri ex accidia. licz aug⁹. di-
 cat in reglā q̄ ozit^r ex ira Vt sic aliqd̄ vi-
 ciū oppositū iracūdie p̄ueniens ex defectu ire
 h̄ ira p̄t dup^r intelligi. vno mō simplex mo-
 tus volūtatis quo aliq̄s ex iudicio rōis penā
 illigit. et sic defect⁹ ire est p̄ctm̄. et sic sumit
 crisō. irā sup^r M^o. dices q̄ cū cā n̄ irascit^r pec-
 cat. paciētia at̄ irrationabil^r vicia semiat. ne-
 gligētā nutrit. et nō malos tūc h̄ etiā bonos
 ad maluz inuitat. Alio mō sumit^r ira p̄ motu
 appetit⁹ sensitiui q̄ ē cū passione et trāsmuta-
 tōe corp̄ ilī. Et h̄ mot⁹ nccio d̄sequit^r in hoie
 ad simplicē motū volūtatis. qz appetit⁹ infer-
 rior naturaliter sequit^r motū appetit⁹ superio-
 ris nisi aliqd̄ repugnet. et id̄ n̄ p̄t total^r defi-
 cere mot⁹ ire i appetitu sensitiui nisi p̄ subtra-
 ctōez nel debilitatē mot⁹ volūtatis. et id̄ ex
 d̄sequētē etiā defect⁹ passionis ire est viciol⁹
 sicut et defect⁹ volūtarij mot⁹ ad puniendā
 h̄m̄ iudiciū rationis.

De modestia et eius spēs in cōi. ti. l.
 Oītea d̄siderand⁹ ē d̄ modestia. et p̄mo
 i cōi. scdo de spēs eius. Circa primū
 sciend⁹ p̄ diuersimode aliq̄ vident^r loq̄
 de modestia. vbiq̄q̄ em̄ d̄siderauerit aliqua
 spēalez delectatōez boni uel difficil^r i moder-
 rādo subtraxerūt illd̄ modestie reliquētes eā
 circa miora. Manifestū ē aut̄ oib⁹ q̄ refrenas-
 tio delectatōz tact⁹ quādā speciale difficul-

tate h̄z. vñ oēs t̄pantiā d̄stinxerit a modestia
 tullio vō qz d̄siderauit qd̄dā spēale eē bonū
 in moderatōe penāz. ido etiā clementiā sub-
 traxit modestie pones modestiaz cca oia alia
 q̄ relinquunt^r moderāda. hec aut̄ vident^r esse
 q̄tuoz. quoz vñ ē mot⁹ ai ad excellētā ali-
 quā quā moderat^r huilitas. scdm̄ ē desideriu
 p̄nentiū ad cognitōem. et in h̄ moderat^r stu-
 diositas. terciū p̄inet ad corpales mot⁹ et
 actōes. vt scz decenter et honeste fiat. q̄rtū ē
 qd̄ p̄inet ad apparatus exteriorē. Dicit^r at̄ mo-
 destia a modo. mod⁹ em̄ q̄ cōiter seruat^r in oī
 v̄tute specialiter v̄tuti q̄ ponit modū in mini-
 mis appropriat^r. sicut nomē cōe āgeloz ap-
 propriat^r infimo ordini angeloz.

De humilitate et supbia ti. l.
 Einde d̄siderand⁹ ē de spēs modestie
 q̄ sūt q̄tuoz vt patz ex p̄dictis. et p̄mo
 de humilitate. Circa quā p̄io dicend⁹
 est de ipā. scdo de supbia sibi opposita. Cir-
 ca primū sciend⁹ q̄ huilitas h̄m̄ q̄ est v̄tus di-
 cit in sui rōe quādā laudabilē delectōem ad
 ima. h̄ aut̄ fit q̄n̄q̄ tū h̄m̄ signa exteriora. et
 h̄ est falsa huilitas. de q̄ dicit aug⁹ in q̄dam
 ep̄la q̄ ē magis supbia. q̄n̄z aut̄ fit h̄m̄ icerio-
 re motū aie. et h̄ huilitas p̄prie ponit^r virtutē
 qz v̄tus p̄cipaliter d̄sistit in electōe mētis.
 vt patz. j. ethi. Respicit autē huilitas p̄cipue
 subiectōez hois ad deū h̄m̄ quā etiā alijs hu-
 miliādo se subicit. vñ qlibet h̄o h̄m̄ illd̄ qd̄ ē
 suū in eo se subicere debz cui libet p̄io quā-
 tū ad id̄ qd̄ ē dei in ipō. hois em̄ est defectus
 dei aut̄ est qd̄qd̄ boni ē in hoie. osee. xij. poi-
 tio tua israhel ex te ex me tam̄ auxiliū tuū. p̄t
 tū aliq̄s reputare aliqd̄ boni esse in p̄io qd̄
 ipē n̄ h̄z. vel aliqd̄ mali in se esse qd̄ i alio nō
 est ex quo p̄t ei se subicere p̄ huilitatē. Donit
 aut̄ an̄z. p̄ij. grad⁹ quoz prim⁹ est se d̄cepti-
 bilē esse d̄gnoscere. scds de h̄ dolere. tercius
 h̄ d̄fiteri. q̄rtus h̄ psuadere scz ut velit h̄ cre-
 di. quitus ut patienter sustineat h̄ d̄ici. sextus
 ut patiat^r se d̄ceptibiliter tractari. sept⁹ ut h̄
 amet. glo. vō M^o. iij. dicit q̄ p̄fecta huilitas
 h̄z tres grad⁹. prim⁹ ē subicere se maiori et n̄
 p̄ferre se eq̄li q̄ est sufficiens. scds ē subdere se
 eq̄li et nō p̄ferre se miori h̄ est abūdās. terci⁹
 ē subesse miori qui est p̄fect⁹. S; isti grad⁹ n̄
 accipiunt^r h̄m̄ naturā humilitatis sed p̄ d̄pa-
 rationē ad hoim̄ gradus.

Equit^r videre de scdo scz de supbia. et
 circa h̄ac querunt^r plura scz vtrū supbia
 sit peccatū. h̄ q̄ sic. sicut em̄ dicit p̄fido. li.
 ethi. supbus dicit^r qui sup̄ vult videri q̄ est.
 hoc autē est otra rationē. et p̄ d̄sequēs ē pec-
 catū. qz h̄m̄ d̄po. c. iij. de diuinis noib⁹. ma-
 lū anime est p̄ter rationē cause. vnde patz q̄
 supbia est peccatū. Vt supbia sit specia-
 le peccatū. h̄ supbia p̄t duplicit^r sumi. vno
 modo h̄m̄ p̄prie specie quā habet ex rōe p̄prie
 obiecti. et sic est speciale peccatū qz habz spe-
 ciale obiectū. est em̄ inordinatus appetitus
 p̄prie excellentie ut dictū est. Alio modo h̄m̄
 quādā redundantiā in alia peccata. et h̄m̄ h̄
 habet quādā generalitatem scz inquantū

ex ea oriri pnt oia pctā. et hoc dup^r. vno mō
p se inquātū. s. alia peccata ordinant^r ad finē
supbie q̄ est p̄p̄a excellentia. ad quā ordinari
p̄t om̄e qd̄ q̄s appetit inordinate. Alio mō idi
recte et q̄si p̄ accidēs. s. remouēdo p̄hibens
inquātū scz hō p̄ supbiā cōtēnit legē diuinā p̄
quā p̄hibet a peccādo. s̄m illd̄ b̄iere. ij. ofre
gisti iugū meū. Intelligendū tñ q̄ pctā nō sp̄
oriunt^r ex supbia qz nō sp̄ fit peccatū ex cōtem
ptu s̄ q̄nqz ex infirmitate et q̄nqz ex ignorātia
et iō dicit aug⁹ li. de natura et gra. q̄ multa
pctā sunt q̄ nō fiūt ex supbia. Vt supbia
fit peccatū mortale. s̄ p̄ supbiā hō se extol
lit sup̄ illd̄ qd̄ est sibi p̄fixū a deo et ita aliq̄li
ter nō subdit^r deo et regule ei⁹. hō autē ē auer
ti a deo. Et ideo supbia s̄m gen⁹ suū ē pctm̄
mortale. aliqui tñ motus supbie sūt veniales
p̄pter eorū impfectionē. dū scz ei rō n̄ cōsentit
Vt supbia fit viciū capitale. s̄ supbia
dupl^r p̄t sumi ut dictū est sup̄. vno mō p̄t ē
spectale peccatū. Alio mō ut h̄z quādā gnali
tate. Vicia autē capitalia ponunt^r esse quedāz
peccata sp̄ealia ex q̄b⁹ oriunt^r multa pctōz
gnā. Et ideo qd̄az cōsiderātes supbiā p̄zio mō
ponūt eā eē viciū capitale vt p̄fido⁹ et cassia
nus. greg. vō cōsiderās eā scdo mō poit ip̄az
reginā et matrē oiz viciōz. xxx. moz. Ad hō
nota q̄ greg. xxiij. moz. poit q̄tuoz sp̄s sup
bie. p̄zia ē cū q̄s bonū qd̄ h̄z a se h̄re estimat.
scda cū dat^r sibi desup̄ p̄ suis meritis dari pu
tat. tertia cū se iactat h̄re qd̄ n̄ h̄z. q̄rta cū de
spectis ceteris singulariter appetit videri ha
bere qd̄ non habet.

De studiositate et curiositate. ti. liij.

Osia cōsiderandū est de studiositate. et
p̄zio de ip̄a. scdo de curiositate opposi
ta. Circa p̄mū sciendū q̄ studiū ē vhe
mēs applicatio mētis ad aliqd̄. mēs at nō ap
plicat^r ad aliqd̄ nisi cōgnoscedo illd̄. et iō stu
diū p̄ p̄zio respicit cōgnitōz. et p̄ posten⁹ q̄cū
qz alia ad q̄ op̄ada directōe cōgnitōis indige
m⁹. et iō studiositas q̄ d̄z a studio p̄p̄e d̄z cca
cōgnitōz. s. acq̄rendā. vñ p̄p̄e p̄tinet ad eā mo
dari appetitū p̄t tēdit ad cōgnitōē acq̄redā.

Equit^r vidē de scdo. s. d̄ curiositate. h̄ at
ē appetit⁹ imoderat⁹ cōgnitōis acq̄redē
q̄ q̄dez dup^r p̄t esse viciū. vno^o p̄t diūgit^r ei
p̄ accēs malū. vt q̄n q̄s studet addiscē ad su
p̄biendū uel aliter peccandū. Alio mō ex ip̄a
iordinatōe appetit⁹ et studij addiscēdi veri
tate. Et h̄ qd̄dup^r. vno^o inquātū p̄ studiū mi⁹
vūle retrahit^r aliq̄s a studio qd̄ sibi nccio in
cūb^r. scdo inquātū aliq̄s studet addiscē ab eo
a quo n̄ licz. vt a dyabolo. tēcio inquātū nō
refert q̄s ad debitū finē. s. dei cōgnitōē. q̄rto
inquātū q̄s studet cōgnosce veritatē sup̄ igenij
p̄p̄ij facultatē. qz p̄ h̄ q̄nqz q̄s facile labi^r in
errozē. et h̄ dicta sūt quātū ad cōgnitōz itelle
ctiū. quātū vō ad sensitiuā dup^r p̄t eē viciū.
vno mō inquātū cōgnitio sensitiua nō ordinat^r
in aliqd̄ vūle s̄ magis auertit hoiez ab aliq̄
vūli cōsideratōe. Alio mō inquātū cōgnitio sen
sitiua ordinat^r ad aliqd̄ noxiū. ut inspectio mu
lieris ordinat^r ad cōcupiscendū. et diligēs inq̄

sino eorū q̄ ab alijs fiūt ordinat^r ad detrahē
dū. Siq̄s autē cōgnitōē sensitiuā intēdit ordi
nare p̄pter necessitatē nature sustentande uel
p̄pter studiū veritatis immediate sua studio
sitas est virtuosa.

De modestia in exterioribus motibus
corpis ti. liij.

Einde cōsiderandū ē d̄ modestia p̄t cōsi
stic in exteriorib⁹ motib⁹ corpis q̄ se
rie agunt^r. et h̄ p̄mo de ludo. scdo de scurili
tate siue de stultitōe q̄ solēt in talib⁹ admis
ceri. Circa p̄mū q̄run^r p̄la v̄t i talib⁹ pos
sit esse vire⁹ et viciū. s̄ v̄tus moral⁹ cōsistit in
hoc p̄ ea q̄ sūt hois p̄ rōez ordinant^r. manife
stū ē at q̄ exteriores motus hois sūt p̄ rōez or
dinabiles. qz ad imperiū rōis exteriora m̄bra
mouent^r. et ideo circa mot⁹ eorū p̄t esse vire⁹
moral⁹. s. si sint p̄ rōez ordinati puta modestia.
et viciū si sint deordinati. Vt in ludis pos
sit esse aliq̄ v̄tus. s̄ p̄ sic hō em̄ idiget q̄ere
aliq̄ ad ai fatigati recreationē. q̄s aut aie
ē delectatio. vñ di^r p̄hs. viij. et h̄i. p̄ delecta
tio si sit foras expellit tristitiā. et iō cōtra aie
fatigatiōē op̄ez adhibē remediū aliq̄a de
lectatōez ouementē itermitta intēctōē insisten
di opib⁹ siue studio rōis. cui⁹ exēplū h̄et in
io. euāgelista i ei⁹ legēda. Dicta at l̄ facta i
talib⁹ v̄t ad q̄ndā q̄ere ai. et h̄ est qd̄ d̄. iij.
et h̄i. p̄ in h̄ v̄te ouersatōe qd̄a rēq̄s habet
cū ludo. Circa hoc tñ sūt p̄cipue tria cauēda
quoz p̄imū et p̄cipale ē q̄ p̄dicta delecta
tio i aliq̄b⁹ op̄atōib⁹ v̄bis turpib⁹ l̄ noxijs n̄
q̄rat^r. d̄ t̄li em̄ ioco d̄ tullij li. d̄ offi. q̄ ē fla
giciosus et obscen⁹. scdm̄ ē ne total^r aie gū
tas resoluat^r. vt di^r abzo. li. d̄ offi. tēciū est q̄
cōgruāt p̄sone tpi et loco et s̄m alias debitas
circūstācias ordinēt^r vt tullij di^r ibid. h̄mōi
at s̄m rōis regulā ordinēt^r. h̄icus at s̄m rōz
ordinās siue opans ē v̄t moral⁹. et iō cca lu
dos p̄t aliq̄ v̄t esse quā p̄hs eutrapeliā vocat
a bona ouersitōe. qz. s. b̄n ouertit i solaciū ali
qua dicta l̄ facta. et iquātū hō p̄ istā v̄tutem
refrena^r ab imoderatūa ludoz sub modestia
cōtinet^r. Vt in sup̄fluitate ludi possit esse
pctm̄. s̄ p̄ sic sup̄fluū em̄ i ludo d̄z qd̄ regu
lā rōis excedit. et h̄ p̄t esse dup^r. vno^o ex ip̄a
sp̄e actionū q̄ assumūt^r i ludo. vt sūt turpia v̄
ba l̄ facta. v̄t ec̄ p̄zio noxia et sic ē ibi pctm̄
mortale. Alio^o s̄m defectū debitarū circūstā
ciarū. et sic p̄t ibi esse pctm̄. q̄nqz mortale ut cū
q̄s delectatōem ludi p̄ponit dilectioni dei.
q̄nqz v̄tale. vt cū q̄s nō tñ afficit^r ad ludū q̄
p̄pter h̄ cōmittere velle et aliqd̄ cōtra p̄ceptū di
v̄t eccie. Ad h̄ nota q̄ risus aliq̄s p̄ueit ex
serenitate cōscie et p̄gustatōe suauitatis diuie
et ille p̄tinet ad fructū spiritus q̄ est gaudiū.
Aliq̄s ex affectōe celestis glorie. p̄. v̄l. r̄i
debit in die nouissimo. Aliquis ex māfuetudi
ne nature. et sic attestat^r bonitate nature. Ali
quis ex iordinatōe inepte leticie. d̄ q̄ eccle.
vij. melior est ira risu. et sic ridere nō est sine
peccato. Si l̄ lud⁹ uel saltatio q̄nqz p̄uenit
ex sp̄uali iocūditate. et sic est meritorij sicut
dauid lusit et saltauit coram archa domini.

hijus p̄ v̄tū

quādoq; aut puenit ex recreatione qñz p ceter
 citatione et sic potest esse sine peccato. qñz ex
 dissolutione mentis lasciuie. et sic est peccatu.
 h alex. an. in 2º Quid de inspectorib? ludozz
 vel ioculationū. hē inspectio quedā est in trā
 situ nō tendēs vltē ad delectatōz pēti moz
 talis vt fornicatōis et hec ē venialis. quedā
 est studiosa in q scz ē fomentū pēti mortalis.
 et h qñz ē mortalis. Itē ioculatō qdaz ē histri
 omica quedā corealis muliez lasciuaz. que
 daz causa exercitiij fastidij tollēdi siue acci
 die vitade fit. Inspectio ergo studiosa iocula
 tōis prime et scde vergere pt in pētm morta
 le. terciē vō et quarte pt eē veialis. h alex. an
 in 2º Quid de coreatricib? nūquid peccant
 mortaliter ducēdo coreas. hē rod. credit q
 sic. h faciāt hoc vt se l alios icitēt ad libidiez
 l h faciāt h de dsuetudine licet n corrupta in
 tenuōe qz talia de se habēt ad libidiez incita
 re. Si aut aliq raro sine intētiōe corrupta core
 is se immisceat. dubitat an mortaliter peccet
 cū exponat se piculo alios ad libidinem puo
 candi. et exempla f̄ beat alijs similia faciēdi
 Quid de histrionib? hē vt sup dictū ē lu
 dus est necessari? ad dservatōz vite hūane ad
 oia aut q sūt vtilia hūane dservatōi pnt aliq
 officia licita deputari. et id officiū histrionū
 qd ordina? ad solatiū hoim nō ē h̄m se illicitū
 dūmō ludo vtant? moderate scz nō vtendo ali
 qbus verbis vel factis illicitis et nō exhiben
 do ludū negotijs et rpiibus indeb itis. vñ illi
 qui moderate eis subueniūt nō peccāt h̄ iuste
 faciūt dū eis mercedē sui misterij tribuūt. Si
 qui aut in tales supflue sua dsamūt vel susti
 neant illos histriones q ludis illicitis vtunt?
 peccant qī eos in pēto fouendo. vñ aug. sup
 jo. dº q donare res suas histrionib? viciū est
 immane. nisi forte aliq̄s histrio esset in extrema
 necessitate in qua ei subueniēdū essz hec tho.
 Vtz aut corpus xpi sic dandū histrionibus
 reqre infra li. iij. c. xvij. ar. iij. Vtz in de
 fectu ludi dsistat aliqd peccatu. hē q sic vñ
 p̄hs. iij. et h. ponit defectū in ludo esse viciō
 sum. est em̄ cetera rōez q aliq̄s exhibeat se alijs
 onerosum dū scz nihil exhibet de se delectabi
 le et etiā delectatōes impedit alioz. Et dicū
 tur tales duri et agrestes vt dz. iij. et h. vnde
 señ. dicit sic te geras sapiēter vt nullus habe
 at te quasi aspez. nec dremnat qī vitem.
 Equit? videre de scdo scz de scurzilitate si
 ne turpiloqo. et circa hoc querūt? plura
 scz vtz sic idem scurzilitas q stultiloqum. hñ
 det alex. in 2º q hec pprie loquēdo differunt
 qz stultiloquiū refert? ad discretōz rōis. scur
 zilitas ad lasciuā affectōis pnt tñ in iuicem
 incidere et vnū alterz dūnere. Vtz scurzili
 tas semp sic peccatū. hēspōdet idem q scurz
 litas pprie dicta est pētm. sumit? tñ aliqñ pro
 vrbantate sermois et hoc impprie. et tunc si
 assit debic? finis vt dservatio bone amicicie.
 vel remotio secularis tristicie vel accidie non
 est peccatū. dūmō nō fiat p turpia verba. Si
 aut fiat p vba turpia l iuilia et tñ risum inoz
 dinatū puocantia pētm erit et sic dz ad eph.

v. nō noietur i vobis sic decet sanctos dei.
 turpitudine aut stultiloquiū aut scurzilitas que
 ad rem nō p̄inet. i. nulli? est vtilitatis. Vt
 terius nota q talis sermo pcedere pt ex lubri
 citate lingue et impetu irascibilis et dsupisci
 bilis et surzeptōe rōis vel ex deliberatōe rōis
 et mala assuetudie lingue. et puerfa affectōe
 irascibilis et dsupiscibil et scdm hoc refertur
 ad libidinem mortale vel veniale tanq ad radi
 cem et scdm hoc erit mortalis vel venialis
 Quid d auditorib? talū. hñdet idē q illi qui
 sustentāt turpiloquos vt talia dicant? magis
 peccāt q turpiloq. Auditoroz em̄ sceleris sūt
 magis i culpa q mistri. ex maiori em̄ libidine
 peccāt. qui vō casuali? audiūt tñ hnt dsplacē
 tiā min? peccāt. Crisost. vis ostēdere maifeste
 q in talibus nō letaris nō audire patiaris.
 De modestia i apparatu exteriori ti. liij.
 Ostea dsiderand est de modestia h̄m q
 dsistit in exteriori apparatu. et circa h
 qrun? pla scz vtz posset ibi eē v̄tus et
 viciū. hē q in ipis rebus exteriorib? quibus
 vitē hō nō est aliqd viciū. h̄ i hoie q immode
 rate vitē eis. et hoc pt esse dup?. vno mō p cō
 patōnez ad dsuetudines hoim cū quibus viuūt
 aliq̄s. dicit em̄ aug. li. iij. dsessionū q turpis
 est ps ois suo nō dsgruēs vniuerso. Alio mō ex
 iordiatō meās affectu. et h̄ pt esse dup?. vno
 mō h̄m excessuz vt qñ aliq̄s i supfluo cultu ve
 stiū hoim gl'am vel eē carnis delicias qrit. vñ
 etiā nimiā sollicitudinē appoit. vñ crisost. nō ē
 simul corpus et aiam ornare. qd ē vtz scdm
 alex. an. qñ est tanta libido in ornatu corpis
 q de ornatu aie nō curat. Licz tñ scdm eūdez
 et h̄m tho. vñ vestib? p̄ctōis h̄m psone nobi
 litatē h̄m terre dsuetudinē. et h̄m officij l mi
 sterij dignitatē dūmō abste libido i volūtate
 et scandalū in exteriori ope. Alio? pt eē inoz
 dinat? affectus i exteriori cultu h̄m defectū
 vt qñ hō ipz plus debito ex pigricia negligit
 vel etiā in defectu tali gl'am qrit. vñ aug. li.
 de ser. do. i mō. dº q in vestib? sordidus iactā
 tia pt esse. Siq̄s tñ vestib? vilicizib? vtat? q a
 lii ppter carnis maceratōz et spūs huiliatōne
 hoc p̄inet ad r̄pantie v̄tutē. hoc autē p̄cipue
 duent his q alios verbo et exēplo ad p̄niam
 vocant. vt p̄phetis de quibus dz hebre. xj. cir
 cuierūt i melois in pellib? caprinis. Vtruz
 ornatus muliez possit esse sine pēto mortali.
 hē cultus muliebris viros ad lasciuā puo
 cat h̄m illud puer. vij. mulier occurrit illi or
 natu meretricio p̄parata ad capiēdas aimas.
 potest tñ mulier diugata licite opam dare sci
 licz ornado se vt placeat viro suo ne p eius d
 temptū in adulteriū labat. vnde. j. cor. vij.
 mulier nupta cogitat que sūt mudi quō piace
 at viro. Mulier autē que nec virū h̄z nec vult
 habere et ē in statu nō habendi si se ornet vt
 alios ad dsupiscendū puocet peccat mortā?
 si aut ex quadā leuitate vñ etiā vanitate ppter
 quadā iactātā nō est semp peccatū mortale
 sed veniale. Si autē sic mulier virgo nubilis
 liquaten? plus h̄re debet de ornatu. q tamē
 nō puocet ad libidinem sed h̄eat in se decentiā

muliebrem. vñ aug. ad possidomū. nolo ut de
 ornamentiis ppriā habeas in phibēdo sententiā
 nisi in eas q neq3 coniugate sūt neq3 coniugij ca:
 paces q cogitare debet quō placeant deo Qd
 aut dicit ciprian⁹ li. de hieū vginū. man⁹ dñi
 infirmāt. qui illd qd ipē formavit reformare
 dēdūt sc3 adhibēdo aliqd quo pulciores vi:
 deant. loqitur in cāu quo fit hoc ppter lasciu
 am vel in dei dētemptū. tūc em ē peccatū mor:
 tale. et eodē mō debent icelligi similes auto:
 ritates. **¶** Nota tñ q aliud ē fingere nō habi:
 tā pulcritudinē aliud ē tegere turpitudinē ex
 aliqua cā puenientē. hoc em licet. hec tho. et
 alex. an. **¶** Vñ femis liceat vti veste virili l
 viris veste muliebri. hē hoc ē de se viciosum
 qz vt dictum ē supra. cultus exterior dpetere
 debet additioni psonē s3m dūnem dsuetudinez
 et pcpue qz hoc p̄t esse cā lasciuie et spēaliter
 phibetur deut. xxiij. qz gentiles vtebant ca:
 li habitus mutatiōe ad supstitōz pdolatrie. p̄t
 tñ hoc qñz licite fieri ppter aliquā necessitatē
 Qd aut dicit raban⁹ qz dtra naturam est virū
 muliebria facere. Expone scd3 alex. dtra natu:
 rā. i. dtra nature decenciā. **¶** Quid de artifici:
 bus huiōi ornamentoz. hē mulieres vt visum
 est supra licite se possūt ornare vel vt dseruēt
 decenciā sui status vel etiaz aliqd supaddere
 vt placeant viris suis. Et ideo artifices taliū
 nō peccant in vsu talis artis forte inueni:
 endo aliqua supflua et curiosa.

De fide et articulis eius .i. lvi.

¶ Consequēter dōsiderandū est de virtuti:
 bus theologice et vicijis eius opposi:
 tis. Circa qd sciendū q virtutes theo:
 logice sunt tres scdm illud. j. cor. xiiij. Nunc
 aut manent fides spes caritas tria hec. cuius
 ratio est qz deus est obiectū cui⁹libet virtuti⁹
 theologice. Deus aut nō p̄t esse obiectū virtu:
 tis nisi sub rōne sūmi veri vel sūmi ardui. vel
 sūmi boni. primo mō est obiectū fidei. secūdo
 spei. tercio caritatis. p fidem em vnit⁹ rōnalif
 cū deo. p spem irascibilis. p caritatem dcupi:
 scibilis. p quas tres potentias sum⁹ vnibiles
 cum deo. Dicunt⁹ aut he tres vtutes theo:
 gice. tum qz deuz hnt p obiecto inq̄tū p eas
 recte ordinant⁹ in deū. tum qz sola dei reuela:
 tione in sacra scriptura tradunt⁹. Max. autem
 triū virtutū prima est fides vt patet in pmissa
 auctoritate. et iō p̄io dicēdū est de ea et de vi:
 cijs sibi oppositis. De fide aut primo dicendū
 est qd sit. scdo de eius obiecto qd ē credibile
 tercio de eius actu. q̄rto de eius subiecto.

¶ Circa primū sciendum q fides scdm aplm ad
 hebze. xj. est substantia rez. sperāda. argum:
 tum non apparentiū. Dicit⁹ aut fides substan:
 tia rez. sperāda. methaphozice. qz sic sub:
 stantia est subiectū oim accidentium et cā exi:
 stentie eoz. sic fides est toti⁹ spūalis edificij
 fundamentū et dispositō qua res sperande iaz
 aliquo modo existunt in nobis et existent i fu:
 turo realiter. Et qz hoc esse nō posset nisi p ha:
 bitū bonū ideo in hoc implicite cōtinet⁹ qz fi:
 des est habit⁹ bonus. qz etiā argumentū ē ma:
 nifestatū. intellect⁹ aut est manifestatōis sub:

Thom. 1. 2. p. 109

Argumentum

iectū. Deo cū dicit⁹ fides est argumentū impli:
 catur q fides est manifestata et q intellectus
 est ei⁹ subiectū. Res aut nō apparētes sc3 per
 aliquid existens infra facultatē rōnis natura:
 lis sunt fidei obiectum. res aut sperande sūt
 eius finis. cum ergo dicit⁹ fides est substantia rō:
 sensus est. fides est habit⁹ bonus totius edifi:
 cij spūalis fundamentū existens ad res sperā:
 das ordinatus. manifestatū⁹ veritatis trāscē:
 dentis facultatem nre dgnitōis naturalis. Et
 ergo fides habitus vtuosus. et quidē si sit fir:
 mata est simpliciter virtus. qz oimā dvenunt
 sibi que requirunt⁹ ad plenū esse virtutis qz et
 hntem et actū credendi pficit et p eam ipē a:
 ctus refert⁹ debito mō in finē vltimum. fides
 aut informis h nō facit et ideo nō est pprie v:
 tus potest tñ large dici virtus p̄t virtus di:
 citur quicūqz habit⁹ determinas potentā ad
 aliquē actum r̄spectu obiecti debiti s3m rich.
 Omnes alie diffinitōes a pdicta sūt explicatio:
 nes diffinitōis pdictē. Qd em dicit aug. qz fi:
 des est virtus qua credunt⁹ que nō vident⁹ ē
 idem cū eo qd ibi dicit⁹ argumentū nō appa:
 rentiū et idē esset facile videre d diffinitōib⁹
 alijs. Distinguit⁹ aut fides p hoc q dicitur ar:
 gumentū ab opione suspitiōe et dubitatione
 p que intellectus nō adheret firmiter ad ali:
 qd. Per hoc vero qd dicit⁹ nō apparentiū di:
 stinguat⁹ a scia et intellectu p que fit aliquid
 apparens. p hō qd dicit⁹ substantia sperāda. rez
 distinguit⁹ virtus fides a fide dūiter su:
 pra que nō ordinat⁹ ad beatitudinē speratam
 et sic fides p ea que ponūt⁹ in diffinitōe apli
 distinguit⁹ ab oibus alijs q p̄tinent ad intelle:
 ctū. **¶** Nota insup q argumentū pprie dicit⁹ me:
 dium in cui⁹ virtute dūnet⁹ totus p̄cessus ar:
 gumentatōis. vñ dicit boet⁹. ij. top. q argu:
 mentatō est argumēti p orationē explicatō. Et
 inde trāslatū est nomē argumēti ad omēz bre:
 uem p̄libatōz narādoz. et sic breues plogi:
 in epl̄as pauli dicūt⁹ argumēta. Et inde vltē:
 rius trāslatū est ad omē lumē. intellect⁹ ma:
 nifestatūū veritatis p̄i⁹ in dgnite. et hoc ter:
 cio mō fides dicit⁹ argumentū s3m rich. vel p̄t
 dici q argumentū ibi sumit⁹ p effectu argumē:
 ti s3m tho. p argumentū em inducit⁹ intellect⁹
 hois ad inherendū alicui vero. vñ ipa firma
 adhesio intellectus ad fidei veritatē nō appa:
 rentē dicit⁹ hoc argumentū vñ alia litera h3 dū:
 ctio. qz sc3 p diuinā auctoritatē intellect⁹ cre:
 dentis dūncit⁹ ad assentiendū his q nō vident⁹

¶ Equit⁹ videre de scdo sc3 de obiecto fidei
 Circa qd sciendū q duplex ē obiectum fi:
 dei sic et cui⁹libet alterius habitus dgnitūi
 sc3 formale et materiale. obiectū fidei forma:
 le est prima veritas. nō em fides de qua loqui:
 mur hic assentit alicui vero. nisi inq̄tuz est re:
 uelatum a deo. vnde innitit⁹ veritati prime si:
 ue diuine tanquā medio. vnde dicit dponisius
 .vij. c. de di. no. q fides ē circa simplicē et sp:
 existentē veritatē. hec aut ē veritas prima. Ob:
 iectū aut materiale fidei ē n tñ ipē deus h3 ec:
 multa alia que tñ sub assensu fidei nō cadunt
 nisi scdm qd habent aliquez ordinē ad deum

scd

put scz p aliquos deitatis effectus homo in-
 uatur ad tendendū in deū. et ideo etiā ex hac
 parte obiectū fidei est qđāmodo veritas pma
 sicut etiam obiectū medicine est sanitas quia
 nichil cōsiderat nisi i ordine ad sanitatem. hec
 aut que sūt fidei obiectū materiale per certos
 articulos distinguuntur. **Tricon** aut grece qđ
 dicitur articulus latie sigt coaptatiōz aliquarū
 ptiū distinctarū. vñ credibilia fidei dicūt p
 articulos distinguuntur in pres quasdam
 diuidūt hñtes aliquā ad inuicē coaptatiōem
 Est aut obiectū fidei aliqd nō apparens siue
 nō visum vt dictū est supra. et ideo vbi occur-
 rit aliqd rōne spēali nō visū. ibi ē spēalis arti-
 culus. vbi vō sunt multa szm eandē rōz cōgni-
 ta ibi nō sunt articuli distinguēdi. sic aliā dif-
 ficulitatē req̄rit ad videndū p deus sit passus
 et aliā q mortuus resurrexit. et ideo sunt di-
 uersi articuli. q aut sit passus mortu⁹ et sepul-
 tus sūt similiter difficilia qz credito vno nō ē
 difficile credere aliud. Et ideo hec omnia p̄-
 nent ad articulū vnū. ratō em̄ formalis obie-
 cti fidei p̄ sumi dupl̄ scz ex pte rei credite. et
 h est vna oim credibiliū scz veritas p̄ria. Et ex
 pte nra et h est vt sit nō visū. et ex pte hui⁹ se-
 cūde rōis et nō p̄ime articuli distinguunt vt
 dictū est. **Sciendū** aut q aliq sunt credibi-
 lia de quib⁹ est fides szm se. alia vero sūt cre-
 dibilia de quibus fides nō est szm se. sed tm̄ i
 ordine ad alia. sic etiā in alijs sciētijs quedā
 ponūt vt p se intenta. et quedā ad maifestan-
 dū alia. qz vero fides p̄ncipaliter ē de his q
 videnda speram⁹ i patria. scđz illud fides est
 substantia sperandaz rex. ideo p se p̄cipet ad
 fidem illa q directe nos ordinat ad vitaz eter-
 nam vt sūt tres p̄sone oipotētia dei. misterii
 incarnatiōis xp̄i et alia huiōi. et szm hoc arti-
 culi fidei distinguūt. quedā vō pponūt in sa-
 cra scriptura nō q̄i p̄ncipaliter intēta sed sic
 alioz maifestatiā vt qđ abraā duos filios ha-
 buit et q ad tactū ossiū helysei mortu⁹ suscita-
 tus fuit. et alia huiōi q narant ad maifesta-
 tiōne diuine maiestatis vel incarnatiōis xp̄i.
 et szm talia distinguere articulos nō oportet
 Ex p̄dictis p̄z q articuli fidei distinguūt scđz
 ea quoz visione et in p̄ria p̄fruem⁹. et p q ad
 patriā p̄ducemur. **Duo** aut nobis ibi vidēda
 pponūt scz occultū deitatis cui⁹ visio beatus
 facit. et misterii hūanitatē xp̄i p qđ in glam
 filioz dei accessum habem⁹ vt dē ad Ro. v.
 vnde Jo. xvij. hec ē vita eterna vt cōgnoscat te
 vnz deū. et que misisti ihm xp̄m. Et ideo p̄ria
 distinctio credibiliū est q quedaz p̄ninent ad
 maiestatem deitatis. qđā ad misterii hūanitatē
 xp̄i. **Ad** primū p̄ninent tria scz vnitas deitatis
 de qua est articulus primus. et trinitas p̄sona-
 rum de qua sūt tres articuli scđm tres p̄sonas
 et tria opa p̄ria deitatis scz creatio quo ad ef-
 se nature hois. sanctificatiō quo ad esse gratie
 et carnis resurrectio et vita eterna quo ad eē
 glorie de his tribus sūt tres articuli. et sic se-
 prem articuli p̄ninet ad deitatem. **Silr** ad hūani-
 tatem xp̄i p̄ninent alij seprē articuli. prim⁹ ē de
 incarnatiōe siue cōceptiōe. scđs de natiuitate.

terci⁹ de passione morte et sepultura. q̄reus d
 descensu ad inferos. quitus de resurrectiōe.
 sextus de ascēsiōe. septim⁹ de aduētu ad iu-
 diciū. Omnes aut p̄dicti articuli ponūt in sim-
 bolo miozi qđ a sanctis. xij. apl̄is cōditū fuit
 qđ quid fuit necessariū cōponere. vt em̄ dē ad
 hebze. xj. accedente ad deū oportet credere.
 nō p̄t aut q̄s credere nisi veritas credibilis ei
 pponat. et iō necm fuit fidei veritate in vnuz
 colligi vt facili⁹ oibus possit p̄poi neq̄s p̄ ig-
 rantia deficeret a fidei vitate. et ab huiōi col-
 lectōe fidei sumit nomē simboli qđ dē a sym-
 qđ ē sil et bole qđ est snia. vñ symbolū q̄i sen-
 tētia sil a pl̄ibus cōstituta dē. **Cōtinet** aut suf-
 ficienter in p̄dicto simbolo doctrina xp̄i. Sic
 etiā in alijs sciētijs sūt quedā p̄ncipia cōtia
 q supponūt vt digtates. qđā sic p̄ncipia p̄ria
 illaz sciaz. vt sūt p̄ncipia intrinseca suaz. d
 monstratiōnū. quedā dñā vt sūt cōclusiōes cōz
 relarie. sic etiā in doctrina fidei quedā sūt an-
 tecedētia vt ea que sūt de dictamie iuris natu-
 ralis. licet em̄ respectu p̄ncipioz iuris natu-
 ralis nō sit act⁹ credēdi p̄pter euidētia eoz.
 tm̄ respectu cōclusionū ex p̄ncipijs illis sequē-
 tiū p̄t esse act⁹ credēdi in illis q nesciūt eli-
 cere illas szm nich. quedā sūt p̄ncipalia vt il-
 la ad que directe dirigit illuatiō fidei. et hec
 dicūt articuli. quedā sūt cōsequētia vt illa q
 ex articulis p̄nt elici et ad eos hñt sequi. **Do-**
 ctrina ergo fidei q̄tū ad ea q sūt in ip̄a p̄nci-
 palia et p̄ria vt sūt articuli sufficienter in p̄di-
 cto simbolo cōtinent. hoc aut p̄z dupl̄. primo
 ex pte articuloz cōstitutoz eo mō quo dictūz
 est supra. 2o ex pte autoz cōponentiū qz ibi cō-
 uenit vniuersitas apl̄oz quā n̄ latebat aliqd
 p̄nens ad fidei cōplementū. et vt maiore ha-
 beret firmitatē singuli posuerūt ibi suas p̄tes
 et omes insimul singulas apphauerūt vt vna
 ecclia sup apl̄os fudata. vna fidei credulita-
 tem et cōfessionē h̄ret q diceret fides catholi-
 ca. i. v̄lis qz scz vniuersis data. et ab vniuersis
 apl̄is qui erāt fundamētū v̄lis ecclie cōstitū-
 ta. **Videam⁹** igit quis apl̄s quā posuit p̄te
 b̄ueū vt oportet expositōz adiciētes. **Sciē-**
 dū ergo q petrus posuit primo suā p̄tes dicēs
Credo in deū pa. o. crea. ce. et terze. In qua q
 dē p̄tula tres articuli cōtinent scz articulus
 de vnitate deitatis articulus de p̄sona patris.
 et articulus de creatiōe. **Credo** inq̄t in deū iste
 articulus exponit in simbolo maiozi vbi dē.
 credo in vnū deum. vbi excludit error genti-
 lium q nō credūt in deū h̄ i pdolū vel aliquā
 creaturā. vel error maicheoz q dicūt esse plu-
 res deos seu pl̄a p̄ncipia. **Sz** nūqd existēs
 in pctō mortali dicere p̄t sine peccato credo i
 deū videt q nō. qz d̄ aug. q credere in deum
 est credēdo tēdere i eū. credendo eū amare. et
 credēdo ei in cōpari. et ita videt q talis mē-
 tia cū dicit credo in deū. **sc̄** cōfessio fidei tra-
 dit in simbolo q̄i ex p̄sona totū ecclie. fides
 aut ecclie ē fides formata q ē in oibus illis q
 sunt de ecclie numero et merito et iō cōfessio
 fidei tradit i simbolo szm q̄ duenit fidei for-
 mate. vñ existens i pctō mortali nō mentitur

dicendo credo i deū cū nō sic sūmo ei⁹ s; ecclie
Sequit. patrē oipotentem. hic q̄ banē plura
alia osequētia. si em̄ e oipotēs p̄t creare celū
et terrā. et p̄t dimittere pctā et sic de alijs. Et
licz oipotētia sit oīs totū trinitati. tñ p̄ apper
atōz attribuit patri. et sūm rich. hec oipotētia
includit omēm sciam et summā bonitatē et ex
osequēti puidentiā respectu oim. Sequit. crea
tozē celi et terre. hoc exponēs manus symbo
lū addit. visibiliū oim et iuisibiliū. Celū ei su
mit. dup. est em̄ celū qd̄ videt. et ē celū qd̄ n̄
videt. ut p̄ba. p̄ illd̄ ps. Celū celi dño. qd̄ ni
hil esset dice. nisi admin⁹ essent duo celi. vtrū
q; 8. creatur de⁹ cū vtrūq; sit celuz. ut d̄ scri
ptura. In prim⁹ creatur de⁹ celum et terrā s̄r
et oēta ab eis. Celū em̄ iuisibile oinet iuisi
bilia ut anglos. celū vō visibile oinet visibi
lia ut corpalia. Ideo agrue sūm qd̄ expoit sūm
bolū manus p̄ celū icelligunt iuisibilia oia q̄
nobis celant. et p̄ terrā oia visibilia. sic vide
ps. dicere. terrā aut dedit filijs hoim. Et licet
creatio sit oīs totū trinitati tñ p̄ apperiationē
attribuit p̄ri. S; q̄re dicit h̄ creatorē. et in
maiori simbolo factorē. h̄ creare ē de nihilo
facere. Facere vō oūiter dictū ē oūe ad op
ari aliqd̄ de nihilo et ad opari aliqd̄ de mate
ria. ut ergo ostenda. opator nō tñ factor. de
nihilo ut angeloz aiaz. et materie prime s;
ec oim p̄ductoz. ex aliq. o. fitem. nō tñ crea
tozē s; ec factorē. Secdo posuit andreas. Et i
ihm̄ xp̄s. fi. ei⁹ vni. d. n. Eius. i. p̄ris. Aug. li. d̄
symbolo. cū audis filiū dei agnosce deū. si ei
ē ver⁹ filius ē i⁹. qd̄ ē p̄. si ergo p̄ ē de⁹ fili⁹
est deus. Vnicū. i. vnicū. in quo oūdit. q̄
licet a p̄re p̄cedat fili⁹ et spūsanct⁹ tñ ē tñ
vnus fili⁹ q̄ p̄cedit a p̄re p̄ mod. gn̄atōis. Ibz
xp̄m dñm nrm̄ scz iure creatōis gubernatōis
et vltim⁹ redēptōis. Est aut dñm̄ increatur⁹
et hoc nō appatur filio cum dicatathanas. dñs
p̄r dñs filius dñs spūsanct⁹ et est dñm̄
creatū. et h̄ appatur filio ut etiā in p̄tū hō cre
dat. dñs creature. M. vlt. data ē mibi ois po
tēstas i celo et in terra sūm alex. an. nrm̄ dicit
p̄pter p̄cipatōz nre nature scz hūane et p̄pter
executōz millerij redēptōis in assūpta carne.
Ad hui⁹ aut articuli expositōz mai⁹ simbolū
addit pl̄a dicēs. Et i vni. zc. Exp̄imūt. at̄ ibi
de filio sūm deitatē. v. ad excludendum quicq;
errores arianoz. prim⁹ ē q̄ nō ē eiusdē sub
stātie cū p̄re. o. tra qd̄ ibi d̄ et i vni. repete de
um cū p̄re. sedus ē q̄ fili⁹ est mior p̄re. cōtra
qd̄ d̄ dñm̄ ih̄m xp̄m. i. equalē patri et spūscō
in dñio et potētia. terci⁹ ē q̄ nō ē filius natu
ralis s; adoptiu⁹. o. tra qd̄ d̄ filiū dei vnicē
tum. q̄tus ē q̄ nat⁹ est ex tpe nō ab eterno. o.
tra qd̄ d̄ ex patre natū an̄ oia secula. quic⁹ q̄
est pura creatura. D. em̄ q̄ si fili⁹ esset a patre
ut fili⁹ natural. cū null⁹ p̄ sine sui dimnatio
ne et decisione generet filiū equalē sibi et i⁹
de deo dicere sit absurdū. Restat q̄ de⁹ pater
nū. p̄ habuit filiū naturalē o. tra qd̄ d̄ deus de
deo lumē de lumie. sic em̄ lumē sine sui dimi
nutōe generat aliud lumē sic pater filiū. Cau
sa at̄ erroz eoz ē qz qd̄ ē creature attribuē

deo sine creatori. Ex p̄dictis at̄ erroz. sic de
rūt in p̄fūdū erroz. ut dicerēt xp̄m esse puram
creaturā. et nō esse deū natura. s; adoptiuē
p̄ grām. o. tra qd̄ d̄ deū vnz. de deo vero gei
tū nō factū o. sub. pa. i. ei⁹ d̄ s̄bē cū p̄re. p̄ quē
oia facta sūt. Aug. si p̄ ip̄m facta sūt oia. iā
nō ē fact⁹ iā nō ē creatura. d̄ tñ fili⁹ factus
sūm hūanitatē ad ro. j. et in plib⁹ alijs locis.
Tercio posuit iohes. Qui ocept⁹ ē de spū
scō nat⁹ ex maria virgie. Et sumit h̄ ex m. i.
inuēta ē i vtero hñs de spū scō. Nota q̄ am
d. li. d̄ spūscō. qd̄ ē ex aliquo aut ē ex ei⁹ sub
stātia ut fili⁹ a p̄re. aut ex ei⁹ p̄tate ut ex deo
oia. sic sumit h̄ic de. qz p̄tate et opatōne spū
scō. oceptus ē xp̄s. iō xp̄s nō d̄ fili⁹ spūscō.
In simbolo vero maiori explicat ille articū
sic. q̄ p̄pter nos hoies zc. vlt. qz ibi. et hō fact⁹
est vbi nota q̄ descēdere d̄ de filio dei n̄ p̄e
s; trāsūptiue ad significandū incarnatōz. sic ei
qui descēdit de sursum i deoz. s; tēdit. sic cū d̄
fact⁹ ē homo. deus q̄ est sup oia ifamā sibi na
turā vnuit. Nihil ergo ē aliud h̄ic descēdere
q̄ in carne huili apparere. Quarto posuit ja
cobus maior. Passus sub pontio pilato cruci
fixus mortu⁹ et sepultus. huic articulo nihil
addit simbolū mai⁹. Quito posuit thomas
Descēdit ad inferos terci die resurrexit a mor
tuis. In hac p̄te oūent. duo articuli. vnus ē
descēdit ad inferos s; sūm aiam q̄ p̄mittit in
maiori simbolo qz circa eā null⁹ erroz erat ex
ortus. Et iō nō oportuit circa h̄ explicatōz ali
quā fieri. Alter est resurrexit a mortuis cui ni
hil addit mai⁹ simbolū ad explicatōz. Sex
to posuit iacob⁹ mior. Ascēdit ad celos sedet
ad dexterā dei p̄ris oipotētis. huic articulo
nihil addit simbolū mai⁹. Si querat sūm quā
naturā ascēdit. Dicendū q̄ si h̄ sūm designat o
ditōz ascēdentis sic ascēdit sūm qd̄ hō siue se
cundū naturā hūanā q̄ loco oūent. et motui
subici p̄t. nō aut ascēdit sūm naturāz diuinā
q̄ est alioz vniuersis. et ē immobilis et illoca
bilis. Si aut designet cām ascēsis sic ascē
dit nō sūm qd̄ hō. s; sūm q̄ deus. qz ascēdit ex
virtute diuitatis. s; nō hūanitas. Vñ aug. in
sermōe de ascē. de nro fuit q̄ fili⁹ dei in cruce
pēdit. de suo q̄ ascendit. Ascēdit aut xp̄s
ad summā p̄tem celi sup̄mi. qz cū sit nob̄ ilmi
mū locatū debet esse i nobilissimo loco q̄ ē su
pior locus celi sūm. Et sic icelligi d̄ illd̄ ps.
ascēdit sup celū celi. et i⁹ ad eph. iij. ascen
dit sup omēs celos. Nō tñ aut ascēdit corpus
xp̄i sup omēm creaturā corpale s; ec sup omēs
spūale qz p̄pter dignitatē vniōis eas omēs ex
cellit. eph. j. o. stituit illū sup omēm principa
tū et p̄tatem et sup omē nomē qd̄ noiat i hoc
seculo siue in futuro. Potest ec̄ exponi q̄ xp̄s
ascēdit i celum sūm glo. eph. iij. qui descen
dit ip̄e est q̄ ascēdit. ibi glo. ad equalitatē pa
tris scdm̄ diuitatē nō in re s; in noticia. tūc tñ
innocuit hoibus eū esse equalē patri. q̄ autēz
xp̄s scdm̄ q̄ homo in loco supradicto. reside
at ita q̄ nū. p̄ alibi ad modicū tpus se transfe
rat nō est asserendū sūm rich. cū post ei⁹ ascen
sum narretur aliqñ apparuisse aliquib⁹ i hac

vita. Nec apparet aliqua rō cogens. quare nū
quā ad alia ptem celi se trāferat. Die eē credi
pt q xp̄s in celo nullū habeat retro se s̄ om̄s
electi aspiciūt in faciē ei⁹. Sequit̄. sedet ad
dexterā zc. Circa qd̄ nota q p dexterā intelli
git̄ vel gl̄a vel honoz diuitatis s̄m dām. iij.
li. l. b̄tudo p̄s s̄m ang. li. de s̄mbo. s̄m
i⁹ p̄s. Delectatōes ei⁹ i dextera ei⁹. Vel iudi
ciaria p̄as s̄m aug. in quodā s̄mone de s̄m
bolo. Sessio v̄o s̄m aug. ibidē designat l̄ ba
bitatōz siue quietē vel regiā vel iudiciariam
ptatem. Sic igit̄ si li s̄m designet d̄ictōez na
ture xp̄s sc̄z q deus sedet ad dextraz patris
.i. inequalitate p̄s. sc̄m aut̄ q hō sedet a de
xtris p̄s. i. in potiorib⁹ bonis p̄s. p̄ ceteris
.i. in maiori beatitudine. et h̄ns iudiciaria p̄a
tem. Si v̄o designet vnitatē suppositi sic etiā
s̄m q hō sedet ad dexterā s̄m equalitatē ho
noz sc̄z in q̄tū eodē honore veneram⁹ filiu⁹
dei cū natura assūpta. Ex p̄dictis p̄z q quocū
qz p̄dictōz modoz sumat̄ sedere ad dexterā
signat h̄re beatitudine quadā d̄natiua p̄tate.
qd̄ nulli alij nec angelo. nec hōi d̄uenit. nisi
soli xp̄o. vñ hebre. j. ad quē aliqñ dixit ange
loz sede a dextris meis. i. s̄m glo. in potiori
bus bonis. vt li s̄m d̄notat diuitatem. D̄est
tū d̄icti q oīs sanct⁹ qui ē in beatitudine ē s̄si
tur⁹ ad dexterā di s̄m i⁹. M. xxx. statuer oues
a dextris. S̄z nūq̄d posset d̄icti pater sedere a
dextris filij. s̄z q nō. qz li ad denotat cū per
sonali d̄istinctōe ordine originis. filij aut̄ et
sp̄s sanct⁹ originat̄ a patre nō ec̄uerso. Sed
et sp̄s sanct⁹ p̄t p̄prie d̄icti sedere ad dexteram
patris vel filij. licet s̄m quādam appatōz attri
buat̄ filio cui appriat̄ equalitas. Vñ aug. d̄
q in p̄re est vnitatis. in filio eq̄litas. i. sp̄s s̄ctō
vnitatis et equalitatis d̄nerio. Septio poit̄
philipp⁹. Inde r̄eturus est iudicare viuos et
mortuos. i. eos q̄ in etus aduentu viui reperiē
tur q̄ in momēto morient̄ et postea resurgē
tū eis qui p̄io erāt mortui. huic articulo ad
d̄icti s̄mbo. maius cui⁹ regni nō erit finis se
cundū i⁹ luc. j. et regni eius nō erit finis. O
ctauo bartholome⁹ ponit. Credo in sp̄m s̄ctm
hoc expoit̄ mai⁹ s̄mbo. addens. d̄nm et vi
uificantē. q̄ ex patre zc. Vbi exprimūt. v. de
sp̄s sc̄z p̄as qz d̄nm. honitas qz viūificantēz.
jo. vj. sp̄s est q̄ viūficat. D̄istinctio p̄sonalis
qui ex patre filioqz p̄cedit. Equalitas. q̄ cum
p̄re et filio s̄l̄ adozat̄ et gl̄ozificat̄. Et p̄ h̄ q̄tu
oz p̄dicta excludit̄ erroz et heresis euticis et
nestozij. q̄ d̄ixerūt sp̄m s̄ctm eē seruū p̄s et fi
lij. Et q̄ d̄z filioqz. addiderūt latini p̄pter er
rorem grecoz. quito exprimi⁹ doctrina. q̄ lo
cutus ē p̄ p̄phas d̄tra errozē quorūdā qui dix
erūt q̄ p̄phete locuti sūt sic fanatici vt monta
nus et quidā alij. Nono poit̄ matheus. san
ctā eccliam catholicā. loco cui⁹ d̄icti s̄mbo
lū maius. et vnā sanctā catholicā et apostoli
cam eccliam. Decimo poit̄ s̄mbo cbanane⁹
sanctoz d̄munionē r̄missionē p̄ctōz. loco c⁹
d̄icti s̄mbo. mai⁹ d̄fiteoz vnuz baptisma in
remis. pec. Et hec ps s̄mbois et mathei p̄nēt
in vnū et eundē articulū. q̄ sc̄z de opatōne dei

est p̄ quā dat nobis eē gratie. et ē sensus. Cre
do in sp̄m s̄ctm facientē. sanctā siue sanctita
tē eccliam catholicā. i. v̄ez in qua ē cōio san
ctoz et remissio peccatoz. vñ nō debet d̄icti
in sanctā vt d̄icit leo papa. s̄ sanctā. vel ē sen
sus. credo catholicā eccliaz esse sanctāz sc̄z p̄
opatōz dei. Eccliaz in q̄ h̄ntēz d̄munionē san
ctoz et remis. pec. Ea q̄ d̄icit s̄mbo. maius
quo ad hūc articulū sic expone. Et vnā sic sc̄z
in fide et caritate. aplicam. i. sup apl̄oz. do
ct̄rinā fundatā. Cōfiteoz vnū baptisma in re
mis. Nota qz baptis̄m⁹ dari p̄t ab oibus i
necessitate ideo fit magis mentio de eo q̄ de
alio sacramēto in s̄mbo. fidei qd̄ p̄nēt ad
om̄es. nec fit hic mentio de cōione sc̄ctōz. qz
intelligit̄ p̄ h̄ qd̄ d̄z ibi vnā. Vna em̄ est eccle
sia nō tū fide et caritate. s̄z et sc̄ctōz. p̄ticipa
tōe que ē cōio sanctoz. Vñ ad hūc articulū
reducit̄ fides de sacramētis. qz in eis cōicāt
fideles et sūt instrumēta sanctificādi et ex cō
sequēti peccata remittēdi. Vndecimo ponit
iudas thadeus. carnis resurrectōz. Duodeci
mo poit̄ mathias. vitā eternā. Et ē sensus. Cre
do qz deus resuscitabit nos et dabit nobis vi
tam eternā. et isti sūt duo articuli loco quoz
d̄icit s̄mbo. mai⁹. Et expecto resurrectōnez
mortuoz et vi. ven. s̄cti. Et ex quo deus tanq̄
iustus iudex bonos remunerabit vita eterna.
sequit̄. qz ec̄ rephos p̄niet pena eterna. et ido
nō ponit ecclia sp̄ale articulū de punitōne
maloz. Ad h̄ nota qz credere deliberatūā
trāsgressiōne diuinoz p̄ceptoz esse mortale
peccatū est ad salutē n̄c̄m tanq̄ aliqd̄ qd̄ est
de d̄ictamie rōis naturalis. Et sic v. eē de an
tecedentib⁹ ad fidem. Sed qz de hoc l̄ illud
p̄ceptū designatis aliq̄b⁹ singularib⁹ p̄ceptis
q̄ sacra scriptura narzat deū p̄cepiss̄. magis vi
dent̄ iter illa q̄ ad articulos d̄sequūt̄. h̄ n̄ch.
Nihil ac̄ ponit̄ h̄ qd̄ paulo et barnaba appie
tur. qz fuerūt electi post diuisionē apl̄oz ad
p̄dicandū vt p̄z in actib⁹ apl̄oz. An̄ aut̄ diui
sionē s̄mbo. d̄stitui debuit ab om̄ib⁹ apl̄is
in siml̄ d̄gregatis. S̄z q̄ fuit rō d̄ponēdi alia
s̄mbo. post s̄mbo. apl̄oz cū i ip̄o d̄tine
at̄ sufficēter doctrina fidei vt visum ē. et qd̄
ip̄oz ē p̄cipalī⁹. s̄z qz s̄mbo. apl̄oz est
p̄cipalīus vñ eē d̄icti mai⁹ nō quidē scriptu
re quātitate. s̄z pot̄ ē s̄m h̄ min⁹ qz est ad p̄
cisam articuloz exp̄sionē. Alia v̄o duo sunt
ad maiorē fidei explanatōz et heresū d̄futati
onē vnde sūt q̄i explanatōes illi⁹. sed s̄mbo.
lū athanasij est maxime d̄tra errozē arii. Et iō
maxime exprimit vnitatē essētie et trinitatez
p̄sonaz vt qz est equalis patri filius s̄m diui
nitatē et minor p̄re s̄m h̄anitatē. s̄mbo. lū
vero niceni d̄cilij siue sanctoz patrū fuit cō
ditū ad d̄futatōz multumodaz. heresuz pullu
lantū. et ideo hec duo sunt maiora in scriptu
ra. Illud tū licet i scriptura sic minus. est tū et
d̄z mai⁹. tū qz pl⁹ d̄tinet de sentētia i virtute
tū rōne plenioris d̄nētie articuloz fidei vt
p̄z ex p̄dictis. tū rōne maioris autoritatis ip̄o
rum d̄ponētiū. Ex p̄dictis p̄z que fuit ratio
d̄ponēdi alia duo s̄mbo. Sciendū est aut̄

q̄ symbola apl̄oꝝ dānet fidei fundamentum
ideo in ecclia quotidie d̄z. et hoc sumisse q̄ d̄
ditum fuit tpe veritatis nōdū p̄pate. Et ma
ne et sero cōtra tenebras erroꝝ p̄teritoꝝ et fu
turoꝝ. Alia v̄o duo dicūt t̄m in dieb̄ solen
nib̄ q̄n̄ populus ad ecclias d̄uenit Et hoc al
te q̄z fut ad declarandū illd̄ apl̄oꝝ et d̄pescē
dū garzilitatē hereticoꝝ. et q̄z fuerūt d̄dita
tpe veritatis maifestate et ecclia pacē habent
te. **S**ed cui⁹ est exponere symbolū fidei. **S**
solius pape vel ec̄ romane ecclie ad quā sunt
deferende cause maiores v̄lis ecclie v̄n̄ p̄ti
net t̄m ad eam d̄gregatō generalis cōcilij ve
habet̄ di. xvij. generalia Et maxime ess̄ ad eā
deferēda dubitatō de via salutis si oziret̄ vt
patet ibidem. nec licuit. vnde si nccitas emer
gerz adhuc ecclia romana symbolū ali⁹ facē
posset vt ec̄ habet̄ ex snia ans. li. de p̄cessu spi
rituss̄ c̄ti versus finē. Si aut̄ obiciat̄ q̄ athas
nadius nō fuit papa sed p̄iarcha alex. et tam̄
d̄didit symbolū. Dicend̄ q̄ ip̄e n̄ d̄posuit maī
festatōz fidei p̄ modū symboli sed magis per
modū cuiusdā doctrine vt patz ex mō loquen
di. q̄z t̄m fidei veritatē breuiter tradidit. eius
doctrina est auctoritate pape recepta vt habe
atur quasi fidei regula.

Sequit̄ videre de tercio scz de actu fidei.
et primo de act̄ u interiori q̄ est credere.
sc̄do de act̄ u exteriori qui ē d̄fessio. Circa pri
mū videndū est de quidditate credēdi vel ne
cessitate. Sciendū igit̄ q̄ s̄m̄ aug. li. de p̄de.
sanctoꝝ. credere est cū assertōe cogitare. et su
mit̄ hic credere p̄ actū intellect⁹ deliberan
tis. licet em̄ fides nō habeat inq̄sitōz rōis na
turalis demōstrāus illd̄ qd̄ credit̄. h̄z t̄m inq̄
sitōz quandā eoz p̄ que inducit̄ hō ad crede
dum puta q̄z sunt a deo dicta et miraculis cō
firmata. Assensus vero sumit̄ hic p̄ actū intel
lectus s̄m̄ q̄ ad vnū p̄ voluntatē determinat̄
s̄m̄ tho. Si ergo credere ē vni p̄i firmiter ad
herere. in quo d̄uenit cū actū sciendi et intel
ligendi. nō t̄m est d̄gnitio p̄fecta p̄ visionem
manifestā in quo d̄uenit cū actū dubitādī. su
spicandi et opinandi. et sic actus credēdi d̄i
stinguit̄ ab oibus actib̄ intellectus q̄ sūt cir
ca verz et falsum. Sc̄d̄z aut̄ aug. li. de verbis
d̄n̄i. et sup̄ jo. et habet̄ etiā. ij. li. sen. di. xiiij
tripliciter contingit credere. Est em̄ credere
deo. credere deū. et credere in deum. credere
deū est credere q̄ verz est deū esse. credere do
est credere q̄ vera sunt que ip̄e dicit. credere
in deū est credendo amare credendo in eū ire
credēdo ei adherere et ei⁹ mēbris incorpari.
Et p̄dicti quidē tres actus credēdi s̄m̄ bon̄. p̄
tinere p̄nt ad eundē habitū et ad diuersos ha
bit⁹. Respiciūt em̄ vnā et eandem veritatē scz
diuiniā s̄z diuersimode. q̄z credere deum respi
cit eam vt obiectū. Credere deo vt motiū. Cre
dere in deū vt finē vltimū. que quidē tres cō
patōes habet̄ circa eundē habitū repiri. Et q̄z
fides nō tendit p̄fecte in deū nisi s̄m̄ q̄ ē cō
iuncta caritati. ideo act⁹ credēdi in deū diffi
nitur ab aug. li. de p̄desti. sc̄tō. ex quo p̄dicta
verba sumur̄ p̄ actū amandī nō tanq̄ p̄ actūz

pprium sed tanq̄ p̄ actū annexū. Et ponit auḡ
in illa diffinitōe quoz actus ad quos ordiat̄
fides put est caritati d̄iuncta scz credēdo ama
re quo ad effectū. credēdo in eum ire quo ad
opus bonū. credendo ei adherere quo ad tole
rantā mali. credendo eius mēbris incorpari
quo ad dilectōz p̄mi. Possūt etiā p̄dicti act⁹
ad diuersos habit⁹ p̄tinere. p̄t em̄ homo cre
dere deū ex habitu naturali siue ex ductu ra
tōis naturalis. Credere deo p̄t ex habitu acq̄
sito p̄ doctrinam theologice s̄m̄ i⁹ jo. si moyfi
credereis. crederetis forsitan et mibi. de me
em̄ ille scripsit. Credere aut̄ in deū p̄t ex habi
tu infuso. et de hoc credere dicit auḡ. ibidem
qd̄ ē in nobis a d̄o. ita q̄ nec cogitare nec assen
tire ē a nobis. de quo jo. xiiij. creditis in deūz
et in me credite. v̄n̄ v̄. crede deo credasq̄z deū
plus credo valere. Si credas in eū q̄ vel ei v̄l
eum. **V**iso qd̄ est credere videndū ē de nccī
tate actus credēdi. Circa qd̄ sciendū q̄ neces
sariū est hoi ad salutē credere aliqd̄ sup̄ rōem
naturalez ad heb̄ze. xj. sine fide impossibile est
placere deo. Vltima em̄ beatitudo hoīs confi
sit in quadā sup̄naturali visioe dei ad quā p̄
tingere nō p̄t nisi p̄ modū addiscētis a deo. s̄m̄
illud jo. vj. oīs qui audit a patre et didicit ve
nit ad me. hui⁹i vero discipline fit hō p̄iceps
successiue s̄m̄ modū nature sue. om̄is at̄ talis
addiscens oportet q̄ credat vt ad p̄fectā sciē
tiam p̄ueniat. sic et plūs dicit q̄ discētē op
tet credere. v̄n̄ vt homo p̄ueniat ad beatitudi
nē oportet q̄ credat deo sic mḡo. Non t̄m at̄
est hoi necessariū credere ea que sūt sup̄za rōez
sed etiā aliqua que rōne naturali possunt p̄ba
ri. vt deū esse vnū et incorporeū vt citius et d̄
uenientius et cert⁹ hoīs diuina d̄gnoscant.
hec tho. **S**i querat̄ que sūt illa que credere
necessariū est ad salutē. Dicendū q̄ om̄s xp̄ia
ni post aduentū xp̄i credere tenent̄ om̄es art
iculos fidei. **H**oc aut̄ tripliciter p̄t esse scz aut
om̄es credere implicite aut om̄es credere ex
p̄licite. aut aliquos implicite aliquos explici
te. Credere om̄es implicite est fidei diminute
Adeo em̄ noīcia quozdā articuloꝝ est mani
festa q̄ nullus h̄ns v̄sum rōnis eos ignorat n̄
oīno negligat et d̄temnit dei cultū et suam sa
lutez. Credere aut̄ quosdā articulos implicite
et quosdam explicite est fidei ad salutē neces
sarie. potest etiā simpliciū fidei sufficere. te
nent̄ em̄ ad illos explicite credēdos quos eis
maifestat nō t̄m p̄dicat⁹ s̄z etiā ecclastica cō
suetudo vt ad v̄nitatē et trinitatē quā nosce
re p̄nt ex actū d̄signatōnis d̄signant em̄ se ho
mies in noīe p̄ris et filij et sp̄s̄sancti. Sic etiā
est de natuitate passionē et resurrectōe quas
possunt noscere ex ip̄is festis. sic etiā ē de pec
catoꝝ remissione quā noscere p̄nt ex actū p̄sb̄i
teroz. ideo null⁹ rōe vtens ab ignozātia ta
liū excusat̄ q̄z nō p̄t esse talis ignozātia sine
negligentia et d̄temptu. Credere aut̄ om̄es ar
ticulos explicite et distincte est fidei iam pro
uecte et nō de generali fidei necessitate. sed si
hoc est necessariū alicui necessariū est illis q̄
d̄gnitōne fidei p̄fecerūt. et sp̄ealiter illis qui

De act̄ u interiori

fidem alijs manifestare tenent. vel etiam qui officium docendi et predicandi assumpserunt. hec boni. et cum eo convenit rich. Si autem essent aliqui quibus christus locutus non esset nec per se nec per alium nec per inspirationem interiorum non tenerent credere explicitate secundum rich. nisi illud quod credebatur in lege nature. unde christus dicit iudeis jo. xv. si non venissem et locutus es mihi peccata non haberent sed de hoc quod non credebatur in eum ut dicit glo. **Sed** obicitur quilibet tenetur vitare quolibet errorem contrarium cuiuslibet articulo. sed hoc non potest facere nisi agnoscat quem libet articulum ergo etc. **Unde** rich. quod vitare errorem siue non sentire errorem est preceptum negativum non obligat semper et per semper. Credere autem articulum explicitate est preceptum affirmativum. unde non obligat per semper sed per illo tempore quo homo non credit deo illud explicitate sentiens errorem. **Vel** potest dici secundum aliquos per minores non credendo aliquos articulos explicitate possunt errores illos contrarios eis ab aliquo suaviter vitare vel recurrendo ad orationem vel ad viros probatos in doctrinam vel tenendo se in hoc generali scilicet quod hoc credant quod tenet ecclesia. hec rich. unde simplices non debent errari de subtilibus fidei nisi quando habent suspitionem quod ab hereticis sint depravati si tamen tales non adhereant pertinaciter prave doctrine sed potius ex simplicitate deficient eis non imputat secundum thomam. minores namque fidem implicitam non habent in fidem maiorem. nam quatenus maiores adherent doctrine diuine. unde et apostolus. iij. cor. iij. dicit. imitatores mei esto te sicut et ego christi. unde si qui maiorem a doctrina diuina deficient non imputat fidei simplicitatem quam credunt eos rectam fidem habere nisi pertinaciter adherent erroribus eorum in particulari contra fidem vultus ecclesie. que non potest deficere domino dicente luc. xxi. ego rogavi pro te petre ut non deficiat fides tua. hec thomas. **Ad** hoc nota quod obiectum fidei per se est illud quo homo fit beatus ut dictum est supra. per accidens autem vel secundum eundem se habent ad obiectum fidei omnia que in scriptura diuina tradita continentur. ut quod per Isaac duos filios habuit. et huiusmodi secundum thomam. ergo quantum ad prima credibilia que sunt articuli fidei tenentur homo explicitate credere sicut et tenentur fidem habere. **Et** si homo non potest hoc ex se potest tamen cum auxilio gratie dei. quod quidem aliquibus ex misericordia datur. aliquibus ex iusticia non datur in penam peccati precedentis sicut originale. ut dicit augustinus. li. de cor. et gratia. **Alia** vero credibilia in diuina scriptura contenta non tenentur homo credere nisi implicitate scilicet in fide maiorem vel in preparatione ad in quantum preparatus est credere quidquid est in diuina scriptura. sed tunc huiusmodi tenentur credere explicitate cum scilicet obstitit ea in doctrina fidei dantur. **De** certitudine quoque fidei loquitur rich. de sancto vic. primo li. de tri. c. ij. sic dicit. vana attendent iudei et pagani cum quanta securitate sciscie per hac parte ad diuinum iudicium poterimus accedere nonne confidenter poterimus dicere deo digne si error est. a te decepti sumus. nam ista in nobis tantis signis et talibus confirmata sunt

que non nisi per te fieri potuissent. certe a summe sanctitatis viris nobis sunt tradita. et cum summa et autentica attestacione probata tempore cooperante et sermonem confirmante sequentibus signis. **Ma**ximus etiam episcopus in sermone plurimum martirum loquens sic ait magni periculi res est si post prophetarum oracula. post apostolorum testimonia. post martirum vulnera. veterem fidem quam nouellam dicere presumas. et post tantos duces in errore permanens. et post morientium sudores occiosa disputacione contendas. **Quid** de puero ab infamia in carcere saracenorum incluso. nunquid dabitur quia non habet fidem. **Unde** alex. an. i. ij. quod talis cum ad etatem adultam venerit non habet oimopotentiam credendi. quod si faciat quod in se est deus illuabit eum per occultam inspirationem aut per angelum aut per hominem. **Videtur** tamen per augustinum. li. de questionibus noui et veteri testamenti. quod si non fuerit a quo didicerit nec ad eum rumor doctrine fidei peruenit immunis erit. **Sed** hoc intelligi debet de doctrina exteriori vel interiori. oportet autem quod faciat quod in se est scilicet utendo ratione per quam apprehendere potest deum esse et dei adiutorium inuocare. **Dicit** etiam beda quod quilibet intelligere potest esse deum et iudicium eius venturum de incarnatione autem si faciat quod in se est vocabitur interius et si non exterius. **Sed** nunquid etiam ante aduentum christi necessarium fuit ad salutem credere mediatorem. **Et** quod sic. unde augustinus. i. encl. c. penult. nec quicumque antiquorum iustorum potuit propter christi fidem inuenire salutem. hec augustinus. euz. em gratia et veritas per ipsum christum facta. et liberatio a peccato a deo sit per christi merita. et hoc non extendat se nisi ad eos qui fuerunt eius membra et ei copulantur per fidem. impossibile fuit unquam aliquem saluari post lapsum nisi aliquo modo scilicet explicitate vel implicitate crederet in christum vel ipse per se si esset adultus. vel aliter per eos si esset paruulus. ut etiam habet ex verbis huiusmodi. li. de sacramentis pre. x. c. v. semper in ecclesia dei fuit post lapsum fides incarnationis et passionis christi que etiam in sacrificijs illius temporis significabatur. **Et** ad hanc fidem explicitate habendam tenebantur maiores quibus hoc fuit diuinitus reuelatum. **Alij** autem tenebantur habere fidem illam saltem implicitam in hoc quod tenebantur maioribus assentire. **Et** tanto penitentia ad christi ministerium distinctius cognouerunt quanto christo propinquiores fuerunt. hec omnia ex summa huiusmodi. **Sed** obicitur quod multi gentiles adepti sunt salutem per ministerium angelorum ut dicit dionysius. c. ix. ecclesiastice ger. et tamen fidem non habuerunt de christo ut videtur quod eis nulla reuelatio fuit facta ergo etc. **Et** imo multis fuit reuelatio facta de christo. ut patet per ea que de christo predicta sunt. Nam iob. xix. dicit scio quod redemptor meus viuit etc. **Sibil**la etiam quedam de christo predicta sunt ut augustinus dicit inuenit etiam in historijs romanorum quod inuentus fuit quoddam sepulcrum in quo iacebat homo laminam auream habens in pectore in qua scriptum erat christus nascetur de virgine et credo in eum. si qui tamen saluati fuerunt quibus non fuit reuelatio facta non fuerunt sine fide mediatoris saluati. quod habuerunt implicitam fidem in diuina prouidentia credentes

q̄ infidelitas dupliciter potest sumi. uno n̄ d̄
 s̄m purā negatōz ut sc̄z quis dicat̄ infidel ex
 hoc t̄m qd̄ nō h̄z fidem ut illi qui nihil audire
 rūt de fide. et hoc mō infidelitas nō h̄z rōem
 peccati sed magis pene q̄ talis ignorātia di-
 uinoz est cōsecuta ex peccato primi pentis et
 tales nō damnant̄ p̄pter peccatū infidelitatis
 s̄z p̄pter alia peccata q̄ sine fide remitti nō p̄nt
 unde io. xij. si n̄ venisset et locut̄ eis n̄ fuisset
 peccatū n̄ haberent. qd̄ aū. expoit̄ de peccato
 quo nō crediderūt in x̄pm. Alio mō potest in-
 fidelitas sumi s̄m cōtrarietatem ad fidem. s̄
 inquantuz ei repugnat et cōtrariet̄ cum audit̄
 s̄m illud psa. lxxv. quis credi. audi. n̄ro. Et i
 hoc p̄p̄e ratio infidelitatis cōpletur et ozitur
 ex sup̄bia ex qua d̄tingit qd̄ hō suū intellectuz
 nō vult subicere fidei et sane doctrine patrū.
vñ gg. xxx. moza. d̄ q̄ ex inani gloria p̄suptio
nes ozitur novitatu. Licet dici possit q̄ sicut
 virtutes theologice nō reducunt̄ ad cardina-
 les ita nec vicia eis opposita reducunt̄ ad vi-
 cia capitalia. et hoc sc̄do mō infidelitas ē pec-
 catū. Et cū p̄ eam homo maxie elonget̄ q̄ nō
 t̄m quo ad affectionē sed etiā quo ad cōgnitōz
 est maius oibus p̄ctis que d̄tingūt in pueri-
 tate mox. secus ē de p̄ctis que opponūt alijs
 virtutibz theologice ut infra dicet̄. vñ aū.
sup̄ illud io. si nō venissem et lo. zc̄. magnū in
quit peccatū qd̄ sub noie generali vult intelli
gi qd̄ sc̄z ē infidelitas. Sic aut̄ habet̄. vñ. q. j.
vñ. aug. p̄cipitare noluit sn̄iaz de catholico
malo et heretico al. nō peccate q̄s esset peior
q̄ et si peccatū heretici sit grauius ex genere
p̄t t̄m ex aliqua circūstantia alleuari. et econ
uerso peccatū catholici ex aliqua circūstantia
aggruari. licet ec̄ infidelis p̄ peccato infide-
litas ḡm̄ p̄ua q̄ alijs peccatoz p̄ quocūqz
alio peccato considerato genere peccati. p̄
alio tam̄ p̄ctō ut p̄ adulterio ceteris paribus
ḡm̄ p̄uier̄ fidelis q̄ infidelis. tū p̄pter no-
ticiam veritatis ex fide. tum p̄pter fidei sacra-
menta quibz ē imbutus peccādo cōtumeliam
facit. S̄z nunq̄d̄ infidelis facere p̄t aliqd̄ bo-
num opus. s̄z q̄ sic sc̄z illd̄ ad qd̄ faciendum
sufficit natura sc̄z opus de genere bonoz. nō
aut̄ p̄t facere illd̄ ad qd̄ requirit̄ gratia sc̄z o-
pus meritoriuū. Nec obstat glo. que sup̄ illud
ro. xij. om̄e qd̄ nō ex fide est peccatū est dicit̄
q̄ om̄is vicia infidelitū peccatū est. q̄ p̄ hoc n̄
intelligit̄ q̄ in om̄i ope suo peccent. s̄z q̄ pec-
cant quocūqz ex infidelitate opus aliqd̄ op̄a-
tur. unde subdit̄ ibidem q̄ om̄is infideliter vi-
uens vel agens vehemēter peccat. vel etiam i-
telligi p̄t illa glo. q̄ vicia infidelium nō p̄t ee-
sine peccato cū sine fide nō tollant̄ peccata.
De cornelio vero de quo in actibz apl̄oz ha-
bet̄. nota s̄m th̄o. q̄ nō erat infidelis alioqui
eius opa nō fuissent deo accepta cui sine fide
nullus placere potest. habebat aut̄ implicatā
fidem nondū manifestata fidei euāgelij veri-
tate. vñ petrus ad eum mitat̄ plenij̄ instruēdū
Equit̄ videre de sc̄do sc̄z de speciebz̄ infi-
delitatis. circa qd̄ sciendū q̄ si infidelit̄
atcedatur s̄m compatōz ad fidem. species infi-

delitatis sunt diuerse et numero determinate
 sc̄z tres. peccatū em̄ infidelitatis cōsistit in re-
 mittēdo fidei et hoc vel fidei nōdum suscepte
 ut in gentilibz̄ siue paganis vel fidei suscepte
 et hoc vel suscepte in figura ut in iudeis. vel
 suscepte in manifestatōe veritatis ut in heretis
 cis. Si vero sp̄s infidelitatis distinguat̄ s̄m
 erroze in diuersis que p̄tinent ad fidē. sic nō
 sunt determinate q̄ errozes in infinitū multipli-
 cari possunt. ut p̄z p̄ aug. li. de heresibz̄. Pre-
dictaz̄ aut̄ triū speciebz̄ infidelitatis simplici-
ter est pessima infidelitas hereticoz. tū quia
magis fidei resistit. tum q̄ grauius peccat qui
nō implet qd̄ p̄misit. p̄ qui nō implet qd̄ nō p̄-
misit. hinc d̄. ij. pe. ij. meli⁹ erat illis nō cō-
sc̄ere viā iusticie q̄ post cōgnitā ferozū cōverti
Equit̄ videre de tercio sc̄z q̄o xp̄iani se
debent ad infideles habere ubi videnda
sunt. v. sc̄z vtrū cū infidelibz̄ sit publice dispu-
tandu vtrū infideles sint cogēdi ad fidē. vtrū
cuz eis possit coicari. vtrū h̄re d̄nium sup̄ fide-
les sint p̄mittendi. et vtrū ritus eoz sint co-
lerandi. Circa primū sciendū q̄ in disputa-
 tōne fidei duo sūt cōsideranda. vñ ex pte di-
 sputantis. aliud ex pte audientium. Ex pte di-
 sputantis attendi debz̄ intentō. si em̄ disputet
 tanq̄ dubitans i fide peccat tanq̄ infidelis.
 Si vero disputet ad cōfutatōz erroz vel ad ex-
 ercitū est laudabilis. Ex pte vero audientuz
 distinguendū est q̄ si sint instructi et firmi in
 fide nullū piculum est coram eis de fide dis-
 putare. Si vero sint simplices. aut sunt solici-
 tati siue pulsati ab infidelibz̄ fidem in eis cor-
 rumpe nitētibz̄ et tūc necessariū ē disputare d̄
 fide si sint aliqui apti ad cōfutandū errozes p̄
 hoc em̄ simplices i fide firmabunt̄. taciturni-
 tas vero esset eis occasio errozis. vñ gg. sicut
 incauta locutio in erroze p̄rabit ita silentiuz
 indiscretū eos qui poterant instrui i erroze re-
 linquit. Aut nō sunt sollicitati ut in terzis in q̄
 bus nō sunt aliqui infideles. et coram talibz̄
 disputare d̄ fide ē piculosum q̄ fides eoz ex
 hoc est firmior q̄ nihil cōtrariū audiunt ei qd̄
 credunt. Ad hoc nota q̄ nulli p̄sone laice
 licet publice vel secrete disputare de fide. q̄
 vero cōtra fecerit excoicet̄. vñ. e. quicūqz. g. j.
 Circa sc̄dū nota q̄ infidelitū quidā nunq̄ re-
 ceperūt fidem. ut gentiles et iudei et tales sūt
 ad fidem aurozitatibz̄ rōmibus et blandimen-
 tis inducendi et non cogēdi. quia credere ē
 voluntatis et seruicia coacta deo non placēt
 d̄. xlv. de iudeis. Si tamen cōditionaliter coa-
 cti ut p̄ minas. rez̄ suarū ablationem. p̄ ver-
 bera vel similem coactōnem baptisimū recepe-
 rint. et postea a fide recesserint cogi debent re-
 dire ne fides cōemnat̄. ut ibidem. Si tamē ab-
 solute coacti baptisarent̄ non reciperent sa-
 cramentum baptisimi. nec deberent ad fidē co-
 gi. ex. de bap. maiorē. tales tamen qui fides
 nunq̄ receperunt debent a fidelibz̄ si possint
 compesci. ne aliquo modo impediānt fidē xp̄i
 p̄pter qd̄ q̄z cōtra eos bellum mouent. Aliqui
 vero infideles q̄z fidem receperunt. ut hereti-
 ci et quicūqz apostore. et tales ec̄ corporaliter

in ludo...

in ludo...

in ludo...

in ludo...

in ludo...

in ludo...

no bellu... qd̄ eos mouet ut cōpant...

cogi debent ut seruent quod p̄miserunt Et sic
dicit aug. contra eplam ymeniam. q̄nqz cuiusqz
crimen ita notum et oibus execrabile a p̄paret
vel ut nullos p̄sus vel nō tales habeat defē
sores p̄ quos possit scisma contingere nō doze
mias seueritas discipline. **¶** Ad h̄ nota q̄ con
tra xp̄ianos qui ad ritum transierūt vel redie
rūt iudeoz. etiā si huiōi redeuntēs dum erāt
infantes sc̄z m̄iores septēnio vel mortis metu
non tñ absolute vel p̄cise coacti fuerunt ba
p̄tati. p̄cedendum est tanq̄ contra hereticos
si fuerint de hoc c̄fessi. aut p̄ xp̄ianos seu iu
deos cōuicti. Et ita p̄cedendū est contra fauto
res receptores et defensores taliū. sic̄ contra
fautores hereticoz et defensores. li. vj. e. cō
tra. et sic ap̄te d̄ tales puniēdos ut hereticos
ergo eoz bona nō deuoluūtur ad filios. ut li
.vj. e. cum s̄m. Et sic p̄ hoc. c. contra corrigatur
s̄m jo. an. illd. j. q. iij. iudei. ubi dicit q̄ bo
na iudeoz deuoluūtur ad filios catholicos. nec
oportet q̄ lex noua corrigens p̄cedentem
de illa faciat mentione. li. vj. de cōsti. c. j. **¶** Sz
nūquid liceret secrete puulos iudeoz p̄ alio
rum infidelīū baptizare. **¶** credit rod. q̄ sic
si ip̄i puuli essent in articulo mortis alias nō
nō tñ rebaptizarent si postea adulti ad fidez cō
uertant. tñ ne deuozandi lup. i. iudeis relin
quant. tunc patrini taliū laborare debent q̄ i
fide et moribus instruant. **¶** Circa terciū no
ta q̄ cōmunio cū aliqua p̄sona fidelibus inter
dicit dupliciter. vno mō in penā ei⁹ cui cōmu
nio subtrahit. Alio mō ad cautelam ei⁹ cui i
terdicit ne cōmunicet et vtraqz cā elici p̄t ex v
bis apli. j. cōz. v. primo mō nō interdicit ec
clesia fidelibus cōmunionē infidelīū qui nullo
mō fidē receperunt sc̄z paganoz vel iudeoz
q̄ non habet de eis iudicare iudicio sp̄uali s̄
cp̄ali in cāu. ut cū inter xp̄ianos mortēs ali
quaz culpam cōmittūt et p̄ fideles cp̄aliter pu
niant. sed hoc mō sc̄z in penam interdicit ec
clesia cōmunionē illoz infidelīū qui deuiaue
runt a fide recepta sc̄z eos excōicando. Quan
tū vero ad cautelam distinguendū ē q̄ firmi
in fide nō sunt p̄hibēdi cōiccare cū infidelib⁹
qui fidem nō receperunt et maxime si necitas
cogat. Simples vero et infirmi in fide quo
rum subuersio possit p̄babiliter timeri sūt a cō
munionē infidelium p̄hibēdi et maxime ne
magnam familiaritate habeant cū eis neqz si
ne necitate cōmunicent cū ip̄is. **¶** Circa q̄rtuz
sciendū q̄ nullo mō p̄mitti debet q̄ infideles
de nouo instituāt dñi vel p̄lati vel officia
les sup̄ fideles. hoc em̄ cederet in piculum fi
dei quia dñi de facili possunt subditos puerte
re nisi sint magne virtutis. Cederet etiā i fidei
deceptū dum sc̄z ip̄i infideles noscerēt defe
ctus fidelium. Cederet etiā in scandalū et de
trimentū fidelīū dum sc̄z infideles eis sub tali
p̄textu nimīū essent infesti. ex. e. cū sit. et. liij.
di. nulla. vnde et apls. j. cōz. vj. p̄hibuit ne
fideles in iudicio cōtenderent coram iudice
infideli. potest tñ dominus redditus suos v̄e
dere iudeo. deputato custode xp̄iano a q̄ ip̄os
recipiat ita q̄ p̄ hoc xp̄iani nō grauent a iu

deo. Si vero loq̄mur hic de dñio vel p̄latō e
xistente ante distinctōez infidelīū et fideli
um illud dñium vel p̄latō nō tollitur p̄ tales
distinctōez s̄m se cōsideratā. quia dñium et p̄la
tio introducta sūt a iure hūano. Illa vero di
stinctio est ex iure diuino. Ius aut diuinū ē ex
gratia et nō tollit ius hūanū qd̄ est ex ratōne
naturali. Et ideo illa distinctio nō tollit domi
niū p̄sistens infidelīū sup̄ fideles. **¶** Sed p̄
etiā dicit q̄ dñium et p̄latō introducta sunt
ex iure diuino. quia seruit⁹ que nō est sine do
minio introducta est s̄m gōf. de iure diuino
di. xxxv. sexto. Confirmata de iur gen. di. j. iul
gentiū. Et appbata de iur canoico. xij. q. ij. si
quos de seruis. Posset tñ ius talis dñij vel p̄
lationis iuste tolli p̄ ecclesie sententiā vel or
dinationem auctoritatez dei habentis quia in
fideles merito sue infidelitatis merent⁹ amitte
re potestate sup̄ fideles. s̄z bec ecclesia q̄nqz
facit ut patebit infra de seruis iudeoz q̄nqz
non facit p̄pter scandalū vitandum. sic̄ et dñs
Mt. xvij. ostendit q̄ excusari poterant a tribu
to quia liberi sunt filij. mandauit tñ solui tri
butum ad vitandū scandalum. Et apls loquē
de dñis infidelibus. j. thi. vj. cum dixisset. serui
dominos suos honorent. subdit. ne nomē dñi
et doctrina blasphemet. **¶** Circa quintū sc̄iē
dum q̄ humanū regimē a diuino regimē deri
uatur et ip̄m imitari debet. deus autē p̄mittit
aliqua mala fieri i vniuerso que p̄hibere pos
set ne sublati illis maiora bona tollerent⁹ p̄
peiora mala sequerent⁹. Sic etiā et i regimē
hūano illi qui possent aliqua p̄hibere tolerā
ne aliqua bona impediant⁹ vel ne maiora ma
la sequant⁹. sic̄ dicit aug. li. de ordine. **¶** Super
meretrices de mundo et turbasti omnia p̄ libi
dine. Sic igitur licet infideles in suis ritibus
peccent tñ tolerari p̄nt vel p̄pter aliqd̄ bonū
qd̄ puenit ex eis. vel p̄pter aliqd̄ malum vitā
dum. Et hoc aut q̄ iudei obseruant suos ritus
in quibus olim figurabatur fidei veritas pue
nie hoc bonū q̄ sc̄z habem⁹ ab eis nostre fidei
testimoniū. Et ideo in suis ritibus tolerantur.
Alioz vero infidelīū ritus qui nihil verita
tis vel utilitatis habent nō sunt tolerandi ni
si forte p̄pter vitandam aliud scandalum vel
malum vel dissidium qd̄ ex hoc puenire possit
vel impedimentum salutis eoz qui sic tolera
ti paulatim conuertuntur ad fidem.

De iudeis et saracenis ti. lvij.

Deinde considerandum est de iudeis et
saracenis. Et primo qui dicuntur iudei
et saraceni. Secundo quomō se debēt
habere ad eos cristiani ubi plura que dicta
sunt in titulo p̄cedenti in generali explicā
tur magis in speciali. tercio de pena trasgressi
onis. quarto quid iur de seruis eozum si sunt
vel volūt fieri xp̄iani. **¶** Circa primū nota q̄
iudei dicunt⁹ qui legem moysi tenēt ad literā
se circūcidendo et alia legalia faciēdo. dicit
iudei a tribu digniori sc̄z iude p̄iarche. Sara
ceni vō dicunt⁹ qui nec nouū nec vet⁹ testamē
tum recipiūt. qui cū vocari deberent agareni

Saraceni

qz nati sūt d agar ācilla abrae se a fara vxo: e
 ei⁹ et libera noiant saracenos. sunt tñ quidā
 inter eos scz samaritani a samaria ciuitate di
 cti q qnqz libzof moisi receperūt s; n; p; heretico
Qirca scdm no. q xpiani aliquo mō nō de
 bēt cū iudeis comedere nec habitare nec
 eos ad sua cōiuiua recipe. xxviii. q. i. nullus
 omnes. cū saracenis vō pnt comedere. xi. q. iij.
 ad mēsam. Rō hui⁹ diuersitatis est qz iudei sūt
 dez nostrā magis impugnat p scripturaz ab
 usum et ciboz nostrorū cōceptū. Quidā tamē
 vt laur. jo. et multi sequaces eoz dicūt indi
 sticte et meli⁹ s; m rap. et gōf. q nec cū sara
 cenis debent xpiani facere p̄dicta qz et ipsi
 hodie iudayzāt. s; se circūcidēdo et quosdam
 cibos discernēdo. vñ eadē est causa phibitio
 nis vtrobiqz. Excipi⁹ tamen casus in quo licz
 vti cibis appositis a paganis tpi⁹ tñ serua
 tis ab ecclesia statutis. vt cū ad p̄dicandū cō
 sti fidē ad eos accederēt xpiani ex. e. quā sit.
 Et sic intelligit illud. xi. q. iij. ad mēsam dū
 mō nō esset dictum eis q illud esset imolatu
 ydolis. qz tunc vt dicit augu⁹. sanctius esset
 fame mori q̄ ydolotico vesci. xxiij. q. iij. sicut
 qd est intelligēdū si vesceret ad veneracōne
 ydoli alias in summa necessitate famis posset
 eo vesci. s; p̄stādo q non comederet ad ve
 neracōz ydoli. quia necessitas nō habet legē
 de dse. di. l. sicut. Itē xpiani non debent cum
 sint infirmi iudeos vocare nec ab eis medici
 nā recipe nec se cū eis in eisdē balneis balne
 ari. xxviii. q. i. null⁹ omēs. Item iudei non de
 bēt p̄mitti nouas synagogas erigere sed anti
 quas non tñ latōzes vel altiores vl p̄ciosio
 res solito reficere et suos ritus et solenitates
 seruare ex. e. iudei. c. cōsuluit. Itē i sabbatis nō
 debēt ad iudicia trahi nec alios trahere. nec
 sepulcra eoz effodi obtētū alicui⁹ pecunie
 C. e. die sabbato et ex. e. sicut iudei. nec d̄bēt
 in suis festis p̄turbari vt dicit ibidē. Itē non
 sunt p̄mittēdi in triduo ante pasca et maxime
 in die veneris sancti hostia vel fenestras ap
 tas habere impublicū p̄dire ex. e. qz. Eō q nō
 nulli ex eis die illo solent cristianis illudere
 ex. e. in nonnull. sic ec et alias abhōinatōes
 et abusus phibentur facere ex. e. et si iudeos
 Item cogi debēt in omni cristianoꝝ puincia
 omi tempore tale signū vel habitū deferre q
 distinguantur ab alijs maifeste ex. e. in nonl
 lis. Itē iudei cogi debēt decias soluere p̄dia
 leg ex. de deci. terzis. Item debēt cogi testes
 cristianos cōtra se recipe ex. de testi. iudei. Au
 dei vero cōtra xpianos testificari non possunt
 vt dicit ibidem in glo. et. ij. q. vij. si heretic⁹
 Nec reges nec p̄cipes debent p̄uilegia d
 cedere. vel cōcessa seruare. vel seruari p̄mitte
 re iudeis vel saracenis q p xpianos quinci nō
 possunt ex. li. vij. d. testi. cū iudei. Item xpiani
 non debēt iudeos grauare ex. e. sicut. nisi fo
 te circa pensionū exactōnes i principio loca
 tiōis non postea. vt sic cogatur ouerti. xxiij.
 q. vj. iam vero. Item null⁹ iudeo vel pagano
 potest aliquid in testamēto relinquere. qd si
 fecerit etiā post mortē iudicabit anathema

i. anathematizabit. ex. de here. si quis ep̄s. et
 xxviii. q. ij. sane. Dicit tñ hosti. q̄ vniuersitati
 iudeoz legare non potest. C. e. l. 1. sed singu
 lis forte sic laico sed clerico nō licz etiā si iu
 deus sit frater ei⁹. Eos tñ pascere licet. Rōd.
 vero credit qd siue cleric⁹ siue laic⁹ daret iu
 deis siue legaret eis. marie d̄sangneis vt eo
 rum succurzerz arte necessitati puniri nō debe
 ret. Item si iudei vel saraceni veniūt ad fidez
 nullatenus a possessionibus suis excludantur
 et habeant partem hereditatis sue. Et hoc est
 verum p̄ter seruos qui p̄cesserūt eos in fi
 de quos non recuperabūt. C. de episcopis dō
 nobis. et. ex. e. iudei. i. cū tamen iudei sint s;
 ui non possideant eas vt p̄prias sed vt peculi
 uz vñ possent illis p̄uiri p dominos suos ni
 si cum oueruntur ad fidez. qz tunc nō debēt
 in fidei fauorem nisi eas habeant per vsuraz
 In quo casu restituere debent eas vel p̄tiaz
 earum si compate fuerint de vsura. illis l̄ he
 redibus eoz a quib⁹ eas habuerunt si scian
 tur. alias poterunt sic conuersis tanq̄ paupe
 rib⁹ p episcopum assignari secundum rōd. et
 bern. sup. c. iudei. ij. **I**tem licet domini ter
 rarum res iudeoz cum sint serui possint acci
 pere. vt dictum est non tam debent eis neces
 saria subsidia vite subtrahere. nec exactio
 nis ultra suozum p̄decessozum consuetudi
 nem p̄grauare. si tamen ipsi iudei nichil p̄
 ter vsuras haberent. accepta ab eis ex causa
 lucratua siue ex cā lucri captādi puta p̄ exa
 ctionez donationē et punitionē licite retine
 re non possunt sed illis quib⁹ ipsi iudei resti
 tuere tenebantur si inueniretur restitui. alias
 in pios vsus erogari deberent. Habita vero
 ab ipsis iudeis nichil p̄ter vsuras habentib⁹
 habita inquam ex causa non lucratua siue cā
 damni vitandi vt p̄pter venditionē vel loca
 tionem. possunt licite retineri dum mō non ac
 cipiatur res ipsa vsuraria eadem numero. Et
 idēz dicēdum est de receptis a cristianis nich
 il p̄ter vsuras vel furta vel rapinas haben
 tib⁹. Item non permittitur iudeis vel sarace
 nis in domibus suis habere mancipia cristia
 na ex. e. iudei. ij. Itē xpiani p nlla mercede ex
 ponāt se seruicō iudeozū qd intelligit in domi
 b⁹ iudeoz. Et si nolit ab eis discedere sūt ex
 cōmunicādi vt i c. iudei. Et si iudei nolit eos di
 mittere phibet cristianis cōmerciū cū eis ex.
 e. et si iudeos. possunt tamen colere p̄dia. ex.
 e. multozum. Item ecclesia neutros admittit
 ad actus legitimos. ij. q. vij. alieni. sic igit
 iudicat in plurib⁹ iudeos ecclesia licet sint
 infideles. Nec tamen facit cōtra illud. i. cor.
 vj. quid mihi de his q foris sūt iudicare. qz h
 intelligit de p̄a spirituali directe. sic em di
 recte eos nō iudicat. s; eis penā spirituale infli
 gēdo. vl regulas religiōis iponēdo. s; infli
 git eis penā tpalez. s; corporale vl pecuniari
 am. vel etiā spirituale indirecte scilicet cristi
 anos ab eoz comunione remouendo. hec
 alexan. angli. in secundo. Item iudei possunt
 agere et conuenire apud iudices cristianos
 sed nō apud seniores eoz arbitrariuz possunt

Sig. hui⁹

Demidur

S. S. S.

eligere iudicium cuius sententiam ordinatus
exequatur. C. e. iudei romao. Item principes catho-
lici non debent in terris suis promittere saracenos
alta voce aliquo verba dicere in honore macho-
meti. nec aliquo saraceno ut sanctum venerari
libro. vij. de iudeis. cedit.

Circa tertium sciendum quod transgressores om-
ni dictarum constitutionum in hoc titulo posita-
rum puniuntur hoc modo. Si clerici sint et admo-
niti canonice satisfacere nolint officio et benefi-
cio sunt privandi. Si vero sint laici christiani sive poci-
pales exequi nolentes. sive alij impedientes debent si
admoniti non satisfecerint excommunicari. Si vero sint
iudei vel saraceni tamdiu christiani sunt ab eorum
consortio commercio et conversatione sub pena excom-
municationis si expedierit remouendi. donec nu-
trices et serui christiani ad dimiserint et restituerint
omnia bona sua illis qui de ritu suo fide christiana
elexerunt. et donec etiam in usus pauperum christia-
norum sicut prouidentia episcopi dicitur. auertat quicquid
a christianis adepti fuerint occasione officij super
christianos suscepti. Et hoc intellige de iudeis et
paganis. Statuit etiam ecclesia illos iudeos
publice cedendos qui subuerrere acceptauerint
ex infidelibus baptizatos et similes peccas. Quod
etiam statuit de a tales penas pecuniarias se-
cundum qualitatem delicti moderatione tamen habita
in verberibus quod eius statutum in vindictam sang-
nis transire nime videatur. talis enim pena indisti-
cte non relinqui iudici seculari. Probantur omnes
iste pene. xvij. q. i. sepe. et. c. nullus. et. e. e.
sicut et. c. et si iudeos et. c. cum sit. et. e. de rap-
tu in archiepiscopatu et. xvij. q. iij. constituit. Item christiani
prohibiti sunt deferre saracenis arma fer-
rum et lignamina. Et contrarium facientes ipso fa-
cto sunt excommunicandi et. e. quodammodo ad libera-
dam. Et idem est de illis qui eis galeas vel nauis
uedunt. aut in nauibus eorum piraticis curam guber-
nationis exercet. vel quibusdam alijs machinis
impedunt eis aliquod consilium vel auxilium in dispen-
ditur terze sancte. ut in c. ad liberadam. De hoc
etiam vide infra li. vij. d. cen. ec. siue ti. secundo ca-
su. xv. Alie vero merces non sunt prohibite tem-
pore treuge et. e. significauit.

Circa quartum sciendum quod seruus iudei aut est
vernaculus. i. de ancilla ipsa natus aut episcopi-
us. si vernaculus si sit vel velit fieri christianus
statim efficitur liber nullo pretio dato. C. de pif-
et. cl. deo nobis ar. di. liij. fraternitate. Si
vero est episcopus aut erat christianus quando fuit emptus
aut paganus. si christianus idem iuncte liber efficitur
nullo pretio dato. di. liij. mancipia. Si vero est ser-
uus hereticorum impune potest et dominos relinquere et
ad ecclesiam confugere. C. de hereticis. et manich-
ecos. Si autem erat paganus aut fuit emptus causa ser-
uitutis et tunc si vult fieri christianus efficitur liber si-
ne pretio. di. liij. fraternitatem. Aut causa mercen-
tionis. et ita si infra tres menses eum non exposue-
rit venale postea si velit fieri christianus sine pre-
ticio liberabitur. quod presumitur quod emerit pro seruitute
si autem eum exposuit infra tres menses et ipse vult
fieri christianus infra spatium illud vel post dum tamen pro
dominum non steterit quod minus eum vendiderit infra spa-
tium liberabitur reddito pretio. xv. sol. di. liij.

fraternitate. et. e. e. i. et. ij. et ultimo et h-
intellige nisi dominus eam nolentem cum diceret se-
velle fieri christianum circumcideret vel eius alterius
secte signum impingeret. tunc enim pro iniuria cor-
poris propter sine pretio liberabitur. di. liij. nulla.
Quod autem dictum est de seruis iudeorum idem dicitur
est pro oia sicut laur. jo. et multos alios de seruis
saracenorum. Hug. vero dixit de vernaculis iu-
deorum. quod etiam si fiat christianus dominus paganis ser-
uire tenentur. et sic paganus potest esse dominus christiani
sed non fieri ut etiam supra dictum est in ti. pceden-
ti. Secundo est de vernaculis iudeorum propter perfidi-
am et magis suspectam cohabitatione illorum. pro-
mu magis placet sicut ray. et alex. in secundo. quia
hodie eadem suspicio et idem periculum est de vtrius-
que ut etiam supra dictum est. Sed cuius monete
erunt illi. xv. sol. supra dicti. Et dicitur quidam quod
bus videtur. et ostentare gosh. quod solidus ibi accipit
pro aureo. nisi. de penis. te. li. q. fi. Alij dicunt
quibus assentit ray. quod erunt illi monete quod habe-
tur ibi in usu. ff. de le. tercio. num. Sed nuquid
ille sic redemptus fiet redimendus seruus. Et quod non
sed reddet ei pecuniam et erit liber. ar. nisi. de
noxia. ac. q. dominus. et si non potest ei reddere hostiam
querat vel ipsi redimendi aliquanto tempore ad ar-
bitrium boni viri seruiat ar. xxxij. q. i. de rapto.
Si tamen ab aliquo ex pietate redimat a iure non re-
petendi. nec pretium reddet nec pro pretio seruietur
quod quod ex pietate datur. prohibet ius ne repetatur
quod semper presumitur nisi contrarium presterit. ff. de re-
lig. et sum. fu. l. si quis. q. interdum. Quid si
plures concurrant ad redimendum. Respondet gosh.
et host. quod episcopus loci magis eligat idoneum ar.
ff. de ac. si plures. vel si sint pares episcopus gratifi-
cet cui velit ar. et. de iurepa. cum aduocatus.
Sed nuquid christianus potest emere iudeum vel pa-
ganum. Et sic. et. et si iudeus. sed iudeum secum in
familia non habebit. xvij. q. i. sepe et. c. nul-
lus. Et si ille velit fieri christianus non potest prohiberi.
ri. xv. q. i. due. et. et de renu. nisi cum pretio. q.
sed dices. baptizatus tamen remanebit seruus domini
xij. q. ij. ecclesiarum seruus.

De hereticis titulus. lviij.

Ostea considerandum est de hereticis. et pri-
mo quis et quot modis dicitur hereticus
secundo quod pena feriantur heretici. tercio qua
pena feriantur fautores eorum. quarto qua pena
feriantur domini negligentes heresim extirpare. quin-
to qualiter ab heresi rediens recipiat. sexto quod
relapsus cessat. septimo qui notarij et qui te-
stes in officio inquisitionis admittantur. octauo
quanta et qualis potestas inquisitoribus datur
Circa primum sciendum quod nomen heresis grece
sonat electionem latine. Loquimur autem nunc de
heresi sicut quod est circa ea que sunt fidei. Electio
enim est eorum que sunt ad finem presupposito fine. Et
ideo recte dicitur heresis species infidelitatis
pertinens ad eos qui christi fidei profitentur sed eius
doctrinam pervertunt. Et enim christo tanquam fini assen-
tiant sed in eligendo ea de quibus christo assen-
tiant deficiunt quod non eligunt ea que vere sunt
a christo tradita sed ea que sibi suggerit mens
ipsa. Inuenit autem hereticus dici multiplex. de enim
hereticus errat in fide vnde au. d. quod hereticus est qui

Quidam autem dicitur

falsas opinioes de fide vel gignit. ut heresi
 archa. s. arzi. fabelli. et macedoni. vel seq
 tur ut qui heresi archam imitatur ut arzi. am.
 fabellia et macedoniam. xxiii. q. iii. heretic.
 et c. qdem. dicit aut hereticus ut dicit hiero
 qui scriptura aliter intelligit q spūsanctus a
 quo scripta e est lagitac. licet ab ecclesia non
 recesserit. xxiii. q. iii. heresis. h aut facit qui
 expositiōz sacre scripture ad h retorquet qd o
 traria et qd reuelavit spūsanctus. Vñ eze. xii
 dicit de falsis pphetis. q pseuerauerunt dñr
 mare sermonē sez p falsas ex officioes scriptu
 re. Dicit etiā hereticus qui a sacramtis eccle
 sie et omuione fidelium est diuisus. iij. q. i. q
 aut ut excōicat. Dicit etiā hereticus qui e sa
 cramentoz puerfor. ut simoniacus qui vidit vel
 emit bona spiritalia vel ecclesie sacramta. ut
 i. q. i. patet. Itē dubiū in fide. e. c. i. vñ in
 leui articulo deuiās a fide ceterur hereticus
 C. e. l. ij. Item q conat auferre ecclesie roma
 ne priuilegium a xpo sibi traditū. xxi. di. c. i.
 Omnes pdictos sex modos ponit got. et host.
 Addit autez p dicitis hosti. sez q large p dicit
 hereticus ois qui nō tenet articulos fidei. Et
 sic iudei et gēiles sūt heretici. et hoc mō nō
 ois hereticus est excōicat. Itē dicit hereticus
 qui omuionē ecclesie catholice nō recipit.
 in autē. de priuile. doc. here. mu. n. p. post pri
 cipiu coll. viij. Itē q trāsgredit pcepta sedis
 apostolice. di. xix. nullus. Item qui nō recipit
 eas. di. xx. debilis. Et stricte dicit hereticus
 qui aliter sentit de articulis fidei q ecclesia
 romana. xx. q. i. h est fides. Item nō ē docendū
 nec sentiendū de sacramtis ecclesie aliter q
 sentit ecclesia romana. Pñ em q faciūt hoc si
 sit notoriū et oīs alij licz ab inicio occultu.
 erquo singuli epī p suas dioc. cū dñlio cleri
 coruz vel ipsi clerici sede vacante cum consi
 lio si optuerit vicinorū epōz eos iudicauerit
 hereticos sunt anathematis perpetuo vinculo
 innodati. ex. e. ad abolendā. rñlo. i. h hostiē.
 Numeratur aut. xxiii. q. iii. quidā. vñ ad fis
 ne qñtoms secte hereticorū. lxxvii. qñ nō
 uē vltimas nō noiat actor specialis noie. sunt
 autē oīs hereses hodie dānate ex. e. ad abo
 ledā. Est aut pñtis itēctōis dñderate de hereti
 cis hñ primū modū dicēdi hereticū hñ quez
 etiā modū dicit hereticus q de articulis fidei
 sacramtis ecclesie sentit aliter q romana ec
 clesia. Sciēdū aut q sicut dicit aug. et habet
 tur. xxiii. q. iii. dixit apoliol. Si quidā sentē
 tiā suā licz puerfam nulla pñaci animositas
 te defēdūt querūt aut cauta sollicitudine veri
 tate pati corrigi cū inuenerit nō sunt inter he
 reticos oputadi. qz sez nō hñt electioz detari
 am doctrine ecclesie. Siquis aut determinacōi
 vñs ecclesie pñaciter resisteret hereticus cō
 feret. c. quidē auctoritas pñcipaliter i papa
 residet. ij. q. i. quoties et. c. h est fides. Et hñ
 patet q nō quicūqz demat a fide. sed q pñaci
 ter demat pñe dicitur hereticus. Nūquid
 heresis. ad oia credibilia se extēdit. hñ dñz a
 lex. an. in 2o summe sue q heresis ad tria gē
 nera credibiliū extēdit p opositionē ad fidē

tamē hñ quandam analogiam. Nā recō fidei
 primo et pñcipaliter est circa articulos fidei
 et per oppositum heresis. 2o fides extēditur
 ad illa q docet sacra scriptura circa mores. ut
 q fornicacō est peccatū mortale. et p opposi
 tū heresis. 3o fides extēdit ad historias i bi
 blia dēctas. et p oppositū heresis. qui em af
 ferret aliquam historiā biblie eē flaz et hoc
 pñaciter hereticus censeret. prima credibi
 lia pñ credūtur et postea intelligunt. scda
 simul intelligunt et credūt. tertia credūtur
 et nūq intelligunt. C. Et nūquid excusat a
 liquis ab errore si teneat opioez magistri que
 audit. Et in his q nō pñet ad fidē vel mores
 potest aliquis sine piculo sequi hñc opinioez
 vel illā. In his vero que pñet ad fidē vel bo
 nos mores nullus excusat si sequat opionem
 erroneā alic. In dubijs em nō deb; quis de
 facili assentire. Et ut dicit aug. li. iij. de do
 xpiana. deb; dñlere regulā fidei quā de les
 cis planiorib; sacre scripture et auctoritate
 ecclesie pcepit q ergo assentit opioni alicui
 manifeste detrahe sacre scripture. vel etiā pu
 blice doctrine ecclesie excusari nō pē ab erro
 re. Et hic nota q hñ alex. an. in scdo sūme
 sue tria dēcurant ad pfectā racō; heresia. sez
 falsa credulitas i rōnali. puerfa volūtas in o
 cupiscibili. et defensionis siue impuznacionis
 pñacitas ex pte irascibilis. hñ primū atten
 dit illud hiero. s. qui scripturā dē. ut. s. scdm
 primū. et scdm accēdit. dē scripto aug. li. de
 vilitate credēdi sez q hereticus est q alic. tē
 poralis dñode et maxie glorie pñcipatusq;
 gratia falsas opinioes vel nouas gignit vel la
 que. Et tāgit hic aug. illd qd frequēter ac
 cidit cū dicit qui alic. dē. Scdm vero tēctuz
 suppositis primo et scdo accēdit diffinicō q
 ponit in glo. sup illd. i. cor. xj. Ratio inter
 vos scissuras esse. q inquit in ecclesia dei pñ
 ua sua dogmata defēlare pñstūt heretici sunt
 Equitur videre de scdo. s. q pena hereti
 ci fenatur. Circa qd nota q puniunt v
 tacōe excōicacōe. depositioe. rerū ablatioe
 et militari psecutioe. Duniatur quidē vitacō
 ne. circa qd nota scdm alex. an. in scdo suo q
 multiplex ē omūio. Et sim. licet multiplex ē o
 mūionis priuatio. Est em omūio spūalis. sez
 que est in dñsu vero vel interpretatiuo. Et hñ
 mō nō est cū hereticis omūicandū sic intelli
 gitur illd. ij. cor. vj. exite d medio corū glo
 spiritualiter. s. ut coruz scelera increpetis. 2o
 est omūio in sacramtis. Et hoc mō etiā non ē
 omūicandū cū hereticis notatis siue noia
 tis. qui etiā licet nō sint notati siue noia
 tum tamen est de se priuatur effectu cōiomis
 sacramtoz. qz ipō iure sūt excōicati. siue sint
 occulti siue maifesti ex. d hereti. excōmūica
 tēctō est omūio in cibo potu et hñoi. Et hoc
 etiā mō nō est cōmūicandū cū illis hereticis
 q pñsi sunt ab ecclesia noia. qro ē cōio cor
 poralis ut cohabitacio in eadem ciuitate. Et
 talis cōmūio non vitabatur in pñcipio p
 ter mulatudinem hereticorum. et etiā adhuc
 alicubi non vitatur. si autem ab aliquibus

De Opprobriis No.

dey f. e. h. d. s. r. d.

omūio pñtū

Sicut dicitur in pñcipio q. iij. q. iij.

timere de lapsu cuius esset non habitare cum
eis. et sicut hanc distinctionem solum potest si quis obiciatur
Sed obicitur illud M. xiiij. ne forte collige-
retur zizania eradicatis simul et triticum fructu
utraque cresce usque ad messem zizania sunt heretici
triticum fideles. messis finis seculi. ergo heretici
sunt tolerandi inter fideles. et non sunt ab eis
separandi vel vitandi usque ad finem seculi. Illud
autem dicitur potest intelligi de hereticis occultis quod
rum heresis deprehendi non potest. tales enim etsi excor-
municentur excommunicatione generali non tamen excom-
municacione personalis. nec exterminantur gladio materi-
ali. nisi cum multitudinem infidelium manifestum in-
veniatur. Vel intelligi potest de catholicis malis
vnde rabanus habens discretiois exemplum equum inter
tolerare debet malos propter bonos. Sicut autem quod
messis dicitur in tempore quo heretici manifeste corrupti
in aliorum sunt abiciendi evangelica falce. sicut hanc
intelligitur per missio per tempore illo quo non discer-
nitur plene an sit hereticus. cum autem innocuerit
plene ecclesie corruptio sua est personaliter precipi-
denda. vnde Augustinus libro de vera religione dicit sententia-
liter quod in ecclesia tam diu sustinetur error alicuius
donec accusator inueniat aut opinione pra-
uam pertinaciter defendat. Cum autem dicitur. i. cor-
xiiij. necesse est hereses esse. ibi dicitur. necesse est
illud quod est velle per accensum siue propter intenciones he-
reticorum. s. ad hoc ut ab his qui se exercet in di-
uina scriptura pigritia eam discutiendi excutia-
tur. et magis fidei veritas declararetur. et hoc ha-
betur ex glo. ibidem. vnde et sicut quod habetur ex glo-
sup illud psalmi. vij. h. di. dominus deus etc. semp. s. vel
quod ad finem seculi erunt aliqui hereses vel malicie
hominum ad exercendum fidelium paciencia et sapie-
tia Puniantur etiam heretici excommunicatione quod omnia
heretici siue occulte siue manifeste est ipso iure
excommunicatione maiori excommunicantur ex. e. ad abolen-
dam Item de depositione. quod indistincte siue sit cler-
icus siue laicus papa vel imperator vel quilibet in-
ferior deponi debet ab omni dignitate di. xl. si
papa. et. xxiiij. q. i. qui contra pacem et ex. e. ad a-
bolendam. Dantur vero presentibus secularibus po-
testatibus aut eorum balibus relinquatur animad-
uersione debita puniendi. Clericus per se a suis
ordinibus degradatur. nisi continuo post deprehensi-
onem erroris sponte ac canonicè recuerit ad fi-
dei unitatem. ex. e. ad abolendam et. c. excom-
municantur. i. et. c. excom-
municantur. ij. Degradationem autem in
tali causa siue presbiteri siue alterius in sacris con-
sueti facere potest solus episcopus duocatus ab-
batibus aliisque prelatibus et religiosis personis ac li-
teratis suis dyoc. de quibus videbitur expedire li. vj. e. c. i. Et sicut in jo. an. per hoc quod dicitur solus non
excludit c. suum. xviiij. q. ij. nulla. Degradati-
one autem celebrata dicitur episcopus potestati quod in su-
um foris recipiat degradatum et sic intelligitur
sibi tradit. per eo tamen debet efficaciter ecclesia ro-
gare ut contra mortem puniat ex. e. de v. sig. no-
uum. Sunt autem heretici sicut leges puniendi vlti-
mo supplicio. C. e. arziani. de consuetudine tam
crematur Sicut quomodo deprehendit error istud di-
cunt aliqui quod error deprehendit aliqui per facti
euidenciam. aliqui per confessionem in iure factam a-
liqui per probationem testium vel instrumentorum. Dixit

runt ergo aliqui quod predicta exceptio scilicet nisi
continuo. intelligitur de deprehensione erroris se-
cundum duos primos modos. Alii autem dixerunt
quod etiam sicut tertium modum. Sicut quod sicut in d. consuetu-
do aliter se habet quam est optima legum interpres
credit ipse rodo. sine iudicio quod loquitur tamen de de-
prehensione erroris in facto scilicet cum inuenitur pre-
dicans vel docens errorem aut faciens reuerentiam
sicut ritum talium quomodo dicitur furtum deprehensum
cum fur deprehenditur in furado vel cum furto ante-
quam se recipiat ad locum destinatum. vnde post ta-
lem deprehensionem licet sic deprehensio ad unita-
tem fidei reuertatur continuo. i. antequam diuertat ad
actum contrarium. vel sic aliqui volunt et alicubi
de consuetudine seruatur continuo. i. prima die quod
examinatur cum illa. ita etiam quod hanc faciat sponte
i. non metu probationum vel cruciatuum et canoni-
ce. ita quod patet sic heresim ab iurare et ad man-
datum ecclesie penitere. Siqui autem de predictis
peccatis fuerint deprehensi redire noluerint ad a-
gendum indignam penitentiam sunt impetuo car-
cere detrahendi ex. e. excom-
municantur. ij. §. si qui
Item puniuntur reus ablatione quod omnia bona
eorum confiscari debent ecclesie cui seruiebant si
clerici erant et idem est si erant laici ecclesie
temporaliter subiecti. Aliorum vero laicorum bo-
na principibus ex. e. excom-
municantur. i. et di. viij.
quod iure. Sunt autem bona hereticorum ipso iure confis-
cata sicut non debet apprehendi per dominum secula-
re nisi prius fuerit denunciatus super crimine per ec-
clesiasticum iudicem quod hoc possit li. vj. e. c. scilicet
Sunt autem confiscata a tempore criminis commissi. C. e. l. iij.
etiam si habeat filios catholicos sicut in jo. an-
quia nec textus distinguit. Non tamen propter her-
esim vixorum dotes uxorum catholicorum confi-
scari debent nisi ipse forte contraxissent cum illis
quos tales tunc esse sciebant li. vj. e. decreuit
Item vasalli sunt ipso iure absoluti a fidelitate
in omni pacto vallato quacumque firmitate
quo hereticis tenebantur. ex. e. c. si. Item mi-
litari persecutio. quod si aliter fieri non potest manu
militari omnia bona debet eis auferri. quod nisi
lo iure possunt ab eis possideri di. viij. quo iu-
re et. xxiiij. q. vij. c. i. ij. et. ij. Sicut nunc quod ca-
tholici possunt hereticos autoritate propria spo-
liare. Videtur quod sic videtur enim ecclesie eis da-
re generalem autoritatem ipsos exterminandi
Concedit etiam exterminantibus idem privilegium
quod eunibus in terre sancte subsidium est de ces-
sum. xxiiij. q. vj. si vos. et ex. e. excom-
municantur. ij.
§. catholici. Tamen satis videtur tutum quod sem-
per fiat ex edicto principis vel ecclesie ne ab
alijs ex cupiditate vel vltione potius quam ex iu-
sticia vel obedientia videantur pugnare. xxiiij.
q. i. quid culpat. Quid si diuertant postea
ad fidem nunquid eis ablata restituantur. istud quod non
nisi ex gratia. ex. e. vergentis in fi. Quid si here-
tici habeant filios vel alios consanguineos ortho-
doxos. nunquid illi bona sua debent habere
videtur quod sic quod hoc dicitur leges. C. e. maniche-
os. et l. agnouimus. et i. autem. ibi signata id in
nestorianis. Sicut contrarium videtur quod inno. arguens
a minori de crimine lese maiestatis diuine
constituit etiam filios orthodoxos a paterno

Puna hanc

1

2

hinc emanat

bonis penitus excludendos ex. e. vgentis in
 fi. qd vide' intelligēduz h'm ray. cū pater pu
 blice p'dicat cōtra fidē v'l publice p'fiter' vel
 defēdit erroze v'l corā plato suo est dicit' l
 cōfessus v'l sentēcialiter cōdenat' d' heresi. ex
 de v. sig. sup qbusdam. Sed circa h' d'istiguit
 laur. et. jo. q illud c. vgentis corrigi leges
 illas. qd etiaz videt' sensisse ray. et inno. sup
 c. excōicam' ar. ff. de legi. et d'isti. nō ē nouū
 et ex. de cōg. spiri. c. i. Gof. aut dicit q decre
 talis p'ualet legib' in tenis ecclesie romane
 tempaliter subiectis vt in principio dece. in
 nuit' māifeste. leges vero p'ualet in alijs ter
 ris cū cōneāt equitatē decretalis aut rigozē
 Equitas em p'ferenda est rigozē et iuri stricto
 C. de iudi. placuit. ff. l. eos. leges aut puni
 unt filios eoz q' cōmittūt crimē lese maiesta
 tis. qz tūuerūt ne imitarētur patres. vj. q. i
 siquis cū militab'. h' si ecclesia videat p' indi
 cia certa fidē et deuotionē filioz hereticoz
 quo puniet eos cū filij nō debeat puniri pzo
 patre. C. ne filij p' patre. cū etiā oīs debeat
 iuuare et amare. viij. q. i. clemēs. Sz gof. cre
 dit q' inno. cōsiderauit q' pentes puniūt' i pe
 nis filioz. ff. qd me. ca. isti qdem. Et sepe puni
 nit ecclesia tēporaliter p' delicto patris. li. j.
 q. vlti. cū multe. hec gof. Itē emācipatio fili
 oz illoz quoz pentes post emācipacionem
 h'moi apparuerit an ipam ad hereticē supstis
 cōis viciū decliāsse nulla est. velut facta de
 homib' sui iuris qz filij hereticoz nō sunt in
 potestate eoz. li. vj. e. quicūqz. §. iij. Itē reli
 giosi sunt immutacionis pena v'l alia sui puni
 niēdi q' seculares. s. laici v'l clerici si muenti
 fuerit in heresi vel similib' deliquisse li. vj.
 e. accusatus. §. fi. ad h' ar. ex. e. c. penl. §. i.
 de d'ilib' habes li. vj. e. c. accusat'. §. sacer
 dotes Item heretici puniunt' i sepultura et
 in sepeliētib' eos nō em debēt tradi ecclesia
 stice sepulture tradētes vero scienter sepultu
 re hereticos. credētes rēceptatores defēsores
 vel fautores eoz sunt excōicati vsqz ad satis
 factioē idoneā. Nec absoluunt' nisi publice
 p'rijs manib' extrumulēt et piciāt h'moi cor
 pora dānatoz et loc' ille p'petua careat se
 pultura li. vj. e. quicūqz in p'cipio. p' hoc q
 dicit sciēter patz h'm jo. an. q' ignozātia p'ba
 bilis eos excusat. ex. de cli. ex. mi. apostolice
 Item q' dicit' extrumulēt. rē. intelligit' esse ve
 rū h'm jo. an. si ossa eoz discerni pnt ab ossi
 b' alioz fideliiū alias sec' est ex. de sepl. sa
 cris. It' heretici credētes rēceptatores de
 fensores et fautores eorum ipoz qz filij vsqz
 ad scdaz generaciōz ad nullū ecclesiasticū be
 neficiū seu publicū officiū admittātur. et si se
 cus actū fuerit irritū erit li. vj. e. quicūqz. §.
 ij. Nota h'm jo. an. ibid' q' p' hoc qd dicit' vsqz
 ad scdaz generaciōz cōprehēdunt' p'rim' et se
 cūd' g'dus. i. filij. et filij filioz in linea pa
 terna. sed extēdit' tantū ad g'dum p'rimū in li
 nea materna li. vj. e. statutū. ij. §. i. vñ si ti
 ci' fuit heretic' rēceptatoz v'l huiusmodi et
 habuit filiū et filiā vterqz. s. filij et filia sub
 iacebit istū p'hibicioni et etiā filij filij. nō aut'

filij filie. Item si mulier aliq' est heretica et
 habeat filios ipi in hac p'hibicionē includunt'
 nō aut filij filioz. et h' e' verū si pater sit ca
 tholic' et nō habeat ei' respect'. et intelli
 gitur hoc d' filijs nō infectis. filij em infecti
 de pctō p'prio punirētur. Itē quicūqz viri
 ecclesiastici ad p'ces h'moi p'fulciū p'lonarū
 p'lonatus dignitates et quecūqz alia b'nificia
 sunt adepti. ipis sic acquisitis ipō facto sunt
 p'iuati ita q' etiā habitis p'petuo carent. Et si
 receperūt illa sciēter. s. qz sciebāt ipos esse ta
 les nō sunt ad alia v'l filia postea admittēdi
 li. vj. e. quecūqz. §. ij. Item qui fuerit inuēti
 sola suspiciōe notabiles de heresi nisi ad arbi
 triū ep'i se purgauerint sentētie simli subiace
 bunt ex. e. ad abolendā. §. laic'. et ex. de sen
 ex. vt sane. Item h'm hosti. suspect' ex dissiden
 tia moz vel alias. si vocat' d'fiter' timore p
 bacōis et sperat' d' correctiōe potest ei iudex
 iniūcta sibi penitētia salutari p'cere et multo
 magis si venerit spōte. Si aut diffiteret' et sit
 infamat' si non p't cōuinci expurgabit se qd si
 non fecerit puniet' vt dicit'. Infamat' aut qz
 de heresi ec' argumto leui. i. p'babili. i. si nul
 lo mō velit iurare v'l h'moi. Itē si suspect'
 de heresi vocatus ab eo cui' interest vt de fi
 de respōdeat excōmunicat' fuerit p' eo q' pa
 rere subterfugit v'l cōtumaciter se absentauerit
 et excōmunicat' p' animum sustinuerit aio
 p'iuaci. extūc velut hereticus cōdenet' li. vj.
 e. cū cōtumacia. Et h'm jo. an. notat' ibidē per
 hoc dicit' vocatus vt de fide respōdeat. Ad
 hoc q' decretū habeat locū requirit' q' h' sit
 exp'ssum. s. vt de fide veniat responsur'.

Equitur videre de terco. s. de pena credē
 tiū et fautoz hereticoz Circa qd sciend'
 q' p'ter penas p'imo sup' taxatas credētes
 rēceptatores defēsores et fautores eoz. ipō
 iure sunt excōicati maiori excōicatiōe. ex. e.
 excōicam'. Item siquis taliū post' fuerit ab
 ecclesia excōicatiōe innodat' nō satisfecit in
 fra annū a lata snia ipō iure extūc est infamis
 effect' nec exercē p't aliqd officiū legitimuz
 i. qd a iure sortit' effectū. est fecerit nō vale
 bit quicqd p' eū dictū v'l factū fuerit. Si vero
 fuerit clenc' ab oi officō et b'nificō suspēda'
 Est aliquis cleric' h'moi pestulētib' ecclesia
 stica sacramēta exhibuerit vel eos sepulture
 tradiderit vel oblatiōs eoz. l' elemosinas re
 ceperit p'iuari debz officō suo ad qd nūq' re
 stituet' sine indulgētia sedis apostolice speci
 ali. Et idem est nō obstāte aliquo p'iuilegio
 de regularib' obseruandum ex. e. ad abolen
 dam. vrgentis.

Equitur videre de q'rto. s. q' pena feriant'
 rectores negligētes hereticos extirpare
 Circa qd sciendū q' tales sunt monēdi est ne
 cesse fuerit p' ecclesiasticā censurā cogendi o
 mnes hereticos ab ecclesia innodatos de su
 is p'ouintijs bona fide p' suis viribus exter
 minare. Et cum de nouo quis eligit' in recto
 rem perpetuū v'l t'palem debet hoc ipm iura
 re. Si vero p'cepter suam negligētiā excon
 municat' fuerit et infra annū nō satisfecerit

Quod inferunt q' dicitur

significari dicitur dno pape ut ipse vasalles omnia
ad eius fidelitate denuntiet absolutos. et tertia
exponat catholicis occupanda. et illud si vide
bit expedire deponat a sua dignitate. Sed
numquid ante denuntiationem hmoi statim cum es
set excommunicatus erunt vasalli absoluti. Unde
hugo qd erunt absoluti vasalli ab exhibitione
eorum qd hmoi fidelitas exegit non ab ipsa fide
litate sicut notatum est. xv. q. vij. nos sanctorum
iuratos. Insuper episcopi et archiepiscopi qd circa extir
panda heresim negligentes fuerint cum illud in
dicijs certis patebit ab episcopali officio deponan
tur. In quorum loco debent alij substitui qui ve
lunt et possint hereticam confundere pravitatem.
Oia supradicta p hanc ex. e. si aduersus exco
municatum. ij. et hinc hinc hinc. episcopi tenentur saltem
semel in anno p se vel p alios ad hdoneos que
re hereticos ubi est fama eos habitare et co
gere iurare quos credunt de hoc aliquid scire ut
indiceret hereticos siquos habet suspectos pp
ter pteclaria ouentacula vel alia signa ex. e.
cu de inuncto. Item illi qd p sunt civitati vel
loco alicui ad pns vel p fuerint in futurum
quocumqz nomine censeantur ad requisitionem eo
rum quorum interest debent iurare pncipue attē
dere et inuolabiliter seruare ac facere ab oī
bus suis subditis obsequari toto tpe regimis sui
obsequiosos in fauore fidei a sede aplice pml
gatas ac etiā approbatas. qd qui iurare nolu
erit et seruare ut infamis et tāq hereticorum
fautor ac de fide suspectus officio et honore sui
regiminis spoliatur. Nec vltimū ad dignita
tem aliquā vel officium publicum assumat. Nec
teneat aliquid qd fecerit ut potestas baliu
consul vel rector ex. li. vj. e. ut officium. §. statu
im. Item rectores locorum quocumqz noīe cen
seantur de crimine heresis non possunt nisi hinc
beneplacitū inquisitorum intrmittere. quibus
etiā tenentur in his qd pntent ad suū officium
obedire. et dānatos ab eisdem relictos sibi. sta
tim debita pena puniēdos suscipere. non obsta
te aliq appellatiōe. Cōtrariū vero faciētes et
nō parētes eisqz in hoc nō fauētes sunt exco
municati. Et si excommunicatiōz p annū sustine
rint animo pncipue debent extunc velut here
tici cōdēnari li. vj. e. ut inquisitores. Ab illa
aut excommunicatiōe potest episcopus eos ab
soluere. qd nō reseruat pape. Sed quid si e
piscopus et inquisitor in mādato discordeant
qd vnus mandat puniri alter dimitti. Unde jo
an. qd satis supersedendum videtur donec pa
pa consulat li. vj. e. p hoc. Item rectores alicu
ius regni puincie seu loci licet sint excommuni
cati excommunicatiōe maiori etiā publice vel
defacto tantum vel non de iure. iurisdictionē
habentes et eorum officiales ad requisitionē
ordinariorum vel delegatorum ipsorum aut inquis
itorum hereticę pravitatis nō valēt sine mo
re dispēdio vel negotij periculo ad superiores
recurere qui legitime possunt in his locis iu
sticiā exequi. possunt et debent iusticiā et suū
officiū exercere contra hereticos credentes fau
tores et receptatores et defēsores eorum. Et re
quiretes hmoi excoīcatos pp ter h excoīcatio

ne hmoi non incidit sed maiore l micre s m jo
an. hō tamē ideo p libatis rectoribus vel offi
cialibus eorūdem in alijs casibus intelligitur
esse excessum aliquid vel pmissum li. vj. e. p h
dētes. Nota hinc jo. an. de hō qd dicit sine mo
re dispēdio qd quando possent h sine more di
spēdio essent excommunicati eos requiredo qd
cōmunicat excommunicato est excommunicat serua
ta distinctione. ex. d. sen. ex. nup. Ex p dicitur
collige qd principes seculi et dmi tepales non
tū ppter heresim suā sed etiam ppter negligē
tiam extirpandi heresim aliorum sunt excommu
candi ab ecclesia deponēdi. de terzis suis ex
pellēdi. et terre eorum occupande a catholicis
possunt exponi. Et ideo si princeps circa re
gnū et iusticiā faciēdas iuentus fuerit negli
gens insufficientis. et ineptus. xj. q. iij. si quis d
inceps. et. xj. q. i. nullus. et. xxxij. q. v. pceptū
Vnde zacharias papa deposuit ludouicū re
gem francoꝝ pdecessorem pipini patris caro
li. xv. q. vj. ali. et inno. octonē imperatorem
hacō huius est qd quilibet nullo excepto dicitur
bit foris ecclesie ex peccato. ex. de iudi. nouit
potest etiam ecclesia ppter ipsorum iudicū ne
gligētiā de illorum subditis iudicare ex. de fo
ro. dpetēti. ex. trāmissa. licet ex tenore. xxxij. q.
v. admistratiōes. Certum est em qd deus est su
per omnes potestates. di. viij. qd circa mores
in fi. ergo et ei vicariū qui vices gerit in ter
ris ex. de trāsla. p. inter corporalia. Vnde dicit
dominus ad hieremiam. ecce dicitur te prin
super omnes gentes et regna. xxxv. di. §. ecce
Et hoc hinc gof. marie locuz habet etiā si pzi
ceps de cuius pena queritur alium secularem
superiorem non habet.

Equit videre de. v. s. qualiter ab heresi
redies recipiat. Circa qd sciendum qd si a
licuis hereticus vel hereticorum credēs recepta
tor. fautor. defensor. necnō et de heresi infam
matus vel suspectus ad vnitatem ecclesie redire
voluerit. Ad arbitriū episcopi pzius ab
iurare dicitur errore et pmittere et etiā p scriptu
ram firmare. qd tenebit firmiter ad mandatum
ecclesie catholicā fidem. Et hoc publice vel
pziuate hinc qd ei crime fuerit publicū l pzi
uatum i. q. vij. quotiens. et de dse. di. ij. ego
b. et ex. e. ad abolendam. postea debet secud
ecclesie formā absolui de q habetur. xj. q. iij.
cu aliquis. et ex de sen. ex. cur. desideres po
stea ei debet imponi qd in talibus solet iniungi
ut in c. quotiens et c. ego. b. Et quando tales
volūt reuerū pziouideri debet solerter qd sint
vere ouersi si debeāt recipi li. vj. e. ut officium
§. i. Notandum autem hinc inno. et hosti. ex. de
sen. ex. sup. c. a nobis. ij. qd heretici in extres
mis agētes non recōciliantur sine solēnitare
pmissa si assit facultas. si autem dicitur non
possunt signa tamē pnie pcesserint tūc ec sine
solēnitare pmissa reconciliantur. lex em qd aliud
statueret ibūana est. Si quis aut taliū post ab
iurationē erroris vel postq ad arbitrium episcopi
pp. ij. se purgauerit dephesus fuerit i heresim
abiurata recidisse seculari iudicō ē sine vlla
audiētia reliquēd ex. e. ad abolēda. §. illos

Et intelligit h[ab]ere r[ati]o. quādo dephēdit p[er] f[aci]tū euidētiā l[icet] p[er] d[ef]essioz p[ro]p[ri]az v[el] p[er] testes. An q[ui] caū nō p[er]itur ei nec q[ui] ad vitā nec quo ad tempozalem substātiā. Si autem sine huiusmo di dephēsiōe occulte a fide recedat et occulte penitēs ad ecclesiam redeat sibi parceretur q[ui] ad v[er]ūq[ue] et absolui poterit e[ss]e p[er] p[ro]bitēz simplicē nisi ep[iscop]us sibi talū retinuerit absolutiōne. Nō est autē d[omi]n[us] p[ro]dicta illd qd d[omi]n[us] xxiiij. q. iij. duo illa. scz q[ui] ecclesia n[on] claudit gremiū redeūti qz hoc intelligit q[ui]ntū ad ea q[ui] p[er]tinēt ad salutē aie scz q[ui]ntū ad ad m[is]tracōz sacramētoz. s. p[ro]p[ri]e et eucharistie si ea humili- ter petierit. et in eis p[ro]p[ri]e maifesta signa ap- paruerint. Ille autē. q[ui] illos intelligit quo ad penā corp[or]ale li. vi. e. sup[er] eo. ¶ Vt at tales ad fidē d[omi]n[us] p[ro]p[ri]e possint de iure cōi v[el] saltez di sp[er]satiōe p[ro]moueri v[el] i ordib[us] receptis ab hereticis m[is]trare. vide infra tractatu d[omi]n[us] sacram[en]to ordib[us] titulo. a q[ui] ordib[us] h[ab]it d[omi]n[us] fieri. Sciend[us] t[ame]n q[ui] tales. s. ab heresi redeūtes de iure d[omi]n[us] muni nō debēt recipi nisi ad laicā d[omi]n[us] iōne. i. q. vii. c. i. adhibet t[ame]n circa eos q[ui] d[omi]n[us] p[ro]p[ri]e disp[er]satiōe scz semiplena. vt recipiāt in ordib[us] iaz receptis sublata eis omni spe p[ro]mouitiōis. i. q. i. si quis heretice. Plena vt fieri possint p[ro]p[ri]e b[er]t[er]i et nō vltra. i. q. vii. d[omi]n[us] uenientib[us]. Plenior vt fieri possint ep[iscop]i et archiep[iscop]i s[ed] nō primates. di. xij. nos d[omi]n[us] uetudine. Plenissima vt ad om[ne]s dignitates possint p[ro]moueri. xxiiij. q. iij. ipsa pietas. Quis autē disp[er]sare possit dicit[ur] infra de sacram[en]to ordib[us] n. de dispensatiōib[us].

¶ Equit[ur] videre de. vi. f. q[ui] relapsus cēseat. Circa qd nota q[ui] q[ui] q[ui] est de heresi accusat[us] v[el] suspect[us] et nō plene d[omi]n[us] tra cū p[ro]bat[us] si heresim in iudicō abiurauit. et postea i ip[s]a d[omi]n[us] mittit. aut erat d[omi]n[us] tra eū o[ra]ta suspicō magna et vehemēs. et tūc d[omi]n[us] cēseri q[ui] d[omi]n[us] iurificatiōe relapsus. Aut modica et leuis et tūc non d[omi]n[us] p[ro]p[ri]e p[er]a relapsor[um] in heresim licz sit g[ra]uis p[ro]p[ri]e d[omi]n[us] q[ui] si nūq[ui]d abiurass[et] li. vi. e. accusa tus. r[ati]o. i. de hac p[er]a ex. e. ad abolēdā. q. il los quoz. et. q. super eo. fictiōe ideo di. s[ed] m[od]o. an. qz nō p[er]t[inet] vere dici relapsus de q[ui] nō d[omi]n[us] stat an fuerit relapsus. p[ro]p[ter] t[ame]n vehemētē sus- spitiōne fingit[ur] lapsus. Ita q[ui] post abiuratiōz rediēs fingit[ur] relapsus. iura em sepe fingunt talia. de hoc di. l. ferz. Item qui in vna here- sis specie l[icet] secta d[omi]n[us] misit aut in vno fidei arti- culo v[el] ecclesie sacram[en]to errauit. et postea heresim simpliciter vel generaliter abiurauit si ext[er]i[us] i alia heresis specie siue secta aut arti- culo alio seu sacram[en]to d[omi]n[us] cicit[ur] d[omi]n[us] vt relaps[us] in heresim iudicari li. vi. e. accusat[us]. q. i. p[er] h[ab] qd dicit[ur] simpliciter putat jo. an. q[ui] si abiural- set tantū i vno articulo licz relaberet[ur] in alio nō diceret[ur] relapsus. qz indefinita nō eq[ui]p[ol]- let v[el]i ad id de p[ro]p[ri]e. qz circa. Putat etiā q[ui] infamatus nō tenet[ur] se de oib[us] purgare. si t[ame]n h[ab] faciat valet. Et habeb[itur] postea locū pena re- lapsor[um] vt sequit[ur] in dicto. q. v[el] p[er]t[inet] dici s[ed] m[od]o unde q[ui] nō quent[ur] an sit relapsus in heresim illā in qua fuerat primo lapsus sed an fuerit relapsus in heresim post abiuratiōz lapsus li

et i alia specie siue secta dicit[ur] relapsus. Itē ille de cui[us] lapsu in heresim ante abiuratiōz d[omi]n[us] stiterat v[el] nūc d[omi]n[us] stat si post abiuratiōne illā hereticos receperit. deducat. visitet seu associ- et. aut dona v[el] munera eis donet v[el] mittat v[el] fauore eis imp[er]dat qui excusari nō possit etiam sine abiuratiōe debz iudicari relapsus cum illū ex erroris a se p[ro]p[ri]e approbati d[omi]n[us] seq[ui]ta nō sit dubiū fecisse talia vt in c. accusat[us]. q. ij. Nota q[ui] donū et mun[us] differūt qz mu- n[us] ex cā dat[ur]. donū v[el]o ex cā et sine cā. ff. d. d. sig. inter donū. Nota etiā s[ed] m[od]o. an. q[ui] dicit[ur] q[ui] non possit excusari qz si p[ro]p[ter] famis necessita- tem daret. v[el] qz eos e[ss]e hereticos ignoraret excusaret[ur] de p[ro]p[ri]e. di. xliij. q[ui]scam[us] de scdo de regu. iu. ignorata.

¶ Equit[ur] videre de septimo. f. q[ui] notarij. et q[ui] testes in officio inquisitionis admittat[ur]. Circa qd nota q[ui] d[omi]n[us] dicit[ur] religiosi oib[us] q[ui] cū essent in seculo notarie officiu habuerunt et exercuerunt. Et etiā clericis secularib[us] oib[us] i- flud officiu habentib[us] etiā in sacris d[omi]n[us] stitutiōis q[ui] libere possint exercere officiu p[ro]dictū quo ad faciēdū oia q[ui] in officio inquisitionis p[ro]tinent ad officiu notarie nō oblate aliquo statuto d[omi]n[us] rario canonis ex. de rescrip. nōnulli. v[el] or- dinis q[ui]nimo et p[ro]p[ri]e oib[us] et singulis fratri- bus religionis eiusdē cū inquisitorib[us] q[ui] in se- culo illud officiu habuerunt et exercuerunt. Et illis quib[us] idē officium ratiōe p[ro]fati negotij fidei fuit ab aplica sede d[omi]n[us] missum et imposte- rum d[omi]n[us] mitter[ur] li. vi. e. vt officiu. q. ad scriben- dos. Itē cū inq[ui]rit[ur] de heresi exco[m]municati. Et p[ro]p[ri]e v[el] scij criminis ad testimoniū admittunt[ur] contra hereticos credētes receptatores fautores et defensores eor[um]. si ex circūstātijs vera dicere p[ro]sumatur li. vi. e. in fidei. Secus est si p[ro]cedat[ur] p[ro] modum accusatiōis v[el] exce- ptionis tūc em tales testes nō admittent[ur] vt dicit[ur] idē jo. an. Itē quia in tā graui crimine. s. heresis oportet cum multa cautela p[ro]cedi. te- stes recipiendi sup[er] p[ro]dicto crimine ipsiq[ue] d[omi]n[us] ringenub[us] corā duab[us] p[ro]sonis religiosi et discretis debēt examinari et eorundē testiū de- positiones v[el] p[er] tabellionez si potest haberi p[er] duos idoneos viros fideliter d[omi]n[us] scribi li. vi. e. vt officiu. q. verū. Itē licet perit[ur] etiā post penitētiā a testimonio repellatur. si tamen hi qui corā inquisitorib[us] iurantes tā de se q[ui] de alijs sup[er] facto heresis dicere veritatē ea ce- lando deierāt. et postea etiā ex interuallo as- lias nihil esset h[ab] fauoris s[ed] m[od]o. an. vt ex. de testi. co. p[ro]p[ri]e. v[el]int corrigere dictū suū cō- tra se et alios suos d[omi]n[us] plices deponēdo. cū hu- iusmodi crimē sit exceptum si indicijs manife- stis apparuerit tales nō ex leuitate animi aut fomite odij seu corruptione pecunie sed zelo fidei dictū suū velle corrigere in fauorem fi- dei. stari deberet eor[um] attestatiōib[us] tā d[omi]n[us] tra se q[ui] d[omi]n[us] tra reliquos nisi aliud obstat. s. q[ui]m p[ro]p[ri]e d[omi]n[us] piuriū vt in c. accusat[us]. q. licz. v[el] si d[omi]n[us] fal- so redargueret eor[um] dicto n[on] stabit ex. de testi. ex tenore. Itē filij v[el] heredes illoz qui dum essent infirmi petierunt hereticos consolatos

ut ab eis p man⁹ impositionē recipere^t solationem sicqz decesserūt. admitti non debent ad probandū qz ipsi defuncti consolationem illā nō sane mētis effecti v^l post pōitā loq̄lā recepint si dū viuebāt erāt de heresi diffamati et suspecti aut legitime cōstitit qz sane mētis existētes hōi hereticos petierūt. Alias p̄dicti filij v^l heredes admitti poterūt ad pbandū p̄missa. s. qz tūc sane mētis nō erāt l loquelā pdiderāt. nec memoriā ordinatā habebāt. Admittētur aut ad pbandū nō qdē p vxo res filios familiares v^l de suis aliquos. sed per alios testes fide dignos et sp̄tialiter fidei zelatores li. vj. e. filij.

Equit⁹ videre de octavo scz q̄nta et q̄lis p̄tās inquisitoribus dat⁹. Circa qd nota qz i negotio inq̄sitōis p̄cedi p̄t simpliciter et d plano et sine aduocatoz et iudicioz strepitu et figura li. vj. e. statuta i p̄t. Et s̄m jo. an. p hoc qz dicit sine figura. inq̄sitor nullū ordinē iudiciariū seruare tenet⁹ imo sufficit sentētia solēniter p̄missa. vñ si ex publicatōne nominū accusatoz v^l testiū. ipis ḡue piculū immineret eoz noia debet exp̄imi nō publice s̄z secrete corā ep̄o. v^l eo absente ei⁹ vicario q̄n inquisitor p̄ced⁹ q̄n vero ep̄s p̄ced⁹ corā inq̄sitorē si omode possit haberi. Et nichilemin⁹ q̄ncūqz p̄cesserit corā aliq̄bus alijs p̄sonis puidis et honestis iurisqz p̄tis q̄b⁹ etiā totus p̄cessus debet ite graliter explicari et de eoz d̄silio ad sententiā v^l d̄denatiōz p̄cedi. et eis p̄t ep̄s v^l inq̄sitor secretū indicere et etiā in eos si reuelauerint excōmunicatiōis sententiā p̄mulgare. Ita tñ qz hac de cā inq̄sitor nō excōmunicz ep̄m nec ecōuerso. tenet⁹ tñ vterqz p̄ obediētā pape ad hōi p̄ceptū. Cessante aut tali piculo debet accusatoz et testiū nomia publicari li. vj. e. cū s̄m. Si tñ nō publicarentur nō tñ p̄pter hoc p̄t tacete vicaret⁹ p̄cessus ut di. jo. an. ad hoc li. vj. de accu. c. i. et ij. Itē inq̄sitores p̄nt q̄ntū ad ea qz p̄tinent ad suū officiiū citacōnes et sententiāz denūtiatiōnes cōmittere. p̄tos clerū et populū ut eis assistāt duocare. c̄tra hereticos qz de sua p̄uincia in aliā se trāstulerit p̄cedere. scripta inq̄sitiōis factā aut p̄cessus p̄ quoscūqz auctoritate sedis aplice v^l legatoz ei⁹ habitos d̄nentiā assignari sibi facere. vna cū p̄latib⁹ penas d̄mutare et mitigare. dignitatib⁹ et alijs b̄nificijs ecclesiasticis ac officijs publicis et honorib⁹ quibuscūqz eodē hereticos. credētes receptatores. et defēsores eoz p̄riuare. et p̄riuatos denūtiare. Et hoc fieri d̄z quo ad b̄nificia ecclesiastica de d̄silio ep̄oz v^l vicarioz eoz in absentia ipoz nisi ipi sciēter talibus b̄nificia d̄tulissent li. vj. e. v^l d̄missi. **Q**uid d̄ eo qz crimē heresia alibi d̄misit et mo ē i p̄uincia hōi inq̄sitoris. R̄spōdet jo. an. qz potest r̄cognoscere et c̄tra eū p̄cedere. qz vbi quis inuenit⁹ de crimie d̄uemet. C. vbi de c. agi oportet. l. i. et sic interdū duo inq̄sitores r̄cognoscerēt. **C**itē statutu loci cui⁹ q̄qz p̄ qd negotiū inq̄sitoris directe v^l idirecte v^l quomōlibz retardari posset v^l impediri nullū est ro

boris. Et eius rectores quocūqz nomine cēseant cogi debēt p̄ cēsurā ecclesiasticā illd̄ reuocare v^l saltē sic moderari qz p̄ illd̄ p̄cessus inq̄sitiōis nullaten⁹ impediāt v^l retardetur li. vj. e. statutu. vñ i statuto d̄ nō portādis armis excipit⁹ familia inq̄sitoris et his familia. **N**ota tñ s̄m jo. an. qz directe ipediret⁹ si statueret⁹ ne aliq̄s illi⁹ loci posset accusari v^l c̄tra euz inq̄ri sup crimie heresis v^l etiā c̄tra aliu⁹ testificari et hōi. Indirecte vero si statueret⁹ ne aliq̄s posset p̄ aliquo crimie aliquem punire v^l cape nisi p̄tās v^l similia. **I**tez of̄ficiū inq̄sitoris etiā re integra non expirat mortuo papa. li. vj. e. ne aliq̄. Item si sint plures inquisitores in eodem loco simul vel sepati aut singulariter possunt i his que re c̄virit officiiū suū p̄cedere pur v̄litas suadebit li. vj. e. v^l officium. r̄sō. i. **I**tem inq̄sitores possunt q̄stuartos d̄pescere ab officio p̄dicatōnis nisi d̄igent p̄ negotio inq̄sitiōis congregatiōne fieri l̄ alias ex h̄ idē negotiū impediri li. vj. e. v^l officiiū. s̄. d̄pescēdi. **P**ossunt etiā si indiguerit p̄ suo officio inuocare auxilium brachij secularis c̄tradictores p̄ cēsurā ecclesiasticā d̄pescēdo. nō obstantib⁹ aliquib⁹ p̄rilegijs quibuscūqz. sub q̄cūqz forma d̄cessis vel imposteriū d̄cedēdis ibidē. s̄. d̄eniqz. **I**te nullū obstaculū inq̄sitiōis officio p̄uenit ex d̄stitucōe de duab⁹ dietis edita in d̄silio generali ut ibidē de illa d̄stitucōe. ex de res̄c̄p. nō nulli. Et est hoc quoddā speciale fidei fauore qd nō tollit⁹ p̄ d̄stitucōz generalem poster⁹ editā li. vj. e. de res̄c̄p. statutu. **I**tem inquisitores de crimie heresis. c̄tra ep̄os et supra neq̄unt inquirere v^l p̄textu ei⁹ p̄cedere sine speciali mādato sedis aplice. s̄z si sciue rint eos in illo crimie culpabiles esse tenebūt⁹ h̄ sedi aplice nūciare li. vj. e. inq̄sitores. **I**tez p̄ hoc qz negotiū heresis alicui a sede aplice generaliter d̄mittit⁹ diocesanis non derogat⁹ q̄n et ipi auctoritate ordinaria v^l delegata si habēt possunt p̄cedere in eodē li. vj. e. p̄ hoc dū tñ p̄cedāt s̄m mod inquisitorib⁹ a sede apostolica datū ut ibidē in fi. Et s̄m jo. an. b̄n̄ dicit generaliter qz sec⁹ est si certū crimis et certe p̄sone d̄missio fieret. qz q̄ntū ad cām illā p̄iudicaret⁹ ordinarie potestati ex de officio. studiū. **N**ota qz dicit delegata si habēt qz forte habet delegatam v^l ab hoie. qd accidit in ordinaro v^l a iure sicut est videre in hoc crimie sup ex̄ptos ex. e. ad abolēdā i fi. vñ de eodē facto possunt ep̄i et inquisitores inquirere d̄muniter l̄ diuisim. Et si diuisim p̄cesserint tenētur sibi inuicē cōicare p̄cessus. ut p̄ hoc possit veritas meli⁹ inueniri. Et nisi in hoc casu in sentētie p̄latione sibi inuicem deferāt p̄ vtroqz simul sentētia p̄ferat⁹ ut in c. p̄ h̄. s̄. i. **S**z quid si p̄cessus isti sunt c̄tra r̄ij. s̄z tūc indices eos qz dicūt p̄ximioza veritatu d̄siderabūt et p̄ eoz dicta se informabūt ex de testi. in nostra. Si autem non d̄veniunt in sententiā p̄ferenda p̄ vtroqz. negotium sufficienter instructum ad sedē apostolicam remittat⁹. ut in c. p̄ h̄. s̄. i. **N**unc aut officiiuz

inquisitionis debz exerceri tā p diccesanos
 q̄ p inquisitores a sede apostolica deputatos
 v̄l etiā p alios ad hoc ab eisdem substitutos.
 Quō aut p eisdem d̄z exerceri. et quō hereti-
 ci debēt custodiri et eis necessaria ministrari ha-
 bet. vij. li. de here. multoz. vbi etiā ponit̄
 casus suspensiois et excomunicatiois d̄tra inq̄-
 sitores excessus ibi p̄bictos d̄mittētes. d̄ q̄
 caū rēq̄re ifra li. vij. ti. ij. caū. xxi. Itē nulli d̄
 mitti debz officiū inquisitionis hereticoz. nisi
 q̄d̄ragēsimū atigerit annū. qui si p̄textu istū
 officij quouisimō illicite pecuniā ab aliq̄o ex-
 toserit v̄l etiā sciēter ecclesiarū bōa ob deli-
 ctū clericoz. fisco et ecclesie applicauerit ip-
 so factō excomunicat̄ erit. nec absolui potest
 nisi i articulo mortis donec ei a quo extorsit
 de pecuniā sic extorta plene satisfecerit nullis
 sup hoc priuilegijs pactis v̄l remissioibz va-
 licuris. Notarij v̄o et officiales dicti officij et
 fratres et socij inq̄sitoz v̄l d̄missarioz ip̄oz
 q̄ secrete notauerit eisdē talia d̄mississe tenen-
 t̄ eos ḡuiter arguere in secreto. Et si ea p̄ba-
 re possint p̄lati eoz nūtiare debēt. qui q̄dem
 p̄lati eos inde reos reptos ab officio a moue-
 re. et amotos punire debite siue corrigere de-
 bēt. q̄bus i agere negligētibz ordinarij p̄di-
 ctōz locoz p̄missa oia sedi aplice tenentur
 p̄ obediētā iūmare. Dozro inquisitores nō de-
 bēt abuti quolibz d̄cessioe armoz. nec officia-
 les non sibi necessarios habere. talesqz qui
 se d̄ferāt ad sua cū ip̄is officia exequenda li.
 vij. de here. nolētes. Itē inq̄sitores possunt p̄-
 sbiteros et alios clericos q̄ officiū inq̄sitiois
 istruēdo hereticos l̄ eoz credētes citatos de
 celāda veritate v̄l dicēda falsitate seu liberā-
 do eos idēbice fuerit iuēt̄ impedire. s. manife-
 ste vel nō manifeste d̄mō de hoc possit ostare
 a talibz d̄pescere et p̄ea debita castigare taz
 p̄ captioz p̄sonarū q̄ alias s̄m exigētā culpe
 li. vi. e. accusat̄. s. sacerdotes. Itē q̄n q̄s p̄-
 eo q̄ hereticos acceptauit v̄l defēd̄t vel eis
 fauit nō t̄n exstēs hereticus obligat̄ inq̄si-
 toribz bōa sua ad recipiēdam ab eis peitenti-
 az et d̄plēdaz si talis decedat anq̄ iungat si-
 bi penitēciā illā ei hereditibz satisfactioē i-
 ponet. Si vero decedat peitentiā iā icepta nō
 t̄n pacta si p̄ h̄mōi peitentiā on̄ impoictū fue-
 rat ad salutē pficiēs i bōis ei t̄palibus exe-
 quēdis vt q̄ fūdaret v̄l edificar̄z ecclesiā ho-
 spitale v̄l aliqd̄ silē. ad d̄plēmetuz ei cogēt
 inq̄sitores heredes l̄ alics ad quos ei bona
 cū suo onere deuenerūt. vt i c. accusat̄. s. si
 v̄o. et. s. porro. S̄z d̄tra h̄o q̄ dicit nō existens
 hereticus vidē esse i d̄. e. c. penl. vbi d̄i q̄ d̄
 fēsores et fautores hereticoz sunt heretici.
 Itē q̄ illd̄ c. s̄m jo. an. loq̄tur d̄ nō fanēte et
 defēdente. s̄z de credēte. Item i caū q̄ herē-
 des ad successioē admitti nō debēt. ob here-
 sim sui actozis puta qz n̄ fuit reicozpat̄ vn̄i-
 uersitati ecclesie. inquisitores post mortē ei
 ad occupatioz bonoz eiusdē p̄cedere debēt
 nō obstatē q̄ hoc eo viuētē n̄ fuerit eius mor-
 te iteruēte declaratū p̄ sententiā. vt in c. ac-
 cusat̄. s. i eo v̄o. Et q̄ dicit post mortē. icelli

ge vsqz ad xl. ānos. postea em̄ abdicari non
 poterūt etiā ab ecclesia romana a filijs catho-
 licis q̄ illa tāto tpe bōa fide possiderūt. qd̄ ē
 verū si p̄ntes tpe mortis catholici putaban-
 t̄ li. vi. de p̄scrip. c. si. Item inq̄sitores here-
 sis a sede aplice deputati et m̄l tomin̄ alij se
 nō debēt itromittere d̄ diuiciatōibz et sozile-
 gijs nisi sapēt heresim manifeste vt i c. accusa-
 tus. s. sane. Manifeste aut sapent heresim vt d̄
 jo. an. h. s. circa aras ydoloz neplarias p̄e-
 ces emittere. facticia offerre demones d̄sule-
 re eoz n̄sa recipe et filia. li. ij. q. ij. h. q. et
 q. iij. igit̄ gen̄. Et p̄ hoc q̄ d̄i manifeste est
 argu. q̄ i dubio nō h̄nt iurisdicōez. Nō p̄nt
 etiā se itromittere d̄ q̄siōibz vsuraz. mous e
 tiā d̄tra illos q̄bz restitutiōē vsurarū i peni-
 tētia p̄ emie heresim iniūxerit. ac illi se et sua
 ad hoc faciēdū in iudicō ecclesie obligarūt
 vt in c. accusat̄. s. de q̄stionibz. Et si nō poss-
 sunt d̄tra illos. m̄l tomin̄ d̄tra alios. Ad h̄
 nota q̄ papa bōifaci⁹ d̄firmat oia p̄ fues an-
 cessores tradita i negociō heretice p̄auitatis
 q̄ nō obuiāt suis d̄stitutiōibz sup eodē editis
 vt in c. cū s̄m i fi. Itē leges p̄ fridericū oli-
 romanū impatorē i fauore fidei facte et caō-
 nibz n̄ d̄trarie approbate sunt et seruande li.
 vi. e. vt inq̄sitiois in principio.

O De apostotia a fide ti. v. lxxx
 Eiusdē d̄siderādū est d̄ apostotif. et pri-
 mo quid sit apostotia. scdo quot et q̄
 sunt d̄ne ei⁹. postea q̄ pena apostote
 feriātur. et q̄liter reuertētes recipiant. deind̄
 dubitatiois de apostotia mouētur. Circa pri-
 mū sciēdū q̄ apostotia ē temerari⁹ a statu fidi
 obediētie v̄l religiōis recessus. Et dicit̄ apo-
 stotia q̄ post statio v̄l retrogda statio. xxvi.
 q. vii. nō ob seruetis. vbi d̄z sciat se apostotaz
 i. retro abeūtē. Est aut̄ triplex apostotia. s. p̄fi-
 die. inobediētie. et irregularitatis. p̄fidie. s. q̄
 q̄s reced̄t a fide vt iulian⁹ apostota. d. e. ij.
 q. vii. n̄ p̄t. Inobediētie q̄. s. q̄s trāsgred̄t̄ sp̄-
 te p̄ceptū. vt adā et eua. Et q̄ sacris canoibz
 obedire d̄tēnt. de hac. iij. q. iij. alicui. et ex.
 de ma. et obe. si q̄s. Irregularitatis q̄ q̄s a sta-
 tu religiōis assumpte reced̄t. vt cū apostotat
 cleric⁹ monach⁹ v̄l aliq̄s religiosus v̄l d̄uer
 sua. de hac di. l. c. fi. et di. xliij. quātūlibz. et
 xvj. q. i. legi. De prima aut̄ apostotia. s. p̄fi-
 die q̄ simpli⁹ et p̄cipaliter ē apostotia t̄m h̄
 dicit̄ alijs duabz apostotijs ad sua loca res-
 uatis. D̄reter etiā p̄dictos modos p̄t genera-
 liter dici apostota q̄cūqz recedit a deo morta-
 liter peccādo. s̄m i d̄ ecc. x. Amiciū supbie ho-
 mis apostotare a deo. q̄m ab eo recessit cor il-
 li⁹. Apostota a fide est heretic⁹. Et ideo ē sic
 heretic⁹ puniēd⁹ de q̄ p̄ea dictū ē i ti. p̄cedē-
 ti. vñ ē excomunicat⁹ res ei⁹ publicatur. n̄ te-
 stat̄. nec i statu pristinū eē pacta p̄nia reuer-
 tit̄ ifamis ē. et a dignitatibz multiqz alijs re-
 pellit̄ ex. de iureu. q̄relā. et. vi. q. i. ifames.
 et d̄ d̄se. di. iij. celebritatē. Bedentes ab hac
 apostotia cū fuerit heretici tanq̄ reuertētes
 ab heresi sunt recipiēdi. d̄ q̄bz dictū ē supra
 Nec obstat illd̄. xj. q. iij. iulian⁹. vbi dicit̄ q̄

milites catholici obediebāt iuliano apollo:
te impatori in omib⁹ q̄ non erant contra deū
quia ipse tolerabat⁹ ab ecclesia ppter scanda:
lum qd̄ timebat⁹. Potest autē hic dubitari sic.
ecce multi xp̄iani residēt in aliquib⁹ ciuitati
b⁹ saracenoꝝ. Et aliquis eoz⁹ p̄fite⁹ macho
metū esse nūciū dei ad veneratioꝝ ei⁹ sicut fa:
ciūt saraceni. Aliq̄s uero ip̄oꝝ osculat⁹ sepul:
crū quasi ob reuerētiā ei⁹ ac si esset sanct⁹. Ali:
us publice se gerit p̄ saraceno. et occulte p̄
xp̄iano. Modo q̄rit⁹ vtz istī et similes sint a:
postore v̄l heretici iudicādi. Ad has q̄stioēs
rūdet rap. et alex. an. in scdo. q̄ si xp̄iani sp̄o:
te et ex fide. q̄ scilicet ita credūt p̄fite⁹ il:
lū esse dei nūciū v̄l ei⁹ osculātur sepulcrū vel
publice se p̄ saracenis gerūt q̄si deo placere
p̄ hoc intēdetes tales om̄s indistincte sunt a
postore et heretici iudicādi et p̄ osequis excō:
municati. licet em̄ isti nihil dicant exp̄sse con:
tra aliquē articulū specialē tñ tacite cōtradi:
cūt cū dicāt v̄l sentiat verbo v̄l signo illū p̄
fidū esse sanctū quē ostat fuisse hereticū. Et in
caū sili fuit anastasi⁹. q̄nt⁹ de heresi dānat⁹
di. xix. anastasi⁹. Si v̄o p̄fite⁹ h̄ tñ v̄bo l̄ faci:
unt p̄ter victū. sed in corde in nullo deuīāt
a fide nō sunt p̄prie apostore nec heretici nec
excomunicati p̄t̄m tñ mortaliter quātūcūq̄
met⁹ fuerit magn⁹. vñ possunt dici cōmuniter
apostore. q̄ recedūt a fide cōfessione s̄m alex.
vnde aug⁹. ad mēdatiū in doctrina religionis
scilicet xp̄iane dicēdum nulla cōditio q̄s debz
abduci. xxiij. q. ij. p̄imū. Et jo. crisost⁹. nō tñ il:
le ē p̄ditōꝝ veritatis q̄ palā loq̄tur mēdatiū
sed etiā ille q̄ nō libere p̄nūtiat veritatē quā
libere p̄nūtiare oportet. aut nō libere verita:
tē defēdit quā libere defēdere dicit. xj. q. iij.
nolite. q̄ dicit inno. et. p̄ me. ca. sacris. Et
idē dicēdum est de his q̄ p̄pter metū filios su:
os circūcidūt v̄l circūcidi p̄mittūt. quia licet
mortaliter peccēt n̄ tñ p̄pter hoc sunt aposto:
te vel heretici. nisi aliter habeāt intēcionem
corruptā. Nec obstat i⁹ de pe. di. i. p̄t fieri. v̄
bi videt⁹ talis excusari. q̄ illud intelligitur
post penitētiā v̄l intelligit⁹ de alleviatiōe pe:
ne p̄pter metū. **Nūq̄d licet xp̄iano assumere
habitū saracenoꝝ. et sic se simulare saraceniū**
Respōdet rod. p̄ hoc fieri p̄t ex racōnabili cā:
sā sebastiā⁹ sub veste militari miliciā xp̄i ge:
rebat secrete. Si autē a liq̄d signū v̄l aliq̄s ca:
racter p̄cipaliter esset cōstitut⁹ ad discernen:
dū p̄fessores alic⁹ infidelitatis nō liceret ali:
cui fideli ferre h̄mōi habitū v̄l caractere cui
eoi⁹ p̄fessōre talis infidelitatis se p̄fiteret⁹
et sic p̄ tale signū mēretur mendacō contra
fidei professionem

De blasphemia. ii. lx.

Questia cōsiderādum ē de blasphemia q̄
opponitur fidei q̄ntū ad actū cōfite⁹
Circā qd̄ sciēdū q̄ nomē blasphemie
videt⁹ importare quādā derogatiōē alicui⁹
excellētis bonitatis et p̄cipue diuine. de⁹ autē
vt dicit dionisi⁹. li. de diuinis nōibus est ip̄a
essentia bonitatis. vñ quicq̄d deo dūenit p̄ti:
net ad bonitatē ei⁹. et quicq̄d ad ip̄m non p̄

tinet lōge est a ratiōe p̄fecte boītatīs que est
essentia ei⁹ q̄cūq̄z igit⁹ vel negat aliqd̄ de deo
qd̄ sibi dūenit. vel asserit aliqd̄ de eo qd̄ ei nō
dūenit dūne derogat bonitati. qd̄ q̄dem dūn
gere p̄t v̄l secundū intellectū tñ. v̄l etiā s̄m i:
tellectū et affectū. Et vtroq̄z mō huiusmodi
derogatio si sit tñ in corde ē blasphemia cor:
dis. si vero sit in ore ē blasphemia oris q̄d
opponitur cōfessionī fidei n̄ p̄ria. blasphemia
vero sanctoꝝ ex dñti redūdāt i deū. Est autē
p̄prie blasphemia in verbis. Extēso tñ noīe ē
ec̄ in factis sic ē cōfessio et negacō. licet p̄p̄
sint in verbis. nichilomin⁹ tñ accipiūtur i fa:
ctis. s̄m illud ad titū. i. confitentur se nosse
deum factis autē negant. Blasphemie autē se:
cūdum aliquos sunt tres species. vna ē cū at:
tribuitur deo qd̄ ei n̄ dūenit. scda cū ab eo re:
mouet⁹ qd̄ sibi dūenit. tertia cū creature attri:
buitur qd̄ deo appropiat⁹. S̄m vero tho. se:
cūduz illa tria n̄ p̄nt p̄prie loquēdo distingui
diuerse species blasphemie. p̄ima em̄ duo n̄
differūt nisi s̄m affirmatiōe et negacōe. q̄
quidē dñia nō diuersificat habit⁹ in specie. q̄
p̄ eādē sententiā innotescit falsitas affirma:
tiōnū et negatiōnū. Et p̄ eandē ignoꝝtiam v:
troq̄z mō erit. q̄ autē ea q̄ sunt di p̄prie cre:
aturis attribuātur. ad h̄ p̄tinere videt⁹ q̄ ali:
quid deo attribuat⁹ qd̄ sibi nō dūenit. q̄cqd̄ ei
est deo p̄prie attribuire h̄ creature est dicere
deū idē esse creature. Est autē blasphemia pec:
catū mortale ex genere suo cū repugnet cari:
tati diuine. q̄ derogat bonitati diuine vt dicit⁹
ctū ē que est obiectū caritatis. Vñ p̄nit⁹ moꝝ
te. leui. xxiiij. q̄ blasphemauerit nomē domi:
moꝝte moriat⁹. Si autē aliq̄s ex surprētiōe in v̄
ba blasphemie p̄ruperet. ita q̄ hoc qd̄ dicit⁹
blasphemā esse nō aduerteret venialiter pec:
caret. et ratiōz blasphemie p̄p̄ nō haberet se:
cūduz tho. et alex. in 2⁹. Est autē maximū pec:
catū sicut et infidelitas ad quā p̄tinet et etiā
ip̄am aggrauat si supueniat detestacō volun:
tatis et adhuc magis si p̄rumpat i verba. hic
sup illō p̄sa. xviiij. ad populū terribilem. et
dicit glo. q̄ om̄e peccatū blasphemie cōparat⁹
leui⁹ est. S̄ nūquid h̄ peccatū remissibile
est. videt⁹ q̄ sic. q̄ dicit⁹. Mt. xij. om̄e peccatū
et blasphemia remittet⁹ hominibus. S̄ cōtra:
riū videtur per hoc qd̄ ibidē immediate sequi:
tur. spiritus autē blasphemie n̄ remittetur. Et
blasphemia si fiat ex coactōe peccat⁹ cōtra pa:
trē. si ex deceptiōe cōtra filiū. si ex certa mali:
cia cōtra spiritū sanctū. Scdm̄ em̄ veritatē om̄e
peccatū ē cōtra trinitatē. appropiate tñ pec:
catū cōmissum ex infirmitate dicit⁹ esse cōtra pa:
trem cui potētia appropiat⁹ cōmissum ex igno:
rancia cōtra filiū cui sapiētia. cōmissum ex cer:
ta malicia cōtra sp̄m̄ sc̄m cui boītas appropi:
atur. **Nō ē q̄ irremissibile d̄z tripliciter. vt
no mō negatiō. s. q̄ n̄ lo mō p̄t remitti vt pec:
cata demonū et dānatoꝝ. Alio mō cōtra ne:
s. qd̄ h̄z cōtrariā dispositiōē ad remissionē vt
p̄ctā q̄ fiūt ex certa malitia q̄ dicit⁹ irremissi:
bilis. i. valde d̄ difficili remissibilia. 3⁹ mō p̄i:
uatiō. s. qd̄ in se nō est aptū natū vel dignum**

Exemplum

174

Indice

remitti ut quolibet peccatum mortale. Si ergo blasphemia fiat ex coactione vel deceptio de remissibilis quia secum habet causam annexam diuine misericordie prouocatiua ad remissionem. Et de tali blasphemia intelligitur illud omne peccatum scilicet perpetratum in ope et hoc ex infirmitate vel impotentia et blasphemia. id est peccatum perpetratum in verbo et hoc ex ignorantia remittitur hominibus. id est remissibile. vel remittitur scilicet si peniteat quia ex circumstantia que peccatum attenuat dignum est remitti. Si autem blasphemia committatur ex certa malicia tunc dicitur irremissibilis non quia non possit remitti vel quia non remittatur aliquando sed quia non habet se cum causam motiuam ad remissionem. Et de hac de spiritu autem blasphemie. id est blasphemia illata ex certa malicia et quolibet aliud peccatum factum ex certa malicia non. id est vix siue difficulter remissibile quia nullam excusationem habet. Est autem blasphemia non tamen in uicioribus sed et in danatis secundum illud apocalypsis. xviij. blasphemauerunt nomen domini habentis partem super has plagas. non tamen est in eis demeritoria sed pertinet primum ad penam damnationis. Est autem in eis blasphemia cordis quia detestantur iusticiam dei eos punientis. credibile etiam est quod post resurrectionem erit in eis blasphemia oris sic et in sanctis laus uocalis.

De spe desperatione et presumptione titulus. lxxj.

Qonsequenter considerandum est de spe et uicij sibi oppositis scilicet de desperatione et presumptione. Circa igitur spei nota quod spes potest quadruplimum scilicet per spei secundum quod est passio. et per actum sperandi. et per re sperata. et per habitum per quem elicitur actus sperandi. primis tribus modis non est virtus. quarto modo est virtus. Et quidem si sit habitus caritate formatus est simpliciter virtus. perficit enim habentem eam et actum eius et actum illum debito modo refert in finem ultimum quem requirunt ad plenum esse virtutis. Est autem illa relatio operatiue per caritatem. Si uero spes sit in formis sic est virtus secundum quod virtus diuiter sumitur per quocumque habitum determinante potentiam ad aliquem actum respectu obiecti debiti. Et utroque modo spes est habitus infusus cum per eam pretendatur appetitio anime in bonum arduum scilicet eterne glorie quod est super omnem facultatem nature. Sciendum autem quod spes large potest dici credulitas probabilis secundum quod dicit aliquis de aliquo quod sperat eum esse futurum bonum hominem et filium et sic pertinet ad cognitionem. Alio modo potest dici spes scilicet quod est quedam pretensio appetitio in bonum arduum ut dicitur est et sic pertinet ad affectionem. et sic est hic intentio de ea diffinit autem eam habere sic et habet li. iij. sen. di. xxvj. spes est certa expectatio future beatitudinis proueniens ex diuina gratia et meritis precedentibus vel ipsa rem sperata vel spe. Et uult per hoc dicere quod ipsa merita per que homo disponit se ad sperandum per cedunt spem vel in re vel in proposito. Cum autem dicitur spes est certa expectatio etc. non est ibi predicatio per essentiam sed per causam. Ad quod nota quod dupliciter contingit aliquem merita sua intueri. uno modo attribuendo sibi et hoc est superbie et uanitatis. Alio modo attribuendo gratie dei et hoc est humilitatis

Mentis qm Intus?

tis et ueritatis. et hoc modo motus spei ex intuitu oritur merito.

Qirca desperationem sciendum quod desperatio est peccatum imo est maximum peccatum scilicet per se tu est ex parte nostra infidelitas enim et odium dei secundum propria spem sunt grauiora quam desperatio quia illa duo sunt contra deum secundum se scilicet infidelitas que non credit diuine ueritati et odium dei quod contrariatur diuine bonitati sed desperatio est contra deum non secundum se sed secundum quod eius bonum participat a nobis. Sed si predicta tria ad inuicem compentur ex parte nostra sic desperatio est periculosior quia per spem reuocamur a malis et introducimus in bona persequenda et ideo spe sublata irrefrenate homines in uicia labuntur et a bonis opibus retrahuntur. unde per se de summo bono dicitur perpetrare flagitium aliquod mors est sed desperare est descendere in infernum. Oritur autem secundum quod dicitur gregorius. xxxj. morum. ex luxuria ex qua prouenit quod homo fastidit bona spiritualia. et non reputat ea bona ardua. sed specialius etiam secundum eundem ibidem oritur ex accidia que est tristitia quedam spiritus deiectionis. Remedium autem principale contra desperationem est confidentia de christo passo pro genere humano quod erat in peccato. unde super illud romani. v. per impijs mortuus est dicitur glorie desperes de eius potentia cuius apparet in morte tanta beniuolentia a quo tales aras accepimus quod donauit impijs suam mortem qui seruat iustis suam uitam.

Desperatio

Qirca presumptionem sciendum quod duplex est presumptio uiciosa. una que oritur ex propria uirtute que est species superbie et opponitur magnanimitati. est enim superabundantia eius et oritur ex mani glorie. unde gregorius. xxxj. morum. ponit presumptionem nouitatum filiarum manis glorie. Alia presumptio uiciosa est que insurgit ex contemptu diuine iusticie que si ex sola electione procedat est peccatum in spiritum sanctum et hec directe opponitur spei. est enim quedam spei inordinatio ex sola electione procedens secundum richardum. et hec directe uidetur oriri ex superbia ac si talem quos se estimet quod etiam eum peccantem deus non puniat uel a gratia non excludat. Est autem presumptio ne desperatio peior. quia uoluntas per desperationem totaliter a deo recedit. non enim innititur misericordie quam deemnit. nec iusticie quia quantum potest eam refugit. per presumptionem autem in deum licet inordinate tendit. Ad hoc nota quod presumere quicquid ponitur per sperare. ut iudith. ix. exaudi me miseram et de tua misericordia plumentem. ratio huius est quia spes recta que habetur de deo uidetur presumptio si secundum humanam conditionem mensuret. non autem est presumptio si diuine bonitatis imensitas attendatur.

Presumptio

De caritate et odio titulus. lxxij.

Qonsequenter considerandum est de caritate. Et primo de ipsa. secundo de effectibus. Consequentibus actum caritatis. Et de ipsa caritate primo quantum ad eius essentiam secundo quantum ad eius subiectum. tertio quantum ad obiectum. quarto quantum ad ordinem. v. quantum ad actum. sexto quantum ad oppositum uicium scilicet odium. Circa primum sciendum quod caritas sic diffinitur li. iij. sen. di. xxvij. caritas est dilectio

k

Amor
Dilectio
122

Caritas est amor

Caritas est amor

Caritas est amor

Caritas est amor

qua diligit deus propter se et proximum propter deum licet enim caritas et dilectio sine deo in re deum tamen ratione dilectio enim est implus quam caritas unde ostendit dicitur quod amor est naturalis dilectio voluntatis deliberative. unde caritas nominatur habitus et dilectio actum. et ita diffinitur caritas pro dilectionem sicut minus deum pro magis deum vel sicut habitus pro suo actum. quod autem caritas sit simpli virtus imo maxima omnium virtutum patet per Augustinum. xv. de tri. c. xviii. dicentem. quod nullum donum est excellentius dono caritatis. hoc est solum est quod dividit inter filios eterni regni et filios eterne perditionis. Est etiam caritas omnium virtutum forma ut dicit Ambrosius. quod intelligitur in quantum ceterae virtutes quantum ad rationem tendunt in fine ultimum ab ea recipiunt complementum propter quod perfectio meriti attribuitur caritati. quod bene dicitur intelligere apostolus. i. cor. xii. dicens. si tradidero corpus meum ut ar. cari. ac non habuerim nihil mihi prodest unde et glo. sup illud gal. v. fructus spiritus est caritas. dicit glo. quod sine caritate ceterae virtutes non reputantur esse virtutes.

Sequitur videre de secundo scilicet de caritate quantum ad eius subiectum. Circa quod sciendum quod cum virtus caritatis sit virtus infusa sicut illud ro. v. caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Non infunditur secundum capacitatem naturalem. sed secundum voluntatem spiritus sancti distribuentis. unde i. cor. xii. Plec omnia operatur unus atque idem spiritus dei. scilicet. pro ut vult. Potest autem caritas augeri loquendo de caritate vite. unde Augustinus. sup jo. caritas meretur augeri ut aucta mereatur profici. Potest etiam caritas amitti in statu vite. quod non tollit a libero arbitrio veritatem. ideo dicitur. i. cor. ix. quod stat videat ne cadat. Amittitur autem caritas pro hoc quod auerit a deo voluntas quod fit per quodlibet peccatum mortale. unde Augustinus. viii. sup gen. dicit quod homo deo propter se sibi illuminatur. absente vero deum tenebratur. a quo non locorum intervallis sed voluntatis aversione discedit. Recupatur autem caritas per penitentiam quia tollit aversionem illam. unde Augustinus. li. v. confessionum. penitentia est quedam res optima et perfecta omnes defectus revocans ad perfectum. Recupatur autem caritas maior vel minor secundum quod homo se plus vel minus preparat et divina largitas dispensat. Non potest aliquis existens in hac vita secundum deum legem scire certitudinaliter se habere caritatem. tamen propter caritatis et dilectionis acquisitionem similitudinem. ut dicit Bernardus. de amore. tum propter divinam dispensationem propter quam deus claudit oculos servorum suorum ad ea de quibus propter se effertur. hinc dicitur ecc. ix. nemo scit vultus eius vel amore dignus sit. Quod tamen quidam dicunt esse vultus loquendo de amore finali pro omni tempore et absolute. Per susceptorem enim penitentiae quod est sacramentum adhibita omni diligentia que ad hoc requiritur ut digne recipiat. potest pro illo tunc scire certitudinaliter certitudine fidei caritatem se habere secundum eos.

Sequitur videre de tercio scilicet de caritate quantum ad eius obiectum. Circa quod sciendum quod formale obiectum et primum principale caritatis ratione cuius diligitur quidquid ex caritate diligitur

est sumitas bona. unde Augustinus in monol. c. lxviii. dicit quod creatura rationalis nihil diligere debet nisi summam essentiam aut propter illam. plura autem alia sunt diligenda ex caritate propter summam bonitatem et propter deum sub ratione summi boni quorum numerus et etiam ordinem debitum ponit Augustinus. li. ij. de doc. christiana. c. ij. dicens. quatuor sunt diligenda scilicet quod supra nos est scilicet deus quod nos sumus. quod iuxta nos est scilicet proximus. quod infra nos est scilicet corpus. Ad hec quatuor reduci possunt omnia. Angeli enim continentur nomine proximi. ut dicit Augustinus. j. de doc. christiana. corpus vero proximi continentur sub quarto membro quod est infra nos sicut nunc corpus. Ambrosius autem ponit sex diligenda ex caritate dicens. ante omnia deum deinde nos ipsos. postea parentes. deinde filios. deinde domesticos. postea inimicos diligamus. Proximum quinquem membra reducitur ad tertium membrum Augustinus. scilicet ad dilectionem proximi. nec est ibi contrarietas quod Ambrosius consideravit differentias diligibilium accidentales Augustinus vero differentias et gradus magis essentialis ut infra melius patebit. Sciendum autem quod aliquid diligere potest ex caritate dupliciter. uno modo pro se sic obiectum ad quod dilectio terminatur. Alio modo pro se sic obiectum sicut aliquid bonum quod obiecto illi ex dilectione operatur. unde in actu dilectionis eius includitur primo modo diligitur aliquid amore amicitie. 2o amore concupiscentie. Secundo modo non primo diliguntur ex caritate virtutes gratia et gloria eterna. Et quia accidens non facit numerum cum subiecto. ideo ipsa non numerat Augustinus. vel Ambrosius. inter diligenda ex caritate. Intendunt enim assignare tamen numerum diligendorum ex caritate amore amicitie. Item aliquid potest diligere ex caritate dupliciter. uno modo ex caritate impante sic diligere debent ex caritate omnia que spectant ad salutem nostram et divinam laudem. Alio modo ex caritate elicente sic diligitur illud ex caritate ad quod tanquam ad obiectum terminatur formalis et propter actum caritatis scilicet amor amicitie. tale enim non est nisi summum bonum vel illud quod natum est beatificari in summo bono. primo modo creature rationales et inanimatae diligende sunt ex caritate sed non secundo modo secundum aliquos. unde secundum eos eorum dilectio a caritate impatur. sed non a caritate sed potius a naturali voluntate elicitur. sicut vero aliquos a caritate elicitur. unde secundum hos diligende sunt ex caritate elicitive non dilectione amicitie prope loquendo. sed in quantum ex caritate voluntas eas conservari ad hominum utilitatem et dei honorem. sic etiam deus eas diligit. secundum 1o sap. xj. diligis omnia qui sunt. prime scilicet sunt boni. sed de nichil. Peccatores autem qui sunt proximi nostri ratione nature secundum quam sunt capaces eterne glorie sunt ex caritate diligendi. sed ratione culpe sunt odiendi. et hoc est perfectum odium de quo propheta. perfecto odio oderam illos. Et propter hoc diligendi sunt homines ut non diligantur eorum errores. Nec obstat quod in scriptura sacra sancti videntur optare peccatoribus mala secundum illud per. conuertantur peccatores in infernum. quod huiusmodi autoritates intelligi possunt. vel pro modo pre-nunciatoris ut sit sensus conuertantur. i. conuertentur

Secundum

vel p modum optationis. Et hoc ut desiderium
attendat vel respectu diuine iusticie vel respe
ctu remouende culpe. Diabolus aut et etiaz
demon est nome nature i malicia obstinate. io
cedi no debz h m rich. q sic diligendus ex ca
ritate nisi rone nature que naturaliter bona e
Non est tn natura ex caritate diligenda amo
re amicicie quo vitam eternam optam amato.
sed potius ex caritate debemus in eius eterna
pena dei iusticia diligere volendo eaz ad dei
gloria pmanere. Sed qd de inimicis nuqd
tenemur eos diligere h m affectum. Et dile
ctio inimicor tripliciter pt intelligi. vno mo
in qm sunt inimici. 2o quo ad naturam in vli.
tercio quo ad naturam in speciali. diligere ini
micos pmo mo est pueru. qz hoc est diligere
eos in qtu sunt mali. scdo mo est ad salutem ne
cessarium. M. v. diligite inimicos vros. 3o mo scz
vt aliquis in speali moueat amore ad inimicu
no est de necessitate caritatis absolute sed h m
pparatione animi scz vt animo ad hoc sit par
si necessitatis occurreret casus. hoc ei pter ne
cessitate implere est de caritatis pfectone. Et
sic dicit aug. in ench. q diligere inimicos no
est tante multitudinis quantam credim exaudi
ri. cum in oratione dicit dimitte nobis debi
ta nostra. sic zc. Vterius nota q dilectio
affectus est duplex scz innocete et beneficen
tie. primo affectu tenem omnes inimicos dili
gere ne eis optemus mala p se. i. in qtu sit ma
la. possum tn eis p accidens optare mala in
qtm credim illa eis vel reipublice expedi
re. vnde omnes tenent inimicos no odire et d
eorz malis no gaudere nisi forte p accidens vt
dictu est puer. xxv. cu ceciderit inimicus tu
ne gaudeas. scdus affectu scz beneficente est
duplex vnus est principal que caritas primo
et p se elicit vt optare dilecto bona spualia.
scz gram et glam. Et hoc affectu tenem omnes
diligere ec actu inimicetes. Vter est secuda
rius vt optare bona tpalia. Et hnc impat cari
tas h elicit h m aliquos. h m alios vo ec eli
cit sed no primo et p se et principaliter. sed p
accidens. scz in qtu bona tpalia credunt ali
quo mo expedire ad salutem aie. Et hoc scdo af
fectu inimicos diligere non est necitatis siue
sint inimici psone siue ecclie. h si sunt inimici
psone e pfectois nisi p accidens scz in qtu bo
na tpalia eis vel alijs credunt fore nociua.
Inimicis vero ecclie optare pperitatem tpa
lem est potius impfectois q pfectois nisi per
accidens. Nunqd tenem diligere inimicos
etiã qtm ad effectum. Sic in affectu ita ec
in effectum ab eo pcedente distinguendū e. Di
lectio aut inimicor h m affectu admin i coi
est de necessitate pcepti absolute. In speciali
aut no est absolute. h h m pparatōz ai. vt sup
dictum e. s. l. r. etiã dicendū est de dilectōne le
cundū effectū. Itē qtm ad effectū innocen
tie omnes tenent scz vt inimicis no inferat ma
la nisi forte p accidens ppter bonū psone vel
reipublice. De effectū aut beneficētie distin
guendū est. qz beneficia quedā exhibent dū
ter alijs. vt cū quis p populo in coi orat. vel

ei pdicat vli aliqd beneficiū ei dat. et talia ex
hibere inimicis est de necitate pcepti. Si ve
ro ab huiōi excludant inimici hoc pmet ad
luore vindicte. tra id leui. xix. no queres vl
tionē et no eris memoz iniurie ciuū tuor. Te
netur etiã qz h m rich. eis impedere effectuz
salutatis que dūter impendit nisi in cāu scz
qn timeret eos puocari tra se vel aliqd ma
lum oziri. Quedā vero beneficia exhibent p
ticulariter aliquibus psonis. Et hoc exhibere
inimicis no est de necessitate salutis nisi scdm
pparatōem ai. scz vt ei subueniat in cāu neces
sitate. et tūc est opus iusticie potū q amici
cie. qz vt dicit. j. jo. ij. qui habuerit substan
tiam huiū mudi et viderit frem scz necesse hre
et clau. viscera scz ab eo quo cari. di manet in
eo. Sic etiã intelligit illud puer. xxv. si esuri
erit inimicus tu cū illuz. si fiat potū da illi
Extra vo casū necitatis huiōi beneficia exhi
bere inimico psone est pfectois. vnde sup id
M. v. benefacite his q ode. vos. dicit glo. be
nefacere inimicis est cumulus pfectois. Et
hoc est vix nisi p accidens scz in qtm huiōi
beneficiū est sibi vel alteri occasionaliter no
ciū. tunc em subtrahere est meli. valius em
vt dicit aug. panis subtrahit si de cibo secu
rus iusticiam negligat q esurenti panis fran
git vt iniusticie seductus acquiescat. Inimico
vero ecclie beneficiū subtrahere pfectū est
et melius nisi p accidens in qtm scz ipm bene
ficiū sperat vtile fore ecclie. qz p benefici
um speratur recociliandus ecclie. Predicta
distictio scz inter inimicos ecclie et psone po
nitur a petro in tercio suo. Ad h nota q di
mittere rancorē inimico est necitatis dimitte
re aut rancorem et signa rancoris est pfectois
h m bon. vñ ad hoc no tenet hō nisi in cāu. f.
qn deuote et huiliter venia postulat. scdū aut
rich. no tenet hō inimico etiã petenti veniā.
remittere satisfactōem siue emendā p iniuria
sed p illa opetit de inre actio in iudicio tra
inuriante. nisi forte sit homo talis status siue
ligatus tali obligatōe ratione cui sibi no
ueniat in iudicio dueniri. Nec obstat pdictis
qd dicit leui. xix. n queres vltionē zc. qz p h
et similia intendit actio tra iniuriante zelo
vindicte et no zelo iusticie. vel sit similia mo
uentia ad illud qd est superogatois et no ne
cessitatis. hec rich. Sed qd est maioris pfe
ctois et meriti scz diligere amicum vel ini
micum. Sup hoc diuersa scribunt a diuer
sis quibus omis gratia breuitatis. dicendū
est ad pns q sicut tradit bon. si loqmur de
istis actibus put pcedunt ab eodem habitu
caritatis qdāmodo sūt equales scz respectu p
mij substantialis. et qdāmodo mutuo se exce
dunt scz respectu pmij accidētalīs. Nam mo
tus dilectionis erga amicos e intensior et fre
quentior. erga vero inimicos e purior et diffi
cilior. Et ideo pfectior et melior est simplici
ter ille motus in amicu h m aliquos. et motus
in inimicu h m alios. primū vide appbare ma
gister sen. li. ij. di. xxx. Scdm vero aug. vide
pblema facere dices in ench. c. xl. magnū est

erga eum qui nihil mali tibi fecit esse beniuo-
lum et beneficū. illud vero multo grauius et
magnificentissime bonitatis est ut tuum dili-
gas inimicum.

Equitur videre de quarto scz de caritate
quantū ad ordinē s̄m quē est ex caritate
vnu plus alio diligendū. de quo can. ij. ordi-
nauit in me caritatem. Et quidez ordinē huiōi
aug. et ambro. ponūt simul cū numero dilige-
doz ex caritate ex verbis supra positis i prin-
cipio articuli pcedentis. Sed dñt quia ordo
aug. respicit caritatem s̄m se. et ideo attendit
s̄m principales differēcias boni que sunt bo-
num supra nos. bonū intra nos. bonū iux nos
et bonū infra nos que dñt attendunt penes
bonū magis bonū. et maxime bonū. Ordo vō
ambrosij respicit caritatem put est in natura
quā dirigit et regit. et hic ordo nō attenditur
tū penes differēcias boni sed etiā penes rōez
pprii et alieni p̄p̄inqui et remoti. et hic ordo
multiplicat in sex dñtias ut habitū est supra
ad quas quidem oīs alie p̄nt reduci. pater et
spūalis reduct ad patrem carnalē. ceteri con-
sanguinei ad filios. dominus et seruus. discipu-
lus et magister. et etiā s̄m petrū vxor ad do-
mellicos. **S**ciendū igit p̄ s̄m ordinē quem
ponūt aug. et ambro. de est sup oia et p̄pter
se ex caritate diligendū. cum ipse sit sūme bo-
nus. Et res tū est amabilis q̄tum est bona. ut
dicit ans. li. ij. cur deus homo. c. xiiij. Itē pl
debet homo se diligere q̄ p̄ximū. qz scd3 au-
. xj. de ci. dei. c. xxvij. h est amor in spūalibus
qd pondus in corp̄alib9 pondus aut pl9 tra-
hit corpus in quo est ad locū sibi debitum q̄
aliud corpus sibi annexū. Nec est cōtra illud
aug. viij. de tri. c. viij. tū caritatis debemus
fratribus impendere quātum nobis. qz ibi tū
sumitur p̄ nota similitudis non equalitatis.
Sed nunqd debet se homo plus diligere q̄
deum in p̄tum homo. Rñdet bon. qz hec deter-
minatio in p̄tum. aut importat vnitatem p̄so-
ne et sic xp̄us in p̄tum homo est diligendū su-
pra nos. qz sic est n̄ creator et redeptor. Aut
additōem nature assumpte et sic est n̄ p̄ximus
et iuxta nos diligendus. Et idem dicendū est
de beata virgine. Debet etiā homo se plus di-
ligere q̄ totum aliū mundum. ut expresse dicit
hu. li. de sacramētis. p̄c. xij. c. ex. debz tamē
homo plus diligere p̄ximū q̄ corpus p̄p̄ium
et hoc quātum ad salutem aīme. sociatio em̄
in plena p̄cipatione beatitudinis que est ra-
tio diligendi p̄ximū est maior ratio q̄ p̄cipa-
tio beatitudinis p̄ redundantiam que est ratio
diligendi corpus p̄p̄ium. Debet etiā hō ma-
gis diligere vnum p̄ximū q̄ alium et affectu
et effectu. Deus em̄ tanquā obiectū formale
caritatis dilectionis. et ipse diligens tanquā
efficiens p̄ caritatem. sunt principium carita-
tis dilectionis Et ideo s̄m maiore p̄p̄inquitā-
tem diligibilis ad alterū istoz principioz ē
maior dilectōis affectus. qz in oibus in q̄bus
inuenit aliqd principū attenditur ordo per
comparationē ad ipm. Vnde qz quāto diligibili-
le est melius tanto est dō p̄p̄inqui. tantoqz

magis est diligendū ceteris pa rib9. Similiter
quāto diligibile est diligendū p̄p̄inqui9. tanto
magis est diligendū ceteris parib9. Et sic patz
qz homo debet magis ceteris p̄ibus diligere
p̄ximū magis bonū. et similiter sibi magis cō-
iunctū. Ceteris parib9 dico qz vnus ita parū
excedere posset alium in bonitate. et ita parū
excedi ab eo in p̄p̄inquitate qz magis deberet
diligere meliore extraneum qz minus bonum
p̄p̄inquire. Quod aut dicit aug. p̄rio de doc-
xp̄iana. qz oīs boies sunt eque diligendi. In-
telligi debz rōne boni optati scz eterne glorie
quā oibus optare debem9. **N**ota tamē scdm
rich. p̄ p̄pter esse qd habet a penibus nō de-
bet aliquis magis diligere aliquē qz patrem
suum. quātūcunqz excedat eum in bonitate
nō p̄uilegiata. qd dico p̄pter bonitatē hūa-
ne nature xp̄i et beate virginis qui magis de-
bent diligi qz pater et mater. qz p̄ eoz bonita-
tem puenit nobis maius bonū qz p̄ parentes.
Sed qd si parentes n̄ri sint mali Rñdet bon
qz duplex est amor scz oplacētie et beneficē-
cie. amore oplacētie diligit quis aliquē qz
app̄at eius facta. sed amore beneficētie dili-
git quis aliquē quando vult ei benefacere. et
amat eum non tū qz sit bonus. sed ut sit bon9
In primo amore p̄ponderat bonitas. in 2o p̄p̄-
inquitas. vñ dato qz pater meus sit malus et ali-
us extrane9 sit bonus. magis debeo velle et
desiderare et p̄curare qz pater me9 sit et rema-
neat bonus qz qz alius extrane9. licet eū et fa-
cta ei9 q̄diu ē in p̄tō nō debeā app̄bare. Sic
ergo debeo p̄rem meū diligere et affectu icē-
siozi. et effectu maior. Debeo tū magis dili-
gere illū extraneū bonū rōe boni maioris op-
tati. et hoc p̄ illo statu in quo sunt ad p̄ns qz
hoc requirit iusticia dei. dū tū p̄ me9 ē i statu
vie. debeo velle qz ipse pueniat ad bonū statū
et ad maius meritū. et p̄ osequens ad maius
p̄mum. **S**ed quē debet hō magis diligere
scz patrem carnalem vel spūalem. Respondet
rich. qz p̄rem carnalē oibus pensatis magis in
quā. i. itensio et optādo sibi mai9 bonū. licz ei
maius bonū recepit a p̄re spūali qz carnali. p̄
tū spūalis nō dedit illi nisi ministerialiter. p̄
vero carnalis dedit filio esse nature sic cā effi-
ciens. Exteri9 vō debet fieri aliq̄ reuerētia pa-
tri spūali qz nō debet carnali. qz ut dicit phus
. ix. et h. nō oibus eadem reddendū neqz patri
oīa. Diligendus est igit p̄ sup oīs alios
p̄rimos et s̄lr mater. Vnde diligi debet plus
ex caritate qz filij ceteris p̄ibus. licet filij ma-
gis diligant dilectione naturali. Et plus qz
vxor cōmibus pensatis. pater vero diligit debz
plus qz mater ceteris p̄ibus. filij aut debent
diligi plus qz domestici. Domestici tū ut dicit
magister sen. li. iij. di. xxiiij. si sint boni sūt ma-
lis filijs p̄ponendi. h aut exponūt aliq̄ nō p̄-
tum ad affectū. sed quātum ad effectu nec qz
lēcunqz sed illum qui est collatio beneficiorz
vel eleuatio ad regimē alioz. rpale vel spūa-
le. **D**oest etiā scdm rich. exponi quātū ad af-
fectū. quia beatitudo debet optari bonis do-
mesticis nō aut malis filijs p̄ statu in qo sunt

De p̄ximū s̄m q̄mō s̄m

potest esse etiam tanta malicia in filijs et tãra bonitas i domesticis q simp^r ex affectu maior magis debet diligi pfectus domesticor q filior. **V**n notandũ p licz aliquãdo ppostere rare caritatis ordinẽ supra dictũ. h ei dtingit fieri aliqñ ex debita cã. vt cũ quis ecclie bonũ ppro bono pponit in tpalibus. Ex hoc licz videat^r pposterao magis tñ est pfectior ordi natio et meriti cumulatio. Aliqñ pter cãm de bitam vt si qñ ex sola liberalitate voluntatis sue se magis exhibeat alicui extraneo q do mestico et dsanguineo et etiã patri suo. dsidẽ rando i eo magis aliqñã strenuitatẽ q dei vo lantate vel meriti dignitatẽ. et in hoc nõ me recur. Aliqñ dtra cãm debitã vt si pater meus indiget et eo neglecto subueniã extraneo. et hoc est peccatũ. **E**t sic dicit magister sen. li. iij. di. xix. peccat qui ppostere agit. hec bonũ. **A**d euidentiã aut maiorẽ hui⁹ materie e notã dum hñ bonũ. q tripliciter p affectus accipi Est em affectus passio quedã mulcebris op la centie qua scz delectoz in alterius bono. Et est affectus motus scz quedã ronalis eligẽtia et ille est duplex. quidã est a caritate elicitus q scz quis optat alij summũ bonũ quidã vero e impatus quo scz quis optat alij tpaie bonum ad obseruatõz nature ordinatũ. **E**t igit^r triplex affectus et primũ nime respicit ordo carita tis psignat. sic patet q aliquis plus delectatur et gaudet in respiciẽdo socum pntez q in recolendo pãm absentẽ. licet magis diligit eum. scdm vero affectum respicit pncipi aliter magis em debet quis optare deum si bi q alij. post se at mag patri et sic deinceps. tertium vero respicit min⁹ pncipaliter. vñ p diuersis oportunitatibus et additionib⁹ or do ille qtu ad illum affectum variari potest et pposteri. Similiter etiã effectus ei⁹ e tri plex scz pcuratio eterne salutis. releuatio tpa lis necessitatis. et omissio siue collatio benefi cij spiritualis scz ecclesiastici. primus et scdus respiciũt psonam. sed tertius respicit utilita tem omne. primũ respicit ordo caritatis pncipaliter. pñ em hõ debet pcurare salutẽ suã am q pxiimi. et prius patris sui q alterius. et sic deinceps pcedendo. scdm effectũ respicit minus pncipaliter. vñ scdm diuersas oport unitates et additiones potest et debet hõ magis esse beneficus alijs. Tertium effectũ mi nime respicit ordo caritatis in collatione em bnificior ecclesiasticor pax aut nihil san guinis primitas et multũ meriti dignitas de bet attendi. **A**d hoc nota q ordo caritatis p assignatus cadit sub pcepto. cũ em dicit deũ. vj. diliges dñm deum tuũ ex to. cor. t. r. dat^r in telligi q deus debet sup omnia diligi. cum ve ro pceptur primus diligi sicut se. pferur di lectõ sui dilectõni pxiimi. Significatur etiam q proximiores sunt magis diligendi. Et p illd q. jo. iij. debemus p fratrib⁹ aimas ponere. id est vitã corpalem. Annuitur q plus debem⁹ diligere primũ q corpus nrm. Et ad gal. vj. opemur bonũ ad omes. maxime aut ad domes ticos fidei. Annuit^r q inter pxiimos meliores

et proximiores sunt diligendi magis. **S**ed nũ quid pdictus ordo caritatis in patria remane bit. **S**ẽ hñ nich. et dco. q remanebit quantuz ad hoc q deus est sup omnia diligendus. **R**õe vero boni optati diliget meliores plus q se. **M**imm⁹ vero bonos diliget min⁹ q se. hñ ve ro intensionem dilectõnis plus diligit se q p ximum etiã meliore sed quo ad ordinẽ pxi mo ruz ad muicẽ simpliciter diligit qñ magis me liore hñ caritatis amore. **C**õungz tñ hñ dco. in patria q aliqñ sibi diunctũ plibus rãibus diliget. nõ em cessabũt ab aimo beati honeste cãe dilectõis. Omibus tñ rãibus alijs ratõ di lectõis ex pproximitate ad deum pferẽt. Et hñ nich. ceteris paribus intensius vult diunctio ni sibi illud bouum qd habet. **S**equitur videre de quinto scz de caritate quãtum ad eius actũ. Circa qd sciendum q actuũ caritatis quidam ab ea impantur. Et isti sunt plures et hñ specie differetes qz vo luntas p caritatẽ impat actus oim aliar vir tutum. vñ. j. cor. xij. dicit^r q caritas oia cre dit omnia sperat rẽ. quidã ab ea eliciũt. et isti etiã sunt plures. p ordinẽ tñ se habentes. Ille tñ qui immediate elicit^r a caritate et mediãte quo alij actus ab ea eliciũt nõ potest esse nisi vnus hñ spẽm qui est actus diligendi mediã te quo elicitur actus dsiderãdi bonũ futurũ. gaudendi de bono pñã. odiendi malũ dtrari um bono ex caritate amato. et fugiendi illud cũ est futurũ. et tristani de illo cũ est pñã. **P**otest aut queri de actu diligendi deũ. vñ habeat modũ. **S**ẽ aliqñ actus tripli^r dicit^r ha bere modũ scz aut hñ limitatõz essentie. aut se cundũ determinatõnẽ debitãz circũstantiar. Aut hñ pportatõnẽ mediã inter supfluũ et di minutũ. primo mõ omis actus habet modũ se cundo mõ omis actus virtuosus. 3° modo omis actus virtutis cardinalis. Actus vero virtu tum theologicar vt caritatis est duplex hñ pter. Vnus exterior i effectu et hic hz modũ Alter interior i affectu et hic nõ habet modũ qz mensurã accipit ex ratõnẽ obiecti mouente que est imensa. ppter qd nulla creatura potest deum diligere quãtũ est diligibilis. vnde dic hñ. li. de diligendo deũ. cã diligendi deũ est modus sine modo. vnde nimis se potest homo affligere in seruicio dei. sed non nimis eum amare. eo q homo exterior p excellentias cor rumpit. sed interior reborat. **E**xcellentie em sensatorz corrupunt sensum sed nõ excellẽtie intelligibiliũ intellectũ. ex scdo de aia. **S**ẽ nũquid modus diligendi deũ q attendit hñ determinatõz debitãz circũstantiar. et q p cipit^r deũ. vj. et m. xij. diliges dñm deũ tu um ex toto corde tuo rẽ. impleri pẽ in via. **S**ẽ q sic aliquo mõ. diligere em deum hñ cor su um potest tripliciter itelligi. vno mõ ita q to tum cor hominis feratur actu semp in deum et hoc erit in patria quia esse nõ potest in via ppter humanã infirmitatẽ. Alio modo q homo studium suũ deputer ad vacandũ deo et diuis omibus alijs ptermisissis nisi quantum requirit necessitas vite pntis. et hec pẽ esse in via. nõ

Am. mag. p. 258

An. Diligere dñm sicut quidã

An. ppter impleri deũ.

tamen est communis omnibus habentibus caritatem
tercio modo quod alijs habitualiter ponat in deum
totum cor suum ita scilicet quod nihil velit diuine vo-
luntati contrarium. hec est communis omnibus habenti-
bus caritatem. prima totalitas ut terminus vie
nobis ostendit. secunda consuetudo. tertia precipit. De
primo intelligit illud quod dicit aug. li. de pfe-
ctione iusticie. Et in patria implebit illud. di-
liges dominum deum tuum ex toto corde tuo etc. **C**
Circum modum vero diligendi proximum nota quod homo
diligere proximum debet sicut seipsum. **M. xxij.** di-
liges proximum tuum sicut teipsum. et ibi tangit ratio
dilectionis per se proximum scilicet secundum naturalem dei ima-
ginem et glorie capacitatem. Nec refert utrum dica-
tur proximus vel frater. ut dicit. **1. jo. iij.** vel a-
micus. ut **leui. xx.** quia per hec omnia idem signifi-
catur. Tangit etiam ibi modus dilectionis per
hoc quod dicit sicut teipsum. quod non debet intelli-
gi equaliter sed similiter tibi. Et hoc triplici-
ter. primo ut diligas eum propter deum sic teipsum
diligere debes. secundo ut velis sibi tantum in bo-
nis sicut et tue voluntati satisfacere debes tan-
tum in bonis. tercio ut non diligas eum propter
aliam utilitatem. sed quia vis bonum sibi. sicut vis
tibi. et sic dilectio proximi erit sancta ex pte fi-
nis. Iuxta ex pte regule dilectionis. Et vera ex
parte recte dilectionis. **Sed** nunquid cari-
tatis actus potest esse mercenarius. **Et** tri-
plex est merces scilicet deus et creatura scilicet beati-
tudo qua beatificamur in deo. et merces temporalis
loquendo de prima mercede et secunda actus cari-
tatis potest esse mercenarius. unde quia ad carita-
tem pertinet amare deum tantum non amore amicitie
sed etiam de cupiditate. unde ambrosius. **sup. illud**
lu. xxv. quatuor mercenarii etc. multi inquit mer-
cenarii boni sunt qui spe eterno deo seruiunt
Et si obiciatur illud bernardus. **li. de diligendo**
deus. et si sine premio non potest deo seruire ser-
uendum tamen est ei sine intuitu premij. Dicen-
dum quod intelligit amore amicitie. si enim homo
per affectum amicitie amicum sine intuitu pre-
mij diligit ut dicit philosophus. melius magis vult ho-
mo deo bonum amore caritatis sine intuitu ali-
cuius mercedis. sed per hoc non excluditur quin
caritas optet amore cupiditatis illam sum-
mam mercedem obtinere. Illud quidem desi-
derium non est amoris naturalis nec acquisi-
ti sed potius gratuiti precipue illud de quo di-
cit apostolus. cupio dissolui et esse cum christo. et hec
videtur esse communis opinio. Aliqui tamen di-
xerunt quod cum amor caritatis sit gratuitus non
intuetur premium. sed omnino liberaliter fa-
cit seruire deo sicut patri filius. unde secundum eos
inuitus mercedis non est a caritate. sed bene
potest esse cum caritate et est ab effectu natu-
re caritatem comitante. Loquendo autem de
mercede temporalis non est diligendus deus pro-
pter mercedem sed principaliter. sed diligi po-
test propter talem mercedem sicut propter aliquod
adiuuans ad motum dilectionis sicut distri-
butio quotidiana est ratio aliqua per canonicum
vadit ad ecclesiam. sed non debet esse ratio principalis
Equit videre de sexto scilicet de odio. quod
opponit dilectioni. **Circa** quod sciendum

quod odium dei est maximum peccatorum. semper enim
quod est secundum se est potius eo quod est secundum aliud. In
odio autem dei voluntas auertit a deo secundum se. In
alijs autem peccatis auertit a deo non secundum se. sed
secundum aliud scilicet in partem appetit aliquam inordinata
tam dilectionem. que habet auersionem a deo
annexam unde odium dei secundum theodoricum. est maxi-
mum peccatum in spiritu sancto. secundum quod pecca-
tum in spiritu sancto nominat aliquod genus speci-
ale peccati. Ideo tamen non computatur inter
species eius. quia in omni eius specie inuenitur se-
cundum theodoricum. Intelligendum tamen quod et si deus ut
apprehenditur in seipso non possit odiri. quia
ut dicit dyonysius. **iii. c. de diuinis nominibus.**
omnibus amabile est primum bonum odiri tamen
potest a pueris secundum quod apprehenditur ut
actor aliquorum effectuum qui repugnant eorum
inordinate voluntati cuiusmodi sunt infliccio
penarum et prohibicio peccatorum. Odium etiam
proximi cum opponatur caritati est peccatum.
unde. **1. jo. ij.** qui odit fratrem suum in tenebris
est scilicet spiritualibus que sunt peccata. imo est
etiam grauissimum peccatorum que committuntur
in proximum grauissimum inquam quantum ad vo-
luntatis deordinationem. licet ea que committuntur
exteriorius sint grauiora quantum ad proximi lesi-
onem. Oritur autem odium ex inuidia directe se-
cundum theodoricum. Et hoc vult **g. xxxij. mox.** Ex ira
vero dispositiue. quidam vero dicunt ut refert nichil
quod potius odium oritur ex iracundia. licet aliquod
odium ex aliqua inuidia oriatur.

**De gaudio accidia et inui-
dia titulus. lxxij.**

Quoniam deinde considerandum est de effectibus con-
sequentibus actum caritatis principaliter
qui est dilectio. et de vicibus eius opposi-
tis et primo de effectibus interioribus. secundo de ex-
terioribus. Inter vero interiores. primo de gau-
dio. secundo de accidia. tercio de inuidia que duo
gaudio opponuntur. **Circa** primum sciendum quod
amor causat gaudium quoniam adest amatum. cari-
tas autem est amor dei qui ex hoc ipso quod amatur
est in amante per nobilissimum eius effectum secundum
illud. **1. jo. iij.** qui manet in caritate in deo ma-
net et deus in eo et ideo spirituale gaudium
quod de eo habet ex caritate caritur.

Equit videre de secundo scilicet de accidia. Cir-
ca quod nota quod accidia secundum damianum. est quedam
tristitia aggrauata que scilicet ita deprimit animum
homo ut nihil ei libeat agere. et ideo accidia
importat quoddam tedium operandi. ut patet ex glo-
sup illud psal. omnem escam abbo. est anima eorum.
Et a quibusdam dicitur quod accidia est torpor men-
tis bona meliore negligens. hec autem tristitia
est semper mala et peccatum. unde interdicitur
ecclesiastici. **vj.** non accidieris in vinculis eius
scilicet spiritualis sapientie. Et secundum alex. in secundo scri-
bitur per vnum. **c.** quia dicitur ab accidine. unde
puer. **x.** dicitur. sicut acetum dentibus et sumus
oculis. sic pigris his qui miserunt eum. hinc compa-
tur pigritia siue accidia acetum. quia sic acetum in-
fert dentibus nocumtum corporale scilicet acedine
Ita hoc peccatum infert anime nocumtum spirituale
scilicet quandam acedine spirituale ex qua puenit

Artus...

redium spūale boni spūalis. Scdm vero hu-
 dicatur ab aci greco qd est cura siue anxietas
 ai scdm vero grecum debet scribi cū aspiratōe
 sicut achidia vt dicit frater jo. theutonicus.
 Est aut accidia sūm genus suū peccatū mortā-
 le. cum sūm p̄p̄iam rōem contrariet̄ caritati. Nā
 p̄p̄ius effectus caritatis est gaudiū de deo.
 vt dictū est supra. Accidia vero est tristitia de
 bono spūali inq̄tuz est bonū diuinū. et iō sūm
 genus suū est mortalis. et hoc ē v̄ez qn̄ mot⁹
 eius p̄tingit vsqz ad rōem. ita q̄ p̄cedit in su-
 gam et horrore et detestatōem boni diuini.
 qn̄ vero sūst̄ tantū in sensualitate tūc ē venia-
 lis. est etiam viciū capitale vt vult ḡg. xxxj.
 mox. et eius filie sūt sex sūm grego. ibidē scz
 malicia qua q̄s detestat̄ bona spūalia. rancor
 scz oīra homies ad bona spūalia inducentes.
 pusillanimitas respectu oīliorū. desperatio.
 torpor circa p̄cepta. vagatō mēis ēca illicita.
 Equitur videre de tercio scz de inuidia.
 Circa quā sciendū q̄ sic dicit dām. m. ij.
 li. inuidia est tristitia de bonis alienis obie-
 ctum em̄ tristicie est p̄p̄iū malū. Et sūm hoc d̄
 bonis alterius p̄t esse tristitia. put̄ app̄ehen-
 die vt malū p̄p̄iū. et hoc facit dupliciter. v̄l
 inq̄tum ex eo nobis aliqd̄ piculum imminet
 scz vt ab eo ledamur. et huiōi tristitia n̄ est in-
 uidia. sed est effect⁹ amoris vt dicit p̄hs i. 2.
 rethorice. et p̄t esse sine peccato. vt dicit ḡg.
 xxi. mox. vel inq̄tum est diminutiūz p̄p̄ie
 glorie vel excellentie. et hoc est qn̄ excedit̄
 ab alio in illo bono. et hec tristitia est p̄p̄ie i-
 uidia. et est semp̄ p̄aua vt dicit p̄hs ij. retho-
 rice et est ex genere suo semp̄ peccatū mortā-
 le cum repugnet caritati. qz dolet de bono p̄-
 ximi de quo caritas gaudet. job. v. puulū oc-
 cidit inuidia. Sunt tñ p̄imi mot⁹ inuidie qn̄z
 etiam in p̄fectis v̄inis qui insurgūt ex surprē-
 one qui sunt veniales. Et simile est de inuidia
 puuloz in quib⁹ nō est vsus rōis. et de motu
 inuidie sūm qd̄ ē passio sensualitatis. Scdo p̄t
 esse tristitia de bono alterius inq̄tuz deest no-
 bis illud bonū qd̄ ip̄e habet. et hec p̄p̄ie est
 zelus vt dicit p̄hs ij. rethorice. et si sit de bo-
 nis honestis est laudabilis. scdm illud. j. cor. 13.
 xiiij. emulamī carismata meliora. si autē sit d̄
 bonis sp̄alibus p̄t esse cuz peccato et sine pec-
 cato. Potest eē tristitia esse de bono alteri⁹ in-
 q̄tum ille est illo indignus. que quidē tristi-
 tia vt dicit p̄hs ij. rethorice est de sp̄alibus
 bonis. et dicit̄ sūm eum nemesis et p̄inet ad
 bonos mores. Et hoc ideo dicit. qz reputabat
 illa magna. sed sūm fidem nihil sunt respectu
 futuroz bonoz que seruant̄ bonis. et ideo
 huiōi tristitia p̄hibet̄ in psal. noli emulari in
 malignanabus zc. Nota insup q̄ inuidia se-
 cundū p̄hm ij. rethorice opponit̄ nemesy et
 miserie. s̄ mie directe sūm oppositōz p̄ncipa-
 lis obiecti. tristat̄ em̄ de bonis p̄ximi. miseri-
 cordia vero de malis. Nemesy vero opponit̄
 ex p̄te eius de cui⁹ bono tristat̄. tristatur em̄
 de bono dignoz. nemesis vero de malo indi-
 gnoz. misericordia aut̄ virtus est et p̄p̄ie ca-
 ritatis effectus. vnde inuidia opponit̄ miseri-

cordie et caritati. Est aut̄ inuidia viciū capita-
 le vt dicit grego. xxxj. mox. et tñ est filia ina-
 nis glorie. dicit em̄ p̄hs. ij. rethorice q̄ ama-
 tores honoris et glorie magis inuidēt. et for-
 te p̄pter hoc sūm tho. nō ponit̄ viciū capita-
 le. Neqz ab p̄si. li. de sumo bono. Neqz a cassi-
 ano li. de institutis cenobioz. Sed tñ vt dicit
 grego. ibidem vicia capitalia intantū sūt sibi
 diuncta vt nō nisi vnū de altero p̄ferat̄. vnd̄
 nō est oīra rōem capitalis vicij qd̄ ex alio ori-
 atur. Inuidie vero filie sūm grego. xxxj. mox.
 sunt quinqz scz odium insuratio qua scz quis
 diminuit gloriā alterius in occulto. detractō
 qua quis diminuit manifeste. Exultatio in ad-
 uersis p̄ximi. et afflictio in p̄speris eius. hec
 tamē vltima est. vno mō ip̄a inuidia inq̄tū scz
 aliquis tristat̄ de p̄speris alicui⁹ sūm qd̄ h̄nt
 quandā gloriā. Alio mō est filia inuidie scz
 q̄ p̄spera p̄ximi eueniunt oīra conatum inui-
 dentis. Emulatio aut̄ et inuidia p̄ eodem ac-
 cipiuntur in scripturis sanctis inuidiam gene-
 raliter sumendo. sumēdo aut̄ vtrunqz p̄p̄ie sic
 inuidia attendit̄ in actu interiori. Emulatio
 vero in actu vel effectū exteriori. vt d̄ glo.
 sup̄ illud ad gal. v. emulationes inuidie.

De pace et vicijs oppositis
titulus. lxxij.

Oītea considerandū est de pace et vi-
 cijs oppositis sibi. et primo videndum
 est de pace. scdo de discordia que ē in
 corde. tercio de oītentione que est in ore. quar-
 to de rixa. quinto de seditione. sexto de scisma-
 te. septimo d̄ bello. hec em̄ quatuoz vltima op-
 ponuntur paci quantum ad opus. Circa p̄i-
 mum sciendum q̄ vbiqz est pax ibi est con-
 cordia non tamē ecōuerso si nomen pacis p̄p̄e
 sumat̄ Concordia em̄ p̄p̄ie sumpta est ad alte-
 rum scz inq̄tum voluntates diuersoz cordi-
 um simul dueniunt in vnum cōsensum. Et sic
 discordia importat̄ vnionez appetituum diuer-
 soz appetentium. et scdm hoc discordia potest
 esse aliquoz impioz in malo. Sup̄ hanc aut̄
 vnionem qn̄z importat̄ vnionem appetitū et
 motuum vnius appetentis. scz appetitus sen-
 sitiui. et appetitus intellectiui. et hec nō ē im-
 piorum. qz pax non est impijs. vt dicit̄ p̄sa. v.
 non est pax impijs. Pax aut̄ vera et p̄fecta p̄-
 quam omēs appetitus vniant̄ quietati i vno.
 habetur tantū in patria. hec em̄ est vltimus fi-
 nis creature rationalis. de qua in psal. qui po-
 suit fines tuos pacem. pax vero que habetur
 in via est imp̄fecta. qz et si p̄ncipalis motus
 anime quiescat in deo repugnat̄ tamen alij in-
 tus et ex qui p̄turbant pacem istam. Appetitū
 tamen omnia pacem vt dicit̄ aug. xix. de ci. et
 dyo. c. ix. de di. no. omne em̄ appetens appe-
 tit tranquille et sine impedimento puenire ad
 illud quod appetit in quo oīst̄it rō pacis quā
 aug. xx. de ci. dei ordinis trāquillitatē diffi-
 nit. nō tamē omēs appetūt verā pacem. s̄ qui
 dam apparentē vt mali appetunt iniquā pacē
 mō et appetitū sibi oīpetenti. bellantes etiam
 appetunt pacē qz bellādo ad p̄fectiorē pacē
 quā habeant puenire q̄rūt. Sicut aut̄ vult p̄hs

ij. et b. ad amicitia p̄inet discordia in bonis d̄ferentib⁹ ad vitā et p̄cipue in magnis. vñ et tullius de amicitia dicit q̄ amicorū est idē vel le et nolle. vnde dissensio de minimis et de operationibus nō repugnat imp̄fecte paci que habetur in via. Est autē pax p̄p̄ri⁹ effectus caritatis. s̄m illd̄ psal. pax multa dilecti. legem tuam.

Equitur videre de sc̄do sc̄z de discordia.

Circa quā sciendū q̄ cum opponat⁹ discordie hoc p̄t esse dupliciter. vno mō p̄ se ut cum quis a bono p̄xi in quo d̄sc̄nre debz dissensit scienter et ex intentōe. et h̄ est p̄ctm̄ mortale ex suo genere p̄pter contrarietate quā habet ad caritate ex qua discordia c̄atur. vnde ad gal. v. dissensiones. i. discordie ponūt inter opa carnis. de quibus subdit⁹ ibi qui talia agunt regnū dei n̄ subsequūtur. p̄xi tñ mōt⁹ hui⁹ discordie p̄pter actus imp̄fectionē peccata sunt venialia. Alio mō p̄ accidēs ut qñ aliqui intendunt aliqd̄ bonū p̄anens ad honorem dei vel utilitate p̄xi. sed vn⁹ existimat hoc eē bonū ali⁹ nō. Et tunc discordia est p̄ accidēs contra bonū p̄xi ut fuit inter barnaban et paulum act. xv. qd̄ p̄inebat ad defectū hūanum licet hoc ip̄m fuerit ex diuina p̄uidētia p̄pter utilitate d̄sequente ordinatū. Et tūc discordia nō est peccatū nec repugnat caritati nisi sit cū errore circa necessaria ad salutē. vel nisi sit cū indebita p̄tinacia. Est autē discordia filia inanis glorie. ut dicit gg. xxxj. mox. et hoc ē verum loquēdo de discordia p̄ quā quis p̄sequitur qd̄ suum ē. et recedit ab eo qd̄ est alterius q̄ vero ab alterius volūate recedat p̄inet ad inuidiā. Vnde sc̄dm h̄ ab inuidia c̄atur.

Equitur videre de tercio sc̄z de contentione

circa quā sciendū q̄ potest sumi. tripliciter. vno mō put dicit impugnationē veritatis et modū inordinatū sc̄dm q̄ dicit ambrō. q̄ contentio est impugnatō veritatis cū d̄fidentia clamoris et sic est peccatum mortale. Nota q̄ hec clausula sc̄z cum d̄fidentia clamoris ē circumstantia aggrauās vñ etiā sine ea p̄t impugnatō veritatis esse contentio. vñ sc̄dm alex. generaliter p̄t dici contentio impugnatō veritatis p̄sistens in sermōe cā vincendi. hec em̄ contentio videt⁹ poni in glo. ij. thim. ij. sup̄ illud noli contendere verbis. nemo inquit se patit⁹ vinci licet sciat vera esse que audit. Alio mō put ē impugnatō falsitatis cum debita acrimonia. et sic est laudabilis. tercio mō potest sumi pro ut est impugnatō falsitatis cum modo inordinato et sic potest esse peccatum veniale. nisi forte tanta sit inordinatio q̄ ex ea alij scandalizentur. vnde ap̄lus cum dixisset. ij. thim. ij. noli contendere verbis. subdit. ad nihil est vtilē nisi ad subuersionem audientū. Contentio autē de qua dicit⁹ job. xix. nunqd̄ qui contendit cum deo tam facile quiescit. sumitur ibi omniniter p̄ disputatōe. Item s̄m alex. contentio potest fieri pluribus de causis. primo causa malignitatis ut cum quis vult iniuste vincere vel animos simpliciu subuertere. et sic est p̄ctm̄ mortale. et p̄hibet⁹. ij. thim. ij. noli contendere verbis. si tñ hoc in his in quib⁹ nō est piculū

ex quadā leuitate fieret p̄ctm̄ mortale nō esset. Sc̄do cā necessitatis sic nō est peccatū. vñ sup̄ illud puer. nō contendas aduersus hoīem frustra. glo. nō vetat contendere contra malefacientē ut corrigat⁹ q̄ hoc frustra nō fit. q̄ certa necessitas cogit. tercio cā exercitatio. sic nō est peccatum mortale. licet aliqñ p̄pter indebitū modum d̄tingat esse veniale. quarto cā eruditōis sic nō est p̄ctm̄. quito ex quadā utilitate glorie vel honoris. sic videt⁹ esse p̄ctm̄ veniale. sic videt⁹ accipi luc. xxiij. facta est contentio q̄s eorū videt⁹ esse maior. sexto p̄t dici contentio conatus bone opatōis. s̄m illud luc. xij. contende intrare p̄ angustā portam. Est autē contentio filia inanis glorie. est tamē affinis inuidie sc̄z in p̄tū dissentit ab eo cum quo contendit.

Equitur videre de q̄rto sc̄z de rixa. Circa

quā nota q̄ sic dicit glo. ad gal. v. vbi rixae ponūt inter opa carnis. rixae sunt qñ hoīes ex ira se p̄cutiūt. et iō rixa videt⁹ esse qd̄dam p̄uatu bellū qd̄ agitur inter p̄sonas p̄uatas nō ex aliqua publica auctē. sed magis ex iocundata volūate. et iō semp̄ est p̄ctm̄. et i inuadente iniuste ē mortale. In defendēte vero se qñ p̄t esse sine peccato. ut si solo animo repellēdi iniuriam illatā et cū debito moderamine se defendat. vnde nec rixa p̄p̄rie dici p̄t ex parte eius. Qñz sic cū p̄ctō ut si aio vindictē vel odij vel etiā imoderate se defendat. s̄z cū veniali q̄dem qñ animo motus leuis vindictē vel odij se immiscet. vel cū nō multū excedit moderatam defensionē. Cum mortali autē qñ animo effrenato insurgit in impugnantē ad occidendū eum vel grauiter ledendū. Inuadentes autē publice potestate nō dicunt⁹ rixari. s̄l r inordinate se defendētes resistendo publice potestati. Est autē rixa filia ire ut dicit grego. xxxj. mox. p̄ter. xv. et. xij. de vir iracund⁹ p̄uocat rixas etc.

Equitur videre de quito sc̄z de seditione.

hec autē importat qñdā contradictōz et in h̄ ouenit cū bello et rixa. s̄z differt ab eis i duobus. primo q̄ illa importat mutuā impugnatōz i actu. s̄z seditio p̄t dici siue hui⁹ impugnatō siue ac in actu siue sit p̄paratio ad tale pugnā. vñ ij. cor. xij. d̄ glo. q̄ seditōes sunt tumultus ad pugnā sc̄z cum aliq̄ se p̄parat et intētant pugnare. Sc̄do q̄ bellū est p̄p̄rie contra extraneos et hostes q̄ multitudinis ad multitudinē. rixa autē est vnus ad vnū vel paucorū ad paucos. seditio vero p̄p̄rie est inter p̄tes multitudinis vnus inter se dissentientes ut cum vna p̄s ciuitatis excitatur ad tumultū contra aliam. differt autē a sc̄simate. q̄ sc̄sima opponit⁹ sp̄uali vnitati multitudinis sc̄z eccl̄iastice et importat dissensioz sp̄ualem. seditio vero opponit⁹ vnitati multitudinis tp̄ali vel seculari. importat eē p̄paratōz ad pugnā corporale. Est autē seditio p̄ctm̄ mortale ex suo genere. vñ. ij. cor. xij. p̄hibent⁹ seditiones inter illa que sūt peccata mortalia. Et tanto est graui⁹ p̄tō bonū dūne qd̄ impugnetur p̄ seditionē est maius q̄ bonū p̄uatu qd̄ impugnetur p̄ rixam. p̄inet autē peccatū seditōis primo et principaliter ad eos qui seditōz p̄curant q̄ graui⁹ peccat. sc̄do ad eorū sequēs

qui vero resistunt eis p̄ defensione dñis boni
nō sunt dicendi seditiosi. Perturbatio vero re
gimis tyrannici cū non sit iustum. qz nō cedia
tur ad bonū dñe sed ad priuacū. ut patet per
p̄hm. iij. pol. et. viij. et hī. nō habet rōem sedi
tōis. vnde laudat̄ qui multitudinez liberat a
tyrānica p̄tate nisi forte qñ sic inordinate per
turbat̄ regimē tyranni. q̄ multitudo subiecta
patit̄ maius detrimentū ex p̄turbatōe d̄sequē
ti q̄ ex regimie tyrāni. Magis aut̄ tyrānus se
ditiosus est qui in populo sibi subiecto discor
dias et seditōes nutrit ut tuti⁹ dñari possit. H
em̄ est tyrannicū cum sit ordinatū ad p̄rium
bonū p̄sidentis cū damno multitudis. Non cō
putatur aut̄ seditio iter peccata capitalia nec
inter ea que oriunt̄ ex illis ut patz. xxxj. mo.
q̄ d̄inetur sub discordia sic et scisma.

Equit̄ videre de sexto scz de scismate. scif
ma aut̄ scdm̄ p̄h. li. et hī. a scissione d̄z ani
moz. scissio vero opponit̄ vnitati et ideo p̄pe
peccatū scismatis est p̄t̄m spūale ex hoc q̄ q̄
intēdit se sep̄are ab vnitare quā caritas facit
et ideo p̄prie scismatici dicunt̄ q̄ spon̄te et p̄
p̄ria intentōe se sep̄at ab vnitare ecclesie que
est vnitatis p̄ncipalis. vnde scisma a canoistis
describit̄ qd̄ est illicitus ab vnitare vel d̄uita
te discessus. xxiiij. q. j. scisma vnitatis aut̄ eccle
sie attendit̄ in duobz scz in d̄nexione mēbroz
rum ecclesie ad inuicē siue d̄uicatōe. et ordia
tione oim̄ mēbroz ecclesie ad vnum caput
scz xpm̄. cui⁹ vicari⁹ est papa. et ideo scismatici
dicunt̄ qui subesse renunt̄ pape et hoc cum
quadam rebellionē scz cū p̄tinaciter p̄cepta
eius d̄temnunt. et eius iudiciū subire refugi
unt. et etiā illi qui mēbris eius d̄municare no
lunt. Differt aut̄ scisma ab heresi qz heresis
p̄prie opponit̄ fidei. scisma aut̄ vnitati ecclesi
astice caritatis. vnde sunt diuersa vicia. Et p̄
etiā dici qd̄ differūt sic species et genus. qz
oim̄s hereticus est scismaticus et nō ecōuerso
nisi scisma durauerit. qz tunc in heresim icidit
In fine em̄ sibi d̄fingit̄ heresim ut recte videat̄
tur ab ecclesia recessisse ut dicit hiero. xxij. q.
iij. inter scisma. vnde infidelitas vel heresis ē
gravi⁹ peccatū scismate in genere suo. qz illa
est cōtra deum scdm̄ qd̄ est in se veritas p̄ma.
hoc aut̄ est cōtra ecclesie vnitatem que ē mi
nus bonū deo. vnde heresis primū locū tenet
in penis. xxiiij. q. vij. qui est in oibus. Posset
tamen d̄ringere qd̄ aliquis scismaticus pecca
ret gravi⁹ q̄ aliqs infidelis. vel p̄pter maiore
d̄ceptū. vel p̄pter maius piculū qd̄ inducit v̄
p̄pter aliud hui⁹. Hiero. tñ videtur sentire qd̄
scisma sit gravi⁹ peccatū heresi et oī alio pec
cato. qz deus ip̄m gravi⁹ puniuit sicut patet
p̄cipue i chore dathā et abirō. quos viuos ter
ra absorbit̄ numeri. xvj. et. xxiiij. q. j. n̄ anse
ramus. Ad qd̄ dici potest qd̄ scisma ex quo ē ra
dicatum et firmatum habet heresim annexam
Vnde peccat̄ cōtra illum articulū fidei. vnam
sanctam catho. ecclesiam. et sic ē idem crimē
qd̄ heresis et pena equalis. vel forte illi de q̄
bus dicit hiero. d̄miserunt scisma ex maiori d̄
tumacia. et d̄ceptu q̄ alij p̄dolatriā p̄pter qd̄

magis peccauerūt et ideo gravi⁹ puniti fueŕe
Puniunt̄ aut̄ scismatici et a deo ut p̄actum ē
et ab homie iudice scz spūali p̄ excōicatōz. Et
si nō respuerint deponunt̄. di. xxiiij. in nomie
dñi. Et si non possit aliter destrui inuocandum
est brachium seculare. x. q. j. petimus. punit̄
etiā pecumaliter. xxiiij. q. vij. q̄ aut̄. Quid aut̄
iur̄ sit de ordinatis a p̄latis scismaticis vide i
fra tractatu de sacramento ordinis. ti. a q̄ ha
bent ordines d̄ferri. Quid etiā iuris sit de ali
enationibz factis a scismaticis. vide infra tra
ctatu de sacramento ordinis ti. de cāis. et for
ma alienādi res tyales eccliaz. Scismaticus
aut̄ volens redire ad vnitatem ecclie cū om̄e
scisma vix aut̄ nunq̄ sit sine heresi scisma debz
abiurare et ad mandatū ecclie satisfacere. et
recipi cū manus impositōe ut accipiat sanctū
sp̄m qui extra ecclesiam nō est nec dari p̄t. xxiiij
q. j. dicimus putandū scisma. Si aut̄ recōcilia
tus dicat secuz circa ordinē misericorditer d̄
spensatū p̄bare habet et q̄ ab eo qui p̄t dispē
sare. ex. e. c. vltimo.

Equit̄ videre de septimo scz de bello. de
hoc aut̄ habitū est supra li. j. ti. de bellis
Nihilōi⁹ tñ p̄ter ea q̄ dicta sunt ibi p̄nt̄ h̄ plu
ra queri scz vtrū bellare semp̄ sit peccatū. h̄
q̄ nō nam bellare iuste scd̄z lege diuinā est li
citem et etiā regibus et p̄ncipibz terze p̄ce
ptum. h̄m q̄ dicit aug. ad bonifaciū comitem
sup̄ illd̄ p̄. et nūc reges intelligite rē. quō in
quit reges seruiūt in timore nisi ea que cōtra
dei iusta sūt religiosa seueritate p̄hibendo atz
plectendo. aliter em̄ seruit rex qz hō aliter qz
rex. qz homo est seruit deo viuendo fideliter
qz rex est pugnando h̄m legem iusticie virili
ter. Bellare aut̄ iniuste illicitum ē et p̄hibitū
scdm̄ qd̄ ostendit̄ baruch. iij. vbi dicitur de gi
gantibus qui ab inicio fuerūt statura magni
scientes bellū. nō hos elegit de⁹ rē. Ad ma
iorem ergo euidentia sciendū qd̄ ad hoc qd̄ ali
qd̄ bellum sit iustum quatuoz requirūt. primo
auctoritas p̄ncipis cui⁹ mandato est bellum
gerendū. xxiiij. q. ij. c. j. vnde et p̄ncipibz d̄
citur in p̄. eripite pau. et ege. de ma. pec. li.
berate. Scdo cā iusta ut illi scz qui impugnan
tur p̄pter aliquā culpā impugnatōz mereant̄
xxiiij. q. ij. dñs. Vñ aug. in li. lxxiiij. q̄stionum
Iusta bella solent diffiniri que vlciscunt̄ iniu
rias. sic gens vel ciuitas plectenda est que v̄
iudicare neglexerit qd̄ a suis improbe factū ē
vel reddere qd̄ p̄ iniuriam ablatum est. Sunt
aut̄ iuste cause plures scz maloz cobertio.
bonoz subleuatio. xxiiij. q. j. apud. Rex abla
tarum repetitio. Iniurie a se vel ab alijs p̄pul
satio. xxiiij. q. ij. c. j. et. c. dñs. Patrie defensio
infirmoz. p̄tectio. xxiiij. q. ij. fortitudo. terco
requirit̄ v̄ intentio bellantū sit recta. xxiiij.
q. j. quid culpat̄. et capitulo ap̄. vbi d̄ au⁹
li. de verbis dñi. apud vos dei cultores etiā
bella p̄actantes sunt qui nō cupiditate aut
crudelitate sed pacis studio gerūt ut mali co
berceant̄ et boni subleuent̄. quarto requirit̄
modestia. Et hec cōsistit in duobus primo ut
tantū accipiat ut sibi reputet satisfactū et nō

ultra. Miles em habens contra aliquem iustum bellum suum facit licite quidquid capit ab hoste vel ab adiutoribus eius siue subditis siue alijs donec sit sibi satisfactum secundum suam conscientiam de omni damno dato. et labore et opis tam suae quam hominum suorum. vel donec hostis ius offerat et satisfacere velit. ultra hoc autem nihil accipere debet nisi propter immanitatem criminis privari meruerit omnibus bonis. ut propter heresim vel crimen lese maiestatis. sicut Ray. et Rod. Secundo consistit in hoc ut non ledat eos qui in nullo constant aduersarijs suis auxiliu vel fauorem mouens em iustum bellum potest non tamen aduersariu. sed etiam vasallos et subditos eius. et oplices ledere. et de offi. dele. c. j. Alij dicunt quod non potest res predictorum capere vel personas nisi quando pugnant contra eum. nisi forte de rebus illorum vel edificijs ledere. hec host. et de resti. spo. olim. Si aliquid horum desit est iniustum bellum. Si tamen hec omnia desint et tantum pro rebus repetendis quis bellum non tenetur restituere nisi illud quod abstulit ultra id quod habuit ille de suo. Sed obiicitur contra predicta illud M. xxvj. ois qui acciperit gladium. gladio peribit. et dicit aug. li. ij. contra manicheos. Ille accipit gladium qui nulla superiori aut legitima potestate iubente l. cedente in sanguine alicuius armatus. qui vero ex auctoritate principis vel iudicis si sit persona privata vel ex zelo iusticie quam ex auctoritate dei. si sit persona publica gladio utitur. non ipse gladium accipit sed ab alio sibi commisso utitur. unde et pena non debetur. Nec tamen illi qui etiam cum peccato gladio utuntur semper gladio occidunt sed ipsi semper suo gladio peccant. quia pro peccato gladij eternaliter puniuntur nisi eos peniteat.

Obicitur iterum illud M. v. ego autem dico vobis non resistere malo. et dicit aug. li. de sermone domini in monte syon sunt seruanda in preparatione animi. ut scilicet homo semper sit paratus non resistere vel se non defendere si opus fuerit. Sed quandoque tamen aliter agendum est propter commune bonum et etiam eorum cum quibus pugnat. quia ut dicit aug. in epistola ad marcellinum. cui licentia iniquitatis est scriptur utiliter vincit. Verum iuste bellans possit homines capere et rebus spoliare. et bellum autem est iustum simpliciter aut ex causa. si simpliciter puta ex edicto principis. liberi homines capti. fiunt serui capientium. et in dominium eorum transeunt res occupate. ff. de capti. et pro liminio reuersis. l. hostes. Et tunc peccat seruus si a domino recesserit. xxij. q. v. dicat. unde res feudales in bello capte erunt occupantis. saluo tamen iure domini innocens. et de here. excoicam. Si vero sit iustum ex causa puta quia sit ad defensionem et persecutionem iuris tunc aut bellans habet iurisdictionem super illos quibus mouet bellum aut non. si sic quia scilicet subditi sunt rebelles tunc potest res eorum inuadere et suas facere. ff. de le. iij. l. j. Si autem non habet iurisdictionem iuste tamen pugnat. quia alius inuadit eum. vim vi repellere potest et hominem percutere cum moderamine inculpate tutele. licet. Non licet autem ei personas

vel bona eius capere vel detinere sed res sibi ablatas potest vendicare. ff. de rei ven. l. i. re actio. hec hosti. et de iureiura. sic. Si autem res eius sint distracte. et ipse loco eorum tantum de rebus illius abstulit restituere non tenetur. Debet tamen penitentia sibi imponi pro rapina sicut dicit de illo qui furatus est. x. li. et qui debebat sibi. x. Vnde clericis et episcopis liceat facere bella. et quod non. sed bella illa que ad sanguinis effusione ordinantur quoniam potius debent esse parati propriu sanguine effundere pro christo ut ope imitentur quod gerunt ministerio altaris in quo sub sacramento representatur christi passio. Et ideo statutum est ut effundentes sanguinem etiam sine peccato sint irregulares. nulli autem alicui officio deputato licet illud pro quod redditur indignus illo officio. hinc dicit petro in persona episcoporum et clericorum. M. xxvj. mitte gladium tuum in vaginam. ac si apertum dicat. actenus tibi cuiusque predecessorum inimicos dei coram tali gladio licuit persequi. decetero autem in exemplum patet et gladium in vaginam ducere. xxij. q. viij. clerici. Possunt tamen prelati et clerici ex auctoritate superioris bellis interesse non ut manum propria pugnent. sed ut iuste pugnantibus spiritualiter subueniant suis cohortationibus absolutionibus et huiusmodi spiritualibus subventionibus. Possunt etiam disponere et inducere alios ad bellandum iusta bella. non enim interdicitur eis bellare quia sit peccatum sed quod non conuenit eis tale exercitium. xxij. q. viij. cohortari. In persona vero propria debent uti armis spiritualibus. secundum illud. ij. cor. x. arma militie nostre non sunt carnalia sed spiritualia que qui defuncti sunt salubres admonitiones deuote orationes contra peccata sententia excommunicationis. Ad hanc etiam questionem valent ea que dicta sunt li. j. de homicidio. questione. utrum liceat clericis maleficos occidere. De hac materia hoc. et de sum. tri. sup. decre. in oc. christi dilectio et modo habetur in sexto positus super hoc diversorum sententias in fine sententiarum suarum ponens. dicit quod clerici habentes iurisdictionem temporalem indistincte possunt arma sumere pro sua et suorum defensione. quia hec omnia iura permittunt. et probatur. xxij. q. j. noli. et. q. fi. q. j. his ita. usque ad. q. in registro. et. c. scire. Si vero episcopi iurisdictionem non habent. tene quod notauit jo. et alij supradicti sed quod talibus non licet sumere arma in propria persona nisi ad defensionem sui. vel nisi cohortando. ut. xxij. q. fi. q. ecce quod. hec hosti. Vtrum liceat uti insidijs in bellis. et sic aliquo modo in bellis iustis insidie etiam ordinantur ad fallendum hostes. Dupliciter autem potest quis ex dicto vel facto aliterius falli. uno modo ex hoc quod dicitur et falsus vel non seruatur ei permittum et hoc nunquam licet. Vnde hoc modo nullus debet fallere hostes. Sunt autem quedam iura bellorum et federa etiam inter ipsos hostes seruanda ut dicit ambrosio. li. de offi. Alio modo ex eo quod non aperit ei propositum hoc autem non semper tenetur homo facere. unde dominus iussit iosue insidias ponere habitatoribus hay. ut habet iosue. viij. Et huiusmodi insidie

non dicuntur pprie fraudes. nec repugnat iusticie nec voluntati ordinate. Esset em inordinata voluntas siqs vellet sibi nihil ab alijs occultari. Vtrum in festis liceat bellare. Observatio festoz non impedit ea que ordinantur ad hominum salutem etiam corporalem. Vn dominus arguit iudeos. Jo. vij. dicens. mihi indignamini quia totum hominem saluum feci in sabbato. multo magis aut est consuanda salus reipublice q salus corporalis unius hominis. Et ideo p tuitione reipublice fidelium licet iusta bella exercere in diebus festis. si tamen hoc necessitas poscit alias non xxij. q. viij. si nulla

De misericordia ti. lxx.

Einde considerandū est de misericordia. huic pprie opponit invidia ut dictum est supra. dicitur autem misericordia quia habetur misericordia super alterius miseria. unde dicit aug. ix. de ci. dei. misericordia est aliene miserie in corde nostro opassio qua si possumus subuenire cogimur. unde misericordia non est ad se nisi similitudinarie sic et iusticia scdm q in homie considerantur p res diuerse ut dicitur. v. ethi. Et hinc hoc dicit ecc. xx. miserere aime tue placens deo. Est aut misericordia potissima inter omes virtutes ad proximum ptinentes. sicut est etiam actus potioris. supplere em defectus alicui in q tum huius est superioris et melioris. unde sup illud. j. thi. v. pietas ad omia valet. dicit glo. am. bzo. summa discipline xpiane in misericordia et pietate est. Et loquitur quantum ad opera exteriora. Interior tñ affectio caritatis q deo diungit dilectioni et misericordie i proximos pferitur.

De beneficentia ti. lxxj.

Ostea considerandum est de exterioribus actibus vel effectibus caritatis. Et primo de beneficentia. scdo considerandum esset de elemosina que est quedaz pars beneficentie. sed de ipa dicit infra li. v. Tercio de correctione fraterna que est quedaz elemosina. Quarto de offensione et scadalo que opponunt beneficentie et correctioni. De beneficentia autem satis dictum est titulo de caritate arti. iij. et iij. Ad psens autem nota q beneficendum est oibus scdm illud gal. vlt. dum rpus habem opemur bonu ad omes cu beneficentia sit effectus caritatis que se extēdit ad omnes. Et si omibus nō possumus beneficere in speciali nullus tamē est de quo non possit casus occurrere in quo oporteat in speciali sibi benefacere. Et ideo caritas requirit ut homo et si non actu benefaciat habeat tamen in animo suo ut cuiqz benefaceret si loci et tempozis oportunitas adesset. Aliquibz tamen ut excōmunicatis et hostibus reipublice potius sunt subtrahenda beneficia inquātum p hoc arcentur a culpa. si tamen necessitas immineret eis subueniendum esset. modo tamen debito. ne natura deficeret nisi scdm ordinem iusticie paterentur. Licet autem omnibus sic beneficendum p loco et tempore magis ta

men ceteris paribus nobis magis contunctis Gratia em et virtutes ordinem imitant nature quem instituit deus. Est aut talis ordo nature ut qdlibet agens naturale p prius magis diffundat actionem suam ad ppinquiora sibi sicut ignis magis calefacit ppinquiora. et ideo debemus esse magis benefici ppinquioribus nobis. Propinquitas tñ vnus homis ad aliū attendi potest scdm diuersa in quibus omuncant homines adinuicem ut sanguinei in naturali diuisione. conciuēs in ciuili. fideles in spiritali. et sic de alijs. Et scdm diuersas diuisiones sibi diuersimode diuersa beneficia sunt dispensanda. hoc tamē potest variari scdm diuersitatem locoz et rpm et negocioz.

De correctione fraterna ti. lxxij.

Ostea considerandū est de correctione fraterna. Et primo cuius virtutis actus est correctio fraterna. secūdo quid est fraterna correctio. tertio ut et quo sit aliqf corripendus. quarto de obligatōe pcepti de correctione fraterna. quinto ut pceptum i. M. xvij. si peccauerit in te frater tuus vade et cor. zc. intelligi debz tñ de peccate occulte. sexto de ordine fraterne correctōis. septimo de testium adductione. octauo ut frater qui lucratus est fratre corripiendo eum inter se et ipm solum. teneatur plato picipienti p obediētiam reuelare ipm correptum. Circa primum sciendum est q duplex est correctio delinquentis vna que adhibet remedium peccato inquātum est qddam malum ipius peccantis. Et hec est pprie correctio fraterna que ordinatur ad emendationem delinquentis. remouere autem malum alicuius eiusdē rōnis est et bonum eius pcurare. pcurare autē fratris bonum ptinet ad caritatem p quam volumus et opamur bonum amico. unde et correctio fraterna actus est caritatis quia p eam repellimus malū fratris scilicet peccatum cuius remotio ptinet ad caritatem magis q etiam remotio exterioris damni vel etiam corporalis nocumētū. Alia vero correctio que adhibet remedium peccati delinquentis scdm quod est in malum aliorum et pcpue in nocumētum omnis boni. et talis correctio est actus iusticie cuius est seruare rectitudinem iusticie vnus ad alium.

Circa scdm sciendum q sic ex verbis domini. et sanctorū colligitur. fraterna correctio est admonitio fratris de emēdatione peccatoz ex fraterna caritate pcedens. Ad cuius euidenciam sciendum q corripere fratrem est cor eius de malo ad bonum rapere. rapi autem dicuntur que cito et quasi subito auferuntur. Vnde et sillaba corripi dicitur que raptim et quasi subito pnuociatur. Cito aut frater d malo ad bonum trāsfertur dupliciter. primo cuz turpitudine peccati sibi et pulcritudo vel honestas boni ostenduntur. secundo cum pena inflicta sentitur vel infligenda timetur. Et secundū hoc duplex ē correptio. vna est fraterna in qua bonū fratri psuadet a quocūqz. Et turpitudine peccati vel pulcritudo boni dimissi ostenditur. Alia est potestatiua in qua pena

De correctione

infligenda cōminatur vel iam infligitur ut de peccato ad statum bonū correptus reuertat. Et hoc est platoꝝ. prima diffinitio hic et non secunda. Et nota quod cū dicitur correptio fraterna est admonitio fratris. Nōmīe fratris intelligitur omnis homo peccator siue inferior. siue par. siue superior. Omnes enim fratres sumus in xpo potius tñ ponitur nōmīe fratris quā hominis l' peccatoris quia frater est nōmīe amoris et caritatis et huiusmodi. Nec autē correptio fit vel fieri debet ex fraterna caritate. Vnde aug. de verbis dñi sup. l. vj. debemus amando corrigere nō nocendi cupiditate sed studio corrigendi. Ad hoc nota quod correptio interpretatur. i. simul rapere vel corrapere. Nō transfertur at nec sumitur in hac materia rapere scdm quod sonat in violentiam. sed sicut dicit festinatōz quasi subito d malo ad bonū translatōem. Audito enim a corripiente quod turpe. quod damnosum quod puniendum sit peccatū dimissum. et quantum sit bonum dimissum merito rapit et festinanter debet peccator peccatū dimittere et ad virtutes redire.

Quoniam circa terciū queruntur plura scilicet utrum aliquis sit corrigendus. Et sic scdm illud 1. cor. xviii. si peccator in te frater tuus etc. Est autē frater corrigendus quadrupliciter de causa scdm aug. li. d. cor. et gratia. primo ut peccatū suum et se cognoscat. puer. xxi. virga et correptio tribuit sapientiam. scdm ut de peccato cognito dolo rem pudorem et timorem habeat. tertio ut peccator se deformem ex peccato videns. reformationē desideret. et deum oret ne in tali feditate permaneat. quarto ut si corrigens in corripito non proficiat tamen corrigere sibi valet ut peccatum effugiat et meritum sibi acquirat. vnde. xxiiij. moꝝ. xx. c. dicit gg. caritatis zelus mala que corrigere non valet increpare non desinat ne se principem delinquentium ex consensu taciturnitatis adiiciat. Et aug. li. de cor. et gratia. dicit sine desperatōe corripiamus. quia si filius est pacis que corripiamus requiescet super eum pax nostra sinat ad nos reuertet. **S**ed obicitur quod puer. ix. dicitur qui arguit impiū ipse sibi maculam generat. Noli arguere derisorem ne oderit te. ergo peccator non est corrigendus. Et salomō loquitur in cāu non absolute. scdm greg. viij. moꝝ. c. lix. ubi exponit illud verbū quando enim peccator vel derisor creditur probabiliter ex correctōne peior futurus. tūc non est corrigendus ut dicit ibidem. aliter enim quando speratur correctio est corrigendus. In cāu etiam aliquo quā non speratur correctio. corripitur tñ ne pcedat plus in malo. Vnde aug. de cor. et gratia. si aliquando timore non corripiamus ne aliquis pereat cur etiam timore non corripiamus ne aliquis inde plus pereat. **V**trum correptio fraterna sit dure vel leniter facienda. Et licet hic sit difficile certam et vnā legem de corripiendo dare. quia lex non potest dari de particularibus in particulari. ut habetur v. ethi. correptio autē est actū singularium scilicet peccatorum. Potest tamen distingui ex parte peccatorum. quia quando peccatum fit ex

ignorantia et infirmitate tunc debemus corrigere leniter et moderate. gal. vj. fratres si pre occupatus fuerit aliquis in delicto vos qui spirituales estis instruite huiusmodi in spiritu lenitatis quando vero fit peccator ex passione et super inducta mala consuetudine tunc est corrigendum partim leniter partim dure. ut dicitur ethi. iij. iuuenis passionum secutor non solum persuasionibus et monitionibus corrigendus est. sed etiam obprobrijs et contumelijs frequenter indiget. propter quod hely qui filios suos iuuenes tales leniter corripuit et non dure. dicitur eos non corripuisse. quod autē leniter corripuerit. habetur. 1. re. ij. Quādo autē peccator fit ex pteruitate malicie et certa de liberatione. tunc corrigendum est autentice et dure. vnde grego. in pastor. nonnulla peccata sunt vehementer increpanda. ut cum culpa ab auctore non cognoscatur quanti sit ponderis ab increpantis ore sentiat. Ex parte etiam corripientium distingue quia illi qui corripunt aut sunt prelati. aut subditi. si subditi aut sunt iuuenes et hi corrigere vel monere debent humiliter. si autem sunt senes corrigant iuuenes moderate et mature. alios autem scilicet conseniores reuerenter. prelatos humiliter. Si autem sunt prelati corripiant seniores obsecrando. iuuenes persuadendo. 1. thi. iij. seniozem ne increpaueris. sed obsecra ut patrem. iuuenes ut fratres. hoc dico considerando condiciones corripientium non conditiones alias peccantium. quia quo ad huiusmodi vix breuis et diuis regula poterit inueniri. Quia tñ generosus est animus hominis. et ideo melius ducit quod trahatur scdm senecam. dico quod correptioni dure semper miscendum est aliquid blandicie saltem ut videatur correptio fieri ex compassione. vnde sen. in puer. semper obiurgationi aliquid blandicie admisce. Quod autē dicit apostolus 1. thi. ij. pcepte doce cum omni imperio exponens gg. moꝝ. xxiiij. c. xxi. dicit quod apulus h dicens scilicet pcepte etc. non damnatione potentie sed auctoritatem suadet vite. cum imperio quod pcepte suadet quod prius agitur quod dicatur. Nam doctrina suberabit fiduciam quando conscientia impedit linguam. hec gual.

Quoniam sequitur videre de quarto scilicet de obligatione precepti de correptione fraterna. Et circa hoc queruntur plura scilicet utrum illud 1. cor. xviii. si peccator in te frater tuus. vade et cor. etc. sit preceptum vel consilium. Et scdm gual. i. questionibus disputatis. corrigere fratrem non oportet nisi de peccato. scdm illud 1. cor. xviii. si peccator in te et cetera. peccatum autem est duplex scilicet veniale et mortale. correptio autem fit ad lucrandum fratrem amissum per peccatum. Vnde math. xviii. si audierit te lucratus eris fratrem tuum non amittitur fratris anima nisi per peccatum mortale. patet ergo quod corrigere fratrem est preceptum quādo peccat mortaliter. Et sic dicitur ecclesia. xviij. vni cuius mandauit deus de proximo suo. Est autē consilium quādo peccat venialiter. et hoc videtur dicere aug. li. d. ser. d. dices. audiui admonete

peccator in te frater tuus

Vnde gual. i. que

et m
rui
tur d
glo
frat
d
ger
cir
a c
rer
m
mal
q
ma
inc
m
66
re a
ter
riper
per
et cr
fere
dum
nis p
er bo
bec
do
du
no
or. N
p
mitt
mō
re al
g. i. p
tem
dura
trāg
tend
gstra
g. iij.
dora
bere
gnic
les ap
o. d
et
quod
bus
quā
mā
re p
frat
cor
ca
leg
bi
le
pecc
li
m
ocem
legia

T. 29

et magna cura precipientem. si pec. in te frater tuus va. et cor. ipm. Ita q. ad moitio itelligatur de peccato veniali no d. mortali. h. gual. glo. etia sup pdictu verbu dicit. ita peccat q. fratrem videt et tacet. sicut qui peccati no indulget. hec glo. sed pceptu est peccati indulgere. ergo pceptu e fratre corripere. **S**z obicitur q. ang. primo de trini. c. x. dicit. aliqui a corripendis fratribus desistunt homines ppter labore vel ppter verecundiaz vel ppter vitionem nocumeti tpale quavis displiceat eis malu eoz. Nec tm incidut in illam danationez q post hac vita talibz prepa. sz si correptio ffrna esset peccati desistetes ab ea ppter vitadu incommodum tpale incurreret danationis demeritu. ergo talis correptio sub pcepto no e. **S**z h. nich. sup quartu sen. di. xix. q. desistere a correptione fraterna pt dtingere tripliciter. vno mo meritoze. s. qn homo desistit corripere. quia temp no est nec locus. Alio mo perniciose qn scilicet homo pbabiliter sperat et credit q possit suo verbo fratre a peccato retrahere. et h. omittit facere ppter aliqd omodum temporale. tuc em puerat ordine caritatis plus diliges bonu tpale q animu pximi et honorem dei. tertio mo pt hoc omitti ita q hec omisso non sit peccatu nisi veniale. quado scz ppter aliquod teporale omodum habedu vel incomodu vitandum efficitur ho tardior vel mino diliges circa pximoz correptione. No tm i tm qui si costaret sibi q ipsum posset a peccato mortali retrahere. hoc no omitteret ppter incomodu tpale. Et hoc terco mo intelligit autoritas ang. **V**tru corripere aliu sit omnibz pceptu. **S**z notauit. jo. ij. q. i. si peccauerit in te q opt. dicentiu q omis tenentur ad pceptu de correptione fraterna dura est et teneri no debet. eo q dstituit omis trasgressores. Et ideo dicit q madatu hoc extenditur solu ad eos qui sunt in gradu tel magistratu dstituti. **S**z ceteriu huius habe. xxiiij. q. iij. tam sacerdotes. **V**bi dicitur q ta sacerdoten q reliqui fideles omis summa debet habere cura de his qui pereut qten eoz redargutione a peccatis corrigantur si incorrigibiles appareant ab ecclesia sepent vn ad epb. v. dicit omibz nolite coicare opibus infructuosis. magis aut redarguite. **S**z illd autez quod timet. jo. et dicit q si esset pceptum omnibus omis dstitueret trasgressores. **R**espondz gual. q non est veru quia est pceptu affirmatiu ligas tantu p loco et tpe necessitatis. vt patebit infra. **D**icendu est ergo q corripere fratrem peccantem infligedo pena est tm placida sed corripere admonendo ad sui et peccati correctione est omniu qd patet primo p legem naturalē q dicit hoc fatias alijs qd tibi vis fieri. au. qd tibi vis fieri. i. debes vel le fieri debes aut vel le q aliq te corrigat qn peccas vt te emedes. igit et tu debes hoc alij omicuiqz facere. secudo hoc patet p lege mosayca. deut. xxij. no preterbis boue aut ouem errante sed reduces. h. de benignitate legis est obseruadu ad literam. magis aut te

netur quilibz fratri erranti vel peccanti q boui si ergo bouem errante tenet reducere. ergo et fratrem errantem corripere qd est ad deu reducere. **S**z hoc ptz p legem euagelicā. **M**. xvij. Nam ibi dicitur si pec. in te frater tuus no dicit subditus. Et subdit etia lucrat. eris fratre tuum. quia ergo omnes sumz fratres omnes tenemur inuice corripere quando dngt aliquē nostrum peccare. **S**ed obicitur quia **M**. xvij. dicitur. si pec. i te zc. si ergo peccat in alium vel in deum no teneris eum corripere. ergo corripere no est omniu. **S**z q illd **M**. in te. intelligitur in te sciētem. no in te lesum. Ita q amore cui illu corripias. secundu ang. vel dic q quicūqz peccat in deū vel in quecuqz pximum in te peccat. tum quia deus est caput nostrum. tum quia membra sumus eius. **S**z ego sum omnium timentium te. et custo. **M**. tu. hec gual. et ouenit cum eo rich. **V**tru peccator teneatur corripere delinquentem. **S**z h. nich. gual. aliud e corripere. aliud e sine pcto corripere. **P**rimu pt et d. pcto pcto n o bstate na obligatione corripendi tria faciūt que ec in peccatoze possunt esse. primuz est inunctio pcepti. corripere aut **M**. xvij. iniugitur in disticte omni hoi tam iusto q peccatozi. scd3 est cognitio peccati. peccatoz aut potest peccatu fratris sui cognoscere etia meli q ipe. **V**nde etiam in dogmate phoz dicit nescio q infirmitate impedimur vt aliena peccata melius cognoscam q nostra. **T**ertiu est amor pximi licet autem in peccatoze non sit amor caritatis respectu fratris peccantis. est tamen in eo amor naturalis vel amicitie quo potest moueri vt corripiendo subueniat illi. **C**irca secundum principale nota q peccatoz corripitens peccantem in duobus casibus peccat. et in duobus non. peccat em cum ipse maiora mittit et minora quasi graua rephend. vnde hiero. sup illud **M**. vij. quid vides festuca zc. de his inquit loquit qui cuz crimine mortali detinetur obnoxij. minora peccata fratribus non cōcedunt. **S**ecundus casus est quando sic corripiendo peccatum suum palliare intendit. Et in utroqz eum casu scandalizat quantum in se est. vnde crisostomus super **M**. corripere fratrem vt salues ipsum non vt salues te ipsum scz vt p bonam doctrinā malos actus tuos possis opire et scientie lau dem ab hcmibus querere. **N**on peccat autem quando peccatum suū est occultu. et illu corripit ex amore naturali vel amicitie. bonu est eniz qd facit et bonum intendit nec scandalizat hoc faciendo ppter qd non peccat. **T**ertius casus est qn e peccatoz manifestus et corripitens aliu peccatē simul et ingemiscens corripit vel accusat seipsum. vn au. ij. li. de sermoe do. in monte et de verbis domini super **M**. sermone. xvj. si quem vis rephendere vide an ei similis sis. si sic pariter ingemisce. nec tamen ipsum tibi optes obtemporare. sed pariter conari mone. **S**ed obicitur quia **M**. vij. super illd. quid vides festuca. zc. dicit glosa. trabes totius

Vnde et in dogmate phoz dicit nescio q

29

penam infligendo quod est aprie et tantum
 prelatorum. quibus *M. xvij. post illd. si pec-*
in te frater tuus etc. dicitur quecumq; liga. su-
per terram. erit etc. hec gual. et dicitur euz eo
nich. qui etiam addit qd hac correptione q est
 actus vindicative iustitie. inferiores corrigere
 non debent superiores. nisi manifeste erra-
 rent in fide. tunc em si no adessent superiores
 vindicantes vel vindicare nolentes p inferi-
 ores possent puniri quia heresis reddit hereti-
 cum catholico inferiori non tantum in foro
 interiori sed etiam exteriori. *hec nich. Et sic tñ*
 nota. q subditi nunqam debent sibi assumere
 modum corripiendi prelatorum. nisi in casu pdis-
 cto quia ipsis non licet alios punire sed pre-
 lati possunt et debet nonnunquam assumere cor-
 ripiendi modum aliorum. *Debent em aliquan-*
do amabiliter monere. aliquando asperere in
crepare aliquando obsecrare. unde gregoz i
pastro. vicia subditorum. aliquando sunt leni-
ter corripienda. aliquando asperere et dure in-
crepanda. hec nich. Sed obicitur quia. ij. q
vij. paulus petrum reprehendit q non aude-
ret nisi se non imparem sciret. hoc concludit
 q inferiori superiorem reprehendere no debet
 et resistere coram omnibus in faciem suo supe-
 riori inferiori non decet. et ideo paulus no
 fecisset nisi aliquo modo par fuisset petro qm
 tum ad fidei defensionem sed in occulto mo-
 nuisset reuerenter. nec intelligendum est q pau-
 lus par fuerit petro in officio ecclesiastice di-
 gnitatis. solus em petrus inter apostolos ge-
 rebat primatum vt dicit textus. *hec nich. et d-*
uenit cum eo gual.

Equitur videre de quinto scz utrum illd
M. xvij. si peccat in te frater tuus etc. to-
 tum intelligi debeat de peccante occulte
 s; gual. duplex est peccatum occultu scilicet
 et publicum. *Occultum* dicitur tribus
 modis. vno mo quod solus deus noui vel ho-
 mo per confessionem et de hoc no est questio
 quia hoc spectat ad deum no ad nos quo ad
 istam correptionis formam unde *glo. M. xvij*
super illud in te. quia si in deum peccat no e
 nostri arbitrij. i. solo deo scientes. secundo dici-
 tur occultum quod homo solus. i. non cum a-
 lio nouit. *gen. ij. non est bonum hominem es-*
 se solum. i. non cum alio. tercio modo dicitur
 peccatum occultum. quod solus quis nouit
 i. vnus cum paucis familiaribus. sicut rex dici-
 tur esse vel facere aliquid in occulto vel esse
 solus. qñ est euz paucis sibi familiaribus *treñ.*
i. quomodo sedet sola ciuitas plena populo. i.
 quomodo que solebat plena esse populo est so-
 la. i. paucos habitatores habens. *Dico ergo*
 sine preiudicio q preceptu de correptione fra-
 terna. *M. xvij. datum intelligitur de pecca-*
 to occulto. scdo et tercio mo dicto. Et de pec-
 cato publico ita q quilibet tenetur fratre su-
 um corripere de hoc triplici peccato. intenti-
 one tamen et obligatione affirmatiua qua li-
 gat p loco et tempore. Ita tamen q cuilibet
 peccato aptetur modus et forma corripiendi
 secundum q oportet. Nam si fratrem peccante

solus non cum alio vidi vel noui. debeo enim
 corripere inter me et ipsum solum. non euz a-
 liquo alio. si me audit iuratus sum eum. si n
 audit debeo adhibere mecum vnum testem n
 duos. pbatio q possum et q debeo. q possum
 patet quia dominus ponit disiunctiuaz dicens
 adhibe tecum vnum testem vel duos. ergo cu
 de disiunctiua possum eligere partes et imple-
 re sine transgressione possum vnum tantum et n
 plures adhibere. q autem facere debeam pa-
 tet. quia si duos vocarem quando scirem solus
 et nullus alius posset frater scandalisari. vtpo-
 te quia pluribus dicerem q solus sciret. Et qz
 etiã videretur q eum sub testimonio plurium
 vellem capere in verbis et facere per testes
 duos si fateretur manifestum qd fuit occultu
 Estet autem meum periculum quia si coram duo-
 bus sibi dicerem suum peccatum occultu pos-
 set negare et me p illos duos testes a me du-
 ctos coram iudice conuincere q peccatum sibi
 imposui quod pbare non potui. et ideo ipsuz
 a me diffamatum posset conueni. Nec posset
 me defendere per euagelium. quia non dicit
 q adducam duos. scz vnum vel duos. Si di-
 catur igitur mihi licet alterum illoz qd vo-
 luero facere cum sit disiunctiua. Responderi
 potest q disiunctiua est pbabiliter et ratio-
 nabiliter adaptanda. non em est credendum q
 dominus nosse ihesus cristus autor omnis pi-
 etatis voluerit q duos adducerem sup pecca-
 to occulto quod esse possit in fratris scanda-
 lum et in meum periculum. precipue tamen v-
 nus solus adductus cum psona principali suf-
 ficiat ad inteñe onem domini psequenda. ve
 infra patebit. q etiã hoc sit verum probatur
 per illud *leui. v. si peccauerit anima et audie-*
rit vocem iurantis testisq; fuerit q aut ipse vi-
dit aut conscius fuit nisi indicauerit portabit
 iniquitatem suam *glo. interlinearis* indicaue-
 rit sacerdoti vel ei qui prohit vel no oblit. *Abi*
 autem loquitur rex. de peccato qd solus non
 cum alio nouit. Et dicit *glo. q dicat sacerdoti*
 non sacerdotibus vl ei no eis. ergo in hoc ca-
 su tantum vnus est adhibendus. Si autem nec
 sic te audierit dic ecclesie. i. prelato tantum
 qui pdesse potest in occulto. et obesse non de-
 bet. *Na* si diceres multitudini ecclesie nihil
 valeret imo tibi noceret quia probare no pos-
 ses. sufficit ergo tunc prelato dicere et non a-
 lij qui preest ecclesie. unde *auguz in regula*
 frater peccans debet in secreto corripri deind
 si contradixerit prelato ostendi. Si vo sit sic
 occultum q tu solus non cum multis sed euz
 paucis familiaribus nosti tunc etiam debes te-
 nere formam corripiendi sic. vt primo inter te
 et ipsum solum corripias. si te no audierit ad-
 hibe tecum vnum vel duos testes qui tecum
 nouerint non alios qui non nouerunt. vt s; *augusti. li. de verbis domini. sermone. xvj. v-*
bi malum contagit ibi moriatur. Duos in qua
testes vt dicit glo. Mathi. xvij. studio cor-
ripiendi vel conuincendi scilicet q peccasti. et
te ad meam correptionem emendare nolui. i.
si. Si autez te nec alios audierit. dic ecclesie

utrum de occulto 32

id est. prelato. in quantum presidet ecclesie
ut corrigat ad tuam denuntiationem et illorum
qui viderunt testimonium sicut nouerit expe
dire hec qual. et uenit cum eo rich. et gual.
de mara. Si autem peccatum fuerit publicum
tunc sicut rich. et plures alios non est necessa
rium secreta admonitione precedere denuntia
tionem. quod ut dicitur ex. de pe. et re. c. i. mani
festa peccata non sunt purganda correptione
occulta. sed manifesta ut ei? pena alij terrea
tur. Est etiam circa peccatum publicum dicta
forma tenenda sic. p. primo corripas inter te
et ipsum solum. et si te audierit lucratus. f. c.
nec ultra procedens est a te qui solum queris fra
tris correctionem. placet autem qui ex officio de
bet tollere scandalum et alijs dare occasionem
vitandi simile peccatum. potest et debet eum
arguere in publico ut ceteri qui viderint ter
reantur. ut dicitur. i. thimo. v. peccantes coram
omnibus argue ut ceteri timorem habeant. Si
autem te non audierit adhibe tecum testes stu
dio corripiendi vel conuincendi si te audierit
tunc ut prius. si vero non audierit dic ecclesie
i. prelato publice ut publice corrigat eum
publice peccatur. Quod autem hec forma euangeli
ca sit in precepto de peccato publico licet
multi h. negent ut dicitur est. t. secundum qual.
probatur per illam decretalem ex. de iudicijs no
uit. et. xj. q. iij. precipue scribit enim nicolaus pa
pa regi lothario de facto publico sic. ceterum
pcaue ne quod nobis sicut preceptum domini duos aut
tres testes adhibeamus. primo nec adhuc sancte
ecclesie dicamus. quod non optamus decetero fi
as sicut ethnicus et publicanus. Sic ergo patet
quod preceptum est fratrem peccantem corripiere se
cundum formam in euangelio. M. xvij. datam
de occulto quod solus quis nouit. quod de oc
culto quod cum paucis nouit. quod etiam de publico
Sed quia est preceptum affirmatiuum ligans
semper sed non ad semper sed tantum per tempore
necessitatis quod est quod omnis ille sex conditiones o
currunt. non est timendus multum de transgres
sione homini bone voluntatis. Sed obicitur
quia petrus act. xj. manifeste de manifesto ar
guit ananiam et saphiram dicens. quid tempta
uit sathanas cor tuum mentari te spiritui sancto
et. nec tamen legitur aliqui eos corripuisse i
ter se et ipsum solum. quod tamen ut videtur
fecisset si preceptum domini de peccato mai
festo datum fuisset. ergo non est datum de pecca
to manifesto. sed tantum de occulto. Et quod pe
trus illos duos corripuit inspiratus a domino
qui prius ut creditur eos corripuerat. secundum il
lud apoc. iij. ego sto ad hostium et pulso. Obi
citur iterum quia paulus ad gal. ij. corripuit
tantum manifeste petrum quia aperte deliquit
Vnde dicitur quod in facie sibi restitit. Et quod pau
lus secundum quosdam prius corripuit petrum in se
creto sed postea ad tollendum scandalum aliorum
in publico. vel dicendum quod necessitas fidei con
firmande non permisit differre correptionem
donec in secreto facere posset. h. qual.

Sequitur videre de sermo. s. de ordine cor
reptionis fraternae. Et queritur utrum sit

preceptum quod caritatiua admonitio vel corre
ptio precedat denuntiationem ecclesie faciendam
Et secundum qual. sicut fraternae correptione est sub
precepto. ita et ordo scilicet quod denuntiatione
precedat secreta correptio vel admonitio. Est
autem fraternae correptione nobis data sub pre
cepto affirmatiuo ut uisum est supra. Ita etiam et
iste ordo. preceptum autem affirmatiuum li
gat semper. sed non ad semper. sed tantum qua
do illud impleri est necessarium. Sunt autem
quatuor casus in quibus secreta correptione
premittere non est necessarium. primus est quod
frater uenialiter peccat non mortaliter. quia
non est preceptum nisi de peccato per quod fra
ter amittitur et correptus lucratur. M. xvij.
lucratu. eris fratrem tuum. secundus est qua
do corripiens fratrem ex sua secreta correptio
ne peiorum fore formidat. Tertius est quod licet
sit spes correctionis per secreta admonitio
nem tamen mora periculum habet tunc omnia
priuata correptione statim denuntiare debet
Nec hoc est contra formam legis euangelice
datam de correptionis ordine. lex enim inter
tandam est per ualitate illius per quo data fuit et
ex legislatoris intentione. dicit autem quod in
tencio christi legislatoris fuit correctio peccatis
que etiam est ualitas eiusdem correptionis
Et ideo licet quod tu possis corripiere fratrem. tamen
mora traheret periculum quod periculum ui
tari possit per denuntiationem. non est contra le
gem correptionis sed secundum illam dimittere
priuata admonitionem. unde tullius primo re
thorice. c. ix. ex ualitate reipublice. non ex le
gis inspectione que in literis est leges inter
pretari debent ob quam instituta sunt. hoc ei
est epichema ut habet. v. et hi. Quartus casus
est quando corripiens sine culpa corripiere non
ualet. unde. xij. mo. c. xv. dicitur perfecte
magnitudinis laus est perpeti exterius fortiter
et interius clementer. Nam sunt nonnulli qui
in ipsa familiarium conuersatione corrigi neque
unt sine culpa corrigentis atque ideo cum uel cor
rigentem inquinant. uel non omni modo h. agen
tes aggrauant magna misterij arte dissimula
da sunt recteque dissimulatione toleranda. Sed
obicitur quia ex. de accusa. cum dilectus dicitur
sic. si uobis ostiterit preceptum episcopi non fu
isse premonitum ab eisdem. a denuntiatione eo
sodem repellatis. sed non repellerentur a denun
tiatione nisi fuisset preceptum admonitionem
premittere. ergo premittere eam est preceptum
Et quod licet in foro contentioso pretermittens
admonitionem caritatiua semper a denuntia
tione repellatur. non tamen dicit decretalis
quod pretermittens illam semper peccat. Nam ex ca
et ex caritate aliquando potest dimittere et pre
lato denuntiare saltem in foro penitentie uel
conscientie ubi solum agitur ad fratris corre
ptionem non ad aliquam penam exteriorum. Vel
dic quod homini iura que illum qui non premitit
monitionem repellunt sunt data in fauorem
prelatorum et pacis. quod subditi defacili insur
gunt contra prelatos propter quod ius aliqua
tulit artauit formam correctionis euangelicam

quantum ad forum extrinsecum et publicum non quantum ad forum penitentie priuatum. **O** bicitur iterum quod est de accusa. qualiter et quando dicitur quod sicut accusatione precedere debet legitima inscriptio et denuntiatio caritativa admonitio. ita inquisitione precedere debet clamorosa insinuatio. ergo illicitum est denuntiare nisi precedat caritativa admonitio vel correptio. **H**ec ratio verum concludit in forma iuris non in forma priuate denuntiationis. vel amicitie que fit in visitatione coram placis religiosorum. **V**nde in inquisitionibus visitationum in religionibus que de consuetudine vel exordinatione aliqua certo tempore fiunt. non oportet obseruare huiusmodi formam sed quod precedat clamorosa insinuatio unde est de accusa. qualiter et quando in fine. postquam est de forma accusationis inquisitionis et denuntiationis dicit sic. hunc autem ordinem circa personas regulares non credimus usque quaque obseruandum. unde etiam in accusatione non semper pergitur inscriptio. sed sufficit caritativa admonitio. ut patet. ij. q. vij. accusatis. si quis inquit aduersus eos. s. platos vel eorum ecclesias conuocatus fuerit. prius ad eos recurrat caritatis studio ut familiari colloquio commouea sanetur que sananda sunt. **A**d oppositum autem scilicet quod admonitio non est necessaria ante denuntiationem ostenditur sic christus peccatum iude denuntiavit apostolis quasi ecclesie. jo. xiiij. nec tamen admonitione caritativa legitur premississe. ergo nec nos prius tenemur monere quam denuntiare. **S**ed quod vel iudas dominus premonuit prius secreto interius in corde vel forsan non premonuit. quia ex hoc peiorum fore presciuit. vel dicit quod apostolis non denuntiavit ut plato vel ecclesie. sed ut illos pro illud quod eis iam notum aliquo modo etiam instrueret. **O** bicitur iterum quod religiosi in capitulis et visitationibus frequenter denuntiant defectus fratrum plato nulla admonitione premissa nec hoc reprobat nec precipit eis ut premittant huiusmodi admonitionem. ergo non est necessaria. **S**ed ut habetur est de accusa. qualiter et quando quod huiusmodi forma denuntiationis et inquisitionis. et ordo non sunt usque quaque seruanda circa regulares personas. vel dicit quod visitationes religiosorum ut frequenter primo quasi semper sunt de venialibus de quibus non datur preceptum correptionis et per consequens nec ordo huiusmodi est obseruandum vel dicit quod factum religiosorum in capitulis coram plato non est proprie denuntiatio nec accusatio nec inquisitio de quibus iura loquuntur. sed potius est quedam visitatio suo tempore secundum statuta cuiuscumque religionis rationabilia facienda putant patres instituerunt. **E**t idem modus cuiuslibet religionis est approbandus si non est plane contra deum et caritatem fraternam hec gual. **E**t dicitur cum eo gual. de mara. et nich. **A**d nota responsionem cuiusdam magni doctoris ad questionem principalem premissam scilicet quod in his que tradit dominus seruanda aliquando est precise forma seruanda. et in talibus non licet recedere a prescriptis verborum formis quia in ipsis virtus sacramenti consistit. Aliquando vero finis

intentus magis debet attendi quam forma verborum. ut cum deus dixit curato a lepra. **M**. vij. vide nemini dixeris et tamen ille diffamauit eum quia magis attendit propter quid dixerit quam quod. **S**imiliter huiusmodi magis debet attendi finis correptionis. s. emendatio peccantis quam ordo verborum. **S**i quoniam ergo videatur frater peccans salubrius corripi per alium qui potest et vult prodesse per se se cure potest ei indicare. **E**t huius est quod dicit anselmus. **l**. de similitudinibus cauendum est ne quis aliquid sinistra alicui de aliquo loquatur nisi vel ut ille de quo loquitur emendet vel ille cui loquitur ei familiaritate iungatur et ab ipso corripatur. **I**tem augustinus exponens verba christi. **M**. xvij. dicit aliquando nobis ab uxoribus adultera viros secreta produntur nos vero non prodimus sed secreta corripimus. ut ubi malum conuenit ibi moriatur. unde cum uxores non reprehendatur de hoc quod manifestat secreta peccata viros. patet quod non tenemur semper seruare ordinem predictum.

Sequitur videre de septimo scilicet de testimonio adductione. **E**t circa hoc queritur utrum testes sint adducendi ex necessitate precepti ante denuntiationem ecclesie vel prelato peccatum proximi. **S**ed quod sic nisi subsit causa quare hoc non expediat. unde secundum ordinem debet tamen omnem frater corripiens fratrem peccatorem. primo debet eum inter se et ipsum leniter corripere. **E**t si sic non proficiat debet secundo adhibere testem unum vel duos studio corripiendi vel conuincendi secundum augustinum in glo. **M**. xvij. **E**t si sic non proficiat. debet tertio denuntiare illi plato qui debet eum admonere ut se corrigat. **E**t si platos sic monendo non proficiat denuntiationem conuictum excoicando a membris ecclesie sicut membrum infectum sepe ne alios inficiat. secundum illud **M**. xvij. si ecclesiam non audisit tibi sicut etiam. et publici. quecumque ei ligauerit super terra. etc. **S**i tamen frater non speret fratrem peccantem per se vel cum testibus adducendis posse corripere sed magis timet eum ex correptione peiorum fore. vel ex mora si non denuntiat periculum aliquod imminere. potest et debet testibus dimissis ad monendum statim plato denuntiare qui remedium adhibeat monendo et puniendo prout sibi videbitur expedire. **E**t in tali casu corripiens sic faciendo non facit contra ordinem correctionis euangelice. seruatur enim intentione legislatoris et attingit finem intentionum ab ipso quia ut dicit augustinus ad macedonem siue plectendo siue ignoscendo hoc bene agit ut vita hominum corrigatur. **H** gual. et dicitur cum eo nich. et gual. de mara. **E**t nota. quod testium inductio de qua loquimur hic fit triplici de causa. primo ad efficacius ostendendum fratri suum peccatum et reuocandum ipsum ab eo. **S**ecundo ad efficacius conuincendum eum si iterum peccatum. **T**ertio ut corripiens possit probare quod fecerit quod in se est. quia qui non premonuit fratrem repellitur a denuntiatione est de accusa. cum dilecti. et idem probare debet quod premonuit eum est de iudicio. nouit ille. **H** nich. **S**ed obicitur quia augustinus in regula talem ordinem ponit sed

Testium adductio cum p...

Et hoc n̄ p̄ fieri nisi p̄ctm̄ correctū ex q̄ e p̄
 nitas derelicta agnoscat nec agnoscat p̄t nisi
 per te qui sol⁹ nosti ergo teneris dicere ad bo
 nū fratris tui. Et p̄pter officiū plati qd̄ debet
 exequi. et etiā p̄pter bonum obediētie ex p̄o
 tui. Tertiū scilicet q̄ sic s̄m̄ incencōnem euan
 gelij patet. Nam dñs M̄. xviii. c. dās p̄ce
 ptū de fratris correptiōe non solum incendit
 peccatūz om̄issūz corrigere sed etiā correcto
 de residuo cauere vel a peccato imposterū p̄
 seruare. erat em̄ medic⁹ M̄. ix. et M̄. xiiij. nō
 est opus valentib⁹ medicis. p̄lati etiā eius
 vicarij sunt medici. Intencō ergo est q̄ nō
 solum peccatum quasi morbū curent. sed etiā
 vltim⁹ morbum caueant in subditis et p̄fer
 uent. Sz obicit qz bern. li. de dis. et p̄cep.
 dicit q̄ is qui p̄fiter spondet obediētiāz nō
 tamen omnimodam. sed determinate scdm̄ re
 gulaz. nulla autē regula dicit q̄ peccatū cor
 rectum sic plato p̄cipienti reuelandnm̄. ergo
 nemo in hoc obedire tenetur. Sz licet regla
nulla hoc dicat explicite. dicit tñ̄ implicite.
qm̄ dicit plato voluntatem p̄p̄iam esse res
nuntiandaz. tum qz ut dicit bern. non tñ̄ obe
diendum est in eo qd̄ est in regula exp̄ssum. sz
etiā in eo qd̄ est in ea implicitum.

De offēsiōe et scādalo lxviii.

Quoniam considerandum est de offēsiōe et
 scādalo que opponunt bñficētie et
 correptioni fraterne. Et primo qd̄ est
 scādalu. scdo vtrū scādalu sit peccatum
 et quale peccatum sit. tercō vtrū sit in vris
 p̄fectis. quarto quid sit omittendū vel facien
 dum p̄pter scādalu vitandū. Circa p̄m̄
sciendum q̄ scādalu est dictum vel fa
ctum minus rectum. p̄bens alteri occasiōez
ruine. Et hec descriptio magis elicitur ex ver
bis hiero. exponētis illd̄ M̄. xv. scis qz p̄bei
audito h̄ verbo scan. sunt zc. Ad cuius euidē
tiam sciendum q̄ sicut dicit hiero. ibidem q̄
grece scandalon dicitur. nos offēsiōem vel
ruinam vel impactiōez possumus dicere. Cō
tingit em̄ qñqz q̄ aliquid exponitur alicui in
via corporali cui impingens disponit ad rui
nam. et talis ober dicit scādalu. Et simili
ter in p̄cessu vie spiritualis contingit aliq̄ d̄
sp̄m̄ ad ruinam spiritualem p̄ defectūz vel fa
ctum alteri⁹ in quātum scilicet aliquis sua ad
monitiōe vel inductione aut exemplo alteri⁹
trahit ad peccatum. et hoc p̄p̄ie dicitur scan
dalum. Nichil autē secundum p̄p̄iam ratiōez
disponit ad spiritualem ruinam. nisi quod hz
aliquē defectam rectitudinis. qz illud quod
est perfecte rectum maḡ munit hominem con
tra casum q̄ ad casum vel ruinam inducat. Et
ideo duentier dicitur q̄ dictum vel factum
minus rectum p̄bens occasiōem ruine sit scā
dalum. Nota q̄ minus rectum hic non dicit
qd̄ ab aliquo alio superatur in rectitudine. sz
quod habet aliquem rectitudinis defectum.
vel quia est secundum se malūz sicut peccata
vel qz habet sp̄ciem mali sicut aliquis incū
bit in p̄dolo quāuis em̄ hoc secundū se nō sit
peccatum si aliquis hoc non faciat corrupta

intentione. quia tñ̄ habz quandā sp̄cie vel si
 militudinem veneracionis p̄doli p̄ctest alte
 ri p̄bere occasiōem ruine. Et ideo aposto
 lus monet prima ad thess. ab omni sp̄cie ma
 la abstinete vos. Et ideo duentier dicit mi
 nus rectum ut p̄p̄bendancur taz illa que se
 cundum se sunt peccata q̄ illa que habent sp̄
 ciem mali. Nota etiā qz nichil potest hoi
 esse sufficiens cā peccati qd̄ est spiritualis rui
 na nisi p̄p̄ia voluntas. ideo dicta et facta al
 teri⁹ hominis possunt solum esse causa imp̄e
 cta aliquāliter inducens ad ruinam. Et p̄pter
 hoc non dicitur dans causam ruine. sed dans
 occasiōem ruine quod signat causam imper
 sectam. Nota insup q̄ dictum vel factum al
teri⁹ potest esse cā peccandi alteri dupliciter
vno mō p̄ se. Alio modo per accidens. per se
quidem quādo aliquis suo malo verbo vel fa
cto intendit alium ad peccatum inducere. vel
etiā si ipse non intendat hoc. ipsum tamen fa
ctum est tale quod de sui racōne habet ut sic
inductiuum ad peccandum. puta qñ̄ aliquis
publice facit peccatum. vel quod habet simili
tudinem peccati. Et tunc ille qui huiusmodi
actum facit p̄p̄ie dat occasiōem ruine. vñd̄
vocatur scādalu actiuū. Per accidens autē
verbum vel factū vnius est et alteri causa pec
candi quādo p̄ter intentionem peccantis et
p̄ter additiōem operis aliquis male disposi
tus ex huiusmodi opere inducitur ad peccan
dum. puta cū aliquis inuidet bonis alioz. et
tunc ille qui facit huiusmodi actum rectūz n̄
dat occasiōem quātum in se est. sed alius su
mit occasiōem. s̄m̄ illud ro. vij. occasiōem autē
accepta zc. Et ideo hoc est scādalu passiuū
sine actiuo. quia ille qui recte agit quātū est
de se non dat occasiōem ruine quāz alter pa
titur. Quādoqz vero contingit q̄ etiā sit simul
scādalu actiuū in p̄mo et passiuum in al
tero. puta cum ad inductionē vnius ali⁹ pec
cat. Quādoqz vero est scādalu actiuum si
ne passiuo. puta cum aliquis inducit verbo l
facto alium ad peccandūz et ille non osentit
hec tho. et conuenit cum eo rich. super q̄ruz
sen. et alex. in scdo summe sue.

Quoniam Equitur videre de scdo. Et circa hoc que
 runtur plura scilicet vtrum scādalu sit
 peccatum. Sz q̄ sicut iam supra dictum est du
plex est scādalu scilicet passiuū in eo qui scā
dalifatur. Et actiuū in eo qui scandalifat dās
ocasiōem ruine. Scādalu autem passiuum
est semper peccatum in eo qui scandalifat in
quātūz ruit aliquāliter spirituali ruina que
est peccatum. potest tamen scādalu passiuūz
esse sine peccato eius ex cuius facto aliq̄ scā
dalifatur. ut cum quis scandalifatur de his q̄
alius benefacit. Similiter etiā scādalu acti
uum semper est peccatūz in eo qui scandalifat
quia vel ipsum opus quod facit est peccatum
vel etiā si habeat sp̄ciez peccati dimittendū
est semper p̄pter p̄p̄iam caritatem quia tenet
vnusquisqz salutē p̄p̄mi p̄videre. et sic qui n̄
dimittit contra caritatem agit potest tamen
scādalu actiuū esse sine peccato alteri⁹ sic

Quoniam scādalu sit

supra dictū est. **B**z obicit. quia peccata nō e-
ueniūt ex necessitate. omē em peccatū est vo-
luntarium vt supra habitum ē. Sed **M^o. xviii.**
dicit. necesse est vt veniāt scandala. ergo scā-
dalū nō est peccatū. **S**ed qd hoc qd dicit. neces-
se est vt veniāt scandala. non est intelligen-
dū de necessitate absoluta sed dōdicōnali. qua
scilicet necesse est p̄scita vel p̄nūciata a deo e-
uenire. si tñ diuinctim accipiat. Vel necesse ē
euenire scādala necessitate finis. qz vtilia sūt
ad h̄ qz qui p̄bati sunt maifesti fiāt. **V**l neces-
se est euenire scādala s̄m dōdicōz hōim. qui si
bi a peccatis n̄ cauēt. sicut si aliquis medic⁹
videns aliquos in debita diēta vtentes dicat
necesse est tales infirmari. qd intelligendū est
sub hac dōdicōne scz si diēta nō mutēt. Et simi-
liter necesse est euenire scādala si hōies ouer-
sationē malam nō dimittant. **H** tho. et ouer-
cū eo rich. et alex. an. Et etiā necessariū in vni-
uersali nō in p̄culari. scādalu em n̄ semp est
mortale sed quādoqz ē veniale vt dicitur infra
vnde etiā ruina in diffinitōe scādali sumitur
large scz p̄ ruina vel dispositione ad ruinam
vnde etiā in greco scādalon nō tantū signat
ruinā. sed etiā impactiōem pedis q̄ est disposi-
tio ad ruinā licz nō necessaria. nō em ois qui
pedib⁹ impingit ruit. **H** rich. **V**l scādalu
fir speciale peccatū. **S**ed vt supra dictū est du-
plex est scādalu actiuū et passiuū. Passi-
uū aut scādalu nō p̄t esse speciale peccatum
quia ex dicto vel facto alteri⁹ aliqūē ruere o-
tingit s̄m quodcūqz gen⁹ peccati. Nec hoc p̄-
sum qd est occasiōe sumere peccadi ex dicto
vel facto alteri⁹ speciale ratiōne peccati dō-
stituit. qz nō importat speciale deformitatē spe-
ciali virtuti oppositā. scādalu autē actiuū
potest accipi dupliciter. p̄ se scz et p̄ accidēt
et quid sit vt. iūqz dictū ē supra. scādalu autē
actiuū p̄ accidēs nō est peccatū speciale. quia
qd est p̄ accidēs nō dōstituit speciē. Scādalu
autē actiuū p̄ se est speciale peccatū p̄pter h̄
qz intendit speciale p̄xi nocumētū. Et op-
ponitur directe correctiōi fraterne in qua in-
tendit spiritualis nocumēti remotiō. **N**ā ex in-
tencōe speciali finis s̄ratur peccatū ratiōne
specialis peccati quia finis dat speciē in mo-
ralib⁹ vt habitū est supra. **H** tho. **V**l scā-
dalum sit mortale peccatū. **S**ed sicut supra di-
ctum est scādalu importat impactiōem quā-
dam p̄ quā aliquis disponitur ad ruinā. Et id
scādalu passiuū potest qñqz esse peccatum
veniale quasi habēs impactiōem tantum puta
cū aliquis ex inordinato dicto vel facto alte-
ri⁹ dōmouetur motu venialis peccati. qñqz ve-
ro est peccatū mortale. quasi habēs cūz impa-
ctiōne ruinā. puta cum aliquis ex inordinato
dicto vel facto alteri⁹ p̄cedit vsqz ad pecca-
tū mortale. Scādalu autē actiuū si sit p̄ accidēs
potest esse qñqz peccatū veniale. puta cū ali-
quis vel actū venialis peccati dōmittit l̄ actū
qui nō est s̄m se peccatū. sed habet speciē ma-
li cū aliqua leui inductiōe. Qñqz vero ē pec-
catū mortale siue qz dōmittit actū peccati mor-
talis. siue qz dōmittit salutem p̄xi mi vt p̄ ea

seruanda non p̄termittat aliquis facere qd
sibi libuerit. Si vero scādalu actiuū sit per se
puta cum intendit alium inducere ad pecca-
tum. siquidem intendat in ducere ad peccandū
mortaliter est peccatum mortale. Et similiter
si intendat inducere ad peccandū venialiter
per actum peccati mortalis. Si vero intendat
inducere p̄ximū ad peccandū venialiter p̄ a-
ctum peccati venialis est peccatū veniale. **H**
tho. et ouerit cū eo alex. et richard⁹.

Sequitur videre d̄tercio. et circa hoc que
runtur plura scz vtz scādalu passiuū
possit in perfectos cadere. **S**ed qd scādalu pas-
siuū importat quādam dōmotionem animi a
bono in eo qui scādalu patitur. Nullus autē
dōmouetur qui re. immobili firmiter inheret.
Maiores autem siue perfecti soli deo inherēt
cuius non est mutabilis bonitas. quia eci si
is p̄latis inherēant non tamen inherēt es-
is nisi in quantum illi inherēt cristo. s̄m illd̄
i. cor. iij. Amitatores mei estote sicut et ego ē-
stī. vnde quantumcūqz videant alios inordi-
nate se habere in dictis v̄ factis ipsi a sua re-
ctitudine non recedunt. s̄m illd̄ p̄. qui con-
fidunt in domino sicut mons syon. non dōmo-
inertum. qui habi. in hierusalem. Et ideo i-
dalis qui p̄fecte deo adherēt per amorem scan-
dalum non inuenitur. scdm illud p̄. pax mul-
ta diligen. le. tu. et nō est illis scādalu. vñ
hierod. sup illd̄ **M^o. xviii.** qui scāda. vñ de
p̄hillis istis. dicit nota. qui scādalisatur par-
uulus est. maiores em scādalu non recipi-
unt hec tho. **V**erum scādalu actiuū possit
inueniri in v̄is p̄fectis. **S**ed qd scādalu
p̄prie est cum aliquis dicit v̄ facit qd de se a-
ptum natum est inducere ad ruinā. qd quidez
est solum illud qd inordinate fit vel dicitur.
Ad p̄fectos autem p̄net ea que agunt s̄m re-
gulam ratiōis ordinare secundū illd̄. **i. cor.**
ij. omnia honeste et s̄m ordinez fiant in vo-
bis. et p̄cipue hanc cautelā adhibēt in his
in quibus non solum ipsi offenderent sed eti-
am alijs offensionem pararent. Et siquidem
in eoz manifestis dictis v̄ factis aliquid ab
hoc moderamine desit hoc p̄uenit ex infirmi-
tate humana secundū quā a p̄fectione defici-
unt. non tamē intantum vt multū ab ordine
ratiōis recedat. sed modicū et leuiter quod
non est tam magnum vt ex hoc ratiōabiliter
possit ab alio sumi peccandi occasiō. **B**z obi-
citur. quia passio est effectus actionis sed ex
dictis vel factis p̄fectoz aliqui passiuē scā-
dalifantur. s̄m illud **M^o. xv.** scis qz p̄hei au-
dito hoc verbo scan. sunt ergo i p̄fectis v̄-
ris potest inueniri scādalu actiuū. **S**ed qd
scādalu passiuū semper causatur ab aliq⁹
scādalo actiuo. sed non semp ab aliquo actio-
alterius sed eiusdem qui scandalifatur. quia
scz seipsum scandalifatur. hec tho.

Sequitur videre de quarto. Et circa hoc q̄
runt plura scz vtz bōa spiritualia sint p̄-
ter scādalu dimittēda. **S**ed qd cū duplex sit scā-
dalū actiuū scz et passiuū questio ista n̄ habz
locum de scādalo actiuo qz cum scādalu

ubi qd dicit

Summa

scādalu

actiuū sic dictū vel factū minus rectū nihil est cū scāda lo actiuo faciēdum. habet autem locum questio si intelligatur de scādalo pas suo scz sub hoc sensu. Verū aliquis teneat dimittere bonum opus ne scandalifetur pxi mus. Considerādum est igitur quid sit dimit tendum ne aliq scandalifet. Est autē de spiri tualibz bonis distinguendū. Nā quedam ho rum sunt de necessitate salutis q̄ p̄termitti nō possunt sine peccato mortali. Manifestus est autem q̄ nullz debz mortaliter peccare ut al teri peccatū impediat. qz h̄m ordinem cari tatis plus debet homo suā salutem spiritualē diligere q̄ alteri. Et ideo ea que sunt de ne cessitate salutis p̄termitti nō debent p̄ter scā dalum vitandū. In his autē spiritualibz bonis que n̄ sunt de necessitate salutis videt̄ distiguē dum. qz scandalū qd̄ ex eis orit̄ qnqz ex mali cia p̄cedit. cū scz aliqui volūt impedire huius j̄smōi spiritualia bōa scādala dicitādo. Et h̄ est scandalū p̄heoz qui de doctrina dñi scā dalifabant qd̄ est d̄tēndū. ut docet domi⁹ M. xxv. sinite eos. ceci sunt inquit et duces cecoz. Quādoqz vero scādalum p̄cedit ex in firmitate vel ignorātia de q̄ dñs de querētibus d̄zagma ait petro. ut aut nō scādalisem⁹ eos vade ad mare zc. Et h̄mōi scandalū ē pu silloz. p̄pter qd̄ sunt spiritualia opa v̄l eccl̄ tanda v̄l etiā interdū differēda vbi piculum imminet. quousqz reddita rōne h̄mōi scādalu cesset. Si aut post rationē reddita scādalu du ret videt̄ iam ex malicia esse. et sic p̄pter ipm non sunt h̄mōi spiritualia opa dimittenda. h̄ tho. et d̄uenit cū eo rich. Verū op⁹ iusticie sic aliq̄ p̄pter scandalū dimittendum h̄z du plex est opus iusticie scz vnicuiqz qd̄ suū est reddere. et penā infligere. primū nunq̄ est p̄ ter scandalū dimittendū maxie quantum ē de volūtate h̄m illud ex. de re. iu. q̄ scanda. v̄l h̄z scādalum nasci p̄mitti q̄ veritas relinqua tur. Sim vero. s. statutas penas infligere pot est aliquādo suspendi p̄pter pericula que in de possunt euenire. et maxime qn̄ princeps v̄l multitudo est in scelere et timet̄ si pena infli gatur. inde scisma v̄l aliud magnū malū eue nire. h̄m qd̄ ang⁹. li. d̄tra ep̄l. az p̄meniani do cet q̄ tūc pene inflictō non p̄tinet ad verita tem iusticie. Distinguit̄ tñ v̄lterius qz si ta les peccatū qd̄ faciūt quadā auctoritate defē dant ad modū hereticoz. quasi non sit pecca tum. tūc d̄tra tales d̄zomire nō debz seuerital discipline quin excoicentur. Nam et tales he retici possūt dici d. pe. di. vj. c. i. i. fi. et di. l. dño sancto. et di. lxxij. plurimos. Si vero n̄ defendāt peccatū suum et timeatur scisma. v̄l aliud magnū malū. dissimulari potest et debz qz ut dicit aug⁹. ad bonifaciū. vbi multozum strages iacet detrahēdum est aliquid seuerita ti ut maioribz malis sonādis caritas sincea ra subueniat. di. l. v̄t d̄stueret. fiant tñ omi nacōnes de scripturis. Et interim alliciantur caute eoz discretiores quoz auctoritate cete ra multitudo frangatur. di. xlviij. ostentacōs bec alex. an. in scdo. Et cōuenit cum eo rap.

Verū doctrina sit dimittēda p̄pter scādalu scz q̄ circa doctrinā duo sunt consideranda. scz veritas que docet. et ip̄e act⁹ docendi. qd̄ rū primū est de necessitate salutis. ut. s. d̄tra rum veritati non doceat. sed veritatē h̄m cō gruentiam t̄pis et p̄sonarū p̄ponat ille cui of ficiū incumbit docendi. Et ideo p̄pter n̄lluz scandalū qd̄ sequi videatur debet homo p̄ter missa veritate falsitate docere. Sz ip̄e act⁹ do cendi inter spirituales elemosinas d̄putatur et ideo eadē racō est de doctrina et de alijs misericordie opibz de quibz ager̄ infra li. v. Ad h̄ nota regulā h̄ero. s. q̄ dimittēdum ē p̄pter scandalū omē qd̄ p̄t p̄termitti salua tri plici veritate. s. vite. iusticie. et doctrine. v̄nō ex. de re. iu. qui scādalisauerit dicitur v̄lius scandalū nasci p̄mitti q̄ veritas relinquantur scz vite iusticie et doctrine. v̄n̄uersus. Scāda la p̄ vita doctrina iusticiaqz. Tu nō effugies sunt in reliquis fugienda. Vel sic. scādala nō vitēt iudex doctoz bene vitēs. Sūt alij duo v̄ sus qui vidētur d̄trarij p̄missis. s. isti. Est veritas vite doctrine iusticieqz. Primum sp̄ habe duo p̄pter scādala linque. Nō sunt tñ eis d̄tra rij. si h̄n̄ intelligantur. ut patz ex supradictis et infra d̄icēdis. Distinguit̄ aut h̄m alex. an. in scdo. s. q̄ veritas vite p̄tinet ad om̄s. Et d̄zprehendit om̄ia p̄cepta et cōsilia. Veritas iu sticie ad p̄latos. Et d̄zprehendit seueritatē i puni endo reos et liberalitatē i sustinēdo miseros. Veritas doctrine ad p̄dicatores et magistros. Nota etiā h̄m tho. q̄ sub ista triplici veritate non tñ d̄zprehendit illd̄ qd̄ est de necessitate sa lutis. sed etiā illd̄ quo puenit̄ p̄fecti⁹ ad sa lutē. h̄m illd̄. i. cor. xij. emulamini carismata meliora. Vnde etiā cōsilia nō sūt simpliciter p̄ termittenda neqz etiā misericordie opa p̄pter scādala. sz sūt interdū occl̄tāda l̄ differēda p̄ ter scandalū pusilloz ut dictū ē. Qnqz tñ cōsili oz obsuacō. et impletio opoz misericordie sunt de necessitate qd̄ p̄t i his q̄ iā vouerūt cō silia. et in his quibz ex debito imminet defes cōtibz alioz subuenire. v̄l i t̄palibz puta pas scendo esurientē. v̄l in spiritualibz. puta docendo ignorātes. siue h̄mōi fiāt debita p̄pter inuictū officii. ut patet in p̄latibz. siue p̄pter necessitatē idigētis. Et tūc eadē ē rō de h̄mōi sicut de alijs que sūt de necessitate salutis. h̄ tho. et d̄uenit cum eo rich. Sz nunquid in termittēs ad tēpus bonū superogatiōis p̄pter vitādum scandalū pueniēs ex infirmitate v̄l ignorantia p̄iudicat merito suo. h̄z h̄m rich. sup̄ q̄rtum sen. di. xxxvij. q̄ nō. qz talis inter missio meret̄ p̄miū equale p̄mio d̄bito opi su perogatiōis qd̄ omittit. vel mai⁹ qz nichil de p̄fectione caritatis diminuit sed magis ad augmentum disponit. Quid de operibus q̄ sunt indifferentia ex genere cuiusmodi sunt carnes edere. vinum bibere temporalia licite acquirere et huiusmodi. h̄z secundum rich. ibidē talia opa quozū omissio nulli p̄iudicat nec operant. debent omitti p̄pter vitandum scādalum p̄ximū p̄conueniēs ex infirmitate vel ignorantia quando p̄babiliter apparz q̄

proximus scandalifabitur inde. Esi sic pbabile
q scandalifet mortaliter omissio e sub pcepto
si aut sic pbabile q no scandalifet nisi venia
liter omissio est sub osilio. postq aut est pxio
ostesum et debito mo suasum q ex tali ope n
debet scandalizari no tenet homo illd omitt
tere. qz si postea scandalifetur hoc erit ex ma
licia ei. Done q aliqs habeat pura oscien
tia ap^o deu multu tn malu suspicā d eo. et sic
scandalizant qd aget. h^o p h qd dicit augu⁹
et habet. xj. q. iij. no sunt audiēdi. Nobis e
necessaria vita nra alijs fama nostra. Et ideo
quantu e in se dz illis satisfacere sua bona in
tentionem ostendendo. Et spetiem mali et oc
casionē scandalī h^o p pt remouēdo. Si autē
nolūt satisfactionē recipe de peccato illozuz
debz dolere. et tūc sufficit ei bona oscien
tia. qz iā apparet q scandalum eoz est ex malicia.
Vt liceat peccare venialiter ne ali⁹ pec
cet mortaliter. h^o quidā dixerūt q peccatum
veniale est omissendum ppter vitare scādalu
sz hoc implicat ocraria. si em faciendū est iā
no est malū neqz peccatū. Nā pctm non pt ef
se eligibile. tangit tn aliquid ppter aliqua c
cumstātia n esse peccatū veniale qd illa cir
cūstātia sublata est veniale peccatū qn absqz
vilitate dicit. si autē ex cā rationabili pfer
rat non e ociosum neqz peccatū. quāuis autē
p peccatū veniale gratia no tollat p quā est
hois sal⁹. Inquātū tn veniale disponit ad mor
tale vgit in detrimentū salutis h^o tho. Vt
tpalia sint dimittēda ppter scādalu h^o circa
bona tpalia est distiguendū. Aut em sunt no
stra aut sunt nobis ad oseruādūz omissa sicut
bōa ecclesie omissūt⁹ platis. et bōa cōia qui
buscunqz rei publice rectozibz. Et taliū oser
uatio sic et dispesatio imminet his quibz sunt
omissa ex necessitate. et ideo no sunt ppter scā
dalū dimittēda sicut nec alia q sunt de neces
sitate salutis. Tpalia vero quoz nos sumus
dñi dimittere ea tribuēdo. si penes nos ea ha
beam⁹. vel no reperēdo si apud alios sint p
ter scādalu. qnqz quidē debem⁹. qnqz autē no
si em scādalu ex hoc oriat⁹ ppter ignorātia v
infirmitatē alioz qd supra dixim⁹ esse scāda
lum pusilloz. tūc vlt totaliter dimittēda sūt
tempalia. vel aliter scādalu sedandū scilicet
p aliqua admonitiō. vñ d^o aug⁹. in li. de s
mone dñi in mōte. dādū est qd nec tibi nec al
teri noceat quātum ab homine credi pt. Et cū
negaueris qd petie indicāda est ei iusticia. et
mel⁹ quid dabis cū petetē iniuste correxe
ris. Aliqn vero scādalu nascit⁹ ex malicia qd
est scādalu phiseoz. Et ppter eos q sic scāda
la ocrāt. non sunt tpalia dimittēda. qz h^o etiā
noceret bono cōi. daret em malis rapiēdi oc
casio. et noceret ipis rapiētibz qui retinendo
aliena in peccato remanerēt. vñ dicit greg. i.
moza. quidā cū nobis rapiūt tpalia solummō
sunt tolerādi. quidā vero seruata caritate pro
hibendi. non sola cura ne nostra subtraban⁹
sed ne rapientes nō sua semetipsos pdāt sz
obicit⁹ q tpalia nullo ouenietoz mo oserua
re aut recupare possu⁹ q p iudiciū. sz iudiciū

vti n licz et pcpue cū scādalo. Di⁹ em M^o. v.
ei qui vult tecum in iudicō ostendere et tunc
cā tuā tollere dimitte ei et paliū ergo. zc. h^o
szm augustinū. li. de s^omo. do. in mō. illud p
ceptū domini intelligēduz est de pparacōne
animi. vt. s. homo sit pat⁹ pzi⁹ pati iniuriam
vel frandē q iudiciū si hoc expediat. qnqz tū
non expedit vt dictū est. Itēz obicit⁹ qz apo
stol⁹ seminans spirtualia non accepit stipen
dia temporalia ne offendiculū daret euāge
lio xpi. vt patet. i. cor. ix. Et ex simili cā eccle
sia in aliquibz terzis non exigit decimas ad
vitandum scandalum. ergo multo magis alia
temporalia sunt ppter scandalum dimittēda
h^o q scandalum qd vitabat aplus ex ignozā
tia pcedebat gentiliū qui hoc non osueuerāt
Et ideo ad tempus abstinentū erat vt prius
instituerentur hoc esse debitum. Et ex simi
li causa ecclesia abstinet de decimis exigēdis
in terzis in quibus non est osuetum decimas
soluere. h^o tho. et ouenit cuz eo rich. Quid
si quis petat a me rem meā nūquid teneoz si
bi eam dare si sciam eū scandalifari nisi dem
illam sibi. Respondet alex. an. i. scdo q respō
dent quidam q rem dare oportet. In cā non
semper. aut em petie rationabiliter vel irracō
nabiliter. si secundo mō non teneoz duplici
de causa. primo ppter bonū publicum ad qd
ptinet vt dominium rerū sine ratione n trāse
ratur. scdo vt petetium temeritas refrenetur.
si primo modo vt cū paup petie vestem et tūc
aut est magis necessaria michi q illi. et tunc
etiam non teneoz. tum ppter seruandū carita
tis ordinem. tum ppter repzimendam peten
tium temeritatem. Aut est magis necessaria il
li q mibi. Aut supflua mibi necessaria autem
illi. Et siue sic siue sic. Aut ppono rem illam
alij dare q scio magis indigere. aut eā refer
uo ad temp⁹ i quo multos credo pbabiliter
indigere. Et in vtroqz casu non teneoz. tū vt
petendū temeritas repzimatur. tū vt bonum
publicū oseruetur ad qd perinet vt quilibet
sua dispenset put mel⁹ potest. aut non ppo
no eā alteri dare. et tunc teneoz sibi dare. si p
babiliter credā q scandalifetur nisi dederō si
bi de hac materia vide supra li. i. c. xliij. ar.
v. qui est de pcepto paciētie respectu ablatio
nis rerum.

De pplexitatibz oscien. ti. lxxix.

Ostea qz ratione scandalī sepe pplexi
tas orit⁹ in oscienā dum timetur ex p
te vna pximi scandalum. et ex pte alia
casus in peccatū. ouenietē post titulum de
scandalo subdit⁹ titul⁹ de pplexitatibz oscien
te. Vbi p primo videndū est de multiplici per
plexitate. scdo vtum sit ponere pplexitatē p
ut est inuitabilitas peccādi. tercō d qbusdā
casibz pplexis. Circa primum sciēduz q sic
notauit alex. an. in secūdo suo. triplex est per
plexitas. prima e intelligentie verborū sacre
scripture. secunda est cognicōnis faciendoz
rum. Et tam ista q prima potest esse in homi
nibus bonis. tercia est inuitabilitas peccan
di. prima tollitur per consideracōne causarū

dicendi in diuersis locis sacre scripture. qz in
telligētia dictōz ex causis est assumenda di-
cendi ut dicit hylari⁹. Scda tollit p vnctio-
nem spiritussancti que d omib⁹ docet. Tercia
p depositione conscientie erzonee de qua est
ad p. presens intencō.

Irca h̄m sciēduz h̄m eūde alex. qz duplex
est pplexitas scz iuris et facti. Iuris ē qn̄
due autoritates ocurrūt circa aliqd faciēduz
dtrarie scdm apparetiam. facti est ut cū quis
sic erzat qz si vni peccatū fugiat aliud se ppe-
trare credat. p. prima remoueri p̄t ab hōie in q̄
cumqz sit statu. scda remoueri nō p̄t ab homi-
ne maēte i tali statu ut qn̄ aliqz ex p̄ctō p̄o
est pplexus talis em̄ dū in illo statu manet vi-
tare non p̄t quin peccet de nouo scz v̄l p̄ozi-
mum scādalizando v̄l dtra d̄scientiā faciēdo
ut patebit infra in quibusdā casib⁹. qui tamē
si de peccato peniteret iam dubius sine pple-
xus nō esset. De hac pplexitate greg. sup illd
iob. xl. nerui testiculozuz leuiathan perplexi
sunt. loquens de suggestionib⁹ dyaboli. dic⁹
qz plures sic peccare fecit qz si forte fugere pec-
catum appetunt. hoc sine alio peccatū laqueo
non euadūt. Nota etiā qz duplex est neces-
sitas peccandi scz p̄onitas et inuitabilitas. d̄
p̄ima intelligitur illud p̄. saluasti de neces-
sitatib⁹ animā m. Et illud qd dicit aug⁹. li. d̄
natura et gratia. qz necessitas peccandi non ē
ex cōdicōne sed ex vicio nature. audiat ergo
homo ut hec necessitas non sit. dicat deo. de
necessitatib⁹ meis erue me. hec aug⁹. liberat
em̄ deus a p̄onitate ita qz non deducit ad ef-
fectū. Si etiā a deo instanter peteret p̄t de-
beret in peccandi in euitabilitatem nō cade-
ret. aliquādo etiā n̄ caderet si p̄ozi peniteret.

Irca tertium queritur de plurib⁹ casib⁹.

Esto qz aliquis sit p̄motus symoiace ad
sacerdotiū et ex officio teneat p̄sonaliter ce-
lebrare nunquid celebrabit. si sic mortaliter
peccat. si non populum scandalizat. Respōdēz
idem alex. qz si peccatū talis sit occultum sus-
pensus est ipso iure quo ad se tantū. Et tūc si
sit in officio celebrandi cum dolore penitentiā
li p̄ficiat missam. sic em̄ vitat maius malū. Si
vero nondū sit in officio celebrandi dimittat
i⁹ officio p̄pter qd tenetur p̄sonaliter celebra-
re. et expectet dispensationis gratiam si possit
eam obanere. Si vero peccatum eius sit mai-
festū tunc dupliciter peccaret. s. quo ad se et
quo ad alios quos scādalizaret. Quid de il-
lo qui vitā heremiūcam gerit ex voto et vo-
catur ad ciuitatem. et dicit⁹ ei qz multas aias
p̄t lucrari suo consilio et exemplo. h̄m secūdo
eundē alex. non debet ire. qz contra votum et
p̄fessionē sponte venire est manū ad aratrum
mittere et retro aspicere. Nec p̄dest homi to-
tum mundum lucrari et anime sue detrimētuz
pati. hoc dico excepto casu vbi fides pericli-
tatur et per eum releuari creditur v̄l etiā si p̄
papam cogatur. Quid de existente in seculo
habente parentes paupes ac p̄ hoc timente
si relinquat seculum transgredi p̄ceptum d̄
parentib⁹ bonoz adis. et ex alia pte vouit res

linquere seculum quid talis agi debet. Respō-
det alex. an. in scdo vbi agitur de scādalo p̄
talis ex quo vouit iam de d̄silio factam est ei
p̄ceptum relinquere seculuz. Sz v̄lteri⁹ est di-
stinguendū. qz aut vouit cum p̄fimeōne tēpo-
ris aut non. si sic. infra tempus illud p̄uideat
parentib⁹ h̄m qd potest v̄ltra em̄ illud non li-
cet sibi differre sine dispensatione. Si non. te-
netur ad statum nisi aliqua d̄ditio interueniat
impeditiua. Et tunc etiam pendente illa cōdi-
tione p̄uideat eis scdm qd potest. alias tene-
vel statim intrare vel admin⁹ accelerare quā-
tum potest dictate d̄scientia et cōsilio salubri
aliter esset in periculo veritas vite. Si vero n̄
interuenit obligacō sed est tantū consilium.
In casu potest et debet differri. p̄ceptum eniz
p̄o tempore p̄ quo est p̄ceptū. est implendū
vnde vtrumqz est implendū secundū p̄ozi et
posteri⁹ non qz transgrediat⁹ si non adimple-
at consilium. sed vni est implendū. qz p̄ce-
ptū. aliud vero est faciēdū si velit esse p̄fect⁹
secunduz qz dicitur in euāgelio. Nec creditur
semp esse differendum d̄siliuz p̄pter d̄tempū
nec depit eius v̄litate sp̄uali si nunc non im-
plet d̄siliuz. sed si non implet qn̄ spiritus dei
qui omnia scrutatur dicit esse implendū. sp̄i-
tus em̄ dei quantū est d̄ se mouebit ut fiat eo
modo quo meliori duenit. h̄ alex. de hac ma-
teria vide s̄ li. i. d̄. de. iij. p̄cepto ar. iij. q. fi.

Quid de illo q̄ alicui iurauit qz secreta ei⁹
celabit. et postea ille cui iurauit p̄curat ali-
cui⁹ homicidiū quid ille ager. Respōdēz h̄m alex.
an. monere debet eū in secreto fraterna cor-
rectiōe p̄t dicit⁹. M. xvij. et si nolit cessare
dicere potest in generali ei cui⁹ homicidiū
p̄curat. Aliquis te vult interficere ita qz nō
deprehēdatur ab aliqua circūstantia quz sit
ille. ut habet⁹ ex de offi. ordi. si sacerdos. v̄l
si sit periculum dicere illi dicendū est alicui
qui potest p̄desse et non obesse in generali ut
p̄sbitero qz p̄moneat eum dummo sic dicat
qz nullo modo p̄sonam illam d̄prehēdat. Et
hoc modo ille non est reus periurij qz secre-
tum illi⁹ non indicat. ec̄. x. denudare ami-
ci misteria desperacō est anie infelicis. Nun-
quid potest quis d̄mittere veniale ut alius vi-
tet mortale. Respōdēz alex. an. qz h̄m quosdā
p̄fect⁹ nō debz d̄mittere veniale ut ali⁹ vitet
mortale. s. penā temporale p̄t sustinere. Imp̄-
fect⁹ autē potest. Alij dicūt qz etiā p̄fect⁹ p̄t
d̄mittere veniale ut ali⁹ vitet mortale. sed qd-
ammō cadit a p̄fectiōe. vide⁹ aut qz nulla sit
tentio ad peccatū veniale. sed p̄t esse tētio ad
saluandū aliū a peccato mortali. et si non p̄t
aliter qz p̄ veniale. Sed obicit⁹ illud ad ro-
ix. optabam fieri anathema p̄ fratrib⁹ meis
i. p̄ salute eoz. Dicēdū qz anathema ibi sumi-
tur p̄ illa p̄ca q̄ etiā aliqn̄ ifligit⁹ iuste. et tūc
n̄ ē ibi nisi tantū p̄ca. et tal p̄ca ē sustinēda p̄
sua et p̄ aliē salute sp̄rituali. Sz at qd d̄
penā iuste iflictā iclud⁹ p̄ctm mortale si tota
rō iusticie assit. Et h̄ mō apl⁹ n̄ optabat. Mul-
ti alij cas⁹ p̄plexi. possent h̄ p̄oi. quos omitto
qz eos alibi posui in alijs locis.

De ap
De p
De d
De g
De r
De f
De e
De p
De m
De el
De lo
De p
De lo
De m
De d
De te
De lo
De d
De d
De le
De fi
De be
De h
De sub
Qui re
De re
De p
De re
De re
De re
De ca
rel m
De co
De fa
De q
De fu
De o
purg
De co